

ความขัดแย้งระหว่าง ลาว - ไทย ที่บ้านร่มเกล้า ในทรรคนะหนังสือพิมพ์ลาว
ช่วง ค.ศ. 1987 - 1988

สารนิพนธ์
ของ
วิศวมาศ ปาลสาร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์เอเชีย
พฤษภาคม 2552

ความขัดแย้งระหว่าง ลาว - ไทย ที่บ้านร่มเกล้า ในทรรณะหนังสือพิมพ์ลาว
ช่วง ค.ศ. 1987 - 1988

สารนิพนธ์
ของ
วิศวมาศ ปาลสาร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์เอเชีย
พฤษภาคม 2552
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ความขัดแย้งระหว่าง ลาว - ไทย ที่บ้านร่มเกล้า ในทรรณะหนังสือพิมพ์ลาว
ช่วง ค.ศ. 1987 - 1988

บทคัดย่อ
ของ
วิศวมาศ ปาลสาร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์เอเชีย
พฤษภาคม 2552

วิศวมาศ ปาลสาร. (2552). ความขัดแย้งระหว่าง ลาว - ไทย ที่บ้านร่มเกล้า ในทรศนะหนังสือ

พิมพ์ลาว ช่วง ค.ศ. 1987 - 1988. ศศ.ม. (ประวัติศาสตร์เอเชีย). กรุงเทพฯ:

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม :

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาวิตรี พิสูจน์พงศ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พลัปลิ่ง คงชนะ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความขัดแย้งระหว่างลาว - ไทย ที่บ้านร่มเกล้า ในทรศนะของหนังสือพิมพ์ลาว ช่วง ค.ศ. 1987 - 1988 โดยผู้วิจัยศึกษาจากหนังสือพิมพ์ภาษาลาว 2 ฉบับ คือ หนังสือพิมพ์เวียงจันทน์ใหม่ และหนังสือพิมพ์ประชาชน ร่วมกับเอกสารภาษาไทยโดยใช้วิธี การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ และนำเสนอผลการศึกษาโดยใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาวิเคราะห์ได้ว่า หนังสือพิมพ์ลาวมีทรศนะถึงสาเหตุของความขัดแย้งนี้ว่า สาเหตุสำคัญคือ เรื่องการทำให้ของบริษัทเอกชนไทยในพื้นที่ชายแดนบริเวณบ้านร่มเกล้า ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ทั้งลาวและไทยต่างอ้างกรรมสิทธิ์เหนือดินแดนบริเวณดังกล่าว โดยมีการตีความในสนธิสัญญาที่กำหนดเขตแดนในบริเวณบ้านร่มเกล้าแตกต่างกัน จากการศึกษา วิเคราะห์ได้ว่าการขัดผลประโยชน์เรื่องการทำให้ในบริเวณบ้านร่มเกล้าเกิดขึ้น เมื่อปัญหานี้ผู้นำในระดับท้องถิ่นทั้งสองฝ่ายไม่สามารถแก้ไขได้ทำให้รัฐบาลต้องเข้ามาแก้ปัญหา ความขัดแย้งจึงขยายตัวและมีการนำเรื่องปัญหาเส้นเขตแดนในบริเวณบ้านร่มเกล้า เข้ามาเป็นประเด็นหลักเพื่อสนับสนุนความชอบธรรม ในการที่จะส่งกำลังทหารจากส่วนกลางเข้าไปยังพื้นที่ความขัดแย้งได้ ส่วนเอกสารภาษาไทยกล่าวถึงสาเหตุของความขัดแย้งนี้ว่า เกิดจากกองกำลังฝ่ายลาวล้ำเขตแดนไทยเข้ามาตั้งฐานปฏิบัติการบริเวณบ้านร่มเกล้า ฝ่ายไทยจึงต้องใช้กำลังผลักดันกองกำลังลาวออกไป

ปัญหาเรื่องการทำให้ที่กลายมาเป็นสาเหตุแห่งความขัดแย้งระหว่างลาวกับไทยที่บ้านร่มเกล้าในครั้งนี้ วิเคราะห์ได้อีกประเด็นหนึ่งว่า ความขัดแย้งในครั้งนี้เป็นความขัดแย้งที่เกิดจากการแย่งชิงทรัพยากรป่าไม้ระหว่างสองประเทศ อันเนื่องมาจากการขาดการจัดการในการใช้ทรัพยากรร่วมกันให้เป็นไปอย่างยุติธรรม การแย่งชิงทรัพยากรระหว่างประเทศอาจรุนแรงถึงขั้นกลายเป็นความขัดแย้งโดยใช้กำลังทางทหารเข้ามาตัดสิน กรณีที่บ้านร่มเกล้าจึงเป็นตัวอย่างที่จะช่วยป้องกันความขัดแย้งจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติร่วมกันระหว่างประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดกัน และควรให้ความสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน

CONFLICTS BETWEEN LAOS AND THAILAND AT BAN ROMKLAO IN
VIEW OF LAOS' NEWSPAPERS , 1987 - 1988

AN ABSTRACT
BY
WISSAVAMAS PALASARN

Present in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Arts Degree in Asian History
At Srinakharinwirot University
May 200

Wissavamas Palasarn. (2009). *Conflicts Between Laos – Thailand at Ban Romklao in View of Laos' Newspapers , 1987 – 1988* . Master ' s Project, M.A. (Asian History).
Bangkok :Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee :
Asst. Prof. Sawitri Pisnupong and Asst. Prof. Plubplung Kongchana

This Master's Project intends to make an analytical study of the conflicts between Laos and Thailand at Ban Romklao in view of Laos' newspapers from 1987 to 1988.

The researcher studies two Laos' newspapers: Vientiane Mai and Pasaxon, apart from various Thai language documents.

It is found that Laos' newspapers consider that the major cause of the incident taking place in 1987 was the logging enterprise of Thai companies in the border area around Ban Romklao where both Laos and Thailand claimed over its jurisdiction. Each had her own interpretation of the treaty regarding the border area where Ban RomKlao is situated. From in-depth research, it can be added that there were conflicts of interest over logging in Ban Romklao area. As local leaders of each side could not solve the problem, both governments were drawn into the conflict and this instead caused a dispute between the two countries. The issue of border demarcation at Ban Romklao area was raised to legitimize the sending of troops to the conflict area. Most Thai language documents state that the Laotian troops had intruded into Thai territory to set up military operation bases; therefore, Thai military had to send troops to push them out.

As the above incident between Laos and Thailand was caused by the conflict over the logging business interest; this indicates that a competition for owning forest resources between the two countries had been existing due to lack of just and efficient management of the shared resources. Rivalry for resources between two countries if not solved may lead to violence as military power could intervene to make a decisive solution. The case of Ban Romklao is therefore a good example for all who want to prevent conflicts arising from utilizing common natural resources between adjacent countries. It is also important to establish good relations with neighboring countries.

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จไปได้ด้วยดี เนื่องจากความเมตตา และความกรุณาของบุคคลหลายท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์สาวิตรี พิสูจน์พงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ผู้คอยเป็นกำลังใจ ให้คำแนะนำ ตลอดจนแก้ไขงานสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยต้องขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์พลับพลึง คงชนะ ที่ปรึกษาร่วมในการคุมสารนิพนธ์ ซึ่งท่านคอยให้คำแนะนำ ให้ข้อคิดเห็นและช่วยตรวจแก้ไขงานสารนิพนธ์จนสำเร็จ

ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณ พันเอกไชยอนันต์ จันทคุณานุรักษ์ ที่กรุณาสละเวลารับเป็นกรรมการสอบปากเปล่าสารนิพนธ์ และช่วยให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปรับปรุงให้สารนิพนธ์เล่มนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์เชาวลี จงประเสริฐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์มาลินี ประเสริฐธรรม รองศาสตราจารย์ ดร.ชาคริต ชุ่มวัฒนะ รองศาสตราจารย์ ดร.ชาติชาย พณานานนท์ รองศาสตราจารย์สนั่น เมืองวงษ์ รองศาสตราจารย์ วุฒิชัย มูลศิลป์ รวมถึงคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ของภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกท่าน ที่ให้ความรู้ ให้ความเมตตาและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

กราบขอบพระคุณ คุณแม่จำลอง ปาลสาร ผู้สนับสนุนทั้งกำลังใจ กำลังกาย และกำลังทุนอย่างไม่มีหมด กราบขอบพระคุณ คุณพ่อคมสัน ปาลสาร พี่เดือนเพ็ญ ปาลสาร พี่ประพุดติ ปาลสาร ที่คอยสนับสนุนในด้านต่างๆ กราบขอบพระคุณ น้าดวงมณี พัดทอง น้าอุบล พัดทอง น้าสาริกา พัดทอง น้าชูพิศ พัดทอง สำหรับกำลังใจและเงินทุนสำรองที่เบิกได้ทุกเวลา และขอบพระคุณญาติพี่น้องตระกูล พัดทอง และ ปาลสาร ทุกท่าน ที่เป็นห่วงเป็นใยถามไถ่อยู่ตลอด

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะกรรมการผู้พิจารณา กองทุนผู้ช่วยศาสตราจารย์พลับพลึง คงชนะ ที่อนุมัติให้ผู้วิจัยได้รับทุนการศึกษาจากกองทุนนี้ ที่ผู้วิจัยได้นำไปใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปเก็บข้อมูลในประเทศลาว

ผู้วิจัยขอขอบคุณพี่ภูเบศ ศุภพิพัฒน์ รุ่นพี่ประวัติศาสตร์ สำหรับคำแนะนำในการเดินทางไปสำรวจข้อมูลการวิจัยที่ประเทศลาวเป็นครั้งแรก ขอขอบคุณพี่แสงจัน รุ่นพี่ชาวลาวและน้องชาย คือสูง ที่ดูแลและพาไปสำรวจข้อมูลวิจัย ในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลในลาวเป็นครั้งแรก ขอขอบคุณอาจารย์ชินบัญญ์ สุคันธวิภาติ รุ่นพี่ประวัติศาสตร์ ที่ช่วยให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลสำคัญจากมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว (ดงโดก) โดยสะดวกและรวดเร็วมาก

ผู้วิจัยขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว (ดงโดก) อาจารย์บุญโฮม วงพม อาจารย์บุญที สีสมบัติ อาจารย์คำแพ้น จันเพ็งไซ อาจารย์ปะนอมวัน จันทะวง อาจารย์สีฟอง สิงสะหะนาต อาจารย์ไพบวัน นันทิลาต อาจารย์ไม้มูนละสิง อาจารย์พูขง จุมมะนี อาจารย์จันสุก แสงดารา ที่อำนวยความสะดวกช่วยเหลือผู้วิจัยเป็นอย่างดีตลอดเวลาที่ไปเก็บข้อมูล และที่ต้องขอบคุณเป็นพิเศษ อาจารย์นาลี พิมมะสอน ที่กรุณาถ่ายเอกสารหนังสือพิมพ์ลาวอย่าง

ยากลำบากเป็นจำนวนมาก อย่างไม่เหน็ดเหนื่อย และขอขอบคุณ พี่สมเกียรติศักดิ์ กิ่งศักดิ์ หัวหน้าฝ่ายสัมพันธ์นานาชาติ กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรมลาว ที่กรุณาพาไปประสานเรื่อง ข้อมูลที่ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว(ดงโคก) และอาจารย์เพ็นสี แมนสะถิด อาจารย์มหาวิทยาลัย แห่งชาติลาว(ดงโคก) ที่กรุณาพาไปประสานกับทางห้องสมุด ทำให้การเก็บข้อมูลเป็นไปโดยสะดวก

ผู้วิจัยขอขอบคุณ นางสาวอังคณา นรินทร์ชัยรังษี นางสาวกัลย์วดี เรืองเดช นางสาว ฤทัยชนก ห่วงจริง และนายณัฐวิทย์ พิมพ์ทอง กัลยาณมิตรร่วมรุ่น 47 ภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่คอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาและให้กำลังใจผู้วิจัยมาโดย ตลอดการศึกษา และขอขอบคุณรุ่นพี่รุ่นน้องประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกคนที่ ทำให้ผู้วิจัยรู้สึกอบอุ่นเมื่อย่างก้าวเข้ามาศึกษาต่อในภาควิชานี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณอาจารย์กฤษณะ ทองแก้ว รุ่นพี่ที่เดินทางไปเป็นเพื่อนช่วยเหลือในการ เก็บข้อมูลที่ประเทศลาว ขอขอบคุณอาจารย์มนัสवास กุลวงศ์ อาจารย์พรชัย นาคสีทอง อาจารย์ เรื่องศิลป์ หนูแก้ว พี่พรพรรณ โปร่งจิต พี่ชนัญชิตา ศิริจิตฺโต พี่พงษ์พันธ์ นารีน้อย รุ่นพี่ ประวัติศาสตร์ ที่ถามไถ่และช่วยเหลือให้คำแนะนำในการทำวิจัยทุกเวลาที่เจอกัน และนายวัฒนพงศ์ วรคุณวิศิษฐ์ เพื่อนร่วมรุ่น ศิษย์ร่วมอาจารย์ที่ช่วยเหลือผู้วิจัยในทุกเรื่องที่ร้องขออย่างไม่อิดออด ตลอดเวลา

กราบขอบพระคุณคุณพ่อพรพงศ์ วรคุณวิศิษฐ์ และคุณแม่สุรางค์ ปุณฺณานนท์และน้องนิงค์ สำหรับสถานที่ในการทำวิจัย ขอขอบคุณคุณอาจารย์บุญนิกร คำกองแก้ว เพื่อนผู้สนับสนุนความ ช่วยเหลือทุกเวลาที่ไปเรียกและเพื่อนๆเก่าทุกคน ที่ให้กำลังใจ

สุดท้าย ขอขอบคุณ อาภา โทลา ผู้เป็นกำลังใจสำคัญ ที่ทำให้มุ่งมั่นตรงจนถึงปลายทาง และ ขอขอบคุณน้องปิยาภรณ์ ศรีม่วง กับน้องเพ็ญศิริ โฉสูงเนิน ที่คอยดูแลกำลังใจให้แทนอย่างไม่ขาดตก บกพร่อง ในยามที่ผู้วิจัยมีภารกิจสำคัญด้านการเรียน

วิศวมาศ ปาลสาร

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทนำ.....	ก
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	ง
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	ฉ
ความสำคัญของการวิจัย.....	ฉ
ขอบเขตของการวิจัย.....	ฉ
วิธีดำเนินการวิจัย.....	ช
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	ช
แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย.....	ช
1 ภูมิหลังเหตุการณ์ความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้า.....	1
ความขัดแย้งระหว่างสหรัฐอเมริกากับรัสเซียหลังสงครามโลกครั้งที่ 2.....	1
สนธิสัญญาที่ใช้กำหนดเส้นเขตแดนระหว่างลาวกับไทย.....	7
ปัญหาพรมแดนไทย –ลาว ตั้งแต่ ค.ศ. 1975 จนถึงก่อนเกิดเหตุการณ์	
ที่บ้านร่มเกล้า.....	9
ปัญหาผู้อพยพชาวลาวในประเทศไทย.....	9
ปัญหาการปฏิบัติงานของหน่วยปฏิบัติการตามลำน้ำโขง (นปช.).....	10
ปัญหากรณี 3 หมู่บ้าน ค.ศ. 1984.....	13
2 สาเหตุและเหตุการณ์ความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้าจากเอกสารฝ่ายไทย.....	22
ความเป็นมาของบ้านร่มเกล้าจากเอกสารฝ่ายไทย.....	22
สาเหตุที่นำไปสู่ความขัดแย้ง.....	25
สาเหตุดั้งเดิม.....	25
สนธิสัญญาที่กำหนดเส้นเขตแดนระหว่างไทยกับลาว	
ทางด้านบ้านร่มเกล้า.....	25
แผนที่ที่ใช้ประกอบสนธิสัญญา.....	28
การตีความในสนธิสัญญากำหนดเขตแดนและแผนที่	
ประกอบสนธิสัญญา.....	28

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
ชนวนความขัดแย้ง.....	32
การทำไม้ในบริเวณบ้านร่มเกล้า.....	32
การพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงตามแนวชายแดนบริเวณ บ้านร่มเกล้า.....	33
จุดเริ่มต้นของการปะทะกันด้วยกำลังทางทหาร.....	34
เหตุการณ์ความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้า.....	36
เดือนกันยายน ค.ศ. 1987.....	36
เดือนตุลาคม ค.ศ. 1987.....	36
เดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1987.....	36
เดือนธันวาคม ค.ศ. 1987.....	36
เดือนมกราคม ค.ศ. 1988.....	39
เดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988.....	41
ผลของเหตุการณ์ความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้า.....	45
3 สาเหตุและเหตุการณ์ความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้าจากหนังสือพิมพ์ลาว.....	50
ประวัติความเป็นมาของหนังสือพิมพ์เวียงจันทน์ใหม่	
และหนังสือพิมพ์ประชาชน.....	50
ประวัติความเป็นมาของหนังสือพิมพ์เวียงจันทน์ใหม่.....	50
ประวัติความเป็นมาของหนังสือพิมพ์ประชาชน.....	51
ความเป็นมาของบ้านร่มเกล้าจากหนังสือพิมพ์ลาว.....	51
สาเหตุที่นำไปสู่ความขัดแย้ง	52
สาเหตุดั้งเดิม.....	53
สนธิสัญญาที่กำหนดเส้นเขตแดนระหว่างไทยกับลาว	
ในบริเวณบ้านร่มเกล้า.....	53
แผนที่ที่ใช้ประกอบสนธิสัญญา.....	54
การตีความสนธิสัญญากำหนดเขตแดนและแผนที่	
ประกอบสนธิสัญญา.....	55
ชนวนความขัดแย้ง.....	59
ผลพวงจากความขัดแย้งกรณี 3 หมู่บ้าน.....	59

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 (ต่อ)	
การทำไม้ในบริเวณบ้านร่มเกล้า.....	60
การพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงตามแนวชายแดนของไทย.....	61
จุดเริ่มต้นของการปะทะกันด้วยกำลังทางทหาร.....	62
เหตุการณ์ความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้า.....	64
เดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1987.....	64
เดือนธันวาคม ค.ศ. 1987.....	64
เดือนมกราคม ค.ศ. 1988.....	66
เดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988.....	66
ผลของเหตุการณ์ความขัดแย้ง.....	69
4 เปรียบเทียบสาเหตุและเหตุการณ์ความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้า	
ในมุมมองของฝ่ายไทย และมุมมองของฝ่ายลาว.....	73
เปรียบเทียบสาเหตุที่นำไปสู่ความขัดแย้ง.....	73
สาเหตุดั้งเดิม.....	73
การตีความสนธิสัญญาที่กำหนดเส้นเขตแดนระหว่างไทย	
กับลาวในบริเวณบ้านร่มเกล้า.....	73
แผนที่ที่ใช้ประกอบสนธิสัญญา.....	74
ชนวนความขัดแย้ง.....	75
การทำไม้ในบริเวณบ้านร่มเกล้า.....	76
การพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงตามแนวชายแดนของไทย.....	77
จุดเริ่มต้นของการปะทะกันด้วยกำลังทางทหาร.....	77
เปรียบเทียบเหตุการณ์ความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้า.....	78
เดือนพฤศจิกายน ค.ศ.1987.....	79
เดือนธันวาคม ค.ศ.1987.....	79
เดือนมกราคม ค.ศ.1988.....	79
เดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.1988.....	80
เปรียบเทียบผลของเหตุการณ์ความขัดแย้ง.....	81
เปรียบเทียบการดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้า.....	83
การดำเนินการแก้ไขปัญหาของฝ่ายไทย.....	84

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
การดำเนินการแก้ไขปัญหของฝ่ายลาว.....	85
เปรียบเทียบการดำเนินการแก้ไขปัญหของฝ่ายไทยกับลาว.....	87
5 บทสรุป.....	89
บรรณานุกรม.....	93
ภาคผนวก.....	100
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	121

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 เปรียบเทียบลำดับเหตุการณ์บ้านร่มเกล้าที่สำคัญ จากเอกสารฝ่ายไทยและหนังสือพิมพ์ลาว.....	100

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แผนที่ประเทศไทย.....	5
2 แผนที่ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.....	6
3 แผนที่ประเทศไทย แสดงพื้นที่พิพาทกรณี 3 หมู่บ้าน จังหวัดอุดรธานี พื้นที่พิพาทกรณีบ้านร่มเกล้า จังหวัดพิษณุโลก และ ถนนยุทธศาสตร์สาย 1268.....	16
4 แผนที่ประกอบสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ฉบับ ค.ศ.1904 พิมพ์โดย คณะกรรมการ ปักปันเขตแดน สยาม-ฝรั่งเศส ระวังปากลาย ที่ฝ่ายลาวใช้อ้างกรณี 3 หมู่บ้าน.....	17
5 แผนที่ชุด L7017 มาตรฐาน 1 : 50,000 ที่ฝ่ายไทยใช้อ้างกรณี 3 หมู่บ้าน ค.ศ. 1984.....	18
6 แผนภาพแสดงพื้นที่ที่เกิดความขัดแย้งบริเวณบ้านร่มเกล้า.....	27
7 แผนที่ประกอบสนธิสัญญาสยาม – ฝรั่งเศส ค.ศ. 1970 ระวัง น้ำเหือง มาตรฐาน 1 : 200,000 ที่ฝ่ายไทยใช้อ้างกรณีบ้านร่มเกล้า	29
8 แผนที่จัดทำจากภาพถ่ายทางอากาศ ชุด L7017 มาตรฐาน 1: 50,000 ค.ศ. 1978 ที่ฝ่ายไทยใช้อ้างกรณีบ้านร่มเกล้า.....	30
9 แผนที่ L 708 มาตรฐาน1: 50,000 ค.ศ. 1960 ที่ฝ่ายลาวใช้ อ้างกรณีบ้านร่มเกล้า ซึ่งปรากฏในเอกสารฝ่ายไทย.....	31
10 แผนภาพแสดงพื้นที่บริเวณช่องบก อำเภอคำม่วน จังหวัดอุบลราชธานี.....	38
11 แผนที่ชุด L 708 มาตรฐาน1: 50,000 พิมพ์ครั้งที่ 1 จัดพิมพ์ใน ค.ศ. 1960 ที่ฝ่ายลาวใช้อ้างกรณีบ้านร่มเกล้า.....	56
12 แผนที่ชุด L 708 มาตรฐาน1: 50,000 พิมพ์ครั้งที่ 1 จัดพิมพ์ใน ค.ศ. 1967 ที่ฝ่ายลาวใช้อ้างกรณีบ้านร่มเกล้า.....	57
13 แผนที่ชุด L7017 มาตรฐาน 1 : 50,000 ฉบับพิมพ์ปี 1969 ที่ฝ่ายลาวนำมาใช้อ้างว่าไทยแก้ไขแผนที่ชุดนี้.....	58

บทนำ

บ้านร่มเกล้า เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ห่างจากชายแดนไทย-ลาวประมาณ 10 กิโลเมตร ในเขตอำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก ความขัดแย้งกรณีบ้านร่มเกล้า เนื่องมาจากการที่ไทยและลาวอ้างกรรมสิทธิ์เหนือดินแดนบริเวณที่เกิดความขัดแย้ง* แม้ว่าฝ่ายไทยและลาวยอมรับสนธิสัญญาสยาม - ฝรั่งเศส ลงวันที่ 23 มีนาคม ค.ศ. 1907 และสัญญาว่าด้วยการปักปันเขตแดนติดท้ายหนังสือสัญญา ลงวันที่ 23 มีนาคม ค.ศ. 1907 ซึ่งเป็นสนธิสัญญาที่กำหนดเขตแดนระหว่างไทยกับอินโดจีนของฝรั่งเศส แต่การตีความในสนธิสัญญาไม่ตรงกัน โดยเฉพาะในข้อ 2 ของสัญญาว่าด้วยการปักปันเขตแดนติดท้ายหนังสือสัญญา ลงวันที่ 23 มีนาคม ค.ศ. 1907 ซึ่งมีข้อความว่า

เขตแดนเมืองหลวงพระบางนั้นตั้งแต่ทิศใต้ในแม่น้ำโขงที่ปากน้ำเหือง แล้วต่อไปตามกลางลำน้ำเหืองนี้ จนถึงที่แรกเกิดน้ำนี้ที่เรียกชื่อว่าภูเขาเมี่ยง ต่อนี้เขตแดนไปตามเขาบันน้ำตกแม่น้ำโขงฝ่ายหนึ่งกับตกแม่น้ำเจ้าพระยาอีกฝ่ายหนึ่ง จนถึงที่ในลำแม่น้ำโขงที่เรียกว่าแก่งผาได ตามเส้นพรมแดนที่กรรมการปักปันเขตแดนได้ตกลงกันไว้แต่ วันที่ ๑๖ มกราคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๔ คฤสศักราช ๑๙๐๖¹

การตีความตามข้อ 2 ของสัญญาว่าด้วยการปักปันเขตแดนติดท้ายหนังสือสัญญา ลงวันที่ 23 มีนาคม ค.ศ. 1907 ที่ต่างกันนั้น เนื่องมาจากแม่น้ำเหืองซึ่งในสนธิสัญญากำหนดเป็นเส้นเขตแดนบริเวณพื้นที่ที่เกิดความขัดแย้ง แยกออกเป็น 2 สาย คือ แม่น้ำเหืองป่าหมัน ซึ่งมีต้นกำเนิดอยู่ที่ภูสอยดาว และแม่น้ำเหืองงา ซึ่งมีต้นกำเนิดอยู่ที่ภูเมี่ยง แม่น้ำเหืองป่าหมันไหลมาบรรจบกับแม่น้ำเหืองงา ที่ตะเข็บบ้านร่มเกล้าซึ่งเป็นรอยต่อระหว่าง อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก กับอำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย เมื่อพิจารณาจากจุดนี้แม่น้ำเหืองคือเส้นแบ่งเขตแดนไทย-ลาว ไปจนถึงกระทั่งถึงจุดที่แม่น้ำเหืองไหลลงสู่แม่น้ำโขงที่บ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย² ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ ทางลาวถือเอาแม่น้ำเหืองป่าหมันเป็นเส้นเขตแดน ถ้ายึดตามนี้บ้านร่มเกล้าจะอยู่ในเขตแดนลาว ส่วนทางไทยถือเอาแม่น้ำเหืองงาเป็นเส้นเขตแดน ถ้ายึดตามนี้บ้านร่มเกล้าจะอยู่ในเขตแดนไทย

* พื้นที่บริเวณบ้านร่มเกล้าที่เกิดความขัดแย้งมีพื้นที่ประมาณ 70 ตารางกิโลเมตร โดยข้อมูลทางลวาระบุว่าพื้นที่บริเวณนี้อยู่ในเขตปกครองตาแสง นาบ่อน้อย เมืองบ่อเตน แขวงไชยบุรี ซึ่งเป็นดินแดนของลาว

¹ กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย. (2512). *สนธิสัญญาและความตกลงทวิภาคีระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศ (ชุดประมวลสนธิสัญญา เล่ม 2)*. หน้า 165-170.

² เถกิง ดาษดา. (2531). *ยุทธศาสตร์พัฒนาลำน้ำเหือง*. หน้า 2.

ไทยกับลาวมีปัญหาการกระทบกระทั่งกันตามแนวพรมแดนหลายครั้ง นับตั้งแต่ลาวเปลี่ยนแปลงการปกครองใน ค.ศ. 1975 * ดังเช่น เมื่อเดือนมิถุนายน ค.ศ.1984 ได้เกิดกรณีการอ้างกรรมสิทธิ์เหนือดินแดน สามหมูบ้าน ได้แก่ บ้านใหม่ บ้านสว่าง บ้านกลาง ที่ตั้งอยู่ในกิ่งอำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรธานี กรณีนี้เกิดจากการที่ฝ่ายไทยและลาวต่างอ้างว่าพื้นที่บริเวณสามหมูบ้านอยู่ในเขตแดนตน โดยทั้งสองฝ่ายคือไทยและลาว ยอมรับในสนธิสัญญาที่ใช้กำหนดเขตแดนบริเวณดังกล่าวฉบับเดียวกัน แต่การใช้แผนที่ประกอบสนธิสัญญานั้นใช้กันคนละฉบับ เหตุการณ์นี้มีการปะทะกันด้วยกำลังทหาร ซึ่งต่อมาแม้ว่าทั้งไทยและลาวจะยอมยุติการใช้กำลังต่อกัน และทางไทยยอมถอยทหารออกจากบริเวณสามหมูบ้าน ที่จังหวัดอุดรธานี ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1984 แต่การเจรจาก็ยังไม่สามารถตกลงกันได้ เพราะทางฝ่ายไทยชี้แจงว่าไทยถอยทหารออกมาจากบริเวณที่เกิดข้อพิพาทแล้ว เรื่องนี้ฝ่ายไทยจึงไม่ถือว่าเป็นปัญหาอีก ส่วนทางลาวตอบโต้ในกรณีนี้ว่าฝ่ายไทยใช้คำว่าถอยทหารออกมาซึ่งต่างจากการใช้คำว่าถอนทหาร เมื่อฝ่ายไทยถอยทหารออกมานั้นไทยได้เสนอให้มีการตั้งคณะกรรมการทางเทคนิคร่วมกันระหว่างไทยกับลาว เพื่อเข้าไปสำรวจหาเส้นเขตแดนที่แท้จริงในบริเวณที่เกิดข้อพิพาท แต่ฝ่ายลาวปฏิเสธเพราะลาวถือว่าดินแดนบริเวณนี้เป็นของลาวอยู่แล้ว แม้ต่อมาฝ่ายลาวจะเสนอให้มีการเจรจาในเรื่องนี้เป็นครั้งที่ 3 (สองครั้งแรกเจรจาก่อนที่ไทยจะถอยทหารออกมาแต่ผลการเจรจาล้มเหลว) รวมถึงให้ไทยถอนทหารออกไปด้วย แต่ฝ่ายไทยปฏิเสธ โดยให้เหตุผลว่าบรรยากาศของการเจรจายังไม่เอื้ออำนวย¹ ปัญหาจึงยังไม่ยุติจนกระทั่งเกิดกรณีบ้านร่มเกล้าใน ค.ศ. 1987

ความขัดแย้งกรณีบ้านร่มเกล้าที่เกิดขึ้นเนื่องจาก เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม ค.ศ.1987 ทหารลาวจำนวนหนึ่งได้บุกเข้าโจมตีและเผาเครื่องจักรของบริษัททุ่งตระการท่าไม้ ซึ่งกำลังทำไม้ในพื้นที่ที่ได้รับสัมปทาน ** ทำให้คนงานเสียชีวิต 1 คน รถแทรกเตอร์เสียหาย 3 คัน รถจี๊ปเสียหาย 1 คัน ทหารพรานที่รับผิดชอบพื้นที่บริเวณดังกล่าวได้จัดกำลังเข้าให้ความช่วยเหลือและปะทะกับกองกำลังฝ่ายลาว ส่งผลให้ทหารไทยบาดเจ็บ 3 นาย เหตุการณ์ในครั้งนี้ทางฝ่ายลาวให้เหตุผลว่าบริษัททำไม้ของไทยเข้าไปตัดไม้ในเขตแดนของลาวและมีการใช้กองกำลังติดอาวุธคุ้มครอง ลาวจึงต้องเข้า

* ประเทศลาวได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ไปสู่ระบอบสังคมนิยมในวันที่ 2 ธันวาคม ค.ศ. 1975 และได้เปลี่ยนชื่อประเทศเป็น สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในที่นี้ผู้วิจัยจะเรียกว่า ลาว

¹ วิรัช ร่วมพงษ์พัฒนะ. (2531). *ปัญหาข้อขัดแย้งไทย-ลาว ในช่วงปี 2518 – ปัจจุบัน*. หน้า 114.

** หลังนโยบาย 66 /23 ที่รัฐบาลใช้การเมืองนำทหาร ชักจูงให้ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ มอบตัว เข้าร่วมเป็นผู้นำพัฒนาชาติไทยได้ผล การพัฒนาความมั่นคงตามแนวชายแดน จึงเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาล กองทัพภาคที่ 3 ได้ร่วมกับองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ เสนอโครงการเปิดป่าเพื่อความมั่นคงตามมติคณะรัฐมนตรี เพื่อจัดสรรที่ดินทำกินให้ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ผู้ที่ได้รับสัมปทานในบริเวณพื้นที่บ้านร่มเกล้า คือ นายสุนันท์ สีหลักษณ์ หรือเสียวิชัย เจ้าของบริษัทอุตสาหกรรมมอเตอร์เวิร์ค และบริษัททุ่งตระการท่าไม้ จากจังหวัดอุดรธานี การตัดไม้ของบริษัทนี้เริ่มตั้งแต่ ค.ศ. 1985 โดยมีทหารพรานคอยคุ้มกันด้วย : จาก เขียน วีระวิทย์ ; ทานตะวัน มโนรมย์; และอดิศร เสมแย้ม. (2544). *ความสัมพันธ์ไทย-ลาว ในสายตาของคนลาว*. หน้า 99 – 100.

ทำการผลักดันออกจากเขตแดนลาว ต่อมากองทัพภาคที่ 3 ได้จัดกำลังทหารเข้าพิชิตจนทราบ* พื้นที่บริเวณดังกล่าว ทำให้เกิดการปะทะกับกองกำลังฝ่ายลาวหลายครั้ง ขณะเดียวกันทั้งไทยและลาวต่างก็เสริมกำลังทหารไปยังพื้นที่บริเวณดังกล่าวเพิ่มขึ้น จากนั้นความขัดแย้งจึงค่อยๆทวีความรุนแรง ฝ่ายลาวเริ่มส่งกำลังทหารเข้ายึดครองพื้นที่เนินต่างๆหลายแห่งในบริเวณที่เกิดความขัดแย้งกัน จนกระทั่งถึงต้นเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1987 สภาความมั่นคงแห่งชาติพบว่าฝ่ายลาวได้เสริมกำลังจำนวนมากเข้ามาในบริเวณที่ลาวยึดครอง กองทัพภาคที่ 3 จึงได้รับอนุมัติให้ใช้กำลังเข้าผลักดันกองกำลังฝ่ายลาวกลับเข้าไปในดินแดนลาว ภายใต้รหัสปฏิบัติการว่า ยุทธการสอยดาว 01 ความรุนแรงจึงขยายตัวเพิ่มขึ้นตามลำดับ ทั้งไทยและลาวได้เสริมกำลังและอาวุธหนักเข้าสู่ที่ตั้งบริเวณที่เกิดความขัดแย้งกันมากขึ้น จนถึงต้นเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 ฝ่ายไทยได้โจมตีฝ่ายลาวหนักขึ้นโดยใช้เครื่องบินขับไล่ เอฟ 5 อี ของกองทัพอากาศเข้าสนับสนุนปฏิบัติการ ทางฝ่ายลาวได้เสริมอาวุธหนักเช่น จรวด ปืนใหญ่ ในพื้นที่เช่นเดียวกัน ทำให้สถานการณ์การสู้รบรุนแรงขึ้น จนในที่สุดเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 นายโกสอน พมวิหาน นายกรัฐมนตรีลาวได้ส่งสาส์นถึง พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีไทยขอหารือในปัญหาชายแดน¹ ต่อมาได้มีการเจรจาระหว่างผู้นำทางการทหารทั้งสองฝ่ายในวันที่ 16-17 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 ซึ่งมีผลทำให้การสู้รบได้ยุติลง* โดยมีข้อตกลงหยุดยิง ในเวลา 08.00 น. ของวันที่ 19 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 และให้ทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายลาวถอยทหารออกจากแนวปะทะฝ่ายละ 3 กิโลเมตร เพื่อให้มีการเจรจาแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธีต่อไป

ความขัดแย้งระหว่างลาวกับไทยที่เกิดขึ้นตรงพื้นที่บ้านร่มเกล้า เป็นกรณีหนึ่งที่เป็นเหตุให้เกิดการใช้กำลังทางทหารต่อกันอย่างรุนแรงที่สุดระหว่างสองประเทศ นับตั้งแต่ลาวเปลี่ยนแปลงการปกครองใน ค.ศ. 1975 ดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้น เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของไทยและลาวมาโดยลำดับ และเป็นเหตุการณ์ที่คนไทยในเวลานั้นให้ความสนใจ ดังจะเห็นได้จากการที่หนังสือพิมพ์ไทยเกือบทุกฉบับได้นำเสนอข่าวนี้อย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งมีข้อตกลงหยุดยิงในวันที่ 19 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 หนังสือพิมพ์ไทยก็ยังนำเสนอข่าวนี้ไปจนถึงต้นเดือนเมษายน ค.ศ. 1988 ความถี่ในการนำเสนอข่าวความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้าจึงเริ่มลดลง คนไทยจึงรับรู้ข่าวสารและข้อมูลของเหตุการณ์นี้ทั้งจากหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ในไทย รวมไปถึงหนังสือ

* พิชิตจนทราบ หมายถึง การเข้าค้นหา ตรวจสอบ การปฏิบัติการ การเคลื่อนไหว ของข้าศึก ด้วยกำลังติดอาวุธ ทั้งเดินเท้าและยานพาหนะ

¹ มณฑล คงแถวทอง. (2539). *สรุปรายงานการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและลาว ค.ศ. 1975-1992*. หน้า 95.

* เป็นการเจรจาในระดับผู้แทนทางทหารของทั้งสองฝ่ายเพื่อหามาตรการยุติการใช้กำลังทางทหารต่อกัน ก่อนที่จะมีการเจรจากันในระดับรัฐบาล การเจรจามีขึ้นที่กรุงเทพมหานคร โดยมี พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ ผู้บัญชาการทหารบกและรักษาการผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนฝ่ายไทย และ พล.อ. สีสะหวาด แก้วบุญพันธ์ ประธานคณะเสนาธิการทหารสูงสุด กองทัพประชาชนลาว เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนฝ่ายลาว

ที่มีคนไทยเขียนถึงเหตุการณ์บ้านร่มเกล้าหลายคน แต่ข้อมูลและมุมมองต่อเหตุการณ์ส่วนใหญ่เป็นของฝ่ายไทยด้านเดียว แม้จนถึงปัจจุบันเหตุการณ์นี้ก็เป็นปัญหาที่ในไทยยังคงมีการวิพากษ์ วิจารณ์กันอยู่ ซึ่งอาจทำให้เกิดความไม่เข้าใจต่อกันและส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของ ไทยกับลาวได้

ผู้วิจัยเห็นว่าเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างลาวกับไทย ที่บ้านร่มเกล้าช่วง ค.ศ.1987-1988 เป็นเหตุการณ์ที่มีความสำคัญต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของไทยกับลาวได้พอที่จะหยิบยกขึ้นมาศึกษา แต่เนื่องจากข้อมูลและมุมมองต่อเหตุการณ์นี้ส่วนใหญ่เป็นของฝ่ายไทยด้านเดียว ผู้วิจัยจึงมีประเด็นปัญหาว่า เหตุการณ์ความขัดแย้งนี้ฝ่ายลาวนำเสนอข่าวนี้ว่าอย่างไร โดยผู้วิจัยจะศึกษาจากรายงานข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์ความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้าที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ลาว ซึ่งจะทำให้ทราบเหตุการณ์จากข้อมูลทั้งสองฝ่าย ทั้งนี้เพื่อที่จะได้นำเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการที่จะสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายลาว

หนังสือพิมพ์หลักของลาวในช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์บ้านร่มเกล้า มีอยู่ 3 ฉบับ คือ ใบข่าว สานปะเทศลาว ประชาชน และ เวียงจันทน์ใหม่ แต่ผู้วิจัยไม่สามารถสืบค้นหนังสือพิมพ์ใบข่าว สานปะเทศลาว ฉบับในช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์บ้านร่มเกล้าได้ ผู้วิจัยจึงใช้ข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ที่มีอยู่คือหนังสือพิมพ์ประชาชน ซึ่งมีพรรคประชาชนปฏิวัติลาวเป็นเจ้าของ และหนังสือพิมพ์เวียงจันทน์ใหม่ ซึ่งมีกำแพงนครเวียงจันทน์ เป็นเจ้าของ ทั้งสองฉบับเป็นหนังสือพิมพ์ระดับชาติของลาวและได้รับความนิยมจากผู้อ่านในลาวเป็นจำนวนมาก*

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ความขัดแย้ง ระหว่างลาว-ไทย ที่บ้านร่มเกล้า ในทศวรรษหนังสือพิมพ์ลาว ช่วง ค.ศ. 1987-1988 ยังไม่มีผู้ทำการวิจัยอย่างจริงจัง แต่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งสามารถนำมาใช้ประกอบการศึกษา คือ

กฤษฎางค์ สุกัสน์ ณ อยุธยา. (2535). *ปัญหาเส้นเขตแดนไทย-ลาว อันเนื่องมาจากสนธิสัญญาเขตแดน*. วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. เนื้อหาได้ศึกษาและวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับเส้นเขตแดนไทย-ลาว จากสนธิสัญญากำหนดเขตแดนระหว่างไทยกับฝรั่งเศสในแง่กฎหมาย และผลกระทบต่อประเทศไทยอันเนื่องมาจากปัญหาเส้นเขตแดนไทย-ลาว ดังกล่าว โดยงานวิจัยเล่มนี้ได้ยกปัญหาบ้านร่มเกล้ามาเป็นกรณีตัวอย่าง ผู้วิจัยสามารถนำมาศึกษาทำความเข้าใจในประเด็นเกี่ยวกับสาเหตุและที่มาของปัญหาความขัดแย้งระหว่าง ลาว-ไทย ที่บ้านร่มเกล้าในแง่กฎหมายให้ชัดเจนขึ้น

* ดูรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเป็นมาของหนังสือพิมพ์ลาวได้ใน ทองปาน สมพะวง. (2542). *การศึกษาพัฒนาการของระบบสื่อสารมวลชน ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ค.ศ. 1950-1997*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เขียน วีระวิทย์; ทานตะวัน มโนรมย์; และ อติสร เสมอแย้ม. (2544). *ความสัมพันธ์ ไทย-ลาว ในสายตาของคนลาว*. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. เนื้อหา ได้ศึกษาถึงมุมมองของคนลาวที่มีต่อคนไทย แบ่งออกเป็นสองส่วนคือ ส่วนแรกเป็นการสำรวจและ ศึกษาว่าคนลาวมองคนไทยอย่างไรบ้าง ส่วนที่สองเป็นการนำเหตุการณ์ที่ส่งผลถึงความสัมพันธ์ของ ไทยกับลาวมาเป็นกรณีศึกษา เพื่อสรุปเปรียบเทียบว่าฝ่ายลาว และ ไทยมีมุมมองต่อเหตุการณ์นั้น เหมือนหรือต่างกันอย่างไร ทีมผู้วิจัยได้ระบุไว้ในบทนำว่าใช้หนังสือพิมพ์ ประชาชนและเวียงจันทน์ใหม่ เป็นเอกสารหลักในการศึกษามุมมองฝ่ายลาว โดยยกกรณีบ้านร่มเกล้ามาเป็นกรณีศึกษาด้วย แต่ใน ส่วนที่กล่าวถึงเหตุการณ์บ้านร่มเกล้านั้น แม้ทีมผู้วิจัยจะระบุว่าใช้ข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ประชาชน และเวียงจันทน์ใหม่ เป็นเอกสารที่ใช้สะท้อนมุมมองของฝ่ายลาว แต่เป็นการนำเสนอข้อมูลแบบสรุป ไม่ได้นำเสนอข้อมูลอย่างละเอียด และในการนำข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ลาวมาใช้ในบทที่กล่าวถึง เหตุการณ์บ้านร่มเกล้านั้น ทีมผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ประชาชนเป็นหลัก (80%)* มีการให้ ข้อมูลอ้างอิงจากหนังสือพิมพ์เวียงจันทน์ใหม่น้อยมาก ในงานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลมาศึกษา เป็นพื้นฐานเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่อง ความขัดแย้งระหว่าง ลาว-ไทย ที่บ้านร่มเกล้าให้ชัดเจน ขึ้นได้

ทองปาน สมพะวง. (2542). *การศึกษาพัฒนาการของระบบสื่อสารมวลชน ใน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ค.ศ. 1950-1997*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. เนื้อหาได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการของระบบ การสื่อสารมวลชนในลาว ทั้งด้านโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ ในช่วงเวลาดังกล่าว ผู้วิจัย สามารถนำเนื้อหาในส่วนที่กล่าวถึงพัฒนาการของหนังสือพิมพ์ในลาว มาใช้เพื่อศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับระบบข่าวสารหนังสือพิมพ์ในประเทศลาว

ทวีเกียรติ เจนประจักษ์. (2540). *ข้อพิพาทเขตแดนไทย-ลาว*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.). เนื้อหาได้ศึกษาเกี่ยวกับภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของการกำหนด เขตแดนระหว่างไทย-ลาว ในแง่กฎหมาย และชี้ให้เห็นถึงประเด็นข้อเท็จจริง และข้อ กฎหมายจากกรณีพิพาททางเขตแดนในปัญหากรณีสามหมูบ้าน และ กรณีบ้านร่มเกล้า ผู้วิจัย สามารถนำมาศึกษาทำความเข้าใจเรื่อง ความขัดแย้งระหว่าง ลาว-ไทย ที่บ้านร่มเกล้า ในแง่กฎหมาย ให้ชัดเจนขึ้น

วิรัช ร่วมพงษ์พัฒนะ. (2531). *ปัญหาข้อขัดแย้งไทย-ลาว ในช่วงปี 2518 – ปัจจุบัน*. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. เนื้อหา ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาข้อขัดแย้งที่สำคัญระหว่างไทยกับลาว ในช่วงปี พ.ศ. 2518-2531 ซึ่งผู้วิจัย สามารถนำเนื้อหาในส่วนที่กล่าวถึงปัญหามันร่มเกล้า มาศึกษาเป็นพื้นฐานเพื่อทำความเข้าใจ เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว ให้ชัดเจนขึ้น

* เป็นตัวเลขประมาณการที่ผู้วิจัยกำหนดเอง โดยวัดจากการอ้างอิงที่ปรากฏในเชิงอรรถ ในบทที่ยก เหตุการณ์บ้านร่มเกล้ามาเป็นกรณีศึกษา ของงานวิจัยนี้

มณฑล คงแถวทอง. (2539). *สรุปรายงานการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและลาว ค.ศ. 1975-1992*. กาญจนบุรี: สำนักวิจัย สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี. เนื้อหาได้กล่าวถึงพัฒนาการความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับลาว และความขัดแย้งระหว่างไทยกับลาว ในช่วง ค.ศ. 1975-1992 ผู้วิจัยสามารถนำเนื้อหาในส่วนที่กล่าวถึงความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้า มาศึกษาเป็นพื้นฐานเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว ให้ชัดเจนขึ้น

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเหตุการณ์ความขัดแย้ง ระหว่างลาวกับไทย ที่บ้านร่มเกล้า ช่วง ค.ศ. 1987-1988 ในทรศนะ หนังสือพิมพ์ลาว
2. เพื่อวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดความขัดแย้ง ระหว่างลาวกับไทย ที่บ้านร่มเกล้า ช่วง ค.ศ. 1987-1988 ในทรศนะหนังสือพิมพ์ลาว
3. เพื่อเปรียบเทียบเหตุการณ์ความขัดแย้ง ระหว่างลาวกับไทย ที่บ้านร่มเกล้า ช่วง ค.ศ. 1987-1988 ในมุมมองของฝ่ายไทย และมุมมองของฝ่ายลาว

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ความขัดแย้ง ระหว่างลาวกับไทย ที่บ้านร่มเกล้า ในทรศนะหนังสือพิมพ์ลาว ช่วง ค.ศ. 1987-1988
2. ได้ข้อเสนอแนะที่อาจจะใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขและป้องกันความขัดแย้งระหว่างลาวกับไทย ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต
3. ได้ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยการศึกษาหลักฐานทั้งสองฝ่ายคือ ฝ่ายไทยและฝ่ายลาว เพื่อเป็นตัวอย่างในการศึกษาประวัติศาสตร์

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีขอบเขตการวิจัย ความขัดแย้งระหว่างลาว-ไทย ที่เกิดขึ้นบริเวณพื้นที่บ้านร่มเกล้า อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก ในช่วงเวลาระหว่าง ค.ศ. 1987 – 1988

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ความขัดแย้ง ระหว่างลาว-ไทย ที่บ้านร่มเกล้า ในทรรณะหนังสือพิมพ์ลาวช่วง ค.ศ. 1987-1988 ผู้วิจัยจะใช้หนังสือพิมพ์ภาษาลาว 2 ฉบับ คือ หนังสือพิมพ์ประชาชน และหนังสือพิมพ์เวียงจันทน์ใหม่ เป็นเอกสารหลักในการวิจัย โดยจะศึกษาเนื้อหาข่าวที่กล่าวถึงเหตุการณ์ความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้า แล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหาว่าสะท้อนมุมมองของฝ่ายลาวต่อเหตุการณ์ความขัดแย้งนี้อย่างไร เพื่อนำไปเปรียบเทียบกับมุมมองของฝ่ายไทย ที่ผู้วิจัยจะศึกษาจากเอกสารภาษาไทย โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ และนำเสนอผลการศึกษาด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ข้อจำกัดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องความขัดแย้งระหว่างลาว-ไทย ที่บ้านร่มเกล้าในทรรณะหนังสือพิมพ์ลาวช่วง ค.ศ. 1987 -1998 มีข้อจำกัดในเรื่องหนังสือพิมพ์ลาวที่ใช้เป็นข้อมูล ที่บางเล่มต้นฉบับเก่าและชำรุด อีกทั้งตัวหนังสือพิมพ์ถูกเย็บรวมกันเป็นฉบับเดียวในแต่ละเดือน บางข่าวอยู่ใกล้กับลวดเย็บทำให้กางถ่ายได้ไม่เต็มที่ การถ่ายเอกสารมาอาจไม่สมบูรณ์ นอกจากนี้เครื่องถ่ายเอกสารที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาวเปิดใช้งานเพียงเครื่องเดียว ในการถ่ายบางหน้าถ้าไม่จางจนอ่านยากลำบาก หรือหมึกเข้มจนมองไม่เห็น ผู้วิจัยต้องอาศัยการเพ่งตัวอักษรอย่างพิถีพิถันแล้วค่อยๆ แกะความเท่าที่จะทำได้ นอกจากนี้ยังพบความยากลำบากในการได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เรื่องนี้จากคนลาว เพราะเขาถือว่าเป็นเรื่องทางการเมืองถ้าไม่จำเป็นจะไม่พูดถึงและบางคนยังไม่ไว้วางใจผู้วิจัยมากนักเมื่อเราแจ้งเรื่องที่เรายากสัมภาษณ์

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

1. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ห้องสมุดมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว (ดงโดก)
3. หอสมุดแห่งชาติ ท่าวาสุกรี
4. สำนักหอสมุดปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
5. สำนักวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
6. ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
7. ห้องสมุดศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร(องค์การมหาชน)
8. ห้องสมุดวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
9. ห้องสมุดวิทยาลัยการทัพบก

บทที่ 1

ภูมิหลังเหตุการณ์ความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้า

ลาว* เป็นประเทศเพื่อนบ้านที่ใกล้ชิดที่สุดประเทศหนึ่งของไทย ทั้งทางด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษา วัฒนธรรม ศาสนา ของคนไทยกับลาวมีความคล้ายคลึงกันมาก อีกทั้งประชาชนทั้ง ไทยและลาวที่อาศัยอยู่คนละฝั่งของแนวพรมแดนมีการติดต่อไปมาหาสู่กันอยู่เสมอ ด้าน ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับลาวนั้น ขาติไทยและลาวมีความสัมพันธ์กันมาช้านานจน กระทั่งถึงสมัยธนบุรี ลาวได้ตกเป็นประเทศราชของไทย ใน ค.ศ. 1779 ตรงกับรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ต่อมาเมื่อฝรั่งเศสขยายลัทธิจักรวรรดินิยมเข้ามาในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ไทยจึงสูญเสียอำนาจการปกครองเหนือลาวให้แก่ฝรั่งเศส ใน ค.ศ. 1893 จนเมื่อลาวต่อสู้กับ ฝรั่งเศสและได้รับเอกราชใน ค.ศ. 1954 ซึ่งเป็นเวลาภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ที่สถานการณ์ การเมืองระหว่างประเทศมีการแข่งขันระหว่างสหรัฐอเมริกาและรัสเซีย โดยไทยเริ่มเข้าไปมีบทบาทในลาวอีกครั้งหนึ่ง เมื่อไทยให้ความร่วมมือกับสหรัฐอเมริกา ทำการช่วยเหลือกลุ่มฝ่ายขวาลาว ต่อสู้กับฝ่ายคอมมิวนิสต์ที่ขยายอิทธิพลในลาว เมื่อฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้รับชัยชนะและยึดอำนาจการ ปกครองในลาวไว้ได้ทั้งหมด ใน ค.ศ. 1975 แล้ว รัฐบาลลาวจึงไม่ไว้วางใจไทย ซึ่งสิ่งนี้ส่งผลให้ ความสัมพันธ์ระหว่างลาวกับไทย นับตั้งแต่หลัง ค.ศ. 1975 จนถึงก่อนเกิดเหตุการณ์ที่บ้านร่มเกล้าไม่ราบรื่นทั้งยังมีปัญหากันมาตลอด โดยเฉพาะปัญหาพรมแดน ที่บางครั้งรุนแรงถึงขั้นปะทะกันด้วยกอง กำลังทางทหารกลายเป็นความขัดแย้งต่อกัน

1.1 ความขัดแย้งระหว่างสหรัฐอเมริกากับรัสเซียหลังสงครามโลกครั้งที่ 2

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุด ใน ค.ศ. 1945 สหรัฐอเมริกาและรัสเซีย กลายเป็น ประเทศมหาอำนาจที่มีความสำคัญ และมีอิทธิพลทั้งทางด้านการทหารและด้านเศรษฐกิจ แต่เนื่องจาก ทั้งสองประเทศมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน จึงมีความหวาดระแวงต่อกันกลายเป็นความ ขัดแย้งกันขึ้นมา โดยแต่ละฝ่ายต่างแข่งขันกันเพื่อชิงอำนาจทางการเมือง และการเมือง ตลอดจน ต่อสู้กันทางการเมืองระหว่างประเทศ แม้จะไม่มีประกาศสงครามและใช้อาวุธต่อสู้กันโดยตรง แต่มีผลทำให้สัมพันธ์ภาพของทั้งสองประเทศอยู่ในสภาวะตึงเครียดตลอดเวลา สถานการณ์นี้เรียกว่า สงครามเย็น (Cold War)¹ สถานการณ์ทางการเมืองของโลกจึงถูกแบ่งเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายทุนนิยม

* ประเทศลาวได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบราชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ไปสู่ ระบอบสังคมนิยมในวันที่ 2 ธันวาคม ค.ศ. 1975 และได้เปลี่ยนชื่อประเทศเป็น สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว ในที่นี้จะเรียกว่า ลาว

¹ จุมเจิม ยุวรี; เสาวณีย์ รอดเรืองศรี; และ เพ็ญจันทร์ กู้ประเสริฐ. (2542). เหตุการณ์โลกปัจจุบัน. หน้า 27.

(ตะวันตก) ที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำ และฝ่ายสังคมนิยม (ตะวันออก) ที่มีโซเวียตเป็นผู้นำ¹ ความขัดแย้งระหว่างสหรัฐอเมริกากับรัสเซียในช่วงสงครามเย็นนั้น ทั้งสองประเทศไม่ได้ทำสงครามกันโดยตรง สงครามที่เกิดขึ้นในยุคสงครามเย็นนี้ จึงเป็นสงครามที่มีลักษณะสังกัดค่ายหรือเรียกว่า สงครามตัวแทน (Proxy War)² คือ ประเทศคู่ขัดแย้งมักเป็นประเทศที่อยู่คนละฝ่ายของอุดมการณ์ทางการเมือง ที่ทั้งสหรัฐอเมริกาและรัสเซียต่างให้การสนับสนุน

สถานการณ์โลกที่แบ่งออกเป็นสองฝ่ายนี้ ส่งผลมาถึงลาวและไทย เนื่องจากทั้งไทยและลาวมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่ต่างกัน และต่างก็ดำเนินนโยบายต่างประเทศโดยผูกพันอยู่กับประเทศมหาอำนาจที่เป็นผู้นำของแต่ละฝ่าย ส่งผลให้ทั้งไทยและลาวมีความหวาดระแวงต่อกัน ต่างฝ่ายต่างกลัวว่าจะถูกคุกคาม โดยผลพวงของสงครามเย็นนี้ทำให้ไทยต้องเข้าไปพัวพันกับสถานการณ์ทางการเมืองในลาวในช่วง ค.ศ.1954 – 1975 จนกลายเป็นปัจจัยหนึ่งต่อการเกิดเหตุการณ์ความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้า กล่าวคือ

ภายหลังจากฝรั่งเศสได้ดินแดนลาวฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงจากไทยในค.ศ. 1893 แล้ว ลาวจึงพ้นจากอิทธิพลของไทย โดยไปอยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส เมื่อไปอยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส คนลาวกลายเป็นพลเมืองชั้นสองในประเทศของตน³ นอกจากนี้ฝรั่งเศสยังกดขี่ขูดรีดแรงงาน ภาษี และทรัพยากรต่าง ๆ จากลาวอีก ทำให้มีการต่อต้านการปกครองของฝรั่งเศสเกิดขึ้นอยู่ตลอดจากชาวลาวในเขตต่าง ๆ นับตั้งแต่ ค.ศ. 1900 เป็นต้นมา การต่อต้านฝรั่งเศสของกลุ่มคนเหล่านี้ แม้จะดำเนินการต่อเนื่องแต่ก็ขาดความเป็นเอกภาพ จึงไม่มีขบวนการใดประสบความสำเร็จ จนถึงเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1950 ที่ประชุมของขบวนการต่อต้านฝรั่งเศสทั่วประเทศก็ได้ก่อตั้งขบวนการปะเทดลาว หรือแนวลาวอิสระขึ้น⁴ เพื่อดำเนินการต่อต้านฝรั่งเศสอย่างเป็นระบบ และเมื่อฝรั่งเศสฝ่ายแพ้สงครามต่อเวียดนามที่เดียนเบียนฟู ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1954 ฝรั่งเศสก็ถอนตัวออกไปจากอินโดจีนอย่างสิ้นเชิง ทำให้ในช่วงเวลาระหว่าง ค.ศ. 1954 – 1975 เป็นช่วงที่ภายในลาวเกิดการต่อสู้แย่งชิงอำนาจกันระหว่างฝ่ายขวา (ฝ่ายนิยมตะวันตก) กับฝ่ายซ้าย (ขบวนการปะเทดลาวหรือฝ่ายตะวันออก) โดยมีสหรัฐอเมริกาให้การสนับสนุนฝ่ายขวา เพื่อสกัดกั้นการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตามความเชื่อในทฤษฎีโดมิโน และภายหลังจาก

¹ สุรชาติ บำรุงสุข. (2537). ค.ศ. 2000 ยุทธศาสตร์โลกหลังสงครามเย็น. หน้า 18.

² แหล่งเดิม. หน้า 25.

³ ในเอกสาร 30 ปี แห่งการปฏิวัติลาว ของคณะโฆษณาอบรมวัฒนธรรมแนวลาวรักชาติ หน้า 17. ได้สะท้อนภาพการปกครองของฝรั่งเศสออกมาตอนหนึ่งว่า “ใน ค.ศ. 1983 ประเทศลาวซึ่งประกอบด้วยดินแดนในปัจจุบันได้ตกเป็นเมืองขึ้นฝรั่งเศส และถูกกดขี่ขูดรีดอย่างหนักสุดจะพรรณา ทรัพยากรธรรมชาติของลาวได้ถูกเก็บกวาดไป ความล้าหลังได้ปกคลุมไปทั้งดินแดนลาว”

⁴ ไกสอน พมวิหาน. (2531). บทนิพนธ์ เรื่อง บางบทเรียนต้นตอและบางปัญหาเกี่ยวกับทิศทางใหม่ของการปฏิวัติลาว. หน้า 11. ; สุทัศน์ มั่งไธสง. (2539). ขบวนการกู้ชาติลาว : ศึกษากรณีลาวอิสระ ในระหว่าง ค.ศ. 1945 – 1949. หน้า 119. ; สัญญา ชีวะประเสริฐ. (2540). บทบาททางการเมืองของเจ้าสุภานุวงศ์ (ค.ศ.1945-1975). หน้า 84.

สงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติใน ค.ศ. 1945 เป็นต้นมา ไทยมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกามากขึ้น ในช่วงเวลาดังกล่าวผู้นำไทยมองว่าภัยคอมมิวนิสต์คือภัยคุกคามต่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศชาติที่ร้ายแรงและสำคัญที่สุด¹ รัฐบาลไทยทุกสมัยมีนโยบายต่อต้านการขยายตัวของคอมมิวนิสต์* ทั้งนี้เพราะลาวได้รับความช่วยเหลือจากประเทศในกลุ่มคอมมิวนิสต์ โดยเฉพาะกับรัสเซียและ เวียดนาม** ในด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และการทหารทั้งในเรื่องอาวุธยุทโธปกรณ์และผู้เชี่ยวชาญ รวมไปถึงการสร้างและปรับปรุงถนนหลายสายในลาว*** สิ่งเหล่านี้ไทยถือว่าเป็นภัยคุกคามต่อไทย รัฐบาลไทยจึงร่วมมือกับรัฐบาลสหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือรัฐบาลฝ่ายขวาลาวในรูปแบบต่างๆ เช่น การยินยอมให้สหรัฐอเมริกาตั้งฐานทัพอากาศในไทยเพื่อใช้เป็นฐานบินเข้าไปทิ้งระเบิดในลาว**** รวมไปถึงฐานทัพทหารอื่นๆ***** การรับความช่วยเหลือทางการเงินและทางด้านเทคนิคจากสหรัฐอเมริกาในการสร้างถนนมิตรภาพระหว่าง กรุงเทพฯ เชื่อมกับหนองคาย เพื่อความสะดวกในการลำเลียงยุทธปัจจัย การยอมรับการฝึกอบรมด้านการทหารจากสหรัฐอเมริกาเพื่อส่งเข้า

¹ ชินวัฒน์ แม้นเดช. (2544). ความสัมพันธ์ลาว-ไทย ศึกษาพัฒนาการนโยบายของลาวจากปี ค.ศ. 1975 ถึง 2001. หน้า 78.

* ประเด็นสำคัญที่ทำให้รัฐบาลไทยในสมัยนั้นมองว่า คอมมิวนิสต์คือภัยคุกคามที่ร้ายแรงและสำคัญที่สุด คือประเทศที่จะเปลี่ยนแปลงการปกครองไปเป็นระบอบคอมมิวนิสต์นั้น จะต้องไม่มีสถาบันพระมหากษัตริย์

** ดูความช่วยเหลือที่สำคัญ ของรัสเซียและเวียดนามต่อลาว นับตั้งแต่ลาวเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ ค.ศ. 1975 ได้ใน สุรัชย์ ศิริไกร. (2542). การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองลาว. หน้า 178 - 195.

*** อาทิ การปรับปรุงถนนหมายเลข 13 ที่เชื่อมภาคเหนือกับภาคใต้ของลาว (หลวงพระบาง-เวียงจันทน์-จำปาศักดิ์ : ช่วง เวียงจันทน์-จำปาศักดิ์ จะเลียบแนวพรมแดน ไทย-ลาว ไปตามแม่น้ำโขง) การสร้างถนนหมายเลข 9 เชื่อมเมืองสะหวันนะเขตของลาว กับเมืองท่าดานัง ของเวียดนาม การปรับปรุงถนนหมายเลข 7 ที่เชื่อมเมืองเชียงขวาง ของลาว กับเมืองวินห์ ของเวียดนาม เป็นต้น ถนนที่สร้างและปรับปรุงเหล่านี้จะเชื่อมต่อถึงกัน ซึ่งจะทำให้เวียดนามสามารถเคลื่อนย้ายกำลังทหารเข้ามาประชิดแนวพรมแดนไทยได้สะดวกยิ่งขึ้น(ดูเรื่องความระแวงภัยด้านเวียดนามของรัฐบาลไทย ในบทที่ 2)

**** ฐานทัพอากาศของสหรัฐอเมริกาในไทย มีอยู่ 6 แห่ง คือที่ นครพนม นครราชสีมา นครสวรรค์ อุตรธานี อุบลราชธานี และ อุตะเปา โดยมีทหารสหรัฐอเมริกาประจำการในไทยประมาณ 43,000 คน ฐานทัพอากาศเหล่านี้ช่วยให้เครื่องบินของสหรัฐอเมริการ่นระยะทาง ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการบินเข้าไปทิ้งระเบิดในลาว เวียดนาม และกัมพูชา ได้อย่างมาก จากที่ปกติต้องบินมาจากฐานทัพโอกินาวา ประเทศญี่ปุ่น และฐานทัพเกาะกวม บริเวณประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งมีระยะทางไกลมาก : จาก สุรัชย์ ศิริไกร. (2542). เล่มเดิม. หน้า 61.

***** นอกจากฐานทัพอากาศแล้ว สหรัฐอเมริกายังมีหน่วยทหารอื่นๆตั้งอยู่ในไทย อาทิเช่น กองบัญชาการส่งกำลังบำรุงที่ 9 อยู่ที่ ต.หนองไผ่ล้อม อ.เมือง จ.นครราชสีมา , กองบัญชาการช่วยรบทหารบกสหรัฐอเมริกา ประจำ ประเทศไทย อยู่ที่ ก.ม. 7 ถนนสายปักธงชัย – นครราชสีมา , หน่วยเรดาห์ยกษ์ อยู่ที่ค่ายรามสูรย์ จ.อุตรธานี ,หน่วยรบพิเศษสหรัฐอเมริกา อยู่ที่ จ.ลพบุรี เป็นต้น : ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ใน ชาลี คเชนทร์. (2550). สงครามลาว ยุทธภูมิล่องแจ้ง. หน้า 15-22.

ไปปฏิบัติการในลาว* โดยไทยส่งทหารรับจ้างเข้าไปรบในลาวประมาณ 20,000 คน¹ สิ่งเหล่านี้รัฐบาลลาวถือว่าเป็นภัยคุกคามต่อประเทศตน

นอกจากการร่วมมือกับรัฐบาลไทยแล้วสหรัฐอเมริกาได้เข้าแทรกแซงในลาวโดยตรง เพื่อทำสงครามกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ลาวด้วยการส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปปฏิบัติการโดยตรง จากแถลงการณ์ร่วมระหว่างรัฐบาลฝ่ายขวาลาวกับสหรัฐอเมริกา ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1959 ที่ตกลงให้สหรัฐอเมริกา นำที่ปรึกษาการทหาร 1,600 คน เข้าไปฝึกอบรมให้กับทหารฝ่ายขวาลาว² รวมไปถึงการส่ง ยุทโธปกรณ์ต่างๆ อาทิ ปืน ปืนใหญ่ชนิดต่างๆ รถถัง เป็นต้น เข้ามาให้ทหารฝ่ายขวาลาว³ จากความช่วยเหลือด้านการทหารของสหรัฐอเมริกาทำให้ทหารฝ่ายขวาลาวเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็วจาก 25,000 คน ใน ค.ศ. 1955 เป็น 56,000 คน ใน ค.ศ. 1961⁴ นอกจากนี้สหรัฐอเมริกายังได้ทำการจ้างทหารม้งของนายพลวังเปาเข้ามาสนับสนุนฝ่ายขวาลาว⁵ และตั้งแต่ปลายค.ศ. 1963 เป็นต้นมา สหรัฐอเมริกาได้เพิ่มการช่วยเหลือฝ่ายขวาลาวทั้งด้านเศรษฐกิจและด้านการทหาร คิดเป็นค่าใช้จ่ายในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก**

* องค์การ ซี.ไอ.เอ.(สำนักข่าวกรองกลาง สหรัฐอเมริกา) จะเป็นผู้รับผิดชอบทั้งหมด ทั้งเรื่องงบประมาณ และบุคลากรที่เข้ามาทำการฝึกให้ ทั้งนี้รวมถึงการเข้าไปฝึกทหารฝ่ายขวาในลาว และทหารม้งของนายพลวังเปา ด้วย โดยกองบัญชาการใหญ่ขององค์การซี.ไอ.เอ.ที่รับผิดชอบการทำสงครามกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ลาวตั้งอยู่ภายในฐานทัพอากาศสหรัฐอเมริกาที่ จ.อุดรธานี (ชาลี คเซนทร์. 2550 : 15) ที่เดียวกับที่ตั้งของกองบัญชาการผสม 333 (บก. 333) ซึ่งเป็นกองบัญชาการหน่วยรบเฉพาะกิจของไทยที่เข้าไปปฏิบัติการในลาว (ชาลี คเซนทร์. 2550 : 17)

สำหรับกำลังทหารฝ่ายขวาลาว และทหารต่างชาติที่ช่วยฝ่ายขวาลาวทำสงครามทั้งหมดนั้น สุวิทย์ ธีรศาศวัต. (2543). *ประวัติศาสตร์ลาว 1779 - 1975*. หน้า 379. สรุปไว้ว่า มีจำนวนประมาณ 162,000 คน โดยแยกเป็นทหารฝ่ายขวาลาว 70,000 คน ทหารม้งของนายพลวังเปา 36,000 คน ทหารรับจ้างไทย 20,000 คน ทหารเวียดนามใต้ 25,000 คน และ ทหารสหรัฐอเมริกา 10,000 คน.

¹ ภูวดล ทรงประเสริฐ. (2535). *อินโดจีนในคริสต์ศตวรรษที่ 20*. หน้า 111. ;สุวิทย์ ธีรศาศวัต. (2543). *เล่มเดิม*. หน้า 379. ; สรุชัย ศิริไกร. (2542). *เล่มเดิม*. หน้า 16. ; ส่วนใน คณะชี้แนะการสะหลุบสงคามปะชาชน. (2004). *สะหลุบสงคามปะชาชนพายใต้การนำของพรรคปะชาชนปะติวัติลาว*. หน้า 204. กล่าวว่า ทหารไทยในลาวเมื่อถึงช่วงท้าย ค.ศ. 1972 มีจำนวนสูงสุดประมาณ 25,000 คน.

² คณะชี้แนะคั่นคว่ำทิดสะติและพิตติกำสุนทางพัก. (1997). *ปะหวัดสาดพักปะชาชนปะติวัติลาว(โดยสังเขป)*. หน้า 115.

³ *แหล่งเดิม*. หน้า 133.

⁴ *แหล่งเดิม*. หน้า 116,134.

⁵ *แหล่งเดิม*. หน้า 134.

** จำนวนเงินที่สหรัฐอเมริกาใช้ในการให้ความช่วยเหลือฝ่ายขวาลาวตั้งแต่ปลาย ค.ศ. 1963 เป็นต้นมานั้น ใน. ทรงคุณ จันทจร , ผู้แปล. (2551). *ประวัติศาสตร์ลาว(ดีกดำบรรพ์-ปัจจุบัน)*. หน้า 550. กล่าวว่าในแต่ละปี สหรัฐอเมริกามีใช้จ่ายด้านพลเรือนประมาณ 70 ล้านดอลลาร์ และด้านการทหารประมาณ 300 ล้านดอลลาร์ ; ส่วนใน. คณะชี้แนะการสะหลุบสงคามปะชาชน. (2004). *เล่มเดิม*. หน้า 197. กล่าวว่า ตั้งแต่ ค.ศ. 1963 – 1972 สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือฝ่ายขวาในลาวเป็นเงินประมาณ 1,000 ล้านดอลลาร์.

ภาพประกอบ 1 แผนที่ประเทศไทย

ที่มา : www.gotoknow.org/file/sasinanda/view/128773

ภาพประกอบ 2 แผนที่ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ที่มา : http://www.boi.go.th/thai/clmv/2009_lao/2009_lao_1_1-1_clip_image002.jpg

การที่ไทยให้ความร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาในการทำสงครามกับฝ่ายซ้ายในลาว ก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นศัตรูกับรัฐบาลฝ่ายซ้ายในลาว และเมื่อสหรัฐอเมริกาจำเป็นต้องถอนตัวออกจากสงครามเวียดนามใน ค.ศ. 1975 ฝ่ายซ้ายก็สามารถยึดอำนาจการปกครองในลาวได้ทั้งหมด ในปีเดียวกัน รวมไปถึงเหตุการณ์ที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์ในเวียดนามและฝ่ายคอมมิวนิสต์ในกัมพูชาสามารถยึดอำนาจการปกครองได้ในปีเดียวกัน* ทำให้รัฐบาลไทยหวาดกลัวภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์มากยิ่งขึ้น เหตุการณ์เหล่านี้มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลคอมมิวนิสต์ลาวตั้งแต่หลัง ค.ศ. 1975 เป็นต้นมา เมื่อใดที่ทั้งสองประเทศมีปัญหาขัดแย้งกันทำให้มีแนวโน้มที่จะใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา

1.2 สนธิสัญญาที่ใช้กำหนดเส้นเขตแดนระหว่างลาวกับไทย

ไทยกับลาวมีพรมแดนติดต่อกันยาวประมาณ 1,750 กิโลเมตร เป็นพรมแดนทางบกประมาณ 650 กิโลเมตร พรมแดนทางน้ำประมาณ 1,100 กิโลเมตร ในส่วนนี้เป็นพรมแดนตามลำน้ำโขงประมาณ 960 กิโลเมตร¹ สนธิสัญญาที่ใช้สำหรับกำหนดเส้นเขตแดนระหว่างไทยกับลาวนั้นถูกกำหนดขึ้นโดยฝรั่งเศส ซึ่งสืบเนื่องจากภายหลังวิกฤตการณ์ ร.ศ. 112 (ค.ศ. 1893) ที่ฝรั่งเศสใช้กำลังบังคับให้ไทยสละสิทธิเหนือดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงให้แก่ฝรั่งเศส นำไปสู่การทำสนธิสัญญาฉบับลงวันที่ 3 ตุลาคม ค.ศ. 1893 นับเป็นสนธิสัญญาฉบับแรกที่กำหนดเขตแดนระหว่างดินแดนไทยกับลาว² ต่อจากนั้นจึงได้มีการทำสนธิสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตแดนกันอีกหลายฉบับ ซึ่งมีลักษณะเป็นสนธิสัญญาไม่เสมอภาค* กล่าวคือ ไม่ได้วางอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคในทางอำนาจอธิปไตย เป็นผลให้ข้อกำหนด กฎเกณฑ์ และเงื่อนไขต่างๆ ในสนธิสัญญาเขตแดน

* ฝ่ายคอมมิวนิสต์เวียดนาม ยึดกรุงไซ่ง่อนได้ เมื่อวันที่ 30 เมษายน ค.ศ. 1975

ฝ่ายคอมมิวนิสต์กัมพูชา ยึดกรุงพนมเปญได้ เมื่อวันที่ 17 เมษายน ค.ศ. 1975

¹ สุรัช สิริไกร. (2528). ความสัมพันธ์ไทย - ลาว: 1975 -ปัจจุบัน. ใน *ความสัมพันธ์และนโยบายต่างประเทศของไทยในรอบ 15 ปี*. หน้า 122.

² ทวีเกียรติ เจนประจักษ์. (2540). *ข้อพิพาทเขตแดนไทย-ลาว*. หน้า 12.

* การทำสนธิสัญญาในขณะนั้นไม่ได้วางอยู่บนพื้นฐานของหลักความยินยอมและความเสมอภาคในทางอำนาจอธิปไตยอันเป็นหลักสำคัญในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ (ทวีเกียรติ เจนประจักษ์. 2540 :15) กล่าวคือ ไทยถูกฝรั่งเศสบังคับให้ต้องทำสนธิสัญญาเหล่านี้ และเนื่องจากฝรั่งเศสได้ยึดครองดินแดนลาวไว้ ทำให้การทำสนธิสัญญาที่เกี่ยวข้องกับเส้นเขตแดน ไทย-ลาว ฉบับอื่นๆ ฝรั่งเศสทำสนธิสัญญาขึ้นในลักษณะที่ให้ตนเองได้ผลประโยชน์จากดินแดนลาวมากที่สุด โดยไม่คำนึงถึงหลักกติกาสากลที่ใช้ในการกำหนดเขตแดน เป็นการใช้อำนาจทางการเมืองที่เหนือกว่าบังคับให้ไทยต้องยอมทำ

ที่สร้างขึ้นโดยภาพรวมมีลักษณะเป็นสนธิสัญญาเสียเปรียบ ก่อให้เกิดปัญหาเรื่องความไม่เป็นธรรมต่อประเทศไทย¹ เงื่อนไขหลายประการในสนธิสัญญาทำให้ไทยเสียเปรียบและยังนำไปสู่ความขัดแย้งเรื่องเส้นเขตแดนด้วย² ตัวอย่างความไม่เป็นธรรมของสนธิสัญญากำหนดเขตแดน ได้แก่ แนวพรมแดนระหว่างไทยกับลาวตามลำน้ำโขง นั้นถูกกำหนดขึ้นโดยสนธิสัญญาสยาม - ฝรั่งเศส ฉบับลงวันที่ 3 ตุลาคม ค.ศ. 1893 และอนุสัญญาระหว่างสยาม - ฝรั่งเศส เพื่อวางระเบียบเกี่ยวพันระหว่างสยามกับอินโดจีน ลงวันที่ 25 สิงหาคม ค.ศ. 1926 ที่ได้กำหนดเส้นพรมแดนไทย - ลาวตามลำน้ำโขงไว้ โดยได้กำหนดให้เส้นเขตแดนตามลำน้ำโขงในบริเวณที่มีเกาะดอนอยู่ร่องน้ำลึกที่ใกล้ฝั่งไทยมากที่สุดโดยไม่คำนึงถึงร่องน้ำลึกอันเป็นกติกาสากล อีกทั้งยังกำหนดว่า เกาะแก่งในลำน้ำโขงทั้งหมด 78 เกาะนั้น นับเป็นเกาะแก่งของฝ่ายไทยเพียง 8 เกาะ นอกนั้นเป็นของลาวหมด³ ซึ่งร่องน้ำนี้ไม่สามารถใช้เดินเรือได้ตลอดทั้งปี โดยเฉพาะในฤดูแล้งที่น้ำจะแห้งเป็นเพียงร่องน้ำเล็กๆเท่านั้น ทำให้เกิดปัญหาในการเดินเรือของฝ่ายไทยที่จำเป็นต้องลำนไปใช้ร่องน้ำลึกที่อยู่ในเขตแดนลาว กลายเป็นปัญหาการล้ำเขตแดนต่อกัน* จะเห็นได้ว่าการกำหนดเช่นนี้ไม่ได้กำหนดโดยยึดหลักความยุติธรรมระหว่างประเทศ แต่เป็นไปตามความต้องการของฝรั่งเศสที่มีอำนาจเหนือกว่าไทยในยุคนั้น

นอกจากนี้เส้นเขตแดนระหว่างไทยกับลาวหลายจุดยังไม่มีมีการปักปันเขตแดนที่แน่นอน รวมไปถึงข้อความในสนธิสัญญาบางฉบับมีความคลุมเครือไม่ชัดเจนต้องอาศัยการตีความ** สิ่งเหล่านี้เหมือนกับว่าเป็นความต้องการของฝรั่งเศสที่จะทิ้งปัญหาความขัดแย้งไว้ในอินโดจีน เพื่อต้องการกลับเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์อีกครั้งในอนาคต อันเป็นนโยบายหนึ่งที่ประเทศจักรวรรดินิยมใช้อีกทั้งการกำหนดเขตแดนที่ได้ทำขึ้นในสมัยก่อนนั้น เทคโนโลยีและเครื่องมือยังไม่ก้าวหน้า ทำให้การกำหนดเขตแดนบางจุดไม่แน่นอนชัดเจน ส่งผลให้ถ้ามีการล่องลำพรมแดนกันเกิดขึ้น จนกลายเป็นความขัดแย้งตามแนวพรมแดนไทย-ลาว ได้ง่ายขึ้น

¹ แหล่งเดิม. หน้า 14.

² จันทรพร พงศ์พันธุ์ภูักดี. (2543). การแก้ปัญหาพรมแดนทางบกระหว่างไทยและลาว. หน้า 24.

³ สุรัชย์ ศิริไกร. (2533). จาก 3 หมู่บ้าน ถึงยุทธการร่มเกล้า. ใน เอกสารประกอบคำบรรยายเรื่องความสัมพันธ์ไทย-อินโดจีนในรอบ 10 ปี. หน้า 94.

* แม่น้ำโขงบริเวณพรมแดนไทย-ลาว จะมีความกว้างที่สุดประมาณ 2 กิโลเมตร ช่วงที่แคบที่สุดประมาณ 50 เมตร จะมีเกาะดอนในลำแม่น้ำโขงโดยตลอด ในฤดูน้ำจะมีน้ำไหลเชี่ยวมาก ส่วนในฤดูแล้ง น้ำจะแห้งมีเพียงร่องน้ำเล็กๆเท่านั้น บางจุดสามารถลุยข้ามไปได้ : จาก วิรัช ร่วมพงษ์พัฒนะ. (2531). ปัญหาความขัดแย้งไทย-ลาว ในช่วงปีพ.ศ. 2518 - ปัจจุบัน. หน้า 49.

** เหมือนเช่นสนธิสัญญากำหนดเขตแดนระหว่างไทย-ลาว บริเวณบ้านร่มเกล้า ที่แม่น้ำซึ่งกำหนดให้เป็นเส้นเขตแดนไหลแยกออกเป็น 2 สาย และไม่มีภาระระบุให้ชัดเจนว่าจะให้ใช้แม่น้ำสายไหน ทำให้ต้องตีความว่าจะใช้แม่น้ำสายไหนเป็นเส้นเขตแดน (รายละเอียดประเด็นนี้อยู่ในบทที่ 2) การตีความที่ต่างกันเพื่อรักษาผลประโยชน์ของแต่ละฝ่าย จึงนำไปสู่ความขัดแย้งต่อกันในที่สุด

1.3 ปัญหาพรมแดนไทย – ลาว ตั้งแต่ ค.ศ. 1975 จนถึงก่อนเกิดเหตุการณ์ที่บ้านร่มเกล้า

นับตั้งแต่ลาวเปลี่ยนแปลงการปกครองในค.ศ. 1975 แนวพรมแดนระหว่างไทยกับลาวกลายเป็นแนวเผชิญหน้าระหว่างสองฝ่ายที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองต่างกัน ในยุคสงครามเย็นนี้ ปัญหาตามแนวพรมแดนย่อมเกิดขึ้นได้ง่ายกว่าปกติ ปัญหาพรมแดนไทย-ลาว ที่เกิดขึ้นมีอยู่ 3 ปัญหาใหญ่ๆ ดังนี้

1.3.1 ปัญหาผู้อพยพชาวลาวในประเทศไทย

ผู้อพยพชาวลาวเริ่มเดินทางเข้ามาในไทยตั้งแต่ ค.ศ. 1975 เป็นต้นมา เมื่อฝ่ายคอมมิวนิสต์ขึ้นมากปกครองประเทศในช่วงปลาย ค.ศ. 1975 ประชาชนที่เคยชินกับการปกครองระบอบเก่าจึงอพยพข้ามแม่น้ำโขงมาสู่ประเทศไทย¹ ผู้อพยพชาวลาวที่เข้ามาพำนักอยู่ในประเทศไทยนับตั้งแต่ลาวเปลี่ยนแปลงการปกครองมีจำนวนหลายแสนคน* ก่อให้เกิดภาระแก่รัฐบาลไทยที่ต้องให้ความช่วยเหลือเลี้ยงดูผู้อพยพเหล่านี้ตามหลักการกฎหมายระหว่างประเทศ และความตกลงที่รัฐบาลไทยได้ทำกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ หรือ UNHCR เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม ค.ศ. 1975² ซึ่งได้ระบุหลักการสำคัญ ๆ ที่รัฐบาลไทยยอมรับ คือ หลักการที่คำนึงถึงความสมัครใจของผู้ลี้ภัยในการไปตั้งถิ่นฐานอย่างถาวรในประเทศที่สามและในการเดินทางกลับมาตุภูมิ และหลักการไม่ผลักดันผู้อพยพกลับ หากผู้อพยพไม่สมัครใจ

ผู้อพยพจำนวนมากที่ทางไทยต้องดูแลนี้กลายเป็นภาระของรัฐบาลไทย ทั้งในงบประมาณที่ต้องใช้และเจ้าหน้าที่ ซึ่งต้องมีการเพิ่มอัตรากำลังจากหลายหน่วยงานเพื่อเข้ามาช่วยดูแล และยังส่งผลต่อความมั่นคงของประเทศอีกด้วย เนื่องด้วยผู้อพยพที่เข้ามาส่วนใหญ่ไม่มีหลักฐานแสดงตัว จึงยากต่อการตรวจสอบว่าเป็นใครซึ่งอาจทำให้ผู้ที่ไม่หวังดีแทรกซึมเข้ามาได้ และยังมีผลกระทบทางด้านต่าง ๆ ตามมาด้วย โดยเฉพาะในเขตจังหวัดที่เป็นศูนย์พักพิงผู้อพยพ เช่น นครพนม หนองคาย ผลกระทบเหล่านี้ได้แก่ เรื่องโรคติดต่อต่าง ๆ ที่มาจากความแออัดในศูนย์พักพิง ราคาสินค้าสูงขึ้น ผู้อพยพได้รับการดูแลเอาใจใส่ดี ทำให้คนไทยในพื้นที่เกิดความรู้สึกเปรียบเทียบและไม่พอใจ เป็นต้น

การมีผู้อพยพชาวลาวจำนวนมากได้ส่งผลกระทบทางการเมืองระหว่างประเทศระหว่างไทยกับลาวด้วย โดยต่างฝ่ายต่างหวาดระแวงซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ผู้อพยพชาวลาวซึ่งมี

¹ สมบูรณ์ สุขสำราญ. (2527). ผู้อพยพลี้ภัยอินโดจีน : ความคาดหวังในชีวิต. หน้า 12.

* จำนวนผู้อพยพชาวลาวในประเทศไทย ช่วง ค.ศ. 1975 – 1987 มีจำนวน 326,675 คน ในจำนวนนี้ แยกเป็นชาวลาว 205,251 คน ชาวเขาลาว 121,424 คน : จาก วิรัช ร่วมพงษ์พัฒนะ. (2531). เล่มเดิม. หน้า 15.

² วิรัช ร่วมพงษ์พัฒนะ. (2531). เล่มเดิม. หน้า 36 - 41.

ทั้งนี้การเมือง ข้าราชการ ทหาร ประชาชนที่นิยมรัฐบาลฝ่ายขวา และบรรดาผู้นำของรัฐบาลฝ่ายขวา เช่น เจ้าบุญอุ้ม ฌ จำปาศักดิ์ เจ้าสีสุก ฌ จำปาศักดิ์ ท้าวโงน ชนะนิกร ท้าวผุย ชนะนิกร เป็นต้น รวมไปถึงชาวม้งและอดีตทหารม้งของนายพลวังเปา ที่เคยร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาและไทยทำสงครามกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ลาว โดยช่วงสิ้นปี 1975 มีชาวม้งเหล่านี้อพยพมาในไทยประมาณ 34,000 คน¹ กลุ่มผู้อพยพเหล่านี้โดยเฉพาะอดีตทหารลาวฝ่ายขวาบางส่วนได้หลบซ่อนและซ่อนสมุทกำลังอยู่ตามพรมแดนไทย – ลาว และได้รวมกลุ่มกันข้ามพรมแดนเข้าไปปฏิบัติการก่อวณกองกำลังรัฐบาลคอมมิวนิสต์ลาว² ซึ่งมีผลทำให้ลาวไม่พอใจและกล่าวหาว่ารัฐบาลไทยให้การสนับสนุน³ แม้ว่าทางไทยปฏิเสธไม่มีส่วนร่วมรู้เห็นด้วย แต่การที่ผู้อพยพเข้ามาเป็นจำนวนมากส่วนเจ้าหน้าที่ไทยที่ดูแลมีจำนวนน้อยทำให้ดูแลได้ไม่ทั่วถึง การปฏิบัติการของผู้อพยพจึงกระทำได้ง่าย

การปฏิบัติการของกลุ่มต่อต้านรัฐบาลลาวมีขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ ค.ศ.1975 การปะทะกันระหว่างกลุ่มต่อต้านกับรัฐบาลลาวตามแนวพรมแดน บางครั้งก็มีการลวงล้าอธิปไตยเข้ามาทหารไทยจึงจำเป็นต้องยิงตอบโต้เพื่อเตือนและผลักดันให้ออกไป ซึ่งนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งต่อกันได้ในเวลาต่อมา รวมทั้งยังเพิ่มความระแวงของรัฐบาลลาวมากขึ้นอีกด้วย ทางด้านรัฐบาลไทยเองก็มีความหวาดระแวงว่ารัฐบาลลาวจะบ่อนทำลายไทยโดยส่งกำลังแทรกซึมเข้ามากับผู้อพยพเนื่องจากที่ผ่านมาขบวนการปะเทดลาวได้ให้การสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย โดยให้การฝึกอบรมทั้งทางด้านการเมืองและการทหาร และยังให้ดินแดนลาวเป็นแหล่งหลบซ่อนเมื่อหลบหนีจากการปราบปรามของทางการไทย อีกทั้งการที่ลาวบ้ายเบี่ยงที่จะรับผู้อพยพกลับทำให้ทางการไทยมองว่า เพราะลาวต้องการที่จะสร้างภาระให้แก่ไทยหรือมีสายลับฝ่ายลาวแฝงตัวอยู่ในกลุ่มผู้อพยพ ผลจากความหวาดระแวงต่อกันนี้เองเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการกระทบกระทั่งตามแนวพรมแดนตลอดมาและยังทำให้กรณีความขัดแย้งบานปลายออกไปได้ง่ายอีกด้วย

1.3.2 ปัญหาการปฏิบัติงานของหน่วยปฏิบัติการตามลำน้ำโขง (นปข.)

ภายหลังเหตุการณ์ วันเสียงปืนแตก⁴ รัฐบาลตรวจพบว่ากลุ่มผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ได้รับการสนับสนุนอาวุธยุทโธปกรณ์จากต่างชาติโดยส่งผ่านทางแม่น้ำโขงเข้าสู่ไทย ซึ่งรัฐบาลไทยถือว่าปัญหานี้เป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศ โดยเฉพาะด้านเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือ

¹ แกรนท์ อีแวนส์. (2549). ประวัติศาสตร์สังเขปประเทศลาว : ประเทศกลางแผ่นดินใหญ่เอเชียอาคเนย์. แปลโดย ดุษฎี เฮย์มอนด์. หน้า 200.

² ขจิตถัย บุรุษพัฒน์. (2531). ไทยกับเพื่อนบ้านในอินโดจีน. หน้า 20.

³ สุรัชย์ ศิริไกร. (2528). เล่มเดิม. หน้า 120.

⁴ วันที่เจ้าหน้าที่ทางราชการไทยปะทะกับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์เป็นครั้งแรก ที่บ้านนาบัว ตำบลเรณู อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนมในวันที่ 7 สิงหาคม ค.ศ.1965. จาก ประจวบ อัมพะเสวต. (2546). พลิกแผ่นดิน ตอน ขบวนการสังคมนิยมในไทย. หน้า 71.

จึงมอบหมายให้ศูนย์วิจัยและพัฒนาการทางทหารร่วมกับหน่วย S.R.I. (Stanford Research Institute) อันเป็นหน่วยรับจ้างของมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด ซึ่งรับงานจากกระทรวงกลาโหมสหรัฐอเมริกา และ ซี.ไอ.เอ. ทำการวิจัยเกี่ยวกับสงครามในอินโดจีนและสำรวจแม่น้ำโขง¹ โดยร่วมกันวิจัยว่าไทยควรมีเครื่องมือ หรือวิธีการใด เพื่อสกัดกั้นการแทรกซึมดังกล่าวในระหว่าง ค.ศ. 1967 – 1968 ผลจากการวิจัยสรุปว่า ต้องตั้งหน่วยเฉพาะกิจขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ป้องกันการแทรกซึมตามลำน้ำโขงโดยเฉพาะ ในขั้นต้น กอ.รมน. (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน) ได้รับมอบเรือลาดตระเวนของหน่วย S.R.I. มาใช้และก่อตั้งเป็นหน่วยตรวจตราตามแนวชายแดนขึ้น ต่อมารัฐบาลได้มอบหมายให้กองทัพเรือเป็นผู้จัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจขึ้น หน่วยปฏิบัติการตามลำน้ำโขง(นปข.) จึงได้รับการจัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ ในวันที่ 20 พฤศจิกายน ค.ศ.1970² โดยเป็นกำลังพลในสังกัดกองทัพเรือ มีสถานะเป็นหน่วยงานต่อสู้อำนาจคอมมิวนิสต์ โดย นปข.ได้รับการสนับสนุนยุทธโศปกรณ์และงบประมาณจากสหรัฐอเมริกาด้วยส่วนหนึ่ง

ภารกิจหลักของ นปข. คือ ตรวจตราตลอดแม่น้ำโขงในส่วนที่เป็นพรมแดนไทย – ลาว ตั้งแต่ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย จนถึง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี รวมระยะทางประมาณ 860 กิโลเมตร* เพื่อป้องกันและปราบปรามการแทรกซึมของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ รวมไปถึงการลักลอบขนอาวุธสงครามและสินค้าเถื่อนมายังฝั่งไทย และตรวจตราการลักลอบกระทำผิดกฎหมายตามแนวพรมแดนด้วย โดยแบ่งเขตรับผิดชอบและบังคับบัญชาเป็น 3 เขต คือ

1. นปข.เขตหนองคาย รับผิดชอบตรวจตราในแม่น้ำโขงตั้งแต่อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย จนถึงอำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย ระยะทางประมาณ 400 กิโลเมตร
2. นปข.เขตนครพนม รับผิดชอบ จากอำเภอบึงกาฬ ต่อไปจนถึงจังหวัดมุกดาหาร ระยะทาง ประมาณ 270 กิโลเมตร

¹ กลุ่มศึกษาปัญหาไทย - ลาว (จุฬา). (ม.ป.ป.). *กรณีพิพาทไทย-ลาว* (นปข.123). หน้า 26.

² แหล่งเดิม. หน้า 26.

* หลังจากการใช้ นโยบาย 66/23 สถานการณ์ของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในไทยเริ่มหมดไป ภัยคุกคามจากนอกประเทศกลายเป็นปัญหาหลักต่อความมั่นคงของประเทศ ในวันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ. 1988 นปข. จึงได้รับการปรับสถานะใหม่ ให้เป็นหน่วยงานที่อยู่ในแผนการป้องกันประเทศ โดยมีฐานะเป็นหน่วยเฉพาะกิจของกองทัพเรือ แต่ขึ้นการควบคุมทางยุทธการกับกองทัพภาคที่ 2 ต่อมา ใน ค.ศ.1995 นปข.ได้ขยายพื้นที่การปฏิบัติงานในลำน้ำโขงไปยังส่วนที่เป็นพรมแดน ไทย-ลาว ด้านจังหวัดเชียงราย กองทัพเรือได้จัดตั้ง นปข.เขตเชียงรายขึ้น โดยขึ้นการควบคุมทางยุทธการกับกองทัพภาคที่ 3 ต่อมา เมื่อเดือน มีนาคม ค.ศ. 2004 ได้มีการปรับบทบาทของ นปข.ใหม่ โดยจะให้ดูแลป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเป็นภารกิจหลัก และอาชญากรรมข้ามชาติเป็นภารกิจลำดับต่อมา และได้เปลี่ยนชื่อหน่วยใหม่เป็น หน่วยเรือรักษาความสงบเรียบร้อยตามลำแม่น้ำโขง (นขร.) มีฐานะเป็นหน่วยเฉพาะกิจ ของกองทัพเรือ : จาก แผนยุทธการและการข่าว กองบัญชาการหน่วยเรือรักษาความสงบเรียบร้อยตามลำแม่น้ำโขง. (2549, 25 ธันวาคม). *ประวัติหน่วยเรือรักษาความสงบเรียบร้อยตามลำแม่น้ำโขง*. (Online).

3. นปข. เขตอุปบลราชธานี รับผิดชอบต่อจากจังหวัดมุกดาหาร จนถึงอำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ระยะทาง ประมาณ 190 กิโลเมตร¹

การกำหนดเส้นเขตแดนในแม่น้ำโขงซึ่งไทยเสียเปรียบดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น เมื่อไทยจัดตั้งหน่วย นปข. ขึ้นมา ในบางครั้งการปฏิบัติงานของ นปข. จำเป็นต้องแล่นเรือล้าเข้าไปในเขตแดนลาว เมื่อฝ่ายคอมมิวนิสต์ลาวยึดอำนาจได้ใน ค.ศ.1975 การปฏิบัติงานของ นปข. ก็กลายมาเป็นปัญหาต่อกัน ส่วนหนึ่งเพราะฝ่ายคอมมิวนิสต์ลาวรับรู้ว่า นปข. ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสหรัฐอเมริกาจึงเกิดความระแวงการปฏิบัติงานของ นปข. ว่าจะร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาแทรกซึมลาว ฝ่ายลาวถือว่าหน่วย นปข. ของไทยเป็นหน่วยงานที่เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของลาวและความปลอดภัยต่อการดำรงชีวิตของประชาชนลาว² และจากอนุสัญญา ค.ศ.1926 นั้นมีการกำหนดให้แม่น้ำโขงเป็นเขตปลอดทหารและต้องไม่นำเรือรบเข้ามาประจำการแต่ถ้าเป็นเรือที่ใช้เพื่อตรวจการต้องมีการกำหนดระวางและขนาดอาวุธของเรือนั้นด้วย ทางลาวจึงมองว่าไทยละเมิดอนุสัญญานี้ และจากลักษณะของแม่น้ำโขงที่ในฤดูแล้งน้ำจะลดลงมากเรือของ นปข. ไม่สามารถแล่นในฝั่งไทยได้เมื่อถึงฤดูแล้งในบางจุด เพราะตลอดเส้นทางลำน้ำโขงมีเกาะดอนอยู่มาก ส่วนมากเกาะดอนในลำน้ำโขงจะเป็นของลาวแต่อยู่ชิดฝั่งไทย³ ทำให้เกิดปัญหาต่อการเดินเรือของ นปข. คือการแล่นเรือของ นปข. จำเป็นต้องล้าเข้าไปในน่านน้ำลาวสิ่งเหล่านี้ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างลาวกับไทย จากกรณีการปฏิบัติงานของ นปข. มาตลอดตั้งแต่ ค.ศ. 1975 – 1987 โดยมีครั้งที่เกิดเป็นปัญหาถึงขั้นมีการปะทะกันด้วยอาวุธ 5 ครั้ง คือ

ครั้งที่ 1 : 17 พฤศจิกายน ค.ศ.1975 บริเวณบ้านโพนสา อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ผลจากการปะทะทำให้ทหารไทยที่ประจำเรือเสียชีวิต 1 คน บาดเจ็บ 3 คน

ครั้งที่ 2 : 13,14 ธันวาคม ค.ศ.1978 บริเวณอำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย ผลจากการปะทะทำให้ทหารไทยที่ประจำเรือเสียชีวิต 3 คน บาดเจ็บ 3 คน

ครั้งที่ 3 : 15 มิถุนายน ค.ศ.1980 บริเวณบ้านปะโคเหนือ ตำบลเวียงคุก อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ผลจากการปะทะทำให้ทหารไทยที่ประจำเรือเสียชีวิต 1 คน บาดเจ็บสาหัส 2 คน

ครั้งที่ 4 : 26 เมษายน ค.ศ.1982 บริเวณ อำเภอมุกดาหาร จังหวัดนครพนม ผลจากการปะทะทำให้ทหารไทยที่ประจำเรือเสียชีวิต 2 คน บาดเจ็บสาหัส 1 คน

ครั้งที่ 5 : 17 มิถุนายน ค.ศ.1982 บริเวณปากน้ำจิม อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย ผลจากการปะทะ ทำให้ทหารไทยที่ประจำเรือ บาดเจ็บ 4 คน มีราษฎรไทยเสียชีวิตด้วย 2 คน จากลูกหลงของเหตุการณ์นี้

¹ วิรัช ร่วมพงษ์พัฒนะ. (2531). เล่มเดิม. หน้า 62 - 63.

² พันทวง บุคตะสง. (2547). การเจรจาเพื่อสำรวจและทำหลักเขตแดนลาว-ไทย, 1987-1996. หน้า 20.

³ สุกัญญา พุกกะเวส. (2542). ปัญหาทางการเมืองระหว่างไทย-ลาว อันเกิดจากแม่น้ำโขงในฐานะที่เป็นเส้นกั้นพรมแดน(ค.ศ. 1975 -1984). หน้า 56.

ความขัดแย้งจากการปฏิบัติงานของ นปช. ที่ถือว่าเข้าขั้นรุนแรงทั้ง 5 ครั้งนั้น มีทหารไทยเสียชีวิตรวม 7 คน บาดเจ็บ 13 คน และมีราษฎรไทยเสียชีวิต 2 คน โดยเหตุการณ์ทั้ง 5 ครั้ง มีครั้งที่ 2 ครั้งเดียวที่ทางลาวยอมรับว่าฝ่ายลาวเป็นฝ่ายผิด โดยลาวบอกว่าเป็นการกระทำโดยพล การของทหารชั้นผู้น้อย ลาวยินดีชดใช้ค่าเสียหายให้ นอกนั้น ต่างฝ่ายต่างอ้างว่าตนเป็นฝ่ายถูกต้อง โดยฝ่ายไทยอ้างว่า เรือ นปช. แล่นปฏิบัติการในเขตน่านน้ำไทย ส่วนฝ่ายลาวอ้างว่าเรือ นปช. ของไทย แล่นล้ำเข้าไปในพรมแดนลาว

1.3.3 ปัญหากรณี 3 หมู่บ้าน ใน ค.ศ. 1984

หมู่บ้านทั้งสาม คือ บ้านใหม่ บ้านกลาง และบ้านสว่าง ตั้งอยู่ในเขตตำบลม่วงเจ็ดต้น กิ่งอำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรธานี (ดูภาพประกอบ 1) เป็นหมู่บ้านขนาดเล็กตั้งอยู่บริเวณแนวพรมแดนไทยกับลาว มีพื้นที่รวมกันประมาณ 19 ตารางกิโลเมตร มีประชากรราว 1,100 คน¹ ข้อมูลทางฝ่ายไทยระบุถึงดินแดนบริเวณนี้ว่า บริเวณหมู่บ้านทั้งสามนี้แต่เดิมไม่มีเจ้าหน้าที่จากการไทยเข้าไปประจำ แต่ทางการไทยถือว่าเป็นเขตอิทธิพลของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ เมื่อการก่อการร้ายบริเวณนี้สงบลง รัฐบาลจึงสร้างถนนยุทธศาสตร์เพื่อความมั่นคงตามแนวชายแดน โดยถนนสายนี้ตัดผ่านและเชื่อมหมู่บ้านทั้งสามนี้เข้าด้วยกัน ในลักษณะเป็นถนนวงแหวนตลอดแนวชายแดน² ถนนสายนี้เริ่มจากอำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน ผ่านไปยังบ้านบ่อเบี้ย ตำบลม่วงเจ็ดต้น กิ่งอำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรธานี ถนนเส้นที่ผ่านบริเวณสามหมู่บ้าน เป็นสายที่ออกจากบ้านบ่อเบี้ยไปยังกิ่งอำเภอบ้านโคก โดยโครงการนี้ได้เริ่มมาตั้งแต่ ค.ศ.1982 แต่ทางลาวระบุว่าถนนเส้นที่ผ่านบริเวณสามหมู่บ้านได้รุกรล้ำเข้าไปในเขตแดนลาว เมื่อพิจารณาเหตุผลทั้งสองฝ่าย ข้อมูลฝ่ายไทยได้ระบุว่าทั้งสามหมู่บ้านอยู่ในเขตแดนไทย แต่เนื่องจากขาดการดูแลจากรัฐมานานเพราะบริเวณสามหมู่บ้านเป็นเขตพื้นที่สีแดง รัฐบาลจึงไม่สามารถทำการสำรวจสำมะโนครัวบริเวณนี้ได้เมื่อ ค.ศ. 1984³ ส่วนข้อมูลทางฝ่ายลาวระบุว่า ดินแดนบริเวณสามหมู่บ้านตั้งอยู่ในเขตตาแสงบ้านใหญ่ เมืองปากลาย แขวงไชยบุรี ซึ่งอยู่ในดินแดนลาว⁴ เมื่อทั้งลาวและไทยต่างอ้างสิทธิ์เหนือหมู่บ้านทั้งสามจึงนำไปสู่ความขัดแย้งและเกิดการปะทะกันของกำลังทหารฝ่ายไทยและฝ่ายลาว

¹ ทวีเกียรติ เจนประจักษ์. (2540). เล่มเดิม. หน้า 12. ; ใน สุวิทย์ ชีรสอวต. (2551). รายงานการวิจัยเรื่อง : อธิปไตยเหนือแม่น้ำโขงจาก พ.ศ. 2436 ถึงปัจจุบัน การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์. หน้า 101 กล่าวว่า ประชากรใน 3 หมู่บ้าน ประมาณ 1,100 คนนี้เป็นราษฎรชาวลาว

² อาจารย์ พักตร์พริ้ง คงชนะ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนบ้านบ่อเบี้ย(1982 – ปัจจุบัน) กิ่งอำเภอบ้านโคก (อำเภอบ้านโคก ในปัจจุบัน) จังหวัดอุดรธานี. (2551,13 ตุลาคม). สัมภาษณ์โดย วิศวมาศ ปาลสาร ที่ กรุงเทพฯ .

³ มณฑล คงแถวทอง. (2539). สรุปรายงานการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและลาวค.ศ.1975 – 1992. หน้า 73.

⁴ ทวีเกียรติ เจนประจักษ์. (2540). เล่มเดิม. หน้า 12.

เส้นเขตแดนในพื้นที่บริเวณที่เกิดความขัดแย้งกันนั้น ถูกแบ่งโดยอาศัยสันปันน้ำของแนวเทือกเขาเป็นเครื่องกำหนดเขตแดนตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นไปตามความในสนธิสัญญา สยาม – ฝรั่งเศส ฉบับปี ค.ศ. 1904 และสัญญาว่าด้วยการปักปันเขตแดนติดท้ายหนังสือสัญญา ฉบับปี ค.ศ. 1907 ซึ่งฝ่ายไทยและลาวต่างก็ยอมรับสนธิสัญญานี้ แต่การอ้างแผนที่ที่ใช้ประกอบสนธิสัญญา กำหนดเขตแดนนั้น ทั้งไทยและลาวยึดถือกันคนละฉบับดังนี้

ฝ่ายไทยอ้างอิงแผนที่ชุด L 7017 มาตราส่วน 1 : 50,000 ที่จัดทำขึ้นตามสนธิสัญญา ฉบับปี ค.ศ. 1907 ซึ่งเป็นแผนที่ที่สร้างขึ้นจากภาพถ่ายทางอากาศ โดยความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา ในค.ศ. 1978 (ดูภาพประกอบ 2)

ฝ่ายลาวอ้างอิงแผนที่มาตราส่วน 1 : 200,000 ระวังปากลาย ที่จัดทำขึ้นตามสนธิสัญญา สยาม- ฝรั่งเศสฉบับปี ค.ศ. 1904 (ดูภาพประกอบ 1) และเป็นแผนที่ที่ใช้ในหนังสือแนบท้าย สนธิสัญญา ฉบับปี ค.ศ. 1907 ด้วย

ฝ่ายไทยกล่าวว่าแผนที่ซึ่งนำมาอ้างนั้นไทยถือว่าเป็นการจัดทำด้วยเครื่องมือที่ทันสมัย ให้ความถูกต้องและรายละเอียดได้มากกว่าแผนที่ของลาว แม้ว่าแผนที่ฉบับนี้จะไม่มียุทธศาสตร์ใดมารองรับแต่ก็ทำขึ้นโดยใช้หลักสันปันน้ำเป็นเส้นเขตแดนตามสนธิสัญญาฉบับปี ค.ศ. 1907 แต่ทางลาวไม่ยอมรับแผนที่ที่ไทยนำมาอ้าง โดยให้เหตุผลว่าเป็นการร่วมมือกับสหรัฐอเมริกา และไม่มีสนธิสัญญาใดมารองรับแผนที่ฉบับนี้ เป็นเพียงแผนที่ซึ่งทำขึ้นเพื่อใช้งานทางทหาร แต่แผนที่ที่ลาวนำมาอ้างเป็นแผนที่ที่มีสนธิสัญญามารองรับเพราะเป็นแผนที่ใช้ในหนังสือแนบท้ายสนธิสัญญาฉบับ ค.ศ. 1907

การที่ต่างฝ่ายต่างก็ถือตามแผนที่ที่ฝ่ายตนนำมาใช้อ้างว่า ดินแดนบริเวณสามหมูบ้านอยู่ในเขตแดนตน และจากโครงการตัดถนน ผ่านบริเวณสามหมูบ้านของฝ่ายไทยนั้น ลาวระบุว่า เป็นการรุกล้ำเข้าไปในเขตแดนลาว ทำให้ลาวส่งทหารเข้ามาก่อวุ่นวายและก่อความไม่สงบตั้งแต่เดือนมีนาคม ค.ศ. 1984 รัฐบาลไทยจึงส่งทหารพรานเข้าไปคุ้มครองคณะผู้สร้างทาง จนกระทั่งถึงกลางเดือน เมษายน ค.ศ. 1984 ทหารลาวได้โจมตีชุดคุ้มครองดังกล่าวรวมทั้งฐานของตำรวจตระเวนชายแดนที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน หลังจากนั้นกองกำลังทั้งสองฝ่ายได้มีการปะทะกันมาโดยตลอด และรุนแรงขึ้นในปลายเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1984 จากนั้นกองกำลังลาวได้รุกเข้ามาใกล้บริเวณสามหมูบ้านขึ้นเรื่อยๆ ในวันที่ 7 มิถุนายน ค.ศ.1984 กองทัพภาคที่ 3 จึงส่งทหารจากกองพลทหารม้าที่ 1 ประมาณ 1,500 คน¹ เข้าผลักดันทหารลาว ให้ถอยกำลังออกไปและควบคุมพื้นที่บริเวณสามหมูบ้านไว้ได้

ภายหลังจากที่ไทยเข้าควบคุมพื้นที่สามหมูบ้านไว้ได้แล้ว ลาวได้ยื่นหนังสือประท้วงไทยผ่านเอกอัครราชทูตไทยประจำลาว ในวันที่ 9 มิถุนายน ค.ศ. 1984 ยืนยันว่าสามหมูบ้านอยู่ในเขตแดนลาว และการกระทำของไทยเป็นการละเมิดอธิปไตยของลาว รวมทั้งเรียกร้องให้ไทยถอน

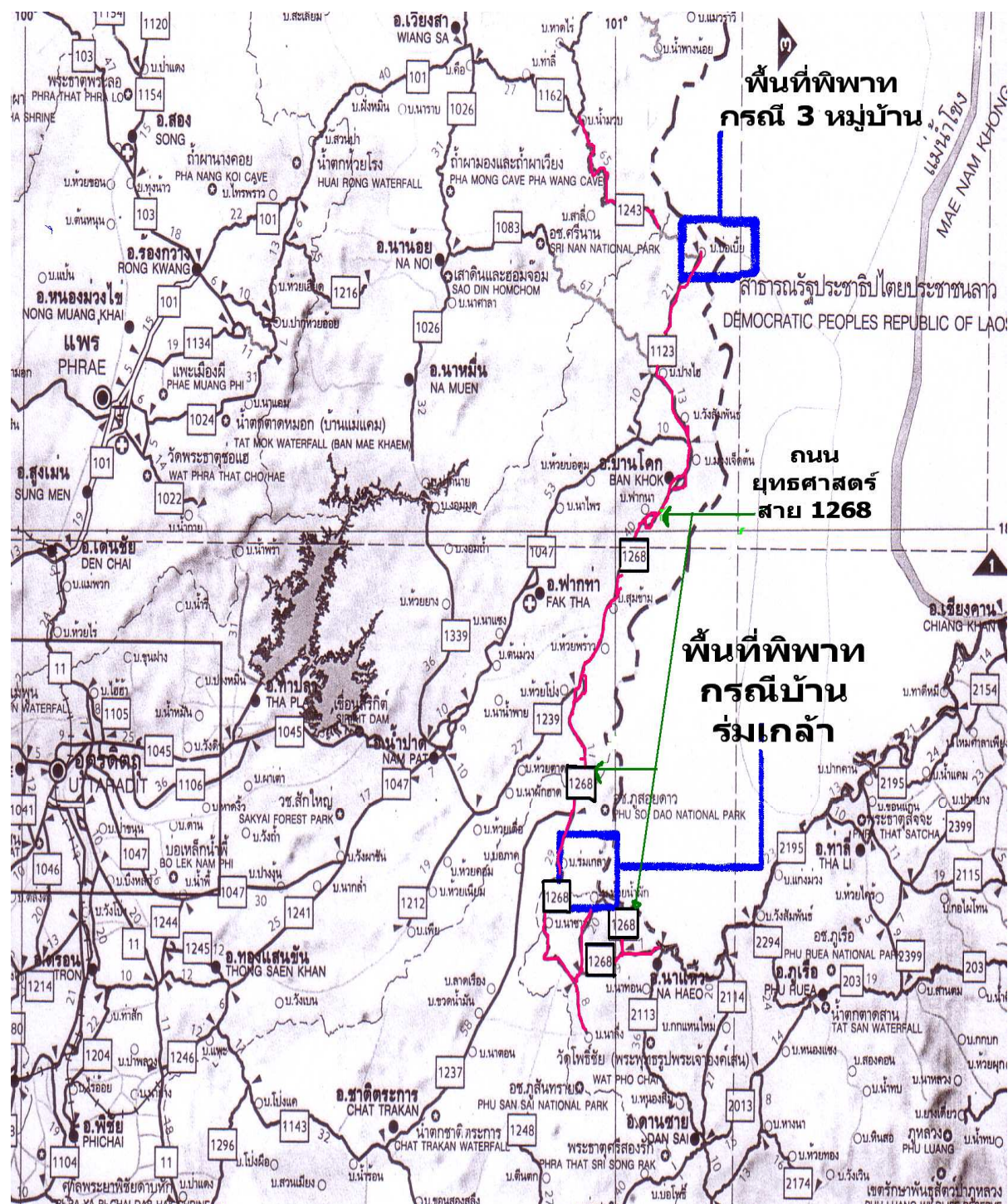
¹ คมสัน เศวตมัลย์. (2531). การแก้ไขข้อพิพาทโดยสันติวิธี: ศึกษากรณีพิพาทชายแดน ไทย-ลาว ในกรณีพิพาทหมู่บ้านใหม่ หมู่บ้านกลางและหมู่บ้านสว่าง. หน้า 108.

ทหารออกไป ต่อมาในวันที่ 15 มิถุนายน ค.ศ. 1984 นายคำพัน สิมมาลาวส์ เอกอัครราชทูตลาวประจำไทยได้เข้าพบนายอาสา สารสิน ปลัดกระทรวงการต่างประเทศของไทย เพื่อยืนยันท่าทีของฝ่ายลาวที่ไทยถอนทหารออก ชดใช้ค่าเสียหาย และส่งคืนประชาชนในสามหมู่บ้านซึ่งเป็นชาวลาวกลับคืน ซึ่งในกรณีนี้ทางไทยระบุว่า ทางกรไทยพึงทราบว่ามีชาวลาวเข้ามาตั้งบ้านเรือนเมื่อครั้งที่ตัดถนนเข้าไป แต่ยืนยันว่าพื้นที่นั้นเป็นเขตแดนไทย ดังนั้นจึงต้องคงกำลังทหารไว้เพื่อคุ้มครองคณะผู้สร้างทางและรักษาอธิปไตย ซึ่งต่อมา วันที่ 17 มิถุนายน ค.ศ. 1984 นายรัชมกรพงศ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรดิตถ์ ได้ชี้แจงว่าทางเจ้าหน้าที่ปกครองได้เข้าไปทำการจัดตั้งหมู่บ้านทั้งสามแล้ว โดยให้แยกหมู่บ้านทั้งสามออกจากบ้านบ่อเบี้ย และได้สำรวจจัดทำสำมะโนครัวและทำบัตรประชาชนให้ประชาชนในสามหมู่บ้านด้วย¹

ในวันที่ 21 มิถุนายน ค.ศ. 1984 ผู้แทนถาวรไทยประจำสหประชาชาติได้ยื่นหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและท่าทีของไทยต่อเหตุการณ์นี้ให้แก่เลขาธิการสหประชาชาติ ต่อมาที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอินโดจีน ประกอบด้วยประเทศเวียดนาม ลาว และกัมพูชา ที่จัดประชุมประจำปี ที่เวียงจันทน์ ระหว่างวันที่ 2-3 กรกฎาคม ค.ศ. 1984 ได้ออกแถลงการณ์ประณามไทยต่อกรณีนี้ด้วย โดยกล่าวหาว่าไทยร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาและจีนโจมตีลาว โดยเชื่อมโยงเหตุการณ์จากการที่ พล.อ. อาทิตย์ กำลังเอก ผู้บัญชาการทหารบก เดินทางไปเยือนจีนในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1984 ซึ่งฝ่ายไทยได้ตั้งข้อสังเกตว่าเวียดนามได้เข้าแทรกแซงในเรื่องนี้เพื่อเบี่ยงเบนความสนใจของนานาชาติออกจากปัญหากัมพูชา และเพื่อทำลายภาพพจน์ไทยในการที่ไทยจะสมัครเข้าชิงตำแหน่งสมาชิกประเภทไม่ถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่ว่างลง ซึ่งจะมีขึ้นในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1984 โดยมีมองโกเลีย ซึ่งเป็นประเทศที่ปกครองในระบอบคอมมิวนิสต์ เช่นกันเป็นคู่แข่ง และรัสเซียยังสนับสนุนมองโกเลียด้วย โดยก่อนหน้านี้ผู้แทนถาวรไทยประจำสหประชาชาติจะยื่นหนังสือชี้แจงนั้น ทางผู้แทนเวียดนามประจำสหประชาชาติก็ได้ยื่นหนังสือผ่านสหประชาชาติประท้วงไทยที่ใช้กำลังรุกรานและโจมตีลาว และเรียกร้องให้ไทยถอนทหารออกไปจากบริเวณสามหมู่บ้านด้วย

หลังจากที่ทหารไทยยึดครองพื้นที่บริเวณสามหมู่บ้านไว้ได้ การปะทะกันระหว่างกองกำลังทั้งสองฝ่ายยังคงมีอยู่ประปราย ทำให้สถานการณ์ชายแดนยังคงความตึงเครียด ต่อมาปัญหานี้ได้มีการเจรจาแก้ไขในระดับรัฐบาลต่อรัฐบาล 2 รอบ ที่กรุงเทพฯ โดยรอบแรก ในระหว่างวันที่ 21 – 23 กรกฎาคม ค.ศ. 1984 และรอบที่สอง ในระหว่างวันที่ 7 -15 สิงหาคม ค.ศ. 1984 แต่ผลการเจรจาทั้งสองรอบล้มเหลวไม่สามารถตกลงกันได้ โดยฝ่ายไทยเสนอให้ทั้งสองฝ่ายสำรวจและหาข้อพิสูจน์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับแนวสันปันน้ำ โดยคณะกรรมการร่วมทางเทคนิคของทั้งสองฝ่ายจะดำเนินการร่วมกัน แต่ทางลาวปฏิเสธข้อเสนอนี้ เพราะลาวถือว่าสามหมู่บ้านนั้นเป็นของลาวอยู่แล้ว ไทยต้องถอนทหารออกไปโดยไม่มีเงื่อนไข

¹ มณฑล คงแถวทอง. (2539). เล่มเดิม. หน้า 73.

ภาพประกอบ 3 แผนที่ประเทศไทย แสดงพื้นที่พิพาทกรณี 3 หมู่บ้าน จังหวัดอุดรธานี พื้นที่พิพาทกรณีบ้านร่มเกล้า จังหวัดพิษณุโลก และ ถนนยุทธศาสตร์สาย 1268

ที่มา : ปรับปรุงความชัดเจนและเพิ่มเติมชื่อสถานที่ จาก สมาคมทางหลวงแห่งประเทศไทย.

(2543). แผนที่ทางหลวงในประเทศไทย มาตรฐาน 1: 1,000,000 ฉบับปี 2544. หน้า 11.

ภาพประกอบ 4 แผนที่ประกอบสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ฉบับ ค.ศ.1904 พิมพ์โดยคณะกรรมการ
ปักปันเขตแดน สยาม-ฝรั่งเศส ระบุว่าปากกลาย ที่ฝ่ายลาวใช้อ้างกรณี 3 หมู่บ้าน

ที่มา : ปรับปรุงความชัดเจนและเพิ่มเติมชื่อสถานที่ จาก กมสนธิสัญญาและกจดหมาย กระทรวงการ
ต่างประเทศ. (1996). ปะมวนสนธิสัญญากำหนดเส้นชายแดนอินโดจีน – สหยาม (ลาว – ไทย)
1886 – 1946. หน้า 193.

ที่มา : ปรับปรุงความชัดเจนและเพิ่มเติมชื่อสถานที่ จาก วิรัช ร่วมพงษ์พัฒนะ. (2531). ปัญหาความขัดแย้งไทย-ลาวในช่วงปีพ.ศ. 2518 – ปัจจุบัน. หน้า 86.

ความล้มเหลวในการเจรจาทำให้ความตึงเครียดบริเวณชายแดนด้านการทหารยังคงมีอยู่อีกทั้งไทยและลาวเพิ่มการเผชิญหน้ากันทางทหาร โดยลาวได้เสริมอาวุธและผลิตเปลี่ยนกำลังพลเข้าไปบริเวณแขวงไซยะบุรีและแขวงอุดมไซ ซึ่งเป็นพื้นที่ติดต่อกับบริเวณที่มีความขัดแย้งรวมทั้งเสริมอาวุธหนัก เช่น ปืนครก ปืนใหญ่ เข้าไปเพิ่มบริเวณเมืองปากลายด้วย ส่วนฝ่ายไทยทหารจากกองพลทหารม้าที่ 1 ได้เสริมกำลังเข้าไปที่จังหวัดอุตรดิตถ์เพิ่มขึ้น รวมถึงกำลังของ นปช. ก็ได้เตรียมพร้อมสนับสนุนด้วย¹ จากนั้นกำลังทั้งสองฝ่ายได้ปะทะกันเป็นระยะโดยเฉพาะในเดือนกันยายน ค.ศ. 1984 ที่ไทยแถลงว่าทางลาวได้โจมตีไทยและทำให้เจ้าหน้าที่ชุดสร้างทางไทยเสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนหนึ่ง ไทยจึงได้ยื่นประท้วงกรณีนี้ต่อสหประชาชาติ

จากการที่ไทยกำลังหาเสียงในการสมัครเข้าเป็นสมาชิกไม่ถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ทำให้ไทยต้องระวังท่าทีต่อปัญหานี้มากขึ้น และการที่สถานการณ์ยังคงรุนแรงไม่ว่าจะเกิดจากฝ่ายใดก็ตามย่อมไม่เป็นผลดีต่อไทย ดังนั้นในวันที่ 2 ตุลาคม ค.ศ. 1984 พล.อ. อ.สิทธิ เศวตศิลา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทย ได้แถลงถึงกรณีปัญหา ที่บริเวณ 3 หมู่บ้าน ต่อที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก ว่าไทยได้เคลื่อนย้าย (remove) ทหารออกจากบริเวณสามหมู่บ้านแล้ว ทั้งนี้เพื่อลดปัญหาการเผชิญหน้ากันทางการทหาร และแสวงหาหนทางแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี² ต่อมาทางลาวได้นำเรื่องนี้เข้าสู่การพิจารณาของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ เพราะลาวมองว่า พล.อ.อ.สิทธิ ใช้คำว่าย้ายกำลังทหารไม่ใช่การถอนกำลังทหารออกมา และลาวถือว่าความขัดแย้งครั้งนี้เป็นเรื่องสำคัญเพราะไทยล้าอธิปไตยลาว และในปลายเดือนกันยายน ค.ศ. 1984 ที่ผ่านมา ทางไทยได้โจมตีลาวเป็นเหตุให้ราษฎรลาวเสียชีวิต 2 คน และก่อนหน้านี้ไทยก็ได้เสริมกำลังทหารเข้าไปในพื้นที่ด้วย

การเปิดประชุมฉุกเฉินเพื่อพิจารณาเรื่องนี้ ในวันที่ 9 ตุลาคม ค.ศ. 1984 ที่นครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา มีการให้ตัวแทนทั้งสองฝ่ายอภิปรายชี้แจงฝ่ายละครึ่ง ทางลาวยังยืนยันให้ไทยถอนทหารออกโดยไม่มีเงื่อนไข และให้ยอมรับว่าสามหมู่บ้านอยู่ในดินแดนลาวโดยไม่ต้องส่งคณะกรรมการเข้าไปสำรวจ พร้อมทั้งขอให้สหประชาชาติใช้อำนาจบังคับให้ไทยถอนทหารออกไป ส่วนทางไทยแถลงว่าทหารไทยย้ายออกจากพื้นที่สามหมู่บ้านแล้ว และให้สหประชาชาติส่งคณะกรรมการเข้าไปสำรวจข้อเท็จจริง³ และตอบโต้ลาวว่า เรื่องนี้เป็นการทำลายภาพพจน์ไทยเพื่อให้หมดโอกาสในการได้ที่นั่งเป็นสมาชิกไม่ถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ผลจากการประชุม ที่ประชุมไม่มีมติหรือแถลงการณ์ในเรื่องนี้ออกมา ยังให้เก็บเรื่องไว้ในวาระการประชุมอยู่ แต่ถ้าประเทศสมาชิกไม่ร้องขอก็จะไม่นำมาพิจารณาอีก ซึ่งสะท้อนว่าปัญหานี้คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ไม่ถือว่าเป็นปัญหาระดับชาติและสหประชาชาติจะไม่เข้าไปแทรกแซง หลังจากนั้นในวันที่ 22 ตุลาคม ค.ศ. 1984 ประเทศไทยก็ได้รับเลือกให้เข้าไปเป็น

¹ คมสัน เศวตมาลย์. (2531). *เล่มเดิม*. หน้า 110.

² วิรัช ร่วมพงษ์พัฒน. (2531). *เล่มเดิม*. หน้า 102.

³ *แหล่งเดิม*. หน้า 104-105.

สมาชิกไมถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ แทนที่โคเวตาของทวีปเอเชียที่ว่างลง เพราะปากีสถานหมดวาระไปแล้ว โดยขณะมองโกเลียที่เป็นคู่แข่ง ซึ่งต้องมีการลงคะแนนเสียงถึง 4 ครั้ง ไทยจึงได้คะแนนเสียง 2 ใน 3 จากชาติสมาชิกทั้งหมดในขณะนั้น 159 ชาติ¹

หลังจากที่คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาตินำเรื่องนี้เข้าสู่ที่ประชุมและไทยได้ถอยทหารออกมาจากพื้นที่แล้ว ความรุนแรงของปัญหาได้ลดระดับลง โดยทางการไทยได้เปลี่ยนแนวเส้นทางการก่อสร้างถนนที่เป็นปัญหด้วยการถอยแนวการก่อสร้างให้ลึกเข้ามาในเขตไทยอีกเพื่อให้พ้นจากบริเวณที่เป็นปัญหากันอยู่ แม้ต่อมาฝ่ายลาวจะเสนอให้มีการเจรจาในเรื่องนี้เป็นครั้งที่ 3 (เนื่องมาจากทหารไทยยังวางกำลังไว้ในบริเวณนี้อยู่ กระทรวงการต่างประเทศของไทยจึงชี้แจงยืนยันว่าไม่มีทหารไทยอยู่ในบริเวณสามหมูบ้านอีก ทหารที่คงกำลังไว้บริเวณนั้นเพื่อรักษาอธิปไตยเท่านั้น) แต่ฝ่ายไทยปฏิเสธโดยให้เหตุผลบรรยากาศของการเจรจายังไม่เอื้ออำนวย² ปัญหาจึงยังไม่ยุติจนกระทั่งมาเกิดเหตุการณ์บ้านร่มเกล้าใน ค.ศ. 1987

อาจกล่าวได้ว่า ปัญหาความขัดแย้งตามแนวพรมแดนระหว่างไทยกับลาว ทั้งในเรื่องของผู้อพยพชาวลาว ปัญหาการปฏิบัติงานของหน่วยปฏิบัติการตามลำน้ำโขง(นปข.) และปัญหากรณีสามหมูบ้าน ล้วนแต่ส่งผลต่อเนื่องถึงกัน ดังจะเห็นได้ว่า ความขัดแย้งจากปัญหาผู้อพยพชาวลาวนั้นเกิดจากการที่ฝ่ายไทยระแวงว่าทางลาวจะแทรกซึมผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ปะปนเข้ามากับผู้อพยพ ส่วนฝ่ายลาวก็ระแวงว่าทางไทยสนับสนุนกลุ่มฝ่ายขวาที่อพยพเข้ามาในไทย ข้ามพรมแดนกลับไปปฏิบัติการต่อต้านรัฐบาลลาวแล้วหนีข้ามกลับมาพักพิงในไทย ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติการของฝ่ายใดเกือบทั้งหมดต้องใช้พรมแดนด้านแม่น้ำโขงเป็นหลัก โดยที่มีหน่วย นปข. รับผิดชอบในพื้นที่น้อย จึงเหมือนกับว่าหน่วย นปข. อยู่ในจุดที่เสี่ยงต่อการเกิดความขัดแย้งได้มากที่สุด กล่าวคือถ้าฝ่ายลาวสนับสนุนให้ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์แทรกซึมมากกับผู้อพยพ นปข.จะเป็นด่านแรกในการเผชิญหน้ากับภัยคุกคามนี้ หรือถ้าฝ่ายไทยสนับสนุนกลุ่มฝ่ายขวาให้ข้ามกลับไปปฏิบัติการในลาว หน่วย นปข. น่าจะมีส่วนสนับสนุนในการเปิดทางให้ข้ามพรมแดนได้สะดวกขึ้น เมื่อรวมถึงการที่ฝ่ายลาวไม่ไว้วางใจหน่วย นปข. เพราะเป็นหน่วยที่ได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกา การปะทะกันในลำน้ำโขงระหว่างหน่วย นปข. กับกองกำลังฝ่ายลาวจึงเกิดขึ้นได้ง่าย ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าสาเหตุจากความหวาดระแวงต่อกันนี้ เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดความขัดแย้งในกรณีหน่วย นปข. มากกว่าที่จะเป็นสาเหตุมาจากปัญหาเส้นพรมแดนในลำน้ำโขง ในเรื่องร่องน้ำลึกที่ใช้เดินเรือ เพราะปัญหาร่องน้ำลึกนี้จะมีปัญหาก็น่าจะเป็นในฤดูแล้งที่น้ำในแม่น้ำโขงจะลดระดับลงทำให้เรือของ นปข. ใช้ร่องน้ำลึกที่อยู่ใกล้ฝั่งไทยไม่ได้ แต่จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาถึงขั้นมีการปะทะกันด้วยอาวุธอย่างรุนแรงทั้ง 5 ครั้งนั้น มีเพียงครั้งที่ 4 ครั้งเดียวที่เกิดขึ้นในเดือนเมษายน ที่น้ำในแม่น้ำโขงลดลงมาก

¹ แหล่งเดิม. หน้า 105.

² แหล่งเดิม. หน้า 105.

เมื่อมีกรณีการใช้กำลังทางทหารต่อกันเกิดขึ้นแล้ว ในกรณีหน่วย นปช. ส่งผลให้เมื่อเริ่มเกิดปัญหาสามหมู่บ้านขึ้นใน ค.ศ. 1984 นั้น ได้นำไปสู่การใช้กำลังทางทหารต่อกันได้ง่ายขึ้น แม้จะไม่น่ารุนแรงนัก และจากการใช้กำลังทางทหารต่อกัน ในกรณีสามหมู่บ้าน ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่เมื่อเริ่มเกิดปัญหาขึ้นที่บ้านร่มเกล้า การที่จะแก้ไขปัญหโดยสันติวิธีจึงถูกมองข้ามไปก่อน อันเนื่องมาจากควันทไฟจากปากกระบอกปืนในเหตุการณ์ก่อนหน้ายังไม่ทันจางไป ก็มาเกิดเหตุการณ์ ในทำนองเดียวกันขึ้นอีก ซึ่งในความเกี่ยวเนื่องกันของปัญหาความขัดแย้งระหว่างไทยกับลาวที่กล่าวมานี้ อธิบายได้จากที่ เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ ได้อธิบายถึง ความขัดแย้งตามแนวคิดทางการเมือง ไว้ตอนหนึ่งว่า

“ ในกระบวนการขัดแย้งนั้นกระบวนการโต้ตอบ (*reaction process*) นับว่าเป็นเรื่องสำคัญมาก เช่น ฝ่าย ก. รับรู้ ซึ่งอาจผิดหรือถูกก็ได้ว่ากำลังจะถูกคุกคาม ช่มชู้หรือจะถูกทำอันตรายโดยฝ่าย ข. ดังนั้นจึงดำเนินการเพื่อป้องกันตนเอง การกระทำของฝ่าย ก. ทำให้ฝ่าย ข. รับรู้ว่าฝ่ายตนจะถูกคุกคาม ดังนั้นฝ่าย ข. ก็จำเป็นต้องทำอะไรเพื่อเป็นการป้องกันตนเอง การกระทำของฝ่าย ข. ทำให้ฝ่าย ก. มั่นใจว่า ความคิดของฝ่ายตนในตอนแรกนั้นถูกต้องแล้ว ดังนั้นจึงต้องทำอะไรเพื่อป้องกันตนเองให้มากขึ้นไปอีก การกระทำของทั้งสองฝ่ายทำให้ความขัดแย้งรุนแรงขึ้นเมื่อต่างฝ่ายต่างก็เห็นว่าอีกฝ่ายหนึ่งคุกคาม ทั้งที่แท้จริงแล้วการรับรู้ว่าจะถูกคุกคาม มักจะเกิดจากความคิดความรู้สึกว่าจะเกิด ซึ่งอาจเป็นผลมาจากความวิตกกังวล ความมีอคติ รังเกียจ ความกลัว มากกว่าจะเกิดจากการถูกคุกคามจริงๆ ”¹

ในกรณีความขัดแย้งระหว่างไทยกับลาวนั้น ไม่ว่าใครจะเป็นฝ่าย ก. หรือ ข. แต่ทั้งสองฝ่ายต่างก็มีความระแวงต่อกัน มีอคติต่อกันอยู่แล้ว ส่งผลให้เมื่อเริ่มเกิดความขัดแย้งกันที่บ้านร่มเกล้า ต่างฝ่ายต่างก็คิดว่าฝ่ายตนเองถูกคุกคาม โดยคิดจากเหตุการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้ เป็นตัวตัดสิน ความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้าจึงมีแนวโน้มรุนแรงขึ้นได้ง่าย การที่จะแก้ไขปัญหโดยสันติวิธีจึงถูกมองข้ามไปก่อนดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

¹ เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. (2540). ความขัดแย้ง : การบริหารเพื่อสร้างสรรค์. หน้า 40.

บทที่ 2

สาเหตุและเหตุการณ์ความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้าจากเอกสารฝ่ายไทย

เอกสารของไทยที่กล่าวถึงเหตุการณ์ความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้า ในช่วง ค.ศ. 1987 – 1998 นั้นมีอยู่พอสมควร ทั้งหนังสือพิมพ์ไทยฉบับที่วางจำหน่ายในช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์ เช่น หนังสือทั่วไป ตลอดจนรายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ วารสาร เป็นต้น ผู้วิจัยจะรวบรวมข้อมูลจากเอกสารเหล่านี้แล้วนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลในเอกสารต่างๆ ว่ากล่าวถึงเหตุการณ์ความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้าตรงกันหรือไม่ในประเด็นต่อไปนี้ คือ 1. สาเหตุที่นำไปสู่ความขัดแย้ง 2. เหตุการณ์ความขัดแย้ง 3. ผลของเหตุการณ์ความขัดแย้ง

2.1 ความเป็นมาของบ้านร่มเกล้าจากเอกสารฝ่ายไทย

บ้านร่มเกล้า ตั้งอยู่ในเขตตำบลบ่อภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก ห่างจากแนวชายแดน ไทย-ลาว ประมาณ 10 กิโลเมตร และอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ของตัวอำเภอชาติตระการ ประมาณ 70 กิโลเมตร บ้านร่มเกล้าตั้งอยู่บนภูเขาสูง มีระดับความสูงประมาณ 960 เมตรเหนือระดับน้ำทะเลของภูสอยดาว บนเทือกเขาเพชรบูรณ์ สภาพอากาศในฤดูหนาว (พฤศจิกายน – กุมภาพันธ์) มีอากาศหนาวจัด ในฤดูร้อน (มีนาคม – เมษายน) มีอากาศร้อน ส่วนฤดูฝน (พฤษภาคม – ตุลาคม) มีฝนตกชุกมาก อุณหภูมิโดยเฉลี่ยตลอดปี ประมาณ 20 องศาเซลเซียส

บ้านร่มเกล้ามีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับ ภูสอยดาว
ทิศใต้	ติดกับ บ้านนาซาก ตำบลแสงภา อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย
ทิศตะวันตก	ติดกับ ลำน้ำภาค
ทิศตะวันออก	ติดกับ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว บริเวณ ตาแสง (ตำบล) นาบ่อน้อย เมือง(อำเภอ)บ่อแต่น แขวง(จังหวัด) ไชยบุรี ¹

การเดินทางเข้าหมู่บ้านร่มเกล้ามีถนนอยู่สองเส้นทางคือ เส้นทางหลวง สาย 1268 ที่ ผ่านอำเภอนาแห้ว – นาผีก้าม – นาเจริญ – บ้านร่มเกล้า ระยะทางประมาณ 45 กิโลเมตร เป็นถนนลาดยาง และเส้นทางสาย 1237 จาก อำเภอชาติตระการ – บ้านบ่อภาค – บ้านร่มเกล้า ระยะทางประมาณ 70 กิโลเมตร เป็นถนนลาดยางใช้ได้ทุกฤดูกาล²

¹ วุฒิพงศ์ หอมวิเศษวงศา. (2533). *อธิปไตยเหนือดินแดนบ้านร่มเกล้า*. หน้า 24.

² แหล่งเดิม. หน้า 25 .

บริเวณที่ตั้งของหมู่บ้านร่มเกล้า ในช่วง ค.ศ.1968 –1979 เป็นพื้นที่ซึ่งผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ใช้เป็นฐานปฏิบัติงานเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาล เนื่องจากพื้นที่บริเวณนี้เป็นทิวเขาสลับซับซ้อนสูงชัน เป็นป่ารกทึบ และอยู่ใกล้แนวชายแดนลาว ทำให้เจ้าหน้าที่เข้าปราบปรามได้ยากทั้งยังเหมาะสำหรับใช้ในการซ่องสุมกำลังพล และเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญ ที่พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยใช้เป็นเขตงานเดินทางติดต่อกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ในลาว เวียดนาม และจีน ที่ให้การสนับสนุนอยู่ ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์เรียกพื้นที่บริเวณนี้ว่า ชุมน้ำดำ (ปัจจุบันคือบริเวณบ้านร่มเกล้า และพื้นที่ใกล้เคียง)¹ ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์กลุ่มนี้คือ ผู้ก่อการร้ายเขตงาน 234 ที่ปฏิบัติการในรอยต่อ 3 จังหวัด คือ พิษณุโลก เพชรบูรณ์ เลย² ทางกรมไทยได้จัดกำลังจากกองพลทหารม้าที่ 1 เข้าปฏิบัติการในพื้นที่นี้โดยตลอด รวมทั้งมีการปฏิบัติการทางทหารตามแผนยุทธการต่างๆ หลายครั้ง แต่ก็ยังไม่สามารถปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในบริเวณนี้ได้เด็ดขาด

ในช่วง ค.ศ. 1978 สถานการณ์ของประเทศในกลุ่มคอมมิวนิสต์เริ่มมีความผันผวน จากความขัดแย้งระหว่างกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์แนวทงจีน กับแนวทางรัสเซีย จนเมื่อรัสเซียสนับสนุนให้เวียดนามใช้กำลังทหารบุกกัมพูชาในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1978 แล้วจัดตั้งรัฐบาลหุ่นขึ้นแทนรัฐบาลเขมรแดงของพอลพตซึ่งจีนให้การสนับสนุนอยู่ ทำให้จีนใช้กำลังทหารทำสงครามสังฆสนเวียดนามในช่วงต้น ค.ศ.1979* เหตุการณ์นี้ส่งผลให้ลาวที่อยู่ฝ่ายเดียวกับเวียดนามและรัสเซีย ต้องขัดแย้งกับจีนไปด้วย ส่งผลมาถึงพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยซึ่งพึ่งพึ่งพรรคคอมมิวนิสต์จีนอยู่ ทางลาวได้ยุติการให้การสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยที่เคลื่อนไหวบริเวณแนวชายแดนลาว-ไทย โดยขอให้พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยถอนหน่วยงานและกำลังทั้งหมดออกจากดินแดนลาว³ อีกทั้งทางด้านจีนก็เปลี่ยนท่าทีไปสู่สากลมากขึ้นจึงลดการสนับสนุนการเผยแพร่อุดมการณ์คอมมิวนิสต์ต่อพรรคคอมมิวนิสต์ที่เคลื่อนไหวในประเทศต่างๆ ทำให้พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยอ่อนแอลง⁴

ต่อมาใน ค.ศ. 1980 รัฐบาลไทยสมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ มีแนวทางที่จะใช้นโยบายการเมืองนำการทหาร ในการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ โดยใช้แผนยุทธศาสตร์

¹ ชัยวัฒน์ ทองปาน. (2537). ปัญหาการใช้ศาสนาสมัครทหารพรานกองทัพภาคที่ 3 กรณีบ้านร่มเกล้า. หน้า 18.

² ดิเรก เอกฉันท. (2531). การขัดแย้งตามแนวชายแดนไทย-ลาว. หน้า 31.

* เดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1979 กองกำลังจีนจีนข้ามพรมแดนเวียดนาม เข้าไปปะทะกับกองกำลังเวียดนามในลักษณะการโจมตีตอบโต้เพื่อป้องกันตัวเป็นเวลาสองสัปดาห์ แล้วจึงถอนกำลังกลับ

³ มนู วัลยะเพ็ชร. (2534). อาเซียนกับความร่วมมือทางการเมืองเพื่อความมั่นคงของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: วิเคราะห์ตามแนวทางภูมิศาสตร์การเมือง. หน้า 66.

⁴ สุรัช ศิริไกร. (2533). จาก 3 หมู่บ้าน ถึงยุทธการร่มเกล้า. ใน เอกสารประกอบคำบรรยายเรื่องความสัมพันธ์ไทย-อินโดจีนในรอบ 10 ปี. หน้า 88.

คีนส์เหี่ยว หรือ จากป่าคีนส์เมือง ที่กลายมาเป็นนโยบาย 66/23¹ ที่จะชักจูงให้ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ วางอาวุธแล้วเข้ามาบดตัวเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ทำให้เริ่มมีผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์จำนวนหนึ่งเข้ามาบดตัวกับทางการ ส่วนผู้ที่ยังไม่เข้ามาบดตัวก็จับอาวุธสู้กับทางการต่อไป จากนั้นในระหว่าง ค.ศ. 1981 – 1982 กองทัพภาคที่ 3 โดยกองพลทหารม้าที่ 1 กองกำลังผาเมือง ได้เปิดยุทธการผาเมืองเด็ดจี้ก ยุทธการผาเมืองเกรียงไกร และยุทธการห้วยไพร ต่อผู้ก่อการร้ายในพื้นที่ ภูซัด ภูเมียง ภูสอยดาว² ส่งผลให้ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในบริเวณดังกล่าวเข้ามาบดตัวเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยเป็นจำนวนมาก ในจำนวนนี้มีชาวไทยภูเขา รวมอยู่ด้วย โดยส่วนใหญ่เป็นชาวเขาเผ่าม้ง ทางราชการจึงได้จัดที่ดินทำกินให้แก่ชาวเขาเหล่านี้ โดยรัฐบาลได้กำหนดแนวความคิดให้พื้นที่ดังกล่าว เป็นหมู่บ้านที่อยู่ในพื้นที่ยุทธศาสตร์ตามแผนป้องกันประเทศ³ โดยให้กองทัพภาคที่ 3 เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินงาน ทางกองทัพภาคที่ 3 ได้กำหนดพื้นที่ตั้งหมู่บ้านให้ชาวเขาเหล่านี้ขึ้น ในเขตรอยต่อจังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดเลย ใน ค.ศ. 1983 ให้อาศัยในรูปของหมู่บ้านป้องกันตนเองตามแนวชายแดน โดยใช้ชื่อว่า บ้านร่มเกล้า ขึ้นกับ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดพิษณุโลก ราษฎรที่อาศัยอยู่ในบ้านร่มเกล้า มีประมาณ 100 ครอบครัว ประชากรประมาณ 680 คน เกือบทั้งหมดเป็นชาวเขาเผ่าม้ง ในช่วงนั้นบ้านร่มเกล้ายังไม่ได้มีการจัดตั้งจากทางราชการอย่างเป็นทางการตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ กระทรวงมหาดไทย⁴ ทำให้ยังใช้การปกครองในหมู่บ้านตามแบบชนเผ่าของตัวเอง

ภายหลังจัดตั้งบ้านร่มเกล้า ทางกองทัพภาคที่ 3 โดยกองพลทหารม้าที่ 1 ได้จัดกำลัง 1 กองร้อยทหารม้า ตั้งฐานปฏิบัติการขึ้นที่บ้านร่มเกล้า เพื่อกำกับดูแลและให้ความคุ้มครองราษฎร ต่อมาทางราชการได้เริ่มสถาปนาความมั่นคงในพื้นที่บริเวณนี้* โดยได้มีการก่อสร้างถนนสายยุทธศาสตร์เลียบชายแดน เส้นทางจากอำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย ผ่านพื้นที่ อำเภอลำทะเมนชัย

¹ เขียน ชีระวิทย์ ; ทานตะวัน มโนรมย์; และอดิศร เสมแย้ม. (2544). ความสัมพันธ์ไทย-ลาว ในสายตาของคนลาว. หน้า 99.

² วุฒิพงศ์ หอมวิเศษวงศา. (2533). เล่มเดิม. หน้า 24.

³ ชินวัฒน์ แม้นเดช. (2544). ความสัมพันธ์ลาว-ไทย ศึกษาพัฒนาการนโยบายของลาวจากปี ค.ศ. 1975 ถึง 2001. หน้า 133.

⁴ วุฒิพงศ์ หอมวิเศษวงศา. (2533). เล่มเดิม. หน้า 25.

* ต่อมากลายเป็น โครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคง ภูเมียง ภูซัด ภูสอยดาว โครงการนี้ กองทัพภาคที่ 3 (โดยก.รมน. ภาค 3) เสนอต่อสภาความมั่นคงแห่งชาติ ให้ขออนุมัติจากคณะรัฐมนตรี เมื่อคณะรัฐมนตรีอนุมัติ ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1988 ทางกองทัพภาคที่ 3 ได้จัดตั้งกองอำนวยการโครงการขึ้นบริเวณหลักกิโลเมตรที่ 15 บนถนน สาย 1237 (อ.ชาติตระการ – บ้านบ่อภาค -บ้านร่มเกล้า) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความมั่นคงและการพัฒนาความเป็นอยู่ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ของราษฎรในพื้นที่บริเวณรอยต่อสามจังหวัดตามแนวชายแดน ไทย – ลาว ได้แก่ จังหวัด เลย พิษณุโลก และ อุตรดิตถ์ ต่อมาเมื่อวันที่ 10 เมษายน ค.ศ. 1995 สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระราชดำริรับโครงการนี้ ไว้เป็นโครงการตามแนวพระราชดำริ

จังหวัดพิษณุโลก ไปจนถึง อำเภอ น้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ จากนั้นใน ค.ศ.1985 กองทัพภาคที่ 3 ร่วมกับองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ได้ขออนุมัติคณะรัฐมนตรี เปิดพื้นที่ป่าไม้บางส่วนให้เป็นพื้นที่ทำกินของมวลชนที่เป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยที่อยู่ในพื้นที่บริเวณดังกล่าว โดยบริษัทรุ่งตระการทำไม้จากจังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นผู้ได้รับสัมปทานในการเข้าไปทำไม้ในพื้นที่สัมปทาน เมื่อถึงเดือน เมษายน ค.ศ. 1986 กองทัพภาคที่ 3 ได้ถอนกำลังทหารหลักออกจากบ้านร่มเกล้า และมอบหมายให้กรมทหารพรานที่ 34 เข้ารับผิดชอบพื้นที่นี้ต่อ โดยกรมทหารพรานที่ 34 ได้จัดกองร้อยทหารพรานที่ 3405 เข้าตั้งฐานปฏิบัติการและเริ่มปฏิบัติการกิจที่บ้านร่มเกล้า นับตั้งแต่นั้น

2.2 สาเหตุที่นำไปสู่ความขัดแย้ง

สาเหตุที่นำไปสู่ความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้า จะแยกออกเป็น 2 ประเด็น คือ สาเหตุดั้งเดิม และชนวนความขัดแย้ง

2.2.1 สาเหตุดั้งเดิม

สาเหตุดั้งเดิมที่นำไปสู่ความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้า คือ เรื่องของสนธิสัญญาที่กำหนดเขตแดนระหว่างไทยกับลาวในบริเวณพื้นที่บ้านร่มเกล้าและการตีความ และแผนที่ที่นำมาใช้ประกอบการตีความเส้นเขตแดนตามสนธิสัญญา

2.2.1.1 สนธิสัญญาที่กำหนดเส้นเขตแดนระหว่างไทยกับลาวทางด้านบ้านร่มเกล้า

ข้อมูลฝ่ายไทยกล่าวถึงเส้นเขตแดนในบริเวณบ้านร่มเกล้าว่าเป็นไปตาม หนังสือสัญญาระหว่างสยามกับฝรั่งเศส ลงวันที่ 23 มีนาคม ค.ศ. 1907 และสัญญาว่าด้วยปักปันเขตแดนติดท้ายหนังสือสัญญา ลงวันที่ 23 มีนาคม ค.ศ. 1907 โดยในข้อ 2 ของสัญญาว่าด้วยปักปันเขตแดนติดท้ายหนังสือสัญญานั้น ได้กำหนดเส้นเขตแดนไทย-ลาว ทางด้านเมืองหลวงพระบางไว้ มีรายละเอียดดังนี้

“เขตแดนเมืองหลวงพระบางนั้น ตั้งแต่ทิศใต้แม่น้ำโขงที่ปากน้ำเหือง แล้วต่อไปตามกลางลำน้ำเหืองนี้ จนถึงที่แรกที่เกิดน้ำที่เรียกชื่อว่า ภูเขาเมียง ต่อนี้เขตแดนไปตามเขาน้ำ ตกแม่น้ำโขงฝ่ายหนึ่งกับตกแม่น้ำเจ้าพระยาอีกฝ่ายหนึ่ง จนถึงที่ในลำแม่น้ำโขงที่เรียกว่า แก่งผาได ตามเส้นพรมแดนที่กรมการปักปันเขตแดนได้ตกลงกันไว้แต่วันที่ ๑๖ มกราคม รัตนโกสินทร์ศก ๑๒๔ คฤศักราช ๑๙๐๖”¹

¹ กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย. (2512). สนธิสัญญาและความตกลงทวิภาคี ระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศ (ชุดประมวลสนธิสัญญาเล่ม 2). หน้า 170.

จากข้อความตามข้อ 2 นี้ บอกถึงเขตแดนไทย-ลาว ทางด้านนี้ว่า แนวเขตแดนทางด้านนี้ เริ่มตั้งแต่ตรงที่ปากแม่น้ำเหือง* แล้วต่อไปตามลำน้ำเหือง จนถึงต้นกำเนิดของลำน้ำเหือง ที่อยู่ที่ภูเขามือยาง จากจุดนี้สันปันน้ำของเทือกเขาจะเป็นแนวเขตแดนไปจนกระทั่งบรรจบกับแม่น้ำโขง บริเวณแก่งผาได**

จากสนธิสัญญาข้างต้น แนวพรมแดนระหว่างไทยกับลาว ในบริเวณของจังหวัดพิษณุโลกกับแขวงไชยะบุรี ของลาว มีแม่น้ำเหืองเป็นเส้นเขตแดน โดยแม่น้ำเหืองนั้นมีความยาวโดยตลอดสาย ประมาณ 153 กิโลเมตร¹ จากต้นกำเนิดที่ภูเขามือยาง ไหลลงมาทางด้านทิศใต้ ผ่านบ้านร่มเกล้า จากนั้นจะไหลผ่านเข้าเขตจังหวัดเลย ที่บ้านนาเจริญ อำเภอหนองบัว แล้วไหลผ่านเขตอำเภอภูเรือ อำเภอท่าลี่ ไปบรรจบกับแม่น้ำโขงที่บ้านท่าดีหมี่ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย โดยแม่น้ำเหือง ในช่วงที่ไหลผ่านเขตจังหวัดพิษณุโลกนั้น ได้แยกออกเป็นสองสาย และมีต้นกำเนิดคนละที่กัน คือ สายหนึ่งมีต้นกำเนิดอยู่ที่ภูเขามือยาง เรียกว่า แม่น้ำเหืองงา ส่วนอีกสายมีต้นกำเนิดอยู่ที่ภูสอยดาว เรียกว่า แม่น้ำเหืองป่าหมัน ทั้งสองสายไหลมาบรรจบกันบริเวณรอยต่อระหว่างบ้านร่มเกล้ากับอำเภอหนองบัว จังหวัดเลย (ดูภาพประกอบ 3)

การตีความในข้อ 2 ของสัญญาแนบท้าย ในเรื่องของแม่น้ำเหืองที่เป็นเส้นเขตแดน บริเวณบ้านร่มเกล้านั้น ทางไทยถือเอาแม่น้ำเหืองงาเป็นเส้นเขตแดน ส่วนทางฝ่ายลาวถือเอาแม่น้ำเหืองป่าหมัน เป็นเส้นเขตแดน

* บริเวณบ้านท่าดีหมี่ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ซึ่งเป็นจุดที่แม่น้ำเหืองไหลลงสู่แม่น้ำโขง.

** เป็นจุดสุดท้ายของแม่น้ำโขง ที่เป็นแนวพรมแดนไทย-ลาว ทางด้านเหนือ อยู่ที่ อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย จากจุดนี้แม่น้ำโขงจะไหลเข้าสู่ฝั่งลาว ก่อนจะกลับมาเป็นแนวพรมแดนอีกครั้งที่บริเวณบ้านท่าดีหมี่ อ.เชียงคาน จ.เลย

¹ วุฒิพงศ์ หอมวิเศษวงศา. (2533). เล่มเดิม. หน้า 73.

2.2.1.2 แผนที่ที่ใช้ประกอบสนธิสัญญา

แผนที่ที่แสดงถึงเส้นเขตแดนตามสนธิสัญญาในพื้นที่ความขัดแย้งนั้น ทางไทยอ้างถึงแผนที่ 3 ฉบับ คือ

1. แผนที่ประกอบสนธิสัญญา สยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ. 1970 ระวังน้ำเหือง มาตราส่วน 1:200,000 (ดูภาพประกอบ 4)

2. แผนที่จัดทำจากภาพถ่ายทางอากาศ ชุด L 7017 มาตราส่วน 1:50,000 ซึ่งจัดทำโดยกรมแผนที่ทหารของไทยร่วมกับสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1978 (ดูภาพประกอบ 5)

3. แผนที่ทางราชการของลาว มาตราส่วน 1:500,000 ซึ่งโซเวียตจัดทำขึ้น เมื่อ ค.ศ. 1987¹ โดยแผนที่ทั้ง 3 ฉบับนี้ แสดงให้เห็นว่าเส้นเขตแดนในบริเวณพื้นที่ความขัดแย้ง จะลากไปตามแนวแม่น้ำเหืองงา ซึ่งทำให้พื้นที่ที่บ้านร่มเกล้าอยู่ในเขตแดนไทย

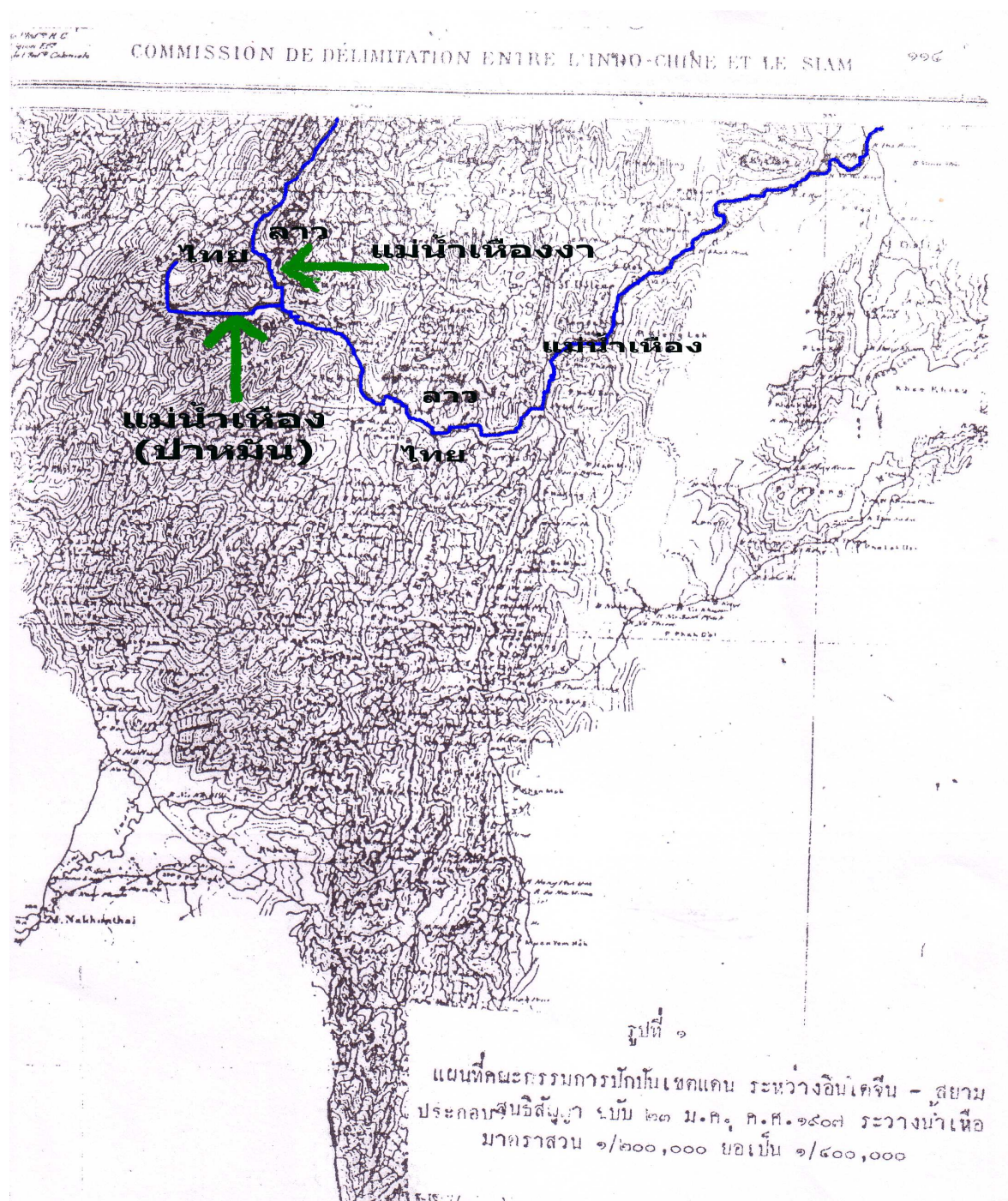
ในส่วนของฝ่ายลาว ข้อมูลทางไทยกล่าวว่า ฝ่ายลาวได้อ้างถึงแผนที่ชุด L 708 มาตราส่วน 1:50,000 พิมพ์ครั้งที่ 1 เมื่อเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1960 ซึ่งจัดทำโดยกรมแผนที่ทหารไทย² แต่ได้เลิกใช้ไปแล้ว มาใช้ในการตีความเส้นเขตแดนตามสนธิสัญญา (ดูภาพประกอบ 6)

2.2.1.3 การตีความในสนธิสัญญากำหนดเขตแดนและแผนที่ประกอบสนธิสัญญา

การตีความตามข้อ 2 ของสัญญาแนบท้ายหนังสือสัญญา ค.ศ. 1907 นั้น ทางฝ่ายไทยตีความคำว่า “ลำน้ำเหือง ที่มีต้นกำเนิดที่ภูเขาเมี่ยง” ว่าลำน้ำเหืองสายที่ระบุไว้ในสัญญาคือ ลำน้ำเหืองงา โดยกล่าวถึงเหตุผลประกอบว่า ข้อความตามข้อ 2 ให้ยึดเอาลำน้ำที่มีต้นกำเนิดอยู่ที่ภูเขาเมี่ยง ซึ่งก็คือลำน้ำเหืองงา ส่วนลำน้ำเหืองป่าหมันนั้น มีต้นกำเนิดอยู่ที่ภูสอยดาวซึ่งฝ่ายไทยบอกว่า เป็นภูเขาคนละลูกกับภูเขาเมี่ยง

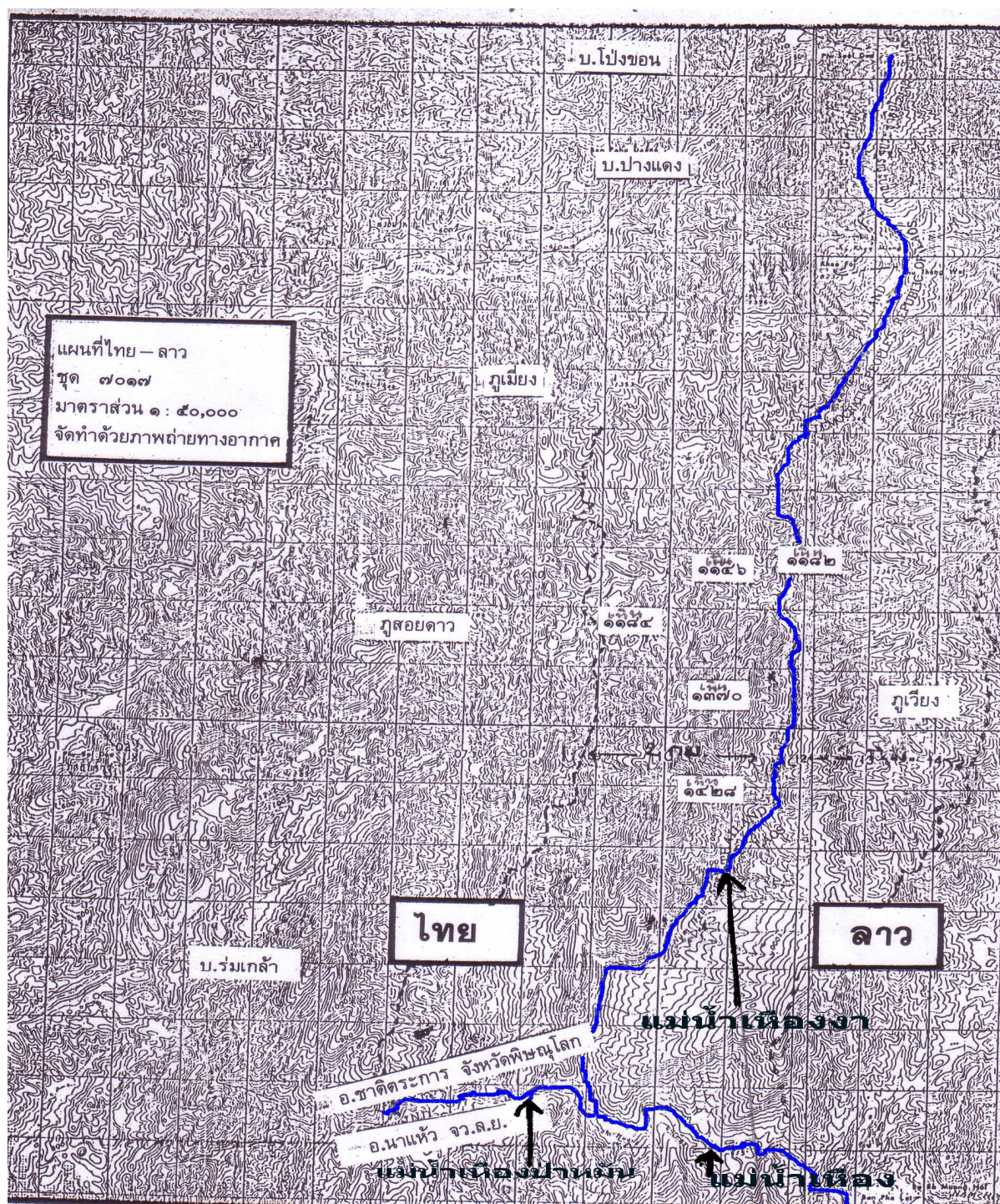
¹ กฤษฎางค์ สุกตน์ ณ อยุธยา. (2535). ปัญหาเส้นเขตแดนไทย-ลาว อันเนื่องมาจากสนธิสัญญาเขตแดน. หน้า 119. ; กรณีปัญหามันร่มเกล้า. (2531, 5-11 กุมภาพันธ์). สยามจดหมายเหตุ. 13(6): 141-145. ; ทวีเกียรติ เจนประจักษ์. (2540). ข้อพิพาทเขตแดนไทย-ลาว. หน้า 57.

² กฤษฎางค์ สุกตน์ ณ อยุธยา. (2535). เล่มเดิม. หน้า 119. ; วุฒิพงศ์ หอมวิเศษวงศา. (2533). เล่มเดิม. หน้า 6.

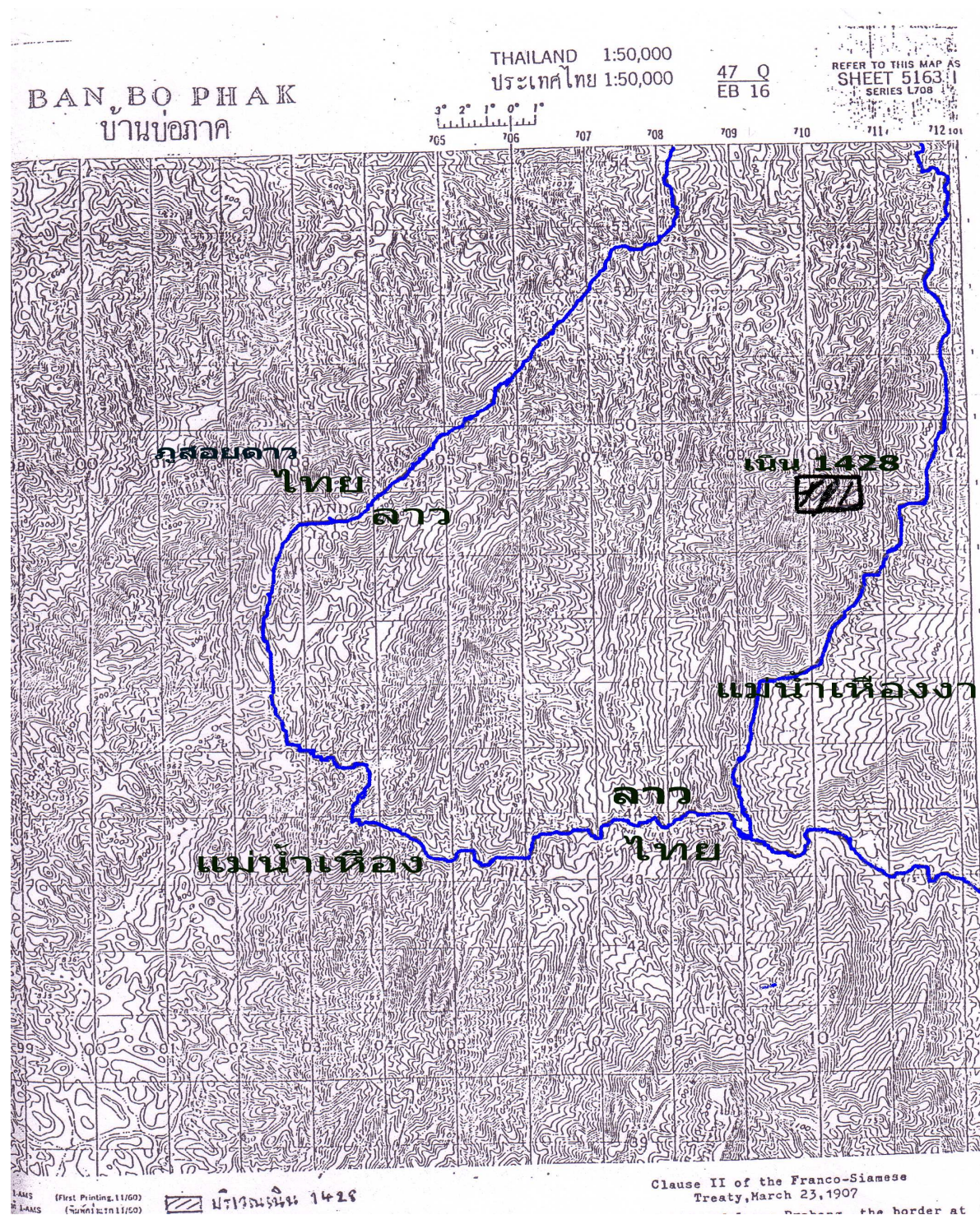
ภาพประกอบ 7 แผนที่ประกอบสนธิสัญญา สยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ. 1970 ระบายน้ำโขง มาตรา
ส่วน 1:200,000 ที่ฝ่ายไทยใช้อ้างกรณีบ้านร่มเกล้า

ที่มา : ปรับปรุงความชัดเจนและเพิ่มเติมชื่อสถานที่ จาก วุฒิพงศ์ หอมวิเศษวงศา. (2533).
อธิปไตยเหนือดินแดนบ้านร่มเกล้า. หน้า 114.

ภาพประกอบ 8 แผนที่จัดทำจากภาพถ่ายทางอากาศ ชุด L 7017 มาตราส่วน 1:50,000
ค.ศ.1978 ที่ฝ่ายไทยใช้อ้างกรณีบ้านร่มเกล้า

ที่มา : ปรับปรุงความชัดเจนและเพิ่มเติมชื่อสถานที่ จาก ศรี อินทปันตี; ประโยชน์ มั่นคงดี;
และชาติ พิสุทธิพันธ์. (2531). เอกสารทางประวัติศาสตร์ สันติภาพไทย-ลาว. หน้า 22.

ภาพประกอบ 9 แผนที่ชุด L 708 มาตรฐาน 1:50,000 พิมพ์ครั้งที่ 1 เดือนพฤศจิกายน ค.ศ.
1960 ที่ฝ่ายลาวใช้อ้างกรณีบ้านร่มเกล้า ซึ่งปรากฏในเอกสารฝ่ายไทย

ที่มา : ปรับปรุงความชัดเจนและเพิ่มเติมชื่อสถานที่ จาก สมพงศ์ ชูมาก. (2532). รายงาน
ผลการวิจัย นโยบายของไทยต่อปัญหาพรมแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน. หน้า 34.

การตีความดังกล่าวสอดคล้องไปกับแผนที่ทั้ง 3 ฉบับที่ฝ่ายไทยได้อ้างถึง ที่กำหนดให้แม่น้ำเหืองเป็นเส้นเขตแดน ส่วนการตีความของทางฝ่ายลาวนั้น ข้อมูลฝ่ายไทยระบุว่าทางลาวตีความถึง ลำน้ำเหืองที่มีต้นกำเนิดที่ภูเขามิเยง คือ แม่น้ำเหืองป่าหมัน เนื่องจากคนลาวเรียกแม่น้ำเหืองป่าหมันว่า เหืองใหญ่ ส่วนแม่น้ำเหืองงา คำว่า งา หรือ ง่า ในภาษาลาว แปลว่า กิ่ง คนลาวจะเรียกว่า น้ำเหืองน้อย หรือ กิ่งของแม่น้ำเหือง¹ เพื่อจำแนกกับแม่น้ำเหืองใหญ่

การที่ธรรมชาติของแม่น้ำเหืองตรงบริเวณพื้นที่ขัดแย้ง ได้แยกออกเป็น 2 สาย ดังกล่าวมาแล้ว แต่ในรัฐธรรมนูญที่กำหนดเขตแดนไม่ได้ระบุให้ชัดเจนว่า ที่ให้เส้นเขตแดนไปตามตามลำน้ำเหืองนั้น หมายถึงลำน้ำเหืองสายใด แสดงให้เห็นว่าสนธิสัญญามีความคลุมเครือ กลายเป็นสาเหตุหนึ่งส่งผลต่อความขัดแย้งในเวลาต่อมา

2.2.2 ชนวนความขัดแย้ง

ชนวนที่เป็นจุดเริ่มต้นของเหตุการณ์ความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้านี้มี 3 ประเด็น คือ การทำไม้ในบริเวณบ้านร่มเกล้า การพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงตามแนวชายแดนของทางการไทย ในบริเวณบ้านร่มเกล้า และจุดเริ่มต้นของการปะทะกันด้วยกำลังทางทหาร ซึ่งอธิบายเพิ่มเติมได้ดังนี้

2.2.2.1 การทำไม้ในบริเวณบ้านร่มเกล้า

การทำไม้ในบริเวณพื้นที่บ้านร่มเกล้าเกิดจากการเปิดป่าเพื่อจัดสรรที่ดินทำกินให้กับผู้ที่เข้าร่วมเป็นผู้พัฒนาชาติไทยดังที่กล่าวมาข้างต้น โดยใช้พื้นที่บริเวณ เนิน 1273 จำนวน 9,516 ไร่² อันเป็นพื้นที่ที่อยู่ในบริเวณที่เกิดความขัดแย้ง การทำไม้ของบริษัทรุ่งตระการการไม้ที่ได้รับสัมปทานนั้น ในงานวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ ไทย-ลาว ในสายตาคคนลาว ของ เขียน ธีระวิทย์ และทีมงานกล่าวว่า มีทหารพรานคอยคุ้มกันและได้ตกเป็นเป้าโจมตีของฝ่ายลาว³ ซึ่งทหารพรานที่คอยคุ้มกันตามเอกสารนี้จะหมายถึง กองร้อยทหารพรานที่ 3405 ที่ทางกองทัพภาคที่ 3 จัดตั้งฐานปฏิบัติการขึ้นตรงบ้านร่มเกล้า เพื่อดูแลความมั่นคงในบริเวณดังกล่าว การทำไม้ในบริเวณนี้ทางฝ่ายลาวระบุว่าเป็นการทำไม้ในเขตแดนลาว และมีการใช้กองกำลังติดอาวุธของไทยคอยคุ้มกันด้วย

การทำไม้ในบริเวณพื้นที่ชายแดนที่ยังไม่มีการปักปันแนวเขตแดนที่แน่นอนและมีกองกำลังติดอาวุธให้การคุ้มครองเช่นกรณีนี้ ย่อมมีโอกาสที่จะเกิดปัญหาเรื่องการล้ำเขตแดนโดยกำลังประกอบอาวุธกับประเทศเพื่อนบ้านได้ง่าย เมื่อเป็นการล้ำเขตแดนด้วยกำลังประกอบอาวุธ โอกาสที่อีกฝ่ายจะเข้าทำการผลักดันด้วยกำลังประกอบอาวุธเช่นกันจึงมีสูง อันจะนำไปสู่ความรุนแรงและกลายเป็นความขัดแย้งระหว่างกันได้

¹ ทวีเกียรติ เจนประจักษ์. (2540). *เล่มเดิม*. หน้า 56. ; สุพจน์ ด้านตระกูล. (2531). *ลาว-ไทย ใครมาเป็นเจ้าเข้าครอง*. หน้า 90-91.

² เขียน ธีระวิทย์; ทานตะวัน มโนรมย์; และ อติสร เสมแย้ม. (2544). *ความสัมพันธ์ไทย-ลาว ในสายตาคคนลาว*. หน้า 190 ; ชัยวัฒน์ ทองปาน. (2537). *เล่มเดิม*. หน้า 19.

³ เขียน ธีระวิทย์; ทานตะวัน มโนรมย์; และ อติสร เสมแย้ม. (2544). *เล่มเดิม*. หน้า 100.

2.2.2.2 การพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงตามแนวชายแดนบริเวณบ้าน

ร่มเกล้า

จากสถานการณ์การสู้รบกันระหว่างทางราชการไทยกับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ตั้งแต่ ค.ศ. 1965 เป็นต้นมานั้น พื้นที่ในชนบทหรือตามแนวชายแดนที่ห่างไกลจากอำนาจรัฐส่วนกลาง กลายเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญที่ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ใช้เป็นฐานที่มั่นในการต่อสู้กับอำนาจรัฐ เมื่อทางราชการสามารถเข้ายึดทำลายฐานที่มั่นใดๆ ของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ได้ การพัฒนา พื้นที่ในบริเวณนั้น นับเป็นนโยบายสำคัญอย่างหนึ่งของทางราชการที่จะทำให้ราษฎรในบริเวณ ดังกล่าวมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เป็นการขจัดเงื่อนไขที่ทำให้ราษฎรไปเข้าร่วมกับขบวนการก่อการร้าย คอมมิวนิสต์ และเป็นการดึงดูดมวลชนให้มาเข้าร่วมกับทางราชการ นำไปสู่โครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อ ความมั่นคงตามแนวชายแดน

สำหรับพื้นที่บริเวณบ้านร่มเกล้า ซึ่งแต่เดิมเคยเป็นฐานที่มั่นของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ดังได้กล่าวไปแล้วในบทที่ 1 นั้น เมื่อทางราชการไทยจัดตั้งหมู่บ้านร่มเกล้าขึ้น ใน.ค.ศ. 1983 ได้ แล้วจึงดำเนินการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงในบริเวณดังกล่าวหลายรูปแบบ ซึ่งการดำเนินงาน เหล่านี้ได้กลายมาเป็นปัจจัยหนึ่งนำไปสู่ความขัดแย้งกับฝ่ายลาวกรณีบ้านร่มเกล้า คือ

1). การจัดตั้งหมู่บ้านร่มเกล้า ให้มีสถานะเป็นหมู่บ้านป้องกันตนเองตามแนวชายแดน โดยนำชาวม้งที่เข้ามาอพยพเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย เข้ามาอยู่ที่บ้านร่มเกล้า ซึ่งทางฝ่ายลาวมองว่า พวกม้งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ทำลายความมั่นคงลาวมากที่สุด¹ การนำชาวม้งที่เป็นกลุ่มต่อต้าน รัฐบาลลาว ให้เข้ามาอาศัยใกล้แนวชายแดน อาจทำให้ทางรัฐบาลลาวให้ความสนใจเป็นพิเศษ และ ไม่ไว้วางใจหมู่บ้านนี้

2). การสร้างถนนยุทธศาสตร์เลียบชายแดน คือ ถนนสาย 1268 (ดูภาพประกอบ 7) จาก อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย ผ่านพื้นที่บ้านร่มเกล้าไปจนถึง อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุดรธานี ซึ่งการตัด ถนนเลียบแนวชายแดน ในช่วงเวลาที่มีสถานการณ์ความขัดแย้งด้านอุดมการณ์ทางการเมือง ระหว่างประเทศฝ่ายคอมมิวนิสต์กับประเทศฝ่ายประชาธิปไตย ทำให้ทางฝ่ายลาวมองว่าเป็นการ คุกคามลาว เนื่องจากช่วงเวลาตั้งแต่ ค.ศ. 1975 มานั้น ทางฝ่ายลาวยังคงระแวงรัฐบาลไทย ในเรื่อง การสนับสนุนกลุ่มต่อต้านรัฐบาลลาว เมื่อมีการสร้างถนนเข้าไปถึงแนวเขตแดน ที่อาจเอื้อให้กลุ่ม ต่อต้านเหล่านี้ดำเนินการสะดวกขึ้น

¹ เขียน วีระวิทย์; ทานตะวัน มโนรมย์; และ อติสร เสมอแย้ม. (2544). ความสัมพันธ์ไทย-ลาว ในสายตาคน ลาว. หน้า 100.

2.2.2.3 จุดเริ่มต้นของการปะทะกันด้วยกำลังทางทหาร

เหตุการณ์ที่เป็นจุดเริ่มต้นนำไปสู่การใช้กำลังทางทหารในบริเวณพื้นที่ที่ขัดแย้งกันเกิดขึ้นต่อเนื่องกัน 2 วัน คือ การโจมตีแคมป์งานของบริษัททำไม้ในพื้นที่บ้านร่มเกล้า และวันต่อมาทหารลาวได้จับกุมตัวราษฎรไทยที่ทำไร่อยู่ริมชายแดนในเขตอำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย บริเวณรอยต่อกับบ้านร่มเกล้า

การโจมตีแคมป์งานของบริษัททำไม้ เกิดขึ้นในวันที่ 31 พฤษภาคม ค.ศ. 1987 โดยกำลังทหารลาวกลุ่มหนึ่ง* บุกโจมตีแคมป์งานของบริษัททุ่งตระการทำไม้ และบริษัทอุตรดิตถ์มอเตอร์เวิร์ค ซึ่งกำลังทำไม้ในพื้นที่สัมปทาน ทำให้คนงานเสียชีวิต 1 คน รถแทรกเตอร์เสียหาย 3 คัน รถจี๊ปเสียหาย 1 คัน กองร้อยทหารพรานที่ 3405 ได้จัดกำลังเข้าช่วยเหลือ ทำให้เกิดการปะทะกันกับทหารลาวส่งผลให้ทหารไทยบาดเจ็บ 3 คน ส่วนทหารลาวไม่มีรายงานการสูญเสีย ต่อมา ในวันที่ 1 มิถุนายน ค.ศ. 1987 ทหารลาวกลุ่มหนึ่งได้จับกุมตัวราษฎรไทย จากบ้านนาผักก้าม และบ้านเหล่ากอหก อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย ซึ่งเป็นพื้นที่ติดต่อกับบ้านร่มเกล้า จำนวน 7 คน ในขณะที่ชาวบ้านเหล่านั้นกำลังทำไร่ โดยถูกตั้งข้อหาบุกรุกล้ำเขตแดนลาว¹ ฝ่ายลาวได้นำตัวราษฎรไทยไปไว้ที่เมืองบ่อเตน ระหว่างนั้นราษฎรไทยสามารถหลบหนีมาได้ 1 คน ถูกยิงเสียชีวิต 1 คน ต่อมาในวันที่ 3 มิถุนายน ค.ศ. 1987 นายสมยศ ตันติยาภรณ์ นายอำเภอนาแห้ว ได้ทำหนังสือถึงพันตรีดวงจิต เพ็ถลั้งสี ประธานคณะกรรมการเมืองบ่อเตน ขอให้ปล่อยตัวราษฎรไทยทั้ง 5 คน ฝ่ายลาวได้ยื่นเงื่อนไข 2 ข้อ คือยอมรับว่าราษฎรไทยทั้ง 5 คน เข้าไปตัดไม้ในดินแดนลาว และฝ่ายไทยจะเลิกสนับสนุนกองกำลังต่อต้านลาว ฝ่ายไทยไม่รับในเงื่อนไข จึงยังตกลงกันไม่ได้ราษฎรทั้ง 5 ยังคงถูกคุมตัวไว้ที่ลาว**

* เอกสารส่วนใหญ่จะระบุไปเลยว่าเป็นทหารลาว มีอยู่ 2 เล่ม ที่ระบุในเบื้องต้นว่าเป็นกองกำลังไม่ทราบฝ่าย จนเมื่อมีการปะทะกันกับทหารลาว ในเวลาต่อมา จึงยืนยันว่าเหตุการณ์นี้เป็นการกระทำของฝ่ายลาว คือ วิรัช ร่วมพงษ์พัฒนะ. (2531). *ปัญหาข้อขัดแย้งไทย-ลาว ในช่วงปี 2518 -ปัจจุบัน*. หน้า 118 ; กองทัพบกที่ 3. (2533?) *ประวัติกองทัพบกที่ 3*. หน้า 148.

¹เขียน ธีระวิทย์; ทานตะวัน มโนรมย์; และ อติสร เสมอแย้ม. (2544). *เล่มเดิม*. หน้า 102 ; วิรัช ร่วมพงษ์พัฒนะ. (2531). *เล่มเดิม*. หน้า 116.

** จากเหตุการณ์นี้ได้มีการเจรจากันต่อมา และได้มีการนัดส่งมอบตัวคนไทยทั้ง 5 คน คืนให้กับฝ่ายไทย ในวันที่ 12 สิงหาคม ค.ศ. 1987 โดยมีนายอำเภอนาแห้ว เป็นหัวหน้าคณะฝ่ายไทยเดินทางไปเมืองบ่อเตน แต่ก็ยังไม่สามารถตกลงกันในเงื่อนไขการปล่อยตัวได้ โดยฝ่ายลาวต้องการให้ทางคณะฝ่ายไทยเซ็นยอมรับว่า ทั้ง 5 คน ได้เข้าไปปล้นลักลอบตัดไม้ในดินแดนลาว ซึ่งศาลเมืองบ่อเตนของลาวได้ตัดสินลงโทษด้วยการเนรเทศ แต่นายอำเภอนาแห้วไม่ยอมรับเงื่อนไขนี้ (ทั้งนี้อาจเป็นเพราะถ้าเซ็นชื่อไป อาจกลายเป็นการยอมรับว่าตรงบริเวณที่ทั้ง 5 คน ถูกจับเป็นเขตลาว ถือเป็นเรื่องสำคัญอาจต้องรายงานผู้บังคับบัญชาระดับสูงก่อน) ทำให้ยังรับทั้ง 5 คน กลับมาไม่ได้ต้องฝากตัวไว้ที่เมืองบ่อเตน จนถึงวันที่ 1 กันยายน ค.ศ. 1987 ทั้ง 5 คน ก็หลบหนีกลับมาฝั่งไทยได้โดยปลอดภัย

ทั้งสองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หน่วยงานความมั่นคงของไทย จึงทำการตรวจสอบว่าเป็นการปฏิบัติการของฝ่ายไหนบ้าง เนื่องจากพื้นที่บริเวณดังกล่าวเคยเป็นเขตงานของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยมาก่อน จนเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม ค.ศ. 1987 กองร้อยทหารพรานที่ 3405 ได้ปะทะกับกองกำลังฝ่ายลาวประมาณ 200-300 คน บริเวณฐานปฏิบัติการบ้านร่มเกล้าตั้งแต่เวลา 02.30 น. จนถึงเช้า ก่อนที่ฝ่ายลาวจะถอนกำลังกลับไป ผลจากการปะทะกันทำให้ฝ่ายลาวเสียชีวิต 11 คน¹ บาดเจ็บจำนวนหนึ่ง ส่วนทหารพรานไทยได้รับบาดเจ็บเล็กน้อย

เหตุการณ์ปะทะกันครั้งนี้ กรมทหารพรานที่ 34 ซึ่งรับผิดชอบพื้นที่บริเวณดังกล่าว จึงขอกำลังทหารหลักจากกองทัพบกที่ 3 เข้ามาในพื้นที่ ทางกองทัพบกที่ 3 จึงส่งกำลัง 1 กองพัน (กองพันทหารม้าที่ 7) จากกองพลทหารม้าที่ 1 เข้าทำการพิสูจน์ทราบกวาดล้าง* พื้นที่บริเวณดังกล่าวในช่วงระหว่างวันที่ 12-30 สิงหาคม ค.ศ. 1987 แต่พบเพียงแค่ร่องรอยของการปฏิบัติการเท่านั้น ไม่พบกับกองกำลังฝ่ายลาว เมื่อถึงต้นเดือนกันยายน ค.ศ. 1987 กองพันทหารม้าที่ 7 จึงส่งมอบภารกิจต่อให้กำลังทหารพรานจู่โจม** จากค่ายปัทมชัย จังหวัดนครราชสีมา ที่จัดกำลัง 5 กองร้อย เข้ามาสับเปลี่ยน ทำการลาดตระเวนในพื้นที่บริเวณดังกล่าวต่อไป

¹ กองทัพบกที่ 3. (2533?). เล่มเดิม. หน้า 149 ; เขียน ชีระวิทย์; ทานตะวัน มโนรมย์; และ อติสร เสมแย้ม. (2544). เล่มเดิม. หน้า 103. ; ชัยวัฒน์ ทองปาน. (2537). เล่มเดิม. หน้า 20. ; ดิเรก เอกจันทร์. (2531). การขัดแย้งตามแนวชายแดนไทย-ลาว. หน้า 32. ; จันทอร พงศ์พันธุ์ภูมิกดี. (2543). การแก้ปัญหาพรมแดนทางบกระหว่างไทยและลาว. หน้า 40.

* การพิสูจน์ทราบกวาดล้าง คือ การปฏิบัติการทางทหารในรูปแบบหนึ่งในสนามรบ ด้วยการจัดกำลังติดอาวุธพร้อมรบ ทำการลาดตระเวนเพื่อตรวจสอบที่ตั้งการวางกำลังและพฤติกรรมของฝ่ายข้าศึก หากพบว่าข้าศึกไม่ได้รับตัวและกำลังฝ่ายลาดตระเวนได้เปรียบ ก็จะมีการเข้าโจมตีที่ตั้งการวางกำลังของฝ่ายข้าศึก เพื่อทำลายข้าศึก ณ ที่นั้นทันที : จากชินวัฒน์ แม้นเดช. (2544). ความสัมพันธ์ลาว-ไทย ศึกษาพัฒนาการนโยบายของลาว จากปี ค.ศ. 1975 ถึง 2001. หน้า 135.

** ลักษณะเหมือนเป็นหน่วยรบพิเศษของทหารพราน สามารถปฏิบัติการได้ในทุกพื้นที่ทั่วประเทศ ไม่ได้ขึ้นการบังคับบัญชากับกองกำลังทหารพรานของกองทัพบกต่าง ๆ [เช่น กรมทหารพรานที่ 34 ที่รับผิดชอบพื้นที่บ้านร่มเกล้า ขึ้นการบังคับบัญชา กับ กองกำลังทหารพรานกองทัพบกที่ 3 (กกล.ทพ.ทก.3)] โดยเป็นหน่วยขึ้นตรงของ กองกำลังทหารพราน กองทัพบก (กกล. ทพ. ทบ.) มีชื่อเรียกเป็นทางการว่า ชุดควบคุมโครงการ 513 (ชค. 513)

2.3 เหตุการณ์ความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้า

ในส่วนของเหตุการณ์ความขัดแย้งนี้ จะแยกออกเป็นช่วงเวลาแต่ละเดือน ว่าในเดือนนั้นๆ มีรายงานเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่บ้านร่มเกล้าว่าอย่างไรบ้าง โดยเริ่มตั้งแต่เดือนกันยายน ค.ศ. 1987

2.3.1 เดือนกันยายน ค.ศ. 1987

วันที่ 1 กันยายน ค.ศ. 1987 ทหารพรานจุ่ม เข้ารับมอบพื้นที่ต่อจากทหารกองพันทหารม้าที่ 7 และได้ดำเนินการลาดตระเวนพิสูจน์ทราบพื้นที่ มีการปะทะกำลังส่วนย่อยกับทหารลาวหลายครั้ง รวมถึงมีการโจมตีฐานที่ตั้งของกองร้อยทหารพรานจุ่มด้วย ช่วงปลายเดือนการปะทะกันเริ่มถี่และรุนแรงขึ้น เริ่มมีการใช้อาวุธหนักเข้ามาด้วย

2.3.2 เดือนตุลาคม ค.ศ. 1987

การปะทะกันเกิดขึ้นในช่วงต้นเดือน จากนั้นสถานการณ์การปะทะกันเงียบสงบไป จนถึงช่วงปลายเดือน จากการลาดตระเวนพิสูจน์ทราบพื้นที่ของทหารพรานจุ่ม พบว่าในบริเวณสันเขาใกล้แนวแม่น้ำเหืองง่าในเขตแดนไทยได้ตรวจพบร่องรอยการตั้งฐานปฏิบัติการของฝ่ายลาว บนเนินเขาหลายจุดโดยบริเวณเนิน 1428 พบว่าฝ่ายลาวได้เข้ามาตั้งฐานปฏิบัติการแบบแข็งแรงแล้ว

2.3.3 เดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1987

การตรวจพบการตั้งกำลังของทหารลาวในเขตไทย ทำให้ในเดือนพฤศจิกายน กองทัพภาคที่ 3 จึงเริ่มปฏิบัติการผลักดันทหารลาวกลับเข้าไปในเขตแดนลาว ภายใต้รหัสปฏิบัติการว่า ยุทธการสอยดาว 01 โดยได้เสริมกำลัง 1 กองร้อยทหารปืนใหญ่ (ขนาด 155 มิลลิเมตร) เข้าสนับสนุนการปฏิบัติการในพื้นที่* จากการปฏิบัติการทหารไทยเสียเปรียบทางสภาพภูมิศาสตร์ที่ทหารลาวตั้งฐานอยู่บนเนินสูง ทำให้ยากต่อการเข้าโจมตี แม้จะมีปืนใหญ่ยิงสนับสนุน โดยเฉพาะเนิน 1428 ซึ่งสูงชันยากต่อการเข้าถึง ยุทธการสอยดาวในขั้นต้นจึงไม่ประสบความสำเร็จ แต่ยังคงวางกำลังทหารเผชิญหน้ากันต่อไป

2.3.4 เดือนธันวาคม ค.ศ. 1987

วันที่ 3 ธันวาคม ค.ศ. 1987 ทหารลาว 300 คน เข้าโจมตีฐานทหารพรานที่บ้านร่มเกล้า ทหารพรานบาดเจ็บ 2 คน ฝ่ายลาวบาดเจ็บจำนวนหนึ่งและล่าถอยไป จากการตรวจสอบพบว่า บนเนิน 1428, 1182, 1370 และ 905 ฝ่ายลาวได้เข้ามาตั้งฐานปฏิบัติการ และมีการผลัดเปลี่ยนกำลังอยู่ตลอด กองทัพบกจึงอนุมัติให้กองทัพภาคที่ 3 เริ่มใช้แผนยุทธการสอยดาว 02 เพื่อผลักดันทหาร

* ใน ศรี อินทพันธ์; ประโยชน์ มั่นคงดี; และชวติ พิสุทธิพันธุ์. (2531). *เอกสารทางประวัติศาสตร์สันติภาพไทย-ลาว*. หน้า 30 ให้ข้อมูลเรื่องการเสริมกำลังครั้งนี้อย่างแตกต่างจากเล่มอื่นตรงที่บอกว่ามีการเสริมกำลัง 1 กองร้อยทหารราบ และ 2 กองร้อยทหารพรานจุ่มด้วย

ลาวออกจากเขตแดนไทย โดยกองทัพภาคที่ 3 เสริมกำลังเข้าบ้านร่มเกล้าอีก 1 กองพัน (กองพันทหารม้าที่ 18) เปิดยุทธการสอยดาว 02 ในวันที่ 15 ธันวาคม ค.ศ. 1987 พร้อมการสนับสนุนจากปืนใหญ่ และการโจมตีทางอากาศ 2 เที่ยวบิน¹ การปฏิบัติการยังไม่สามารถผลักดันทหารลาวจากเนินต่างๆ ได้ โดยมีจรวด 2-3 ลูก ไปตกที่เมืองบ่อแต่นในเขตลาวด้วย ซึ่งฝ่ายไทยอ้างว่าเป็นจรวดพลัดหลง²

วันที่ 16 ธันวาคม ค.ศ. 1987 กระทรวงต่างประเทศลาวยื่นบันทึกช่วยจำให้แก่สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงเวียงจันทน์¹ เพื่อประท้วงปฏิบัติการทางทหารของไทย ว่าเป็นการล่วงล้ำดินแดนลาว ต่อมาทางลาวได้ยื่นหนังสือประท้วงต่อเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ ในวันที่ 20 ธันวาคม ค.ศ. 1987²

วันที่ 21 ธันวาคม ค.ศ. 1987 กระทรวงการต่างประเทศ แกลงข่าวตอบโต้ข้อกล่าวหาของลาว โดยอ้างว่าจากหลักฐานสนธิสัญญาและแผนที่ แสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติการทางทหารเกิดขึ้นในเขตแดนไทย³ ด้านหน่วยงานความมั่นคงของไทยให้ความเห็นในทำนองว่า เวียดนามอยู่เบื้องหลังการล้ำดินแดนของลาวในครั้งนี้* โดยฝ่ายลาวมีการเสริมกำลังของทหารเวียดนาม และ

¹ ชัยวัฒน์ ทองปาน. (2537). *เล่มเดิม*. หน้า 22. ; ชินวัฒน์ แม้นเดช. (2544). *เล่มเดิม*. หน้า 137.

² เขียน ชีระวิทย์; ทานตะวัน มโนรมย์; และ อติสร เสมอแย้ม. (2544). *เล่มเดิม*. หน้า 106.

¹ กรณีปัญหามันร่มเกล้า. (2531, 5-11 กุมภาพันธ์). *สยามจดหมายเหตุ*. 13(6) : 141-145.

² แหล่งเดิม.

³ แหล่งเดิม.

* จากที่กองกำลังเวียดนาม ประมาณ 120,000 คน (สิทธิสังคม ศรีสะเกษ. 2548 : 88) บุกเข้ายึดกัมพูชา ในวันที่ 25 ธันวาคม ค.ศ. 1978 แล้วตั้งรัฐบาลหุ่นนาโดยนายเฮง สัมริน ขึ้นปกครองกัมพูชา เวียดนามจึงคงกำลังทหารไว้ในกัมพูชาจำนวนมาก เมื่อรวมถึงก่อนหน้านั้นในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1977 เวียดนามได้ทำสนธิสัญญามิตรภาพ และความร่วมมือระยะเวลา 25 ปี กับลาว ที่ทำให้เวียดนามสามารถส่งกำลังทหารเข้ามาในลาวได้อย่างถูกต้อง [ดูรายละเอียดสนธิสัญญานี้ได้ใน โสมเพ็ญ ขุทรานนท์. (2526). *ลาวกับความมั่นคงของประเทศไทย : ศึกษานโยบายของไทยต่อลาวระหว่าง พ.ศ. 2518-2523*. หน้า 72-73.] ทำให้กำลังทหารเวียดนามเข้ามาตั้งอยู่ใกล้พรมแดนไทยมากขึ้น สอดคล้องกับทฤษฎีของผู้นำระดับสูงในหลายหน่วยงานของไทย ที่มีความระแวงว่า เวียดนามจะบุกยึดภาคอีสานของไทย โดยหลังจากเวียดนามบุกเข้ากัมพูชา กองกำลังเวียดนามต้องทำสงครามกับกลุ่มต่อต้านในกัมพูชาอยู่ตลอด กองทัพไทยต้องตรึงกำลังตลอดแนวชายแดนด้านกัมพูชาเพื่อเฝ้าระวังการล้ำเขตแดนที่มีอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะช่วง ค.ศ. 1986 ตลอดทั้งปีที่สถานการณ์การสู้รบใกล้แนวพรมแดนไทยมีความรุนแรง มีกองกำลังต่างชาติล้ำเขตแดนเข้ามาบ่อยครั้ง รวมถึงอาวุธต่างๆ ที่เข้ามาตกในเขตไทย [ดูรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการล้ำเขตแดนครั้งสำคัญของกองกำลังต่างชาติช่วง ค.ศ. 1980-1988 ได้ ใน อรอนงค์ น้อยวงศ์. (2526). *กัมพูชา : นโยบายต่างประเทศไทยสมัย พลเอกเปรม ติณสูลานนท์*. หน้า 66-73. ; และ ขจิตถัย

บุรุษพัฒน์. (2531). *ไทยกับเพื่อนบ้านในอินโดจีน*. หน้า 235-268.] และในช่วงระหว่างเดือนมกราคม - เดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1987 กองทัพภาคที่ 2 ได้ใช้กำลังเข้าผลักดันกองกำลังเวียดนามที่ล้ำเขตแดนราว 2-3 กิโลเมตร เข้ามายึดเนิน 382 408 500 และ 689 ไว้ที่บริเวณช่องบก อำเภอสำโรง จังหวัดอุบลราชธานี ตรงบริเวณนี้เป็นรอยต่อแนวพรมแดนของ 3 ประเทศ คือ ไทย ลาว และกัมพูชา (ดูภาพประกอบที่ 8)

ภาพประกอบ 10 แผนภาพแสดงพื้นที่บริเวณชองบก อำเภอไทรโยค จังหวัดอุบลราชธานี

ที่มา : ขัตติยะ สวัสดิผล. (2548). คม...เสธ.แดง ภาค 1. หน้า 137.

กำลังของผู้ก่อการร้ายพรรคคอมมิวนิสต์พรรคใหม่ เข้ามาในบริเวณพื้นที่ที่ลาวยึดครองด้วย¹ ถึงวันที่ 26 ธันวาคม ค.ศ. 1987 กองทัพบก อนุมัติเพิ่มเติมกำลังอากาศยานปีกหมุนโจมตี จากศูนย์การบินทหารบกพร้อมเสริมกำลังทหารและปืนใหญ่ เข้าพื้นที่เตรียมเข้าผลักดันทหารลาวอีกครั้ง

2.3.5 เดือนมกราคม ค.ศ. 1988

วันที่ 4 มกราคม ค.ศ. 1988 เอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงเวียงจันทน์ มอบบันทึกช่วยจำต่อฝ่ายลาว โดยมีเนื้อหากล่าวถึงการปะทะกันที่บ้านร่มเกล้า เกิดจากการที่ทหารลาวได้ล้ำดินแดนไทยเข้ามาก่อน และเรียกร้องให้ทหารลาวถอนกำลังออกไป² เมื่อถึงวันที่ 6 มกราคม ค.ศ. 1988 ทหารไทยเริ่มปฏิบัติการเข้ายึดพื้นที่กันอีกครั้ง โดยใช้ปืนใหญ่ และการโจมตีทางอากาศ สนับสนุนปฏิบัติการ สามารถสกัดการส่งกำลังบำรุงของฝ่ายลาวได้ในระดับหนึ่ง

วันที่ 8 มกราคม ค.ศ. 1988 นายสาโรจน์ ชวนะวิรัช อธิบดีกรมสารนิเทศ และโฆษกกระทรวงการต่างประเทศ แถลงถึงกรณีที่ลาวกล่าวหาว่ากองทัพอากาศที่ 3 ได้ยิงปืนใหญ่บรรจุหัวระเบิดเคมีเข้าใส่บริเวณเนิน 1428 นั้นว่า ไม่เป็นความจริงเพราะการใช้อาวุธเคมีเป็นการขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ ไทยไม่มีอาวุธเคมีไว้ในครอบครอง³ ต่อมาในวันที่ 10 มกราคม ค.ศ. 1988 พบว่าฝ่ายลาวเสริมกำลัง 6 กองพัน จากหลวงพระบาง และปากลาย⁴ เข้ามาในพื้นที่

วันที่ 12 มกราคม ค.ศ. 1988 พลโทศิริ ทิวะพันธ์ แม่ทัพภาคที่ 3 เปิดเผยถึงสถานการณ์ว่า ทหารไทยยึดพื้นที่ได้ร้อยละ 70 ยังเหลือเนิน 1428 เนิน 1182 และเนินใกล้เคียงอีก 3-4 เนินเท่านั้น ซึ่งทางไทยได้ปิดล้อมไว้ และได้ใช้เครื่องบิน เอฟ 5 อี โจมตีทางอากาศด้วย แต่ที่ยังไม่สามารถยึดพื้นที่ได้ทั้งหมด เนื่องจากลาววางกับระเบิดไว้จำนวนมาก และภูมิประเทศเป็นเทือกเขาสูงชัน ยากแก่การโจมตี นอกจากนี้ลาวยังได้รับการสนับสนุนจากทหารเวียตนาม และคิวบาด้วย⁵

วันที่ 22 มกราคม ค.ศ. 1988 นายสาโรจน์ ชวนะวิรัช โฆษกกระทรวงการต่างประเทศ แถลงข่าวโดยยั่วว่าบ้านร่มเกล้าอยู่ในเขตแดนไทย ตอบโต้ที่กระทรวงการต่างประเทศลาว แถลงในวันที่ 14 มกราคม ค.ศ. 1988 ต่อสื่อมวลชนและผู้แทนทางการทูตนั้นบิดเบือนข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับเส้นเขตแดนไทย-ลาว⁶ โดยโฆษกกระทรวงการต่างประเทศไทย แถลงยืนยันเกี่ยวกับความถูกต้อง

¹ กรณีปัญหามันร่มเกล้า. (2531, 5-11 กุมภาพันธ์). *สยามจดหมายเหตุ*. 13(16): 149-145. ; แฉนวนชักโยศึกบ้านร่มเกล้า. (2530, 24 ธันวาคม). *สยามรัฐ*. หน้า 16. ; บุญกลม ดงบังสถาน; และคณะ. (ม.ป.ป.). *ชีวิตและผลงาน พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ขงเบ้งแห่งกองทัพ*. หน้า 136.

² กรณีปัญหามันร่มเกล้า. (2531, 12-18 กุมภาพันธ์). *สยามจดหมายเหตุ*. 13 (7): 170-174.

³ แหล่งเดิม.

⁴ เขียน ชีระวิทย์; ทานตะวัน มโนรมย์; และ อติสร เสมอแย้ม. (2544). *เล่มเดิม*. หน้า 104. ; ศรี อินทพันธ์; ประโยชน์ มั่นคงดี; และ ชวติ พิสุทธิพันธุ์. (2531). *เล่มเดิม*. หน้า 15.

⁵ กรณีปัญหามันร่มเกล้า. (2531, 19-25 กุมภาพันธ์). *สยามจดหมายเหตุ*. 13(8) :197-200.

⁶ กรณีปัญหามันร่มเกล้า. (2531, 26 กุมภาพันธ์ - 3 มีนาคม). *สยามจดหมายเหตุ*. 13 (9): 225-230. ; ก. ต่างประเทศยืนยันบ้านร่มเกล้าเป็นของไทย. (2531, 23 มกราคม). *สยามรัฐ*. หน้า 16.

ของสนธิสัญญา กำหนดเส้นเขตแดนและแผนที่ที่ระบุถึงเส้นเขตแดน สรุปได้ว่า ในเรื่องของถ้อยคำในสนธิสัญญานั้นทางลาวบิดเบือนข้อเท็จจริง โดยนำชื่อภูสอยดาว ที่ไม่มีระบุไว้ในสนธิสัญญา และหนังสือแนบท้ายสนธิสัญญา ฉบับปี ค.ศ. 1907 มาเป็นจุดกำหนดเขตแดน ส่วนในเรื่องของแผนที่กระทรวงการต่างประเทศลาวจงใจเลือกใช้แผนที่ที่เลิกใช้ไปแล้ว เช่น แผนที่ชุด L 708 ที่ทางลาวนำมาใช้อ้างนั้นมีฉบับที่ถูกต้องแต่ไม่นำมาใช้ หรือแผนที่ทางราชการลาว ที่โซเวียตจัดทำให้ ฝ่ายไทยนำมาใช้อ้างนั้น ทางลาวเอาฉบับพิมพ์ ค.ศ. 1974 มาใช้ แต่ไม่นำฉบับล่าสุดที่พิมพ์เมื่อ ค.ศ. 1987 ฉบับเดียวกับที่ไทยใช้ มาใช้

วันที่ 23 มกราคม ค.ศ. 1988 พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ผบ.ทบ. และรักษาการ ผบ.สส.* อนุมัติให้กองทัพทำการรุกออกนอกประเทศได้¹ หลังจากการลงพื้นที่ตรวจสอบสถานการณ์ที่บ้านร่มเกล้าพร้อมกับคณะของนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 22 มกราคม ค.ศ. 1988 กองทัพบกจึงเสริมกำลังทหารปืนใหญ่เข้าพื้นที่อีกจำนวนมาก ต่อมาวันที่ 25 มกราคม ค.ศ. 1988 กองทัพภาคที่ 3 สั่งการให้กองพลทหารราบที่ 4 จัดกำลัง 1 กองพันทหารราบ เข้าเสริมพื้นที่** ทางด้านเหนือของบ้านร่มเกล้า (แนวชายแดนที่เลยขึ้นไปทางจังหวัดอุดรธานี)

วันที่ 28 มกราคม ค.ศ. 1988 กระทรวงการต่างประเทศ นำคณะทูตประจำประเทศไทย 34 ประเทศ เดินทางไปดูสถานการณ์ที่บ้านร่มเกล้า ระหว่างนั้นฝ่ายลาวยิงปืนใหญ่เข้ามา² แต่ไม่มีผู้ใดได้รับบาดเจ็บ ต่อมาวันที่ 29 มกราคม ค.ศ. 1988 นายคำพัน สิมมาลาวง เอกอัครราชทูตลาวประจำประเทศไทย เข้าพบหม่อมราชวงศ์เทพ เทวกุล อธิบดีกรมการเมือง กระทรวงการต่างประเทศ เพื่อยื่นสำเนาแถลงข่าวของกระทรวงต่างประเทศลาว เมื่อวันที่ 25 มกราคม ค.ศ. 1988 ซึ่งมีสาระสำคัญว่าลาวพร้อมจะมาเจรจากับไทย กรณีพิพาทบ้านร่มเกล้าโดยไม่มีเงื่อนไข³

วันที่ 30 มกราคม ค.ศ. 1988 ฝ่ายลาวยิงปืนใหญ่เข้าใส่ฐานที่มั่นของทหารไทยอย่างหนัก ฝ่ายไทยจึงเริ่มใช้ปืนใหญ่แตกอากาศเหนือที่หมาย*** ซึ่งเป็นอาวุธที่มีอำนาจร้ายแรงเป็นครั้งแรก

* ผบ.ทบ. = ผู้บัญชาการทหารบก

ผบ.สส. = ผู้บัญชาการทหารสูงสุด

ในที่นี้จะเรียกว่า ผบ.ทบ. และ ผบ.สส.

¹ เขียน ธีระวิทย์; ทานตะวัน มโนรมย์; และ อติสร เสมอแย้ม. (2544). เล่มเดิม. หน้า 22.; ชัยวัฒน์ ทองปาน. (2537). เล่มเดิม. หน้า 22.; ชินวัฒน์ แม้นเดช. (2544). เล่มเดิม. หน้า 138.

** ก่อนหน้านี้อำเภอท่าลี่ที่จัดกำลังมาจากกองพลทหารม้าที่ 1 เป็นหลัก ร่วมกับ ท่าลี่ทหารพรานกองทัพบกภาคที่ 3 ,ทหารพรานภูโสม, ทหารปืนใหญ่ ,ทหารหน่วยเฉพาะกิจของกองพลรบพิเศษที่ 1 (จังหวัดลพบุรี) ,ตำรวจตระเวนชายแดน และอาสาสมัครฝ่ายพลเรือน

² 34 ทูตต่างประเทศ หนีตายกระเจิง ลาวยิงถล่มบ้านร่มเกล้า. (2531, 29 มกราคม). มติชน. หน้า 20.

³ กรณีปัญหามันร่มเกล้า. (2531, 4-10 มีนาคม). สยามจดหมายเหตุ. 13(10): 258-260.

*** เมื่อยิงออกไปลูกปืนใหญ่จะแตกก่อนตกสู่พื้น สะเก็ดที่แตกออกมาจะเป็นเหมือนกระสุนปืนพุ่งเข้าทำลายเป้าหมายที่อยู่ภาคพื้นดิน ทำให้ทำลายเป้าหมายเป็นวงกว้างมากขึ้น

แรก¹ การปะทะกันรอบนี้ ต่อเนื่องมาจนถึงคืนวันที่ 31 มกราคม ค.ศ. 1988 นอกจากการระดมยิงปืนใหญ่อย่างหนักแล้ว ฝ่ายลาวยังทุ่มกำลังทหารราบเข้าโจมตีฐานปฏิบัติการของกองร้อยที่ 2 กองพันทหารม้าที่ 18² ซึ่งเคยเป็นที่ตั้งจุดตรวจการณ์ของฝ่ายลาวใกล้เนิน 1428 ที่กองพันทหารม้าที่ 18 ร่วมกับทหารพรานจู่โจม เข้ายึดไว้เมื่อช่วงวันที่ 23 ธันวาคม ค.ศ. 1987 การโจมตีของฝ่ายลาวครั้งนี้ส่งผลให้ฐานถูกทำลาย ร้อยเอกสุรพล ชำนาญจ้อย ผู้บังคับกองร้อยเสียชีวิตในที่รบ พร้อมกับกำลังพลจำนวนมาก

2.3.6 เดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988

วันที่ 1 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 กองทัพบกตัดสินใจเพิ่มความรุนแรงของปฏิบัติการโดยทุ่มกำลังเข้าโจมตีที่หมายที่ฝ่ายลาวยึดครองไว้อย่างหนัก พร้อมด้วยการสนับสนุนกำลังทางอากาศ จากกองทัพอากาศที่ส่งเครื่องบินขับไล่ เอฟ 5 อี เข้าร่วมปฏิบัติการ โดยทำการบินโจมตีและทิ้งระเบิดใส่ฐานที่มั่นฝ่ายลาวอย่างต่อเนื่อง ต่อมาวันที่ 2 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ผบ.ทบ. และรักษาการ ผบ.สส. ให้สัมภาษณ์หลังลงตรวจสถานการณ์ที่บ้านร่มเกล้าว่า ฝ่ายลาวได้รับการสนับสนุนจากประเทศที่สาม ส่งกำลังเข้าผสมกับทหารลาวในการรบ เพื่อป้องกันการตรวจสอบ³

วันที่ 3 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 กองทัพบกได้ออกประกาศสถานการณ์ที่บ้านร่มเกล้า⁴ เนื้อหาเป็นการสรุปผลการปฏิบัติการตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 โดยระบุว่า สามารถยึดที่หมายบริเวณเนิน 1370 ได้ในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 ยึดที่หมายเนิน 1146 ได้ในช่วงสายวันที่ 3 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 สำหรับเนิน 1428 ซึ่งเป็นที่หมายสำคัญ ฝ่ายไทยยึดได้เป็นบางส่วน และยังระดมกำลังเข้าโจมตีอย่างหนักเพื่อยึดให้ได้ทั้งหมด โดยพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ เปิดเผยในวันเดียวกันว่า ทหารไทยเข้าไปควบคุมพื้นที่ได้เกือบทั้งหมด เหลือที่หมายสุดท้ายคือเนิน 1428

¹ เขียน วีระวิทย์; ทานตะวัน มโนรมย์; และอดิสร สมแย้ม. (2544). เล่มเดิม. หน้า 107. ; ชัยวัฒน์ ทองปาน. (2537). เล่มเดิม. หน้า 23. ; ชินวัฒน์ แม้นเดช. (2544). เล่มเดิม. หน้า 138.

² พันทิวา. (2550). ร้อยเอกวัฒนชัย คุ่มครอง เจริญกุลล่าหาญแห่งสมรภูมบ้านร่มเกล้า. ใน *นักรบเลือดไทย : สมรภูมิล่วงเลือดพสุธา เจริญกุลล่าหาญ*. หน้า 131. ; ศรี อินทปັນตี; ประโยชน์ มั่นคงดี; และ ชวติ พิสุทธิพันธ์. (2531). เล่มเดิม. หน้า 31.

³ กรณีปัญหาบ้านร่มเกล้า. (2531, 11-17 มีนาคม). *สยามจดหมายเหตุ*. 13(11): 281-284. ; เปิดศึกเวหา บดขยี้ลาว ส่งเอฟ 5 อี บอมม์แหลม. (2531, 3 กุมภาพันธ์). *มติชน*. หน้า 2. ; บิ๊กจ้าวสั่งยึดพื้นที่คืนให้ได้. (2531, 3 กุมภาพันธ์). *สยามรัฐ*. หน้า 14.

⁴ กรณีปัญหาบ้านร่มเกล้า. (2531, 18-24 มีนาคม). *สยามจดหมายเหตุ*. 13(12): 309-314.

ซึ่งเป็นพื้นที่ยากลำบาก มีความชันมากทหารต้องปีนขึ้นไป* และจากชัยภูมิที่ได้เปรียบทำให้เมื่อฝ่ายไทยเคลื่อนกำลังได้ขึ้นสู่ยอดเนิน 1428 เมื่อถึงตรงแนวปะทะ (ระยะห่างที่อาวุธปืนของทั้งสองฝ่ายยิงกันถึง) ฝ่ายลาวสามารถกำหนดแนวยิงลงมาได้ ไม่ว่าจะเป็นอาวุธปืนประจำกาย ปืนกล จรวดอาร์พีจี หรือแม้กระทั่งโยนระเบิดมือลงมา กลายเป็นว่าเมื่อใดที่ฝ่ายไทยบุกขึ้นดีเนิน 1428 ก็เหมือนกับเข้าสู่พื้นที่สังหาร ของฝ่ายลาว ที่ตั้งรออยู่แล้ว**

วันที่ 4 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 เครื่องบิน เอฟ 5 อี ถูกฝ่ายลาวยิงด้วยจรวด ทำให้เครื่องบินตกในเขตไทย นักบินพลอตภัย ต่อมาวันที่ 5 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 กระทรวงการต่างประเทศ แถลงผลการเชิญเอกอัครราชทูตของประเทศสังคมนิยม 7 ประเทศ คือ โซเวียต เวียดนาม ฮังการี บัลแกเรีย โรมาเนีย เช็กโกสโลวาเกีย และโปแลนด์ เข้ารับทราบข้อเท็จจริงของเหตุการณ์บ้านร่มเกล้า และดูหลักฐานเกี่ยวกับแผนที่และสนธิสัญญาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเขตแดนไทยกับลาว โดยระบุไปว่าฝ่ายไทยจะไม่เจรจาด้วยจนกว่าลาวจะถอนทหารออกไป¹ แต่ถักรัฐมนตรีต่างประเทศของลาวจะเดินทางมาไทยก็ยินดีจะพูดคุยด้วย เพื่อหาทางนำไปสู่การเจรจาอย่างจริงจังต่อไป ในวันเดียวกันนี้ พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ผบ.ทบ. และรักษาการ ผบ.สส. เปิดเผยถึงสถานการณ์ที่บ้านร่มเกล้าว่า ฝ่ายไทยเสียเปรียบในการต่อสู้มาก แต่ฝ่ายลาวเสียหายมากกว่าไทย 3-4 เท่า โดยมีทหารลาวเสียชีวิต ประมาณ 200 คน บาดเจ็บ ประมาณ 400 คน²

* ประภาส ร่มรส อดีตทหารพรานจู่โจมค่ายปັทงชัย หน่วยหลักที่รับผิดชอบในการเข้าดีเนิน 1428 กล่าวไว้ว่าความชันของเนิน 1428 โดยเฉลี่ยน่าจะประมาณ 60-70 องศา ทางขึ้นรกทึบปกคลุมด้วยป่าไผ่จำนวนมาก ในขณะที่ฝ่ายลาวตั้งฐานปฏิบัติการถาวรแข็งแรงบนยอดเนิน โดยบริเวณรอบฐาน ฝ่ายลาวไว้วางกับระเบิดไว้จำนวนมาก รวมถึงวางไม้ไผ่แหลมที่ปักเรียงกันเป็นชั้นถี่ยิบ ป้องกันการบุกถึงตัวฐานอีกชั้น ; ใน ประภาส ร่มรส. (2550). 27 วัน ควันปืนกับซากศพ สมรภูมิ ร่มเกล้า. หน้า 119-120.

** ร้อยเอก วัฒนชัย คุ่มครอง (ยศขณะนั้น) ทหารม้าที่เคยรับหน้าที่ขึ้นดีเนิน 1428 ให้ความเห็นต่อการเข้าดีเนิน 1428 ไว้ว่า โดยปกติถ้าเป็นการเข้าดีที่หมายทั่วไป ฝ่ายเข้าดีต้องใช้กำลังมากกว่าฝ่ายตรงข้ามประมาณ 3 ต่อ 1 หรืออาจเพิ่มเป็น 5 ต่อ 1 หากที่หมายมีสภาพภูมิประเทศเป็นอุปสรรค แต่ในกรณีเนิน 1428 นี้ เป็นการเข้าดีต่อเป้าหมายดัดแปลงแข็งแรง ภายใต้สภาพพิเศษ ฝ่ายเข้าดีอาจต้องใช้กำลังมากกว่าประมาณ 7 ต่อ 1 หรือมากกว่านี้ ซึ่งจะไม่คุ้มต่อการสูญเสียกำลังพล ส่วนการใช้เครื่องบินเข้าโจมตีนั้นก็แทบจะไม่ได้ผล จะถูกต่อต้านอย่างหนักจากปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน และจรวดต่อสู้อากาศยานของฝ่ายลาว ที่อยู่ใกล้ถึงที่ได้เปรียบ ประกอบกับความสูงของเนินที่ระดับ 1,400 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล ในบางครั้งหมอกที่ปกคลุมยอดเนิน กลายเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการโจมตีเป้าหมายของกำลังทางอากาศ วิธีเดียวที่จะยึดเนิน 1428 ได้คือการส่งทหารพลร่มรบพิเศษ ลงไปหลังแนวข้าศึก เพื่อตัดการส่งกำลังบำรุงขึ้นมายังฐานปฏิบัติการของฝ่ายลาวบนยอดเนิน 1428 แต่หน่วยเหนือยังไม่อนุมัติ เพราะจะเป็นการขยายสงครามเข้าสู่ดินแดนเพื่อนบ้าน และยังต้องการให้สงครามบ้านร่มเกล้า เป็นสงครามจำกัดขอบเขตอยู่ : จาก พันทิวา. (2550). เล่มเดิม. หน้า 128-130.

¹ กรณีปัญหามันร่มเกล้า. (2531, 25-31 มีนาคม). สยามจดหมายเหตุ. 13(13): 343-345.

² ไทยลุยยึดเนินสุดท้าย ประจัญบานเลือดเดือด. (2531, 6 กุมภาพันธ์). มติชน. หน้า 20. ; ส่งเอฟ 5 โหมถล่มลาว แซมเจียบกริบตายยับ. (2531, 6 กุมภาพันธ์). สยามรัฐ. หน้า 16.

วันที่ 7 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 กองทัพภาคที่ 3 เพิ่มกำลังทหารเข้าพื้นที่อีก 1 กองพัน ทหารม้า เพื่อเข้าตีเนิน 1428 ให้ได้ ต่อมาวันที่ 8 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 ฝ่ายลาวระดมยิงปืนใหญ่ เข้ามาที่บ้านนาเจริญ บ้านนาผัก อำเภอหนองบัว จังหวัดเลย (ห่างจากบ้านร่มเกล้าประมาณ 40 กิโลเมตร) กระสุนลูกหนึ่งตกห่างจากโรงพยาบาลนาแห้ว เพียง 500 เมตร¹ นับเป็นครั้งแรกที่มี กระสุนปืนใหญ่ยิงตกนอกเขตการสู้รบ โดยในช่วงวันที่ 7-11 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1987 ฝ่ายไทยใช้ปืน ใหญ่และเครื่องยิงลูกระเบิดสนับสนุนการเข้าตีเนิน 1428 อย่างหนัก แต่ไม่สามารถยึดได้

วันที่ 11 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 นายไกลสอน พมวิหาน นายกรัฐมนตรีลาวส่งสาส์นถึง พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีไทย ขอเจรจาหารือในปัญหาชายแดนและหยุดยิง โดย ลาวจะส่งคณะผู้แทนทหารมาเจรจาที่กรุงเทพฯ² ซึ่งพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ มีสาส์นตอบกลับ ในวันที่ 12 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 ว่ายินดีต้อนรับคณะผู้แทนทหารของลาวให้เดินทางมาหารือ ปัญหาบ้านร่มเกล้าที่กรุงเทพฯ ในวันที่ 16 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 แม้มีแนวโน้มว่าปัญหามัน ร่มเกล้าจะเจรจากันได้ แต่การสู้รบในบริเวณบ้านร่มเกล้ายังดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง โดยในวันที่ 13 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 เครื่องบิน โอวี 10 ของไทยถูกยิงตกในเขตลาว นักบิน 2 คน ถูกฝ่ายลาว จับตัวไป³ ในวันเดียวกันนี้นายพูน สีปะเส็ด รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศลาว ได้ แถลงทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเกี่ยวกับเหตุการณ์ ไทย-ลาว เนื้อหาโดยสรุปว่า เหตุการณ์สู้รบระหว่างไทย-ลาว ทางลาวเรียกร้องให้มีการเจรจา แต่ ฝ่ายไทยต้องการให้ทหารลาวออกจากบ้านร่มเกล้าก่อนจึงจะเจรจา ส่วนที่นายกรัฐมนตรีลาวส่ง สาส์น ถึงนายกรัฐมนตรีไทยเพื่อให้มีการหารือในปัญหานี้ นั้น เพราะฝ่ายลาวไม่ต้องการให้มีการเสีย เลือดเนื้ออีกต่อไป และสำหรับเส้นแบ่งเขตแดนไทย-ลาว นั้นในสนธิสัญญาฉบับ ค.ศ. 1907 ไม่ได้ ระบุถึงแม่น้ำเหืองงาไว้ เนื่องจากเป็นแม่น้ำที่แยกออกจากแม่น้ำเหือง เพราะคำว่างา หมายถึงกิ่ง หรือแขนง⁴

¹ กรณีปัญหาบ้านร่มเกล้า. (2531, 1-7 เมษายน). *สยามจดหมายเหตุ*. 13(14): 365-368. ; เขียน วีระวิทย์ ; ทานตะวัน มโนรมย์ ; และ อติสร เสมอแย้ม. (2544). *เล่มเดิม*. หน้า 102.

² ศรี อินทปัติ ; ประโยชน์ มั่นคงดี ; และ ชวติ พิสุทธิพันธ์. (2531). *เล่มเดิม*. หน้า 17. ; กรณีปัญหาบ้านร่มเกล้า. (2531, 8-14 เมษายน). *สยามจดหมายเหตุ*. 13(15): 397-400. ; เปรมรับข้อเสนอ ลาว เปิดโต๊ะเจรจายุติศึก. (2531, 13 กุมภาพันธ์). *มติชน*. หน้า 1, 20 ; ไกลสอนส่งสาส์นขอเจรจา เปรมนัดที่ กรุงเทพฯ 16 ก.พ. (2531, 13 กุมภาพันธ์). *สยามรัฐ*. หน้า 1, 16.

³ เขียน วีระวิทย์ ; ทานตะวัน มโนรมย์ ; และ อติสร เสมอแย้ม. (2544). *เล่มเดิม*. หน้า 109. ; กรณีปัญหา บ้านร่มเกล้า. (2531, 8-14 เมษายน). *สยามจดหมายเหตุ*. 13(15): 397-400.

⁴ กรณีปัญหาบ้านร่มเกล้า. (2531, 8-14 เมษายน). *สยามจดหมายเหตุ*. 13(15): 397-400.

วันที่ 15 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 กองทัพภาคที่ 3 สั่งการให้กองพลทหารราบที่ 4 เตรียมกำลัง 2 กรมทหารราบ¹ ขึ้นไปผลัดเปลี่ยนกำลังกับทหารที่บ้านร่มเกล้า เพื่อเตรียมยึดที่หมายต่างๆ ให้ได้ แสดงว่าทางกองทัพไม่มั่นใจว่าการเจรจาที่จะมีขึ้นจะประสบผลสำเร็จ จึงเตรียมกำลังทหารชุดใหม่ไว้ผลัดเปลี่ยนกับกำลังชุดเดิมที่อ่อนล้าหลังอยู่ในพื้นที่มานาน ต่อมาวันที่ 16-17 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 มีการพบปะหารือระหว่างคณะผู้แทนทหารไทย-ลาว ที่ห้องรับรองกองบัญชาการกองทัพอากาศ คณะผู้แทนทหารลาวนำโดย พลเอกสีสะหวาด แก้วบุญพันธ์ หัวหน้าเสนารักษาทหารสูงสุด กองทัพประชาชนลาว ส่วนฝ่ายไทยมีพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ผบ.ทบ. และรักษาการ ผบ.สส. เป็นหัวหน้าคณะ

ภายหลังการเจรจา ได้มีการลงนามร่วมกันเรื่องข้อตกลงหยุดยิง ในวันที่ 17 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 มีสาระสำคัญดังนี้

1. ทั้งสองฝ่ายจะเริ่มทำการหยุดยิงทันที ตั้งแต่ เวลา 08.00 น. ของวันที่ 19 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988

2. ทั้งสองฝ่ายจะแยกกำลังทหารออกจากกัน จากแนวปะทะในปัจจุบันฝ่ายละ 3 กิโลเมตร ภายใน 48 ชั่วโมง นับจากเวลาเริ่มหยุดยิง

3. ให้มีการจัดตั้งคณะเจ้าหน้าที่ประสานงานทางการทหาร เพื่อพิสูจน์ทราบตรวจตรา และประสานการปฏิบัติตามข้อตกลงในข้อ 1 และข้อ 2 ข้างต้นอย่างเคร่งครัดในทันทีที่หยุดยิง

4. ทั้งสองฝ่ายเห็นว่ามีความจำเป็น ที่จะสั่งการให้ทหารของแต่ละฝ่ายที่ปฏิบัติหน้าที่ตามชายแดนไทย-ลาว หลีกเลียงการปะทะกันด้วยกำลัง และจะประสานงานกันด้วยความเข้าใจ²

นอกจากนี้ที่ประชุมทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องต้องกันที่จะเสนอรัฐบาลของแต่ละฝ่ายให้เริ่มเปิดเจรจาทางการเมืองภายใน 15 วัน นับจากการหยุดยิงเพื่อขจัดข้อขัดแย้งที่มีอยู่เกี่ยวกับเส้นเขตแดนไทย-ลาว ในบริเวณนี้

ทั้งนี้ก่อนที่จะถึงกำหนดหยุดยิง ทั้งฝ่ายไทยและลาวยังคงมีการปะทะกันอยู่โดยในวันที่ 17 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 ฝ่ายลาวได้ยิงปืนใหญ่ และจรวดเข้ามายังบริเวณเนิน 1370 และตอนเช้าวันที่ 18 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 ฝ่ายลาวยิงปืนใหญ่ และจรวดเข้ามาบริเวณเนิน 1299 ฝ่ายไทยจึงยิงตอบโต้ทำให้เกิดการปะทะกันราว 1 ชั่วโมง³ เหตุการณ์ทั้งสองวันไม่มีรายงานการสูญเสีย

วันที่ 19 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 คณะกรรมการประสานงานร่วมทางทหารของไทยและลาว มีการประชุมร่วมกัน เพื่อตกลงเรื่องการดูแลและควบคุมการถอนทหารออกจากแนวปะทะ หลังมีการ

¹ กองทัพภาคที่ 3. (2533?). *เล่มเดิม*. หน้า 151. ; ชินวัณน์ แม้นเดช. (2544). *เล่มเดิม*. หน้า 139. ; ชัยวัฒน์ ทองปาน. (2537). *เล่มเดิม*. หน้า 23. ; ศรี อินทพันธ์; ประโยชน์ มั่นคงดี; และชวติ พิสุทธิพันธ์. (2531). *เล่มเดิม*. หน้า 31.

² กรณีปัญหาบ้านร่มเกล้า. (2531, 15-21 เมษายน). *สยามจดหมายเหตุ*. 13(16): 421-424.

³ เกรียงศักดิ์ อุบัติ ยุติศึกอ้างขอปิดทองหลังพระ. (2531, 19 กุมภาพันธ์). *มติชน*. หน้า 20. ; ถล่มกันหนักก่อนวันหยุดยิง เปรม-ชวลิต-สิทธิ เข้าเฝ้า. (2531, 19 กุมภาพันธ์). *สยามรัฐ*. หน้า 16.

หยุดยิงในเวลา 08.00 น. โดยเจ้าหน้าที่ทั้งสองฝ่ายได้ร่วมกันตรวจตราการหยุดยิง การเคลื่อนย้ายกำลังทหารรวมไปถึงการเก็บกู้ระเบิด การค้นหาศพผู้เสียชีวิต และแลกเปลี่ยนตัวบุคคลที่แต่ละฝ่ายจับกุมตัวไว้ ส่วนการกำหนดที่ตั้งทางทหารหลังจากถอนทหารจากแนวปะทะ ทั้งสองฝ่ายตกลงที่จะใช้แผนที่ของไทยฉบับล่าสุด เพื่อให้เป็นบรรทัดฐานเดียวกัน¹ การดำเนินการถอนทหารนี้ได้แล้วเสร็จในเวลา 18.00 ของวันที่ 21 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988

หลังการถอนทหารเสร็จสิ้นแล้ว พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ผบ.ทบ. และรักษาการ ผบ.สส. พร้อมนายทหารระดับสูง ได้เดินทางไปเจรจาปัญหามันร่มเกล้ารอบที่ 2 ที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในวันที่ 23-24 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 โดยมีพลเอกสีสะหวาด แก้วบุณพันธ์ หัวหน้าคณะเสนาธิการทหารสูงสุด กองทัพประชาชนลาว เป็นหัวหน้าคณะผู้เจรจาฝ่ายลาว โดยพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ เปิดเผยว่าเป็นการขยายผลจากข้อตกลงที่ทั้งสองฝ่ายลงนามร่วมกัน เมื่อวันที่ 16-17 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 โดยผลการเจรจาครั้งนี้เป็นไปได้ด้วยดี ฝ่ายลาวได้ส่งมอบนักบินเครื่องบิน โอวี-10 ที่ถูกจับกุมตัวไว้เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 คืนให้กับฝ่ายไทย และเดินทางกลับพร้อมกับคณะของพลเอกชวลิต²

2.4 ผลของเหตุการณ์ความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้า

เหตุการณ์ความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้าที่เริ่มขึ้นในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1987 จนเริ่มมีการส่งกำลังทหารเข้าพื้นที่จนนำไปสู่การปะทะกันในเดือนกันยายน ค.ศ. 1987 และเริ่มปะทะกันรุนแรงตั้งแต่เดือนธันวาคม ค.ศ. 1987 จนถึงวันที่ 16 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 นั้น ได้สร้างความสูญเสียทั้งชีวิตของทหารและงบประมาณไปจำนวนไม่น้อย เมื่อไทยและลาวมีการเจรจาหยุดยิงกันได้ และถอนทหารออกจากแนวปะทะ ส่งผลให้การสู้รบกันยุติลง นำไปสู่การเจรจากันทางการเมือง เพื่อแก้ปัญหาเรื่องเส้นเขตแดนไทย-ลาว ต่อไป

สำหรับการสูญเสียชีวิตและงบประมาณนั้นความสูญเสียของฝ่ายไทย มีทหารเสียชีวิต 147 คน บาดเจ็บ 166 คน³ โดยในเอกสารประวัติกองทัพบกที่ 3 ได้รายงานถึงจำนวนผู้บาดเจ็บต่างจากเอกสารอื่น ตรงที่จำแนกเป็นบาดเจ็บสาหัส 167 คน บาดเจ็บเล็กน้อย 550 คน และทุพพลภาพ 55 คน⁴ ส่วนงบประมาณที่ใช้ในเหตุการณ์ที่บ้านร่มเกล้านั้น พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ผบ.ทบ.

¹ กรณีปัญหามันร่มเกล้า. (2531, 22-28 เมษายน). สยามจดหมายเหตุ. 13(17): 454-456.

² กรณีปัญหามันร่มเกล้า, (2531, 29 เมษายน – 5 พฤษภาคม). สยามจดหมายเหตุ. 13(18): 477-479. ; กรณีปัญหามันร่มเกล้า. (2533, 6-12 พฤษภาคม). สยามจดหมายเหตุ. 13(19): 505-508.

³ ศรี อินทปัติ; ประโยชน์ มั่นคงดี; และชวติ พิสุทธิพันธ์. (2531). เล่มเดิม. หน้า 32. ; กรณีปัญหามันร่มเกล้า. (2531, 13-19 พฤษภาคม). สยามจดหมายเหตุ. 13(20): 533-536. ; ไทยยื่นข้อเสนอลาว ตั้ง กก. ร่วมชายแดน. (2531, 4 มีนาคม). มติชน. หน้า 20. ; เสนอตั้ง กก. ถาวรไทย-ลาวแก้ปัญหาขัดแย้งชายแดน. (2531, 4 มีนาคม). สยามรัฐ. หน้า 16.

⁴ กองทัพบกที่ 3. (2533?). เล่มเดิม. หน้า 151.

และรักษาการ ผบ.สส. เปิดเผยว่า ด้านการทหารใช้งบประมาณ เดือนละ 800-900 ล้านบาท ถ้ารวม ด้านอื่นด้วยสงครามที่บ้านร่มเกล้าไทยได้ใช้งบประมาณไปราว 3,000 ล้านบาท¹

ส่วนความสูญเสียของฝ่ายลาวนั้น เอกสารไทยให้ตัวเลขไม่ตรงกัน แต่ก็ใกล้เคียงกัน โดย ทหารลาวที่เสียชีวิตน่าจะอยู่ที่ 300 - 400 คน บาดเจ็บประมาณ 200 – 300 คน และยังระบุถึงความสูญเสียของทหารต่างชาติที่ช่วยฝ่ายลาวรบ คือ มีทหารเวียดนาม ทหารโซเวียต และ ทหารคิวบา² ซึ่งในกรณีมีทหารต่างชาติเข้ามาร่วมรบด้วยนั้น ต้องมองในประเด็นที่ว่า การส่งทหารเข้าไปร่วม สงครามในประเทศที่ไม่ได้เป็นคู่กรณีโดยตรง อาจจะกลายเป็นความขัดแย้งระหว่างประเทศขึ้นมาได้ ถ้าไม่มีการลงนามหรือการทำสัญญาร่วมกัน(เหมือนดังเช่นประเทศสมาชิก นาโต้ ที่สามารถส่งทหาร เข้าไปช่วยประเทศสมาชิกได้) ดังนั้นผู้วิจัยคิดว่าสำหรับทหารเวียดนาม มีความเป็นไปได้ เนื่องจาก เวียดนามเป็นประเทศที่ใกล้ชิดกับลาวมากและพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามกับพรรคคอมมิวนิสต์ลาว ก็ต่อสู้ในช่วงสงครามเวียดนาม (ค.ศ. 1954- 1975) มาด้วยกัน อีกทั้งยังทำสนธิสัญญามิตรภาพ 25 ปีที่ระบุในทำนองว่าทั้งสองประเทศจะช่วยเหลือกันหากประเทศใดถูกคุกคามจากภายนอก จึงไม่ แปลกถ้าจะมีทหารเวียดนามมาช่วยทหารลาวรบในครั้งนี้

สำหรับการเจรจาทางการเมืองระดับรัฐบาลในปัญหาเรื่องบ้านร่มเกล้านั้นมีขึ้น 2 ครั้ง คือ ครั้งแรกจัดขึ้นที่กรุงเทพฯ ระหว่างวันที่ 3-4 มีนาคม ค.ศ. 1988 ฝ่ายไทยมี หม่อมราชวงศ์ เกษมสโมสร เกษมศรี ปลัดกระทรวงการต่างประเทศเป็นหัวหน้าคณะ ฝ่ายลาวมีพลจัตวาทองไหล กम्मะสิต รองหัวหน้ากรมใหญ่การเมือง กองทัพประชาชนลาวเป็นหัวหน้าคณะ โดยหลังการเจรจา หม่อมราชวงศ์เกษมสโมสร เกษมศรี และพลจัตวาทองไหล กम्मะสิต ได้ร่วมกันแถลงผลการเจรจาโดยสรุปดังนี้¹

1. คณะผู้แทนรัฐบาลทั้งสองประเทศได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมาภายใต้ บรรยากาศฉันพี่น้อง และด้วยความมุ่งมั่นปรารถนาที่จะแก้ไขข้อขัดแย้งที่มีอยู่เกี่ยวกับเส้นเขตแดน ไทย-ลาว ในบริเวณดังกล่าวอย่างถาวร

2. ที่ประชุมได้พิจารณาข้อเสนอของฝ่ายไทย ที่ให้การจัดตั้งคณะกรรมการร่วม เพื่อ พิจารณาแก้ไขปัญหาเส้นเขตแดนที่มีอยู่ระหว่างกัน โดยสำรวจตรวจสอบ และปักหลักเขตแดน โดย ยึดหลักความถูกต้องบนพื้นฐานของสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ. 1907 กับแผนที่ที่เกี่ยวข้อง โดยคณะผู้แทนฝ่ายลาวจะนำเรื่องนี้ไปเสนอรัฐบาลตนแล้วจะแจ้งผลให้ฝ่ายไทยทราบในเวลาอันควร

¹ ไทยสูญเสีย 3,000 ล้าน ค่าสงครามร่มเกล้า. (2531, 9 มีนาคม). มติชน. หน้า 1. ; บิ๊กจีปลอบสิทธิ ใจเย็นไว้ รบลาวเดือนหมดพันล้านบาท. (2531, 9 มีนาคม). สยามรัฐ. หน้า 2.

² กองทัพภาคที่ 3. (2533?). เล่มเดิม. หน้า 151.; ศรี อินทพันธ์; ประโยชน์ มั่นคงดี; และชวติ พิสุทธิพันธุ์. (2531). เล่มเดิม. หน้า 32. ; ลาวโอเค กรรมการปักเขต เผยการสูญเสีย 2 ฝ่าย. (2531, 8 มีนาคม). มติชน. หน้า 11 ; เผยพื้นที่ปัญหาไทย-ลาว 42 จุด ตลอดแนวชายแดน. (2531, 8 มีนาคม). สยามรัฐ. หน้า 16.

¹ กรณีปัญหามันร่มเกล้า. (2531,13-19 พฤษภาคม). สยามจดหมายเหตุ. 13(20) : 535-576.

3. ทั้งสองฝ่ายเห็นชอบที่จะเสนอแนะให้รัฐบาลของทั้งสองฝ่ายรื้อฟื้น และปรับปรุงการทำงานของคณะกรรมการว่าด้วยความร่วมมือระหว่างไทย-ลาว ระดับชาติและระดับท้องถิ่น ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามแถลงการณ์ร่วมระหว่างไทยกับลาว เมื่อ ค.ศ. 1979 เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์และส่งเสริมความร่วมมือไทย-ลาว ให้เป็นไปตามเป้าหมายต่อไป

4. ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงให้การหยุดยิงตามที่คณะผู้แทนฝ่ายทหารไทย-ลาว ได้ตกลงกัน เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 ที่กรุงเทพฯ คงมีผลต่อไป

การเจรจาครั้งที่สอง มีขึ้นระหว่างวันที่ 17-18 มีนาคม ค.ศ. 1988 ที่กรุงเวียงจันทน์ โดยคณะผู้แทนของทั้งสองฝ่ายเป็นชุดเดียวกับการเจรจาครั้งแรก โดยผลการเจรจาไม่มีความคืบหน้าไปจากการเจรจาในครั้งแรก และไม่มีแถลงการณ์ร่วมเหมือนเช่นการเจรจาในครั้งแรก มีเพียงการที่ตัวแทนต่างฝ่ายต่างออกมาแถลงข่าว¹ นายพานทอง พมมะหาไซ รักษาการอธิบดี กรมข่าว กระทรวงต่างประเทศลาว แถลงข่าวในวันที่ 18 มีนาคม ค.ศ. 1988 มีสาระสำคัญคือ

1. การเจรจารอบสองทั้งสองฝ่ายยึดสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ. 1907 ไทยเห็นว่าข้อความในสนธิสัญญา และอนุสัญญาอาจมีการปฏิเสธได้ ทั้งสองฝ่ายยังยืนยันเส้นพรมแดนแตกต่างกัน ไทยยึดแม่น้ำเหืองง่า ส่วนลาวยึดแม่น้ำเหือง

2. ลาวมีความเห็นด้วยกับการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมเพื่อทำการสำรวจและปักปันเขตแดนพื้นที่บริเวณจังหวัดพิษณุโลกและแขวงไซยะบุรี แต่ควรทำภายหลังการพิจารณาเส้นเขตแดนบริเวณแม่น้ำเหืองสำเร็จแล้ว หากฝ่ายลาวต้องการให้คณะผู้แทนไทยชุดนี้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการตรวจสอบเส้นเขตแดนด้วย นอกจากนี้ลาวยังเห็นด้วยกับการฟื้นฟูคณะกรรมการชายแดนร่วมไทยและลาวซึ่งตั้งขึ้นตั้งแต่ ค.ศ. 1979²

ในวันเดียวกันนายสาโรจน์ ชวนะวิรัช อธิบดีกรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ แถลงถึงผลการเจรจา มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้³

1. ฝ่ายลาวยังไม่ยอมรับให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการปักปันเขตแดน โดยอ้างว่าทั้งสองฝ่ายยังไม่สามารถตกลงในรายละเอียดเกี่ยวกับสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ. 1907 ได้

2. สำหรับแผนที่ ซึ่งไทยเสนอในการเจรจาครั้งนี้เป็นแผนที่ซึ่งเขียนไว้ในสนธิสัญญาว่า เป็นแผนที่ที่แนบมากับสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส แผนที่ดังกล่าว ฝรั่งเศสได้ใช้การรับรองตลอดมา และลาวเคยใช้แผนที่ดังกล่าวอ้างอิงในกรณี 3 หมู่บ้านที่จังหวัดอุตรดิตถ์มาแล้ว ลาวจึงไม่สามารถที่จะปฏิเสธแผนที่ฉบับนี้ได้และในวันเดียวกันนี้รัฐบาลไทยได้ยื่นหนังสือ 2 ฉบับ ต่อกระทรวงต่างประเทศลาว ได้แก่ เรื่องการจัดตั้งคณะกรรมการการเขตแดนเฉพาะกิจไทย-ลาว เพื่อพิจารณา

¹ เจรจาไทย-ลาว เหลวอีก ลาวไม่รับตั้ง กก. ปักเขต. (2531, 19 มีนาคม). สยามรัฐ. หน้า 16.

² มณฑล คงแถวทอง. (2539). สรุปรายงานการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างไทยและลาว ค.ศ. 1975-1992. หน้า 97.

³ กรณีปัญหาบ้านร่มเกล้า. (2531, 27 พฤษภาคม – 2 มิถุนายน). สยามจดหมายเหตุ. 13(22) : 591 -598.

ปัญหาเส้นเขตแดน บริเวณติดต่อกันระหว่างจังหวัดพิษณุโลกกับแขวงไชยะบุรี และเรื่องการรื้อฟื้นปรับปรุง คณะกรรมการว่าด้วยความร่วมมือระหว่างไทย-ลาว ระดับชาติ และระดับท้องถิ่น โดยในการสำรวจเขตแดนไทยเสนอให้ทำตลอดแนวชายแดน แต่หากกล่าวจะเสนอให้ทำเฉพาะจุดก็สามารถดำเนินการได้ ซึ่งฝ่ายไทยจะรอคำตอบจากกล่าวว่าจะดำเนินการอย่างไรกับข้อเสนอของไทย และหากลาวปฏิเสธก็ต้องเสนอวิธีการอื่นให้ไทยพิจารณาด้วย¹

ต่อมาในวันที่ 23 มีนาคม ค.ศ. 1988 กระทรวงต่างประเทศลาว ได้มีหนังสือตอบข้อเสนอของรัฐบาลไทย มีเนื้อหาโดยสรุปว่า² ทางลาวเห็นควรต้องแก้ไขปัญหาเร่งด่วนในบริเวณแขวงไชยะบุรีกับจังหวัดพิษณุโลก ฝ่ายลาวไม่ปฏิเสธข้อเสนอของไทย แต่ทั้งสองประเทศต้องพิจารณาแก้ไขปัญหาลินเขตแดนก่อนแล้วจึงค่อยจัดตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจเพื่อปักปันเขตแดน แต่ที่ผ่านมายไทยไม่รับข้อเสนอของลาวในเรื่องสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ. 1907 และไม่ยอมรับว่าแม่น้ำเหืองเป็นเส้นแบ่งเขตแดน แต่รัฐบาลลาวยังยืนยันที่จะแก้ไขปัญหาลินเขตแดนโดยสันติวิธี คณะผู้แทนลาวพร้อมจะไปกรุงเทพฯ ทุกเวลาเพื่อเจรจาด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน

เงื่อนไขของทั้งสองฝ่ายไทยและฝ่ายลาวที่แตกต่างกันนี้ ทำให้การเจรจาปัญหาเรื่องบ้านร่มเกล้าในรอบที่สามยังไม่สามารถดำเนินการได้ แต่ยังมีดำเนินการเพื่อให้การเจรจาเกิดขึ้นได้ โดยในวันที่ 14 เมษายน ค.ศ. 1988 พลอากาศเอกสิทธิ เสวตศิลา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเปิดเผยถึงการเจรจาไทย-ลาว เกี่ยวกับปัญหาเส้นเขตแดนว่าฝ่ายไทยไม่ได้ปฏิเสธการพบปะเจรจา แต่กำลังพิจารณา โดยมอบหมายให้สถานทูตไทยประจำกรุงเวียงจันทน์ ประสานงานทางฝ่ายลาว รวมถึงมีการประชุมหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องของไทย เพื่อเตรียมการสำหรับการเจรจารอบใหม่ทีอาจจะมีขึ้น โดยการเจรจาต้องดูจังหวะและผลที่จะได้รับ³

วันที่ 17 เมษายน ค.ศ. 1988 นายนิรันดร์ ภาณุพงศ์ เอกอัครราชทูตไทย ประจำกรุงเวียงจันทน์ เปิดเผยว่าได้เข้าพบพลเอกสีละหวาด แก้วบุณพันธ์ หัวหน้าเสนาธิการทหารสูงสุด กองทัพประชาชนลาว ปรากฏว่าท่าทีของลาวอ่อนลงอย่างเห็นได้ชัด โดยฝ่ายลาวยอมรับข้อเสนอของไทยที่ให้ตั้งคณะกรรมการขึ้น 2 ชุด และจัดให้มีการเจรจารอบที่ 3 โดยลาวเสนอว่าควรจะให้มีการรื้อฟื้นคณะกรรมการชายแดนในระดับชาติ ซึ่งคณะกรรมการชุดนี้จะพิจารณา จัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมากอีกคณะหนึ่ง เพื่อเจรจาข้อความในสนธิสัญญารวมไปถึง การปักปันเขตแดนส่วนจะเจรจาเมื่อไรนั้นแล้วแต่ไทยจะกำหนด⁴

¹ แหล่งเดิม.

² แหล่งเดิม.

³ กรณีปัญหาลินเขตแดน. (2531, 3-9 มิถุนายน). สยามจดหมายเหตุ. 13 (23): 623-625.

⁴ กรณีปัญหาลินเขตแดน. (2531, 10-16 มิถุนายน). สยามจดหมายเหตุ. 13 (24): 652-653.

การที่ทั้งลาวและไทยมีข้อตกลงหยุดยิงร่วมกัน จนนำไปสู่การเจรจาทางการเมืองในเรื่องปัญหาบริเวณบ้านร่มเกล้า ถึงแม้ว่าการเจรจายังไม่บรรลุผล แต่ทำให้การสู้รบที่เริ่มดำเนินมาตั้งแต่ช่วงเดือนกันยายน ค.ศ. 1987 ยุติลงได้ เมื่อมีการถอนทหารออกจากแนวปะทะเรียบร้อยแล้ว ทหารทั้งฝ่ายลาวและไทยต่างฝ่ายต่างรักษาการอยู่ในเขตของตนเองเท่านั้น ปล่อยให้ฝ่ายการเมืองทำหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีทางการทูตต่อไป

บทที่ 3

สาเหตุและเหตุการณ์ความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้าจากหนังสือพิมพ์ลาว

หนังสือพิมพ์ลาวที่นำมาใช้ศึกษาเหตุการณ์ที่บ้านร่มเกล้า ผู้วิจัยสามารถศึกษาได้เพียง 2 ฉบับ คือ หนังสือพิมพ์เวียงจันทน์ใหม่ กับหนังสือพิมพ์ประชาชน ในส่วนของหนังสือพิมพ์ประชาชนนั้น ฉบับในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ กับเดือนมีนาคม ค.ศ. 1988 ไม่สามารถค้นหาได้ ส่วนของหนังสือพิมพ์เวียงจันทน์ใหม่ สามารถค้นหาได้ครบในช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์บ้านร่มเกล้า

3.1 ประวัติความเป็นมาของหนังสือพิมพ์เวียงจันทน์ใหม่และหนังสือพิมพ์ประชาชน*

หนังสือพิมพ์เวียงจันทน์ใหม่และหนังสือพิมพ์ประชาชน ถือเป็นหนังสือพิมพ์ที่ได้รับความนิยมสูงในลาว โดยดูได้จากยอดการพิมพ์จำหน่ายต่อวัน และเป็นหนังสือพิมพ์ที่ก่อตั้งมานานด้วยกันทั้งสองฉบับ นับเป็นหนังสือพิมพ์ที่เก่าแก่ในลาว

3.1.1 ประวัติความเป็นมาของหนังสือพิมพ์เวียงจันทน์ใหม่

หนังสือพิมพ์เวียงจันทน์ใหม่ เริ่มดำเนินการใน ค.ศ. 1972 ในชื่อเวียงจันทน์โพส โดยมีนาย ปิชาปรีจัน เป็นเจ้าของ เป็นหนังสือพิมพ์รายวันจำนวน 8 หน้า จำหน่ายในเวียงจันทน์เป็นหลัก เนื้อหาของหนังสือพิมพ์จะเป็นข่าวและบทความเกี่ยวกับการเคลื่อนไหว ทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม หลังจากมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในลาว เมื่อ ค.ศ. 1975 พรรคคอมมิวนิสต์ลาวและรัฐบาลใหม่ ได้เข้ามาควบคุมหนังสือพิมพ์ ได้เปลี่ยนชื่อเป็นหนังสือพิมพ์เวียงจันทน์ใหม่ใน ค.ศ. 1976 โดยยังคงให้เจ้าของเดิมเป็นผู้จัดการ โดยหนังสือพิมพ์ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของคณะปกครองกำแพงนครเวียงจันทน์ (เปลี่ยนจากเอกชนเป็นเจ้าของ มาเป็นของรัฐท้องถิ่น) เนื้อหาส่วนใหญ่ในหนังสือพิมพ์ต้องเผยแพร่ แนวทาง มติคำสั่งและนโยบายของรัฐบาลเป็นหลัก แหล่งเงินทุนและรายได้ของหนังสือพิมพ์ ได้มาจากงบประมาณของกำแพงนครเวียงจันทน์อีกส่วนหนึ่งได้จากการ

* สำหรับการค้นหาความเป็นมาของหนังสือพิมพ์ทั้งสองเล่มนี้ผู้วิจัยได้เดินทางไปทำสำนักงานในเวียงจันทน์ เมื่อแจ้งจุดประสงค์ที่จะขอทราบประวัติ การก่อตั้งของหนังสือพิมพ์รวมถึงขอดูหนังสือพิมพ์ฉบับในช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์บ้านร่มเกล้า ทางสำนักงานขอให้ทำหนังสือขออนุญาตจากมหาวิทยาลัยอย่างเป็นทางการ จึงจะสามารถพิจารณาได้ว่าจะอนุมัติตามคำขอให้ได้หรือไม่ การที่ต้องติดต่ออย่างเป็นทางการนี้ นอกจากจะผ่านขั้นตอนที่ต้องใช้เวลาแล้ว หัวข้อเรื่องของผู้วิจัย เป็นเรื่องทางการเมืองระหว่างประเทศที่เคยเป็นความขัดแย้งต่อกัน โอกาสที่จะได้รับการอนุมัติมีน้อยมาก ผู้วิจัยจึงขอสรุปความเป็นมาของหนังสือพิมพ์ทั้งสองฉบับนี้ จากวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาลาว และผู้สนใจสามารถศึกษารายละเอียดเรื่องนี้เพิ่มเติมได้ใน ทองปาน สมพะวง. (2542) การศึกษาพัฒนาการของระบบสื่อสารมวลชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ค.ศ. 1950-1997. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โฆษณาสินค้าในหนังสือพิมพ์ และการจำหน่ายหนังสือพิมพ์ในช่วง ค.ศ. 1987-1988 ยอดพิมพ์ของเวียงจันทน์ใหม่มีประมาณ 4,400 ฉบับต่อวันจำหน่ายในกำแพงนครเวียงจันทน์เป็นหลัก

การจัดองค์การของหนังสือพิมพ์เวียงจันทน์ใหม่ จัดเป็นคณะอำนวยการหนึ่งขึ้นตรงต่อคณะกรรมการกำแพงนครเวียงจันทน์ พร้อมทั้งขึ้นกับการชี้แนะของกระทรวงแถลงข่าว และวัฒนธรรม และเป็นสมาชิกของสมาคมนักข่าวแห่ง ส.ป.ป. ลาว * ซึ่งสมาคมจะทำหน้าที่ดูแลสื่อประเภทต่างๆ เพื่อให้แก่นักข่าวลาวทุกคนปฏิบัติงานด้วยความเอาใจใส่

3.1.2 ประวัติความเป็นมาของหนังสือพิมพ์ประชาชน

หนังสือพิมพ์ประชาชน ก่อตั้งขึ้น วันที่ 3 สิงหาคม ค.ศ. 1950 ในชื่อลาวอิสระ เป็นหนังสือพิมพ์ของฝ่ายขบวนการปะเทดลาว ในช่วงแรกออกจำหน่ายเดือนละครั้ง ถึง ค.ศ. 1956 เปลี่ยนชื่อเป็นหนังสือพิมพ์ลาวรักชาติ และเริ่มออกเป็นรายสัปดาห์ใน ค.ศ. 1959 หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ใน ค.ศ. 1975 ได้เปลี่ยนชื่อเป็นหนังสือพิมพ์เสียงประชาชน และในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1983 ได้เปลี่ยนชื่ออีกครั้งเป็นหนังสือพิมพ์ประชาชน และใช้ชื่อนี้มาจนถึงปัจจุบัน หนังสือพิมพ์ประชาชนเป็นหนังสือพิมพ์ของพรรค และเป็นกระบอกเสียงของศูนย์กลางพรรคประชาชนปฏิวัติลาว และได้ออกจำหน่ายเป็นรายวัน มีจำนวน 4 หน้า ในช่วง ค.ศ. 1987-1988 หนังสือพิมพ์ประชาชน มียอดพิมพ์จำหน่ายอยู่ที่ 12,000 ฉบับต่อวัน ส่งออกจำหน่ายไปทั่วประเทศ

การดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ประชาชน ตั้งเป็นคณะอำนวยการมีบทบาทเท่ากับกรมหนึ่ง ที่ขึ้นกับกระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม การดำเนินงานต่างๆ ของหนังสือพิมพ์ต้องได้รับการพิจารณาจากกระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม ก่อนนำลงตีพิมพ์ โดยทางกระทรวงจะแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลที่พรรคไว้วางใจให้มารับผิดชอบต่อการดำเนินงานเหล่านี้ นักข่าวส่วนใหญ่ในหนังสือพิมพ์ประชาชนเรียนจบมากโซเวียต เวียดนาม และประเทศสังคมนิยมต่างๆ แหล่งเงินทุนและรายได้ รัฐบาลจะเป็นผู้สนับสนุนทั้งหมด

เนื้อหาข่าวในหนังสือพิมพ์ประชาชนจะเสนอข่าวผลงานหน่วยงานต่างๆ ของรัฐบาลเป็นหลัก รวมไปถึงมีการเสนอข่าวทั่วไป ของเอกสารต่างๆ และมีการลงโฆษณาสินค้าในหนังสือพิมพ์ด้วย ถือเป็นหนังสือพิมพ์ที่มียอดพิมพ์จำหน่ายสูงที่สุดในลาว

3.2 ความเป็นมาของบ้านร่มเกล้าจากหนังสือพิมพ์ลาว

หนังสือพิมพ์เวียงจันทน์ใหม่ ในคอลัมภ์ดสะเหนอ ฉบับวันที่ 13 มิถุนายน ค.ศ. 1988 นำเสนอถึงประวัติความเป็นมาของเมืองบ่อแต่นไว้ เข้าใจว่าคงจะสื่อถึงความเป็นมาของดินแดนบริเวณบ้านร่มเกล้าซึ่งสรุปใจความสำคัญได้ดังนี้

* ส.ป.ป. ลาว = สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

“เมืองบ่อแตนมมีเส้นชายแดนติดกับ 3 จังหวัดของไทย คือ จังหวัดเลย จังหวัดพิษณุโลก และ จังหวัดอุตรดิตถ์ เส้นชายแดนลาว-ไทย บริเวณนี้ อาศัยแม่น้ำเหือง และครึ่งหนึ่ง อาศัยพูนน้ำมีความยาว 140 กิโลเมตร เมืองบ่อแตนมเป็นเมืองปลดปล่อยใหม่ ที่จัดตั้งขึ้นก่อนการยึดอำนาจ 6 ปี เป็นเมืองชนบทห่างไกล เส้นทางคมนาคมยุ่งยากลำบาก อาศัยแต่ทางเกวียน รถยนต์ได้แต่ฤดูแล้ง มีแม่น้ำเหืองไหลผ่าน ประชาชนทำมาหากินเลี้ยงชีพด้วยการทำไร่ทำนา เนื้อที่บางส่วนอยู่ห่างไกลในป่า ไม่มีถนนไปถึง และไม่มีคนอยู่ เช่น ชุนน้ำเหือง ตาแสงนาบ่อน้อย ชุนน้ำชำ ตาแสงเมืองชำ

เมืองบ่อแตนมประกอบด้วย 5 ตาแสง 60 บ้าน 3,205 ครอบครัว มีพลเมืองทั้งหมด 18,429 คน ในนั้นมี 4 ตาแสง และ 9 บ้านอยู่ติดชายแดน(ห่างจากชายแดน 5 หลัก) แต่ก่อนมี 2 ชนเผ่า ปัจจุบัน เหลือแต่ลาวลุ่ม ส่วนลาวสูงอพยพหนีไปหมดแล้ว ภายหลังจากที่ประเทศได้รับการปลดปล่อยอย่างสมบูรณ์ในปี 1975 เมืองบ่อแตนมได้กลายเป็นเมืองแนวหน้าสู่ทางตะวันตก เช่นเดียวกับเมืองที่ติดชายแดนทั่วประเทศที่ได้กลายเป็นป้อมด่านหน้าของค่ายสังคมนิยมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้ได้เผชิญหน้ากับศัตรูโดยตรง เป็นต้นว่าพวกปะติกันสากลที่ร่วมมือกับปะติกันขวาจัดไทแทรกแซงรุกรานดินแดนของลาวมาโดยตลอด ทำให้ประชาชนบ่อแตนมที่อยู่ติดชายแดนไม่มีความสุข

หลังปี 1975 พวกปะติกันลาวพลัดถิ่นและพวกปะติกันขวาจัดไทย ร่วมกันบุกตีสำนักงานเมือง 2 ครั้ง ในปี 1976 และปี 1980 และใช้กำลังทหารก่อวินาศกรรมอยู่ตามแนวชายแดน ส่งกำลังตั้งแต่ 6 คนถึง 40 คนเข้าบุกโจมตีประชาชน บ้านเหมืองแพ 3 ครั้ง ในปี 1976 , 77 ,78. เข้าโจมตีตำบลดอยแดน เข้ามาปล้นจี้ประชาชน บ้านบ่อแตนม บ้านน้ำคั้น บ้านน้ำพุ และบ้านหนองปะจิด จากนั้นในปี 1979 พวกไทเหมาที่ถูกขับไล่ไป ได้เข้ามาโฆษณาชักชวนราษฎรลาวสูง บ้านพุดหวด และพู่ไฟใหม่ หนีไปอยู่ไทย 40 ครอบครัว. ทำการสกัดรถ ยิงรถ และยิงประชาชน ในปี 1984 และในเดือน 7 ปี 1987. และที่ร้ายแรงที่สุดคือ ตั้งแต่ปี 1986 พวกปะติการขวาจัดไทย ได้สมคบกับพ่อค้าเอกชนเข้ามาลักตัดไม้ถึง 4,000 กว่าตัน แล้วสร้างเส้นทางลี้ภัยเข้ามาในดินลาว 10 กิโลเมตร พร้อมกันนั้นก็ตั้งบ้านเถื่อนขึ้นคือ บ้านร่มเกล้า แล้วให้ประชาชนลาวสูง ที่หนีไปไทยจากศูนย์ต่างๆ เข้ามาอยู่ และสร้างป้อมค่ายขึ้นไว้สู้รบอยู่ตามจุดต่างๆ ในดินแดนลาวบริเวณ ตาแสงนาบ่อน้อย เมืองบ่อแตนม”¹

3.3 สาเหตุที่นำไปสู่ความขัดแย้ง

สาเหตุที่นำไปสู่ความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้าซึ่งปรากฏในหนังสือพิมพ์ลาว จะแยกออกเป็น 2 ประเด็นเช่นเดียวกับสาเหตุที่นำไปสู่ความขัดแย้งจากเอกสารฝ่ายไทย คือ สาเหตุดั้งเดิมและชนวนความขัดแย้ง

¹ เปี่ยม จุนละมุนติ. (1988, 13 มิถุนายน). เมืองบ่อแตนม. เวียงจันทน์ใหม่. หน้า 2.

3.3.1 สาเหตุดั้งเดิม

สาเหตุดั้งเดิมที่นำไปสู่ความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้า คือเรื่องของสนธิสัญญาที่กำหนดเขตแดนระหว่างไทยกับลาวในบริเวณพื้นที่บ้านร่มเกล้า การตีความในสนธิสัญญา และแผนที่ที่นำมาใช้ประกอบการตีความเส้นเขตแดนตามสนธิสัญญา

3.3.1.1 สนธิสัญญาที่กำหนดเส้นเขตแดนระหว่างไทยกับลาวในบริเวณบ้านร่มเกล้า

ลาวกล่าวถึงเส้นเขตแดนในบริเวณนี้ว่าเป็นไปตาม “สนธิสัญญาและอนุสัญญาฝรั่งเศส - สหยาม ที่ลงนามเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 1907”¹ โดยผ่านลายอมรับในมาตรา 2 ของอนุสัญญานี้ (สัญญาปักปันเขตแดนติดท้ายหนังสือสัญญา วันที่ 23 มีนาคม 1907) ในเอกสารของกรมสนธิสัญญา และกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ ลาวระบุมาตรา 2 ไว้ว่า

“ทางด้านทิศใต้ของหลวงพะบาง ชายแดนเดิมตั้งแต่แม่น้ำของบ่อนปากน้ำเหือง แล้วต่อไปตามคองน้ำเล็ก ของแม่น้ำสายนี้จนสุดบ่เกิดของมัน ที่ตั้งอยู่ภูเขาเมียง ต่อจากนั้นเส้นชายแดนได้เล่งไปตามสันปันน้ำ ละหว่างแม่น้ำของ และแม่น้ำเจ้าพะยา จนไปถึงแม่น้ำของ บ่อนที่เ็นว่า แก้งผาใด ซึ่งสุดคองกับเส้นชายแดนที่คณะกำหนดมาที่กานขีดเส้นชายแดนคณะก่อนได้ตกลงรับเอกแล้ว ในวันที่ 16 มังคอน 1906”²

จากข้อความในมาตรา 2 จากเอกสารของลาวนี้ แปลความได้ตรงกับเอกสารของไทย ส่วนการตีความมาตรา 2 ในเรื่องแม่น้ำเหืองนั้น ในการแถลงข่าวของนายพานทอง พมมะหาไซ โฆษกกระทรวงการต่างประเทศลาว วันที่ 14 มกราคม ค.ศ 1988 เผยว่าเส้นเขตแดนเมืองบ่อแตงที่ติดกับประเทศไทยนั้น ไปตามลำแม่น้ำเหืองถึงสันภูสอยดาว ไม่ใช่ไปตามลำน้ำเหืองงา ที่เป็นเพียงสาขาของแม่น้ำเหือง³ จากการตีความดังกล่าวฝ่ายลาวถือเอาแม่น้ำเหือง (เหืองป่าหมันตามฝ่ายไทยเรียก) เป็นเส้นเขตแดน และถือว่าแม่น้ำเหืองงา ที่ฝ่ายไทยใช้เป็นเส้นเขตแดนนั้น เป็นแค่แม่น้ำสาขาของแม่น้ำเหืองเท่านั้น ส่วนบ่อเกิดของลำน้ำเหืองที่ในมาตรา 2 ระบุว่าตั้งอยู่ภูเขาเมียง ทางลาวตีความเอาลำน้ำเหืองสายที่ทอดไปทางภูสอยดาว แสดงว่าฝ่ายลาวตีความว่าภูสอยดาวกับภูเขาเมียงเป็นภูเขาลูกเดียวกัน

¹ สงครามจะนำพามาให้ทั้งผู้ชนะและผู้พ่ายแพ้. (1988, 2 กุมภาพันธ์). เวียงจันทน์ใหม่. หน้า 2.

² กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ. (1996). ประมวลสนธิสัญญากำหนดเส้นชายแดนอินโดจีน-สหยาม (ลาว-ไทย) 1886-1946. หน้า 47.

³ โศกกะชวงกานต่างปะเทศเผยหลักถานชายแดนลาว เขตเมืองบ่อแตง บ่อนทะหานไทบุกยัดในปัจจุัน. (1998, 15 มกราคม). เวียงจันทน์ใหม่. หน้า 4. ; เผยหลักถานยีนยันเขตแดนของลาวอยู่เมืองบ่อแตง ที่ทะหานไทบุกยัดเอา. (1988, 15 มกราคม). ประชาชน หน้า 4.

3.3.1.2 แผนที่ที่ใช้ประกอบสนธิสัญญา

แผนที่ที่แสดงถึงเส้นเขตแดนไทย-ลาว ในบริเวณพื้นที่บ้านร่มเกล้า ตามสนธิสัญญาฝรั่งเศส-สยาม ฉบับวันที่ 23 มีนาคม 1907 หนังสือพิมพ์ลาวกล่าวถึงแผนที่ 4 ฉบับ คือ ¹

1. แผนที่ชุด L 708 มาตรฐาน 1 : 50,000 พิมพ์ครั้งที่ 1 จัดทำโดย ทหารช่างกองทัพบกสหรัฐอเมริกา โดยกรมแผนที่ทหารบกไทยร่วมสำรวจค่าพิกัดและชื่อสถานที่ จัดพิมพ์ใน ค.ศ. 1960 (ดูภาพประกอบ 8) หนังสือพิมพ์ประชาชน วันที่ 15 มกราคม ค.ศ. 1988 แสดงภาพแผนที่ชุดนี้พร้อมบรรยายใต้ภาพว่า

“แผนที่แผ่นนี้ แผ่นกรมแผนที่ทหารบกของไทย เป็นผู้สำรวจตรวจวัดพื้นที่ และชื่อของสถานที่ต่าง ๆ ทั้งได้ประกอบพิมพ์ขึ้นในปี 1960” และ

“จากแผนที่แผ่นนี้ได้ชี้ให้เห็นอย่างแจ่มแจ้งว่า เส้นชายแดนลาว-ไท แม่น้ำก็ต้องตามสันนิษฐานผละลงเสด-สะหยาบได้ เช่นกัน เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 1907 คือ เส้นชายแดนแม่น้ำไปตามลำน้ำเหืองต่อไปสู่ห้วยสอยดาว” ²

2. แผนที่ชุด L 708 มาตรฐาน 1 : 50,000 พิมพ์ครั้งที่ 1 ฉบับพิมพ์ปี 1967 โดยกรมแผนที่ทหารไทยกับกองพันทหารช่างที่ 29 ของสหรัฐอเมริกา ร่วมกันตรวจตราพื้นที่ทางขวางและทางตั้ง ชื่อสถานที่และพื้นที่ได้มาจากกรมแผนที่แห่งประเทศไทย (ดูภาพประกอบ 9) หนังสือพิมพ์ประชาชนวันที่ 16 มกราคม ค.ศ. 1988 แสดงภาพแผนที่ชุดนี้พร้อมบรรยายใต้ภาพว่า

“แผนที่ L 708 เท่งนี้ แม่น้ำก็ต้องตามสันนิษฐานผละลง-สะหยาบ สะบับลงวันที่ 23 มีนาคม 1907 ที่ได้บ่งไว้ว่าแม่น้ำเหืองที่ต่อไปสู่ห้วยสอยดาวเป็นเส้นชายแดน แต่หากแม่น้ำเหืองง่าคือแผนที่ดัดแก้ L 7017 ที่ฝ่ายไทยถือเป็นข้ออ้าง เพื่อยึดดินลาว” ³

โดยมูมบนด้านขวาของแผนที่ชุดนี้เขียนเป็นภาษาลาวไว้ว่า “พิมพ์ปี 1967 ถัดต้องตามสันนิษฐาน ผัง-สยาม สะบับลงวันที่ 23 มีนาคม 1907”

3. แผนที่ชุด L 7017 มาตรฐาน 1 : 50,000 ฉบับพิมพ์ปี 1969 จัดทำโดยกรมแผนที่ทหารของไทย ร่วมกับสหรัฐอเมริกา (ดูภาพประกอบ 10) หนังสือพิมพ์ประชาชนวันที่ 16 มกราคม ค.ศ. 1988 แสดงภาพแผนที่ชุดนี้พร้อมบรรยายใต้ภาพว่า

“ในแผนที่ L 7017 นี้เห็นจะแจ้งว่า น้ำเหืองว่า แม่น้ำอยู่ลึกเข้าไปในดินลาวทั้ง 8-9 กิโลเมตร, ทั้งแม่น้ำที่บ่งไว้ในสันนิษฐานผละลง-สะหยาบ ปี 1907. ในสันนิษฐานบ่งไว้หน้าแม่น้ำเหืองที่ต่อไปสู่ห้วยสอยดาว ตามแผนที่ชุด L 7017”

¹ โศกกะชวงกานต่างประเทศ เผยหลักฐานชายแดนลาวเขตเมืองบ่อแต่นบ่อนทะหนไทยบุกยึดในปัจจุบัน. (1981, 15 มกราคม). เวียงจันทน์ใหม่. หน้า 4.

² ประชาชน. (1988, 15 มกราคม). หน้า 3.

³ ประชาชน. (1988, 16 มกราคม). หน้า 3

“คำว่า ประเทศไทย ที่เห็นอยู่ในแผนที่ L 7017 แม่บอกลายแดนตัวจริง ที่พวกเขาล้มลบออกไปในเวลาดัดแปลงแผนที่” ในแผนที่ฉบับนี้ด้านล่างมีข้อความภาษาลาวระบุไว้ว่า “พิมพ์ปี 1969. เส้นชายแดนบังคับต้องตามสนธิสัญญาฝรั่งเศส-สยาม ปี 1907”¹

4. แผนที่ที่พิมพ์โดยกรมแผนที่สหภาพโซเวียต ในปี 1972 ซึ่งมีเส้นชายแดนที่ถูกต้องกับสนธิสัญญาปี 1907

แผนที่ 2 ฉบับตามภาพประกอบ 8, 9 นั้นแสดงให้เห็นว่าเส้นเขตแดนในบริเวณพื้นที่ความขัดแย้งจะลากไปตามแนวแม่น้ำเหือง ซึ่งจะทำให้พื้นที่บ้านร่มเกล้าอยู่ในเขตแดนลาว โดยแผนที่ในข้อ 1 และข้อ 2 เป็นแผนที่ชุดเดียวกัน คือชุด L 708 แผนที่ตามทีแสดงในข้อ 2 เป็น ฉบับที่พิมพ์เพิ่มในภายหลัง แต่รายละเอียดแนวเส้นเขตแดนยังคงเหมือนกันทั้งสองฉบับ

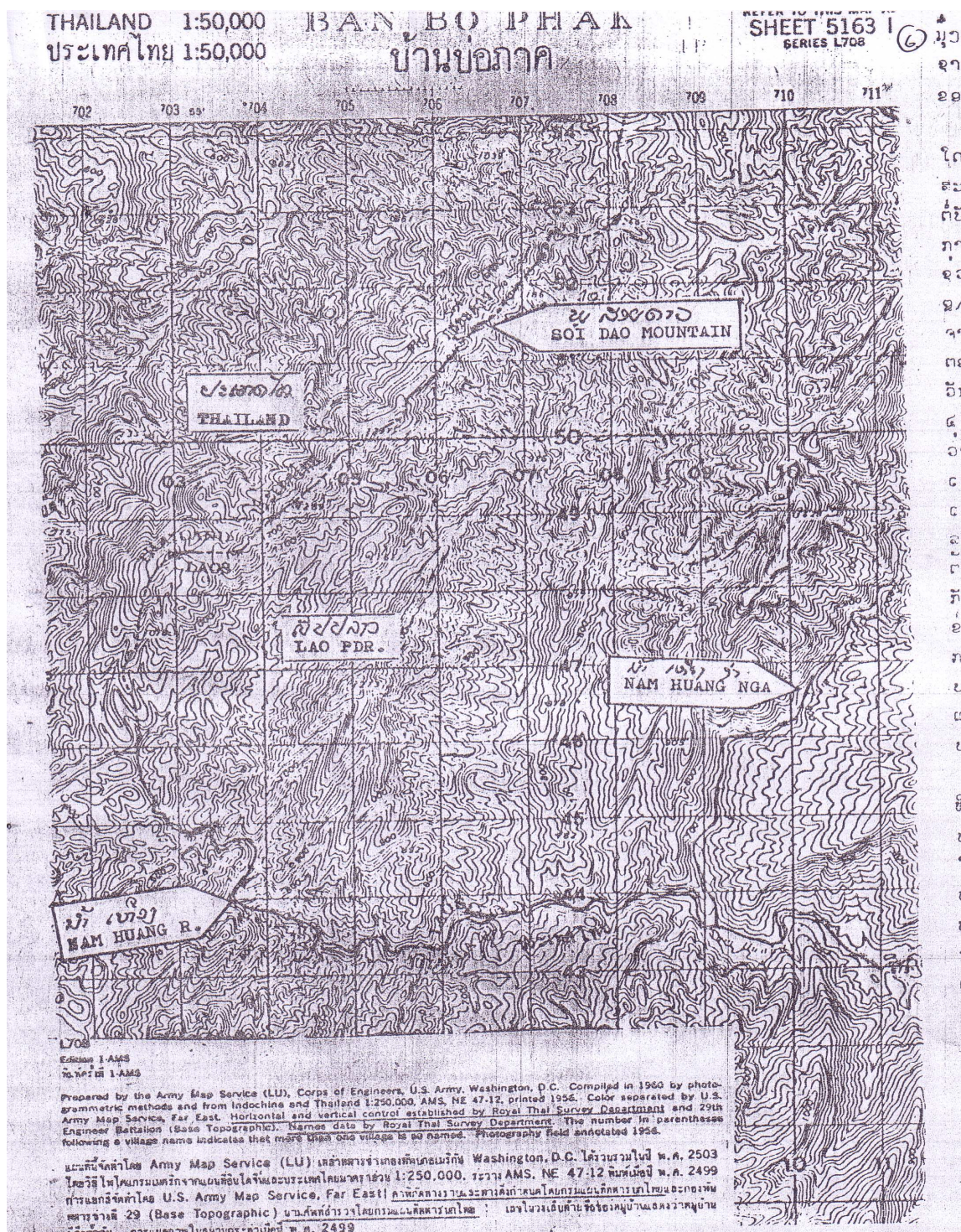
ส่วนแผนที่ที่ทางฝ่ายไทยนำมาใช้อ้าง คือ ชุด L 7017 มาตรฐาน 1 : 50,000 ที่จัดทำโดยกรมแผนที่ทหารของไทยร่วมกับสหรัฐอเมริกาใน ค.ศ. 1978 (แผนที่ตามภาพประกอบ 5) นั้น ฝ่ายลาวกล่าวว่าไทยดัดแปลงแผนที่ชุดนี้ ซึ่งเป็นแผนที่ชุดเดียวกับแผนที่ตามข้อ 3 ที่ฝ่ายลาวนำมาอ้างอิง แต่แผนที่ชุด L 7017 ทั้งสองฉบับคือ ฉบับที่พิมพ์ปี 1969 ที่ฝ่ายลาวนำมาแสดง และฉบับพิมพ์ปี 1978 ที่ฝ่ายไทยนำมาแสดงนั้นใช้แม่น้ำเหืองง่า เป็นเส้นเขตแดนเหมือนกัน ที่ฝ่ายลาวกล่าวว่าไทยดัดแปลงแผนที่ คือ ในแผนที่ตามข้อ 3 ตรงที่ฝ่ายลาวบอกว่าคำว่าประเทศไทย ที่ปรากฏอยู่ในแผนที่ (ตามที่วงเล็บไว้ในแผนที่) อยู่ตรงเส้นชายแดนเดิม คือเส้นชายแดนที่ถูกต้อง (แนวแม่น้ำเหือง) โดยคำว่าประเทศไทยนี้เมื่อจัดทำแผนที่ชุด L 7017 ทั้งสองฉบับที่เปลี่ยนแนวเขตแดนไปเป็นแม่น้ำเหืองง่า ฝ่ายไทยล้มลบออก นั้นหมายความว่าแผนที่ชุด L 7017 ทั้งสองฉบับฝ่ายไทยดัดแปลงแก้ไขเส้นชายแดนไปจากแผนที่ชุด L 708 ซึ่งพิมพ์ขึ้นก่อนคือพิมพ์ใน ค.ศ. 1960

3.3.1.3 การตีความสนธิสัญญากำหนดเขตแดนและแผนที่ประกอบสนธิสัญญา

การตีความในมาตรา 2 ของอนุสัญญา ค.ศ. 1907 ที่ฝ่ายลาวตีความลำน้ำเหืองที่มีต้นกำเนิดอยู่ที่ภูเขามิเยงว่าเป็นแม่น้ำเหืองป่าหมันนั้น การตีความดังกล่าวสอดคล้องไปกับแผนที่ชุด L 708 ทั้ง 2 ฉบับ ที่ฝ่ายลาวนำมาใช้อ้างอิง โดยฝ่ายลาวไม่ปฏิเสธชื่อภูสอยดาว ตามที่ปรากฏในแผนที่ที่ฝ่ายไทยนำมาใช้อ้างอิง และยอมรับว่าแม่น้ำเหืองสายที่ฝ่ายลาวยึดถือเป็นแนวเขตแดน มีต้นกำเนิดอยู่ที่ภูสอยดาว แต่ฝ่ายลาวตีความว่าภูสอยดาวกับภูเขามิเยง เป็นกลุ่มภูเขาเดียวกัน โดยฝ่ายลาวอ้างถึงพจนานุกรมภูมิศาสตร์สากล ประกอบกับแผนที่ของฝรั่งเศส และอเมริกาที่ยืนยันว่าเป็นกลุ่มภูเขาเดียวกัน² ดังนั้นแม่น้ำเหืองสายที่มีต้นกำเนิดอยู่ที่ภูสอยดาว จึงตรงตามมาตรา 2 ในอนุสัญญา ค.ศ. 1907

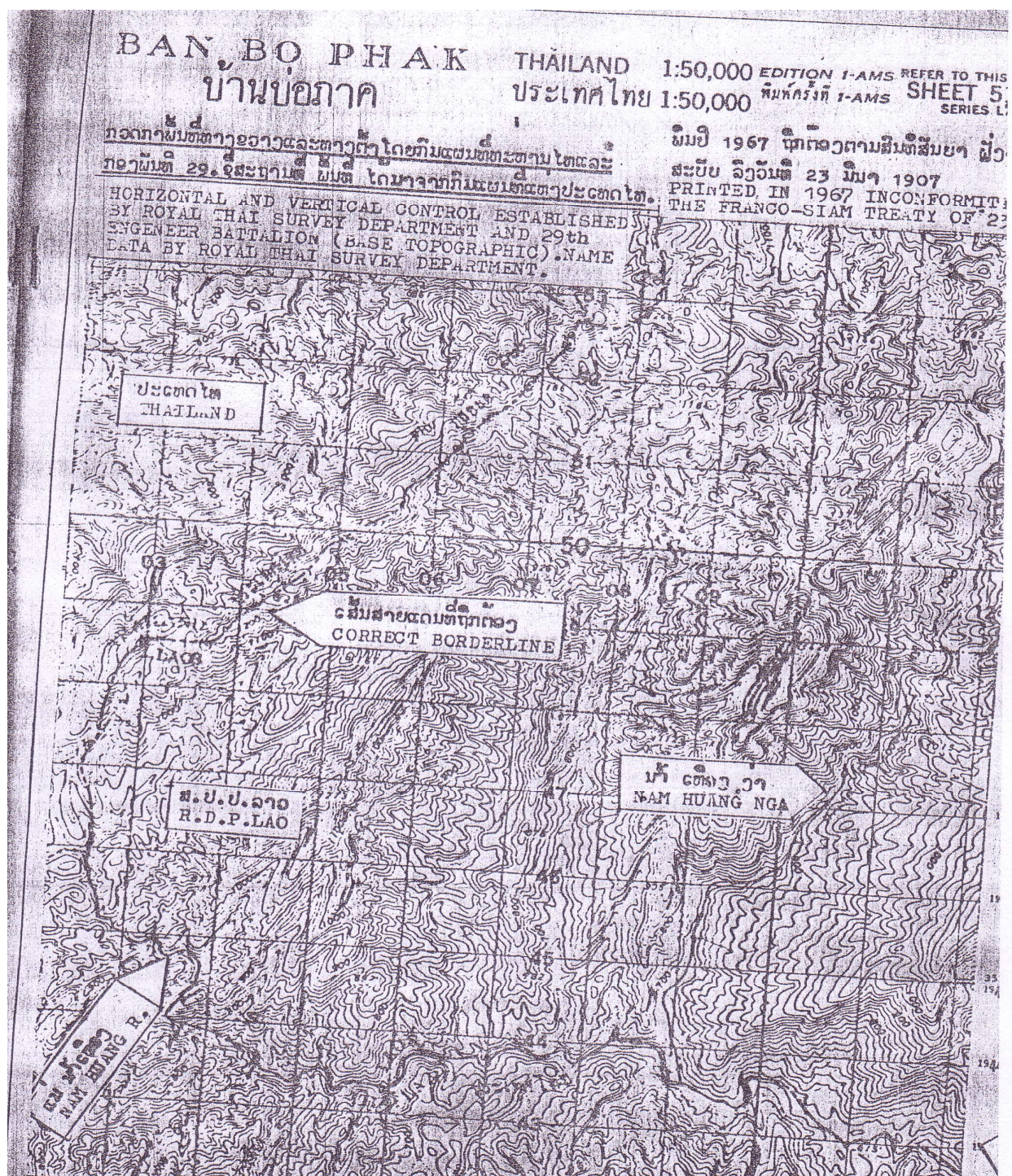
¹ แหล่งเดิม.

² บ่อแดน. (1988, 20 เมษายน). เว้าสู่กันฟัง. ประชาชน. หน้า 3.

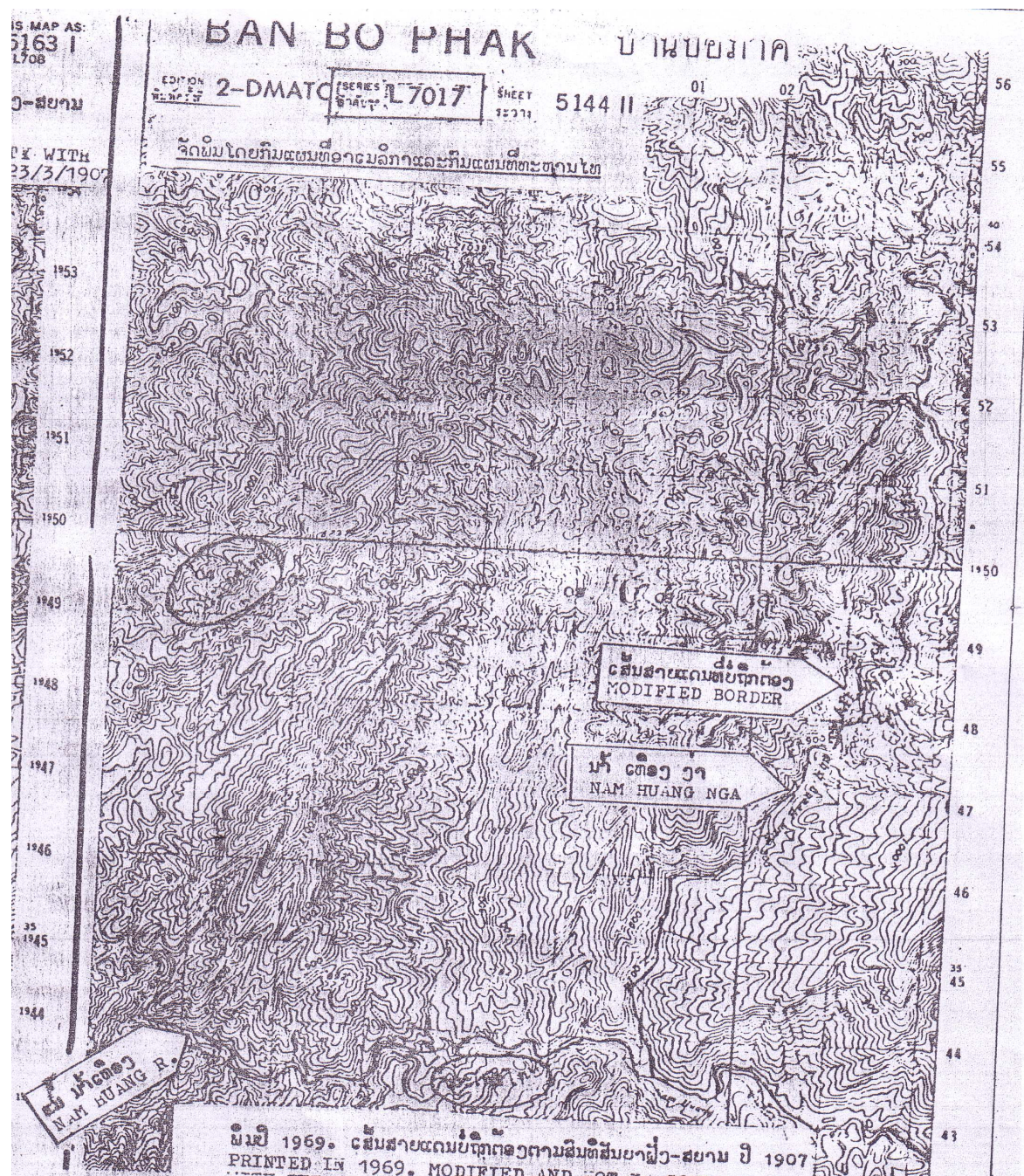
ภาพประกอบ 11 แผนที่ชุด L 708 มาตรฐาน 1 : 50,000 พิมพ์ครั้งที่ 1 จัดพิมพ์ใน ค.ศ. 1960
ที่ฝ่ายลาวใช้อ้างอิงบ้านร่มเกล้า

ที่มา : หนังสือพิมพ์ประชาชน ฉบับวันที่ 15 มกราคม ค.ศ. 1988 หน้า 3.

ภาพประกอบ 12 แผนที่ชุด L 708 มาตราส่วน 1 : 50,000 พิมพ์ครั้งที่ 1 จัดพิมพ์ใน
ค.ศ. 1967 ที่ฝ่ายลาวใช้อ้างอิงบ้านร่มเกล้า

ที่มา : หนังสือพิมพ์ประชาชน ฉบับวันที่ 16 มกราคม ค.ศ. 1988 หน้า 3.

ภาพประกอบ 13 แผนที่ชุด L 7017 มาตราส่วน 1 : 50,000 ฉบับพิมพ์ปี ค.ศ. 1969
ที่ฝ่ายลาวนำมาใช้อ้างว่าไทยแก้ไขแผนที่ชุดนี้

ที่มา : หนังสือพิมพ์ประชาชน ฉบับวันที่ 16 มกราคม ค.ศ. 1988 หน้า 3.

ส่วนที่ฝ่ายไทยตีความในเรื่องแม่น้ำเหืองที่มีต้นกำเนิดอยู่ที่ภูเขามือมิง ว่าเป็นแม่น้ำเหืองงานั้น นอกจากฝ่ายลาวตีความว่าแม่น้ำเหืองงา เป็นลำน้ำสายน้อยที่เป็นสาขาของแม่น้ำเหืองดังที่กล่าวไปแล้ว ฝ่ายลาวอ้างถึงประเด็นนี้ว่าในมาตรา 2 ของอนุสัญญา ค.ศ. 1907 ไม่มีระบุถึงแม่น้ำ เหืองงา แต่ระบุอย่างชัดเจนว่าน้ำเหือง เป็นเส้นชายแดน¹ ซึ่งสอดคล้องกับแผนที่ที่ฝ่ายลาวนำเสนอ ที่มีภาษาอังกฤษกำกับชื่อแม่น้ำทั้งสองสายนี้ไว้ด้วย และการที่ฝ่ายไทยกำหนดเอาแม่น้ำเหืองงาเป็นเส้นชายแดนฝ่ายลาวบอกว่า “เป็นการเสกสนับตั้งขึ้นมาของคนกลุ่มหนึ่งในวงกานำอำนาจไท ที่เดินตามแนวคิดไทใหญ่”² และบอกว่า “แม่น้ำเหืองงานั้น อยู่ห่างจากเส้นชายแดนลึกเข้ามาในดินลาว 8-10 หลักกิโลเมตร”³ รวมไปถึงไม่มีเอกกะสานใด และคำตกลงใดที่มีก่อนและหลังเขียน สนธิสัญญา 23 มีนาคม 1907 และ อนุสนธิสัญญาที่ระบุว่า น้ำเหืองงา เป็นเส้นชายแดน⁴

3.3.2 ขบวนการความขัดแย้ง

ขบวนการที่เป็นจุดเริ่มต้นของเหตุการณ์ความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้ามี 4 ประเด็น ที่จะกล่าวถึง คือ ผลพวงจากความขัดแย้งกรณี 3 หมู่บ้าน การทำไม้ในบริเวณบ้านร่มเกล้า การพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงตามแนวชายแดนของไทย และจุดเริ่มต้นของการปะทะกันด้วยกำลังทางทหาร

3.3.2.1 ผลพวงจากความขัดแย้งกรณี 3 หมู่บ้าน

ปัญหาความขัดแย้งระหว่างลาว-ไทย กรณี 3 หมู่บ้านของจังหวัดอุดรดิตถ์ ที่เกิดขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1984 ตามที่ได้กล่าวไว้ ในบทที่ 1 ว่า ปัญหานี้ยังไม่ยุติ โดยฝ่ายลาวต้องการให้มีการเจรจา ปัญหาในรอบที่ 3 เนื่องจากกำลังทหารที่ฝ่ายไทย คงกำลังไว้ใกล้กับบริเวณพื้นที่ 3 หมู่บ้านนั้น ฝ่ายลาวมองว่ากำลังดังกล่าวเป็นการคุกคามต่อความมั่นคงของลาว ปัญหาจึงยังไม่ได้ข้อยุติจนมาเกิดเหตุการณ์บ้านร่มเกล้าขึ้น

การที่ฝ่ายไทยถอนทหารออกจาก 3 หมู่บ้านตามที่ประกาศต่อที่ประชุมสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม ค.ศ. 1984 ฝ่ายลาวกล่าวว่า ความจริงกองทหารดังกล่าวยังตั้งอยู่บางจุดในดินแดนของลาวบริเวณนี้ และใช้กำลังเหล่านี้เคลื่อนไหวตามแนวชายแดนลาว-ไทย ช่วยหนุนพวกปะติกันพลัดถิ่นลาว เข้าไปเคลื่อนไหวก่อความไม่สงบในลาว⁵ ตลอดช่วง 3 ปี ตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ 3

¹ บ่อแตน. (1988, 20 เมษายน). เว้าสู่กันฟัง. ประชาชน. หน้า 3.

² ส.ทิวเที่ยงจัน. (1988, 2 มกราคม). เว้าสู่กันฟัง. เวียงจันใหม่. หน้า 2.

³ ส.ทิวเที่ยงจัน. (1988, 3 กุมภาพันธ์). เว้าสู่กันฟัง. เวียงจันใหม่. หน้า 2.

⁴ ทานพูน สีปะเสิด ส่งสานถึงท่านเลขาธิการใหญ่ ส.ป.ป.ช. (1988, 29 เมษายน). เวียงจันใหม่.

หน้า 4.

⁵ ทะแหล่งกานของกะชวงกานต่างประเทศ ส.ป.ป. ลาว. (1987, 6 มิถุนายน). ประชาชน.

หน้า 4.

หมู่บ้าน มาจนถึงก่อนเกิดเหตุการณ์บ้านร่มเกล้า ฝ่ายลาวพยายามจะให้มีการเจรจาเรื่องนี้เป็นรอบที่ 3 เพื่อฟื้นฟูสายสัมพันธ์ลาว-ไทย ให้เป็นปกติและดีขึ้น แต่ฝ่ายไทยไม่ตอบสนอง¹

จะเห็นได้ว่าฝ่ายลาวให้ความสำคัญต่อปัญหา 3 หมู่บ้านที่เป็นปัญหาเกี่ยวพันถึงเรื่องแนวเขตแดนของ 2 ประเทศ เมื่อในบริเวณพื้นที่บ้านร่มเกล้า ในขั้นต้นส่อเค้าว่าจะกลายเป็นปัญหาซ้ำรอยขึ้นมาอีก เหตุการณ์ที่บ้านร่มเกล้าจึงบานปลายออกไปได้ง่าย เพราะปัญหาเก่ากรณี 3 หมู่บ้านก็ยังไม่ยุติ การที่จะเจรจากันในขั้นต้นจำเป็นไปได้ยาก

3.3.2.2 การทำไม้ในบริเวณบ้านร่มเกล้า

ประเด็นนี้เป็นประเด็นที่ถูกอ้างถึงมากที่สุดจากฝ่ายลาว เมื่อมีข่าวเกี่ยวกับบ้านร่มเกล้า (ในหนังสือพิมพ์ลาวจะใช้สถานการณ์บ่อแต่น) ถ้าเอ่ยถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ที่บ้านร่มเกล้า โดยฝ่ายลาวกล่าวถึงการทำไม้ของบริษัทเอกชนซึ่งก็คือบริษัทรุ่งตระกูลการทำให้ และอุดรดิตถ์มอเตอร์เวิร์ด ของเสียวิชัย(นายสุนันท์ สีหลักษณ์)² ที่ได้รับสัมปทานว่า ทหารกองทัพบกที่ 3 ของไทยคุ้มกันให้พ่อค้าเอกชนไทยล่องลำเข้ามาตัดไม้ในดินแดนลาว ในเขตภูสอยดาวที่มีป่าไม้อุดมสมบูรณ์ ซึ่งขึ้นกับตามแสงนาบ่อน้อย เมืองบ่อแต่นแขวงไซยะบุรี³ นอกจากจะกล่าวถึงการที่ทหารกองทัพบกที่ 3 คุ้มกันให้พ่อค้าเอกชนเข้าไปตัดไม้ในเขตลาวแล้ว ฝ่ายลาวยังระบุอีกว่ากองทัพบกที่ 3 ของไทยมีผลประโยชน์จากการทำไม้ โดยข้อมูลนี้พุ่งเป้าไปที่พลโทศิริ ทิวะพันธุ์ แม่ทัพภาคที่ 3 ของไทยในขณะนั้น โดยหนังสือพิมพ์เวียงจันทน์ใหม่ ฉบับวันที่ 28 มกราคม ค.ศ. 1988 กล่าวว่า

“ตามข่าวจากทางท้องถิ่นผู้บัญชาการกองทัพบกสามของไทย ได้สมรู้ร่วมคิดกับพวกพ่อค้าไม้เถื่อนลักเข้ามาลอบตัดไม้ในดินลาว ขนเข้าไปในดินไทย เพื่อป้องกันพวกขบวนการลักลอบตัดไม้กองทัพบกสามของไทย จึงจัดตั้งค่ายทหารหน่อบ่า (คงหมายถึงฐานปฏิบัติการของทหารพราน 3405 ที่บ้านร่มเกล้า) ขึ้นเพื่อปกป้องรักษาผลประโยชน์ของพ่อค้าไม้เถื่อนดังกล่าว”⁴

¹ ทวงให้พวกปะติกาณชาวจิตไท ยุติทุกงานเคลื่อนไหวต่อต้าน ส.ป.ป.ล. (1987, 9 มิถุนายน). *ประชาชน*. หน้า 2.

² เขียน ธีระวิทย์; ทานตะวัน มาโนรมย์; และ อติสร เสมอแย้ม. (2544). *ความสัมพันธ์ไทย-ลาว ในสายตามคนลาว*. หน้า 100.

³ ทหารไทยสืบต่อยิงปืนใหญ่ใส่ดินแดนของลาว. (1987, 26 พฤศจิกายน). *เวียงจันทน์ใหม่*. หน้า 1. ; ไชยกองประชุมสำพาตชาวเกี่ยวกับทပ်ไทรุกรานลาว. (1987, 24 ธันวาคม). *เวียงจันทน์ใหม่* หน้า 2. ; ความเห็นบางตอนของท่านคำฟอง ดวงมาลา รองปะทานแนวโฮมเมืองหาดชายฟองที่กำวไนกันโฮมชุมชนมปะนามพวกปะติกาณชาวจิตไท. (1987, 27 มกราคม). *เวียงจันทน์ใหม่* หน้า 2. ; บทความชี้แผ่นชายแดนลาว-ไทย อันแท้จริง. (1987, 1 กันยายน). *ประชาชน*. หน้า 1. ; ความเป็นมาและสาเหตุที่ทหารปะติกาณไทยไชยณมละเบิดใส่ดินลาว. (ต่อ) (1987, 25 ธันวาคม). *ประชาชน*. หน้า 3. ; หลีกเลียงการเจรจาแต่ยื้อการสู้รบแม่นไผเป็นผู้รับผิดชอบ. (1988, 14 มกราคม). *ประชาชน*. หน้า 4.

⁴ ล.ป.ล. (1988, 28 มกราคม). *เว้าสู่กันฟัง*. *เวียงจันทน์ใหม่*. หน้า 2.

ต่อมาฉบับวันที่ 3 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 กล่าวถึงกรณีนี้ว่า

“กลุ่มทะหนานปะติกาณชาวจัดในกองทัพบกที่ 3 สมคบกับกลุ่มบุคคลชาวจัดในกะชวงกาณต่างปะเทดไท ได้สมรู้ร่วมคิดให้นายพน (คงหมายถึง พลโทศิริ) มาลักลอบตัดไม้ยู่ดินลาวในเขตดังกล่าว”¹

ส่วนหนังสือพิมพ์ประชาชนกล่าวถึงกรณีนี้โดยระบุชื่อพลโทศิริ ลงไปเลย ตามที่ลงพิมพ์ในฉบับประจำวันวันที่ 31 ธันวาคม ค.ศ. 1987 ว่า

“พนโท สลิ ทิวาพัน แม่ทัพปากสามของไท รวมหัวกับอาเสีย วิไซ จากจังหวัดอุดตะละติด ให้เข้ามาลักลอบตัดไม้ทำลายป่าในดินแดนของลาวที่ขึ้นกับเมืองบ่อแตน”²

3.3.2.3 การพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงตามแนวชายแดนของไทย

ดังที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 เกี่ยวกับความเป็นมาของการจัดทำโครงการพัฒนาพื้นที่แนวชายแดนบริเวณบ้านร่มเกล้า โดยประเด็นที่ฝ่ายลาวให้ความสำคัญในเรื่องนี้คือ การจัดตั้งหมู่บ้านร่มเกล้าขึ้น ฝ่ายลาวบอกว่าเป็นหมู่บ้านเถื่อนที่เอาพวกม้งอดีต กำลังของพวกคอมมิวนิสต์ไทย-ลาว มาตั้งหมู่บ้านยุทธศาสตร์ขึ้น³ เช่นเดียวกับในประวัติความเป็นมาของเมืองบ่อแตนที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์เวียงจันทน์ใหม่ ฉบับวันที่ 13 มิถุนายน ค.ศ. 1988 ที่ได้กล่าวไปแล้ว ว่าพวกปะติกาณชาวจัดไท ก่อตั้งบ้านเถื่อนขึ้น ซึ่งหมายถึงบ้านร่มเกล้า และได้รวบรวมเอาประชาชนลาวสูงที่หนีไปอยู่ไทย จากซุ่มต่างๆ เข้ามาอยู่ (คงหมายถึง ชาวม้งอพยพที่ลี้ภัยเข้ามาอยู่ตามศูนย์ผู้อพยพลี้ภัยต่างๆ) แล้วตั้งเป็นฐานสู้รบอยู่ตามจุดต่างๆ ในเขตลาว⁴

แสดงให้เห็นว่าการจัดตั้งหมู่บ้านร่มเกล้าแล้วนำชาวม้งเข้ามาอยู่ ฝ่ายลาวมองว่าเป็นการนำกลุ่มคนที่เคยต่อต้านรัฐบาลลาวเข้ามาอยู่ ซึ่งตรงนี้ถือเป็นภัยด้านความมั่นคงของลาว เมื่อรวมไปถึงถนนสาย 1268 ที่ทางไทยกำลังดำเนินการก่อสร้างเลียบไปตามแนวชายแดน และตัดผ่านหมู่บ้านร่มเกล้า ทำให้ทางฝ่ายลาวให้ความสนใจกับหมู่บ้านร่มเกล้ายิ่งขึ้น

ผลพวงจากโครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคง ทั้งการจัดตั้งหมู่บ้านร่มเกล้า การตัดถนนเลียบชายแดน และการทำไม้ในพื้นที่บ้านร่มเกล้า ล้วนเป็นสาเหตุที่ส่งผลต่อเนื่องกันนำไปสู่การเริ่มใช้กำลังทางทหารต่อกันในพื้นที่ความขัดแย้ง ดังที่โฆษกกระทรวงการต่างประเทศลาวได้แถลงต่อสื่อมวลชน ในวันที่ 14 มกราคม ค.ศ. 1988 ตอนหนึ่งแปลได้ว่า

“กองทัพบกที่ 3 ของไทย ได้นำเอาพวกม้งที่เป็นอดีตผู้ก่อสร้างร้ายคอมมิวนิสต์ มาอยู่ในหมู่บ้านยุทธศาสตร์ และเสริมด้วยค่ายทหารพราน ในปี 1986 ก็ได้ตัดถนนจากไทย ข้ามน้ำเหืองเข้ามาในเขตนั้น (คงหมายถึงถนนสาย 1268 ที่ตัดข้ามแม่น้ำเหืองป่าหมัน ผ่านบ้านร่มเกล้า)

¹ ส.ทิบเที่ยงจัน. (1988, 2 กุมภาพันธ์). เว้าสู่กันฟัง. เวียงจันทน์ใหม่.

² เบี้ยวสะพาบความเป็นจริงเพื่อสร้างจุดประสงค์หยั่ง. (1987, 31 ธันวาคม). ประชาชน. หน้า 4.

³ ล.ป.ล. (1988, 28 มกราคม). เว้าสู่กันฟัง. เวียงจันทน์ใหม่. หน้า 2.

⁴ เปี่ยม จุนละมุนติ. (1988, 13 มิถุนายน). เมืองบ่อแตน. เวียงจันทน์ใหม่. หน้า 2.

เพื่อสมทบกับพ่อค้าไทยลักลอบตัดเอาไม้ค่าของลาว คณะปกครองเมืองบ่อแตง ได้เตือนเจ้าหน้าที่ไทยหลายครั้ง แต่ฝ่ายไทยไม่ทำตาม จึงเกิดการปะทะกันขึ้น ถึงปี 1987 ฝ่ายไทยยิ่งเพิ่มทวีการลักลอบตัดไม้ขนาดใหญ่ โดยมีทหารจากกองทัพบกที่ 3 ให้ความคุ้มครอง อันเป็นเหตุให้เกิดการปะทะกันขึ้นอีก กับกองกำลังท้องถิ่นลาว”¹

3.3.2.4 จุดเริ่มต้นของการปะทะกันด้วยกำลังทางทหาร

เหตุการณ์ที่เป็นจุดเริ่มต้นนำไปสู่การใช้กำลังทางทหาร เป็นเหตุการณ์เดียวกับประเด็นจากเอกสารฝ่ายไทยที่กล่าวไว้ในบทที่ 2 คือเหตุการณ์ปะทะกันในวันที่ 31 พฤษภาคม ค.ศ. 1987 และเหตุการณ์ที่ราษฎรไทยที่จังหวัดเลย ถูกจับตัวไปในวันที่ 1 มิถุนายน ค.ศ. 1987 โดยหนังสือพิมพ์เวียงจันทน์ใหม่ไม่มีการกล่าวถึงเหตุการณ์นี้ จุดเริ่มต้นของการปะทะกันด้วยกำลังทหารที่เวียงจันทน์ใหม่เริ่มรายงาน คือเมื่อฝ่ายไทยเริ่มยุทธการสอยดาว 01 ตอนต้นเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1987 ในเวียงจันทน์ใหม่ฉบับวันที่ 14 พฤศจิกายน ค.ศ. 1987 ซึ่งเป็นฉบับแรกที่เริ่มรายงานข่าวการล่าดินแดนกันที่บ่อแตง (จากการสืบค้นของผู้วิจัย) โดยเนื้อหาข่าวกล่าวโดยสรุปได้ว่า จากที่วิทยุกระจายเสียงกรมประชาสัมพันธ์ของไทย รายงานข่าวในวันที่ 6 พฤศจิกายน ค.ศ. 1987 ว่า กำลังทหารลาวจำนวนหนึ่งโจมตีฐานปฏิบัติการของทหารไทยในอำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก เมื่อวันที่ 3 และ 4 พฤศจิกายน ค.ศ. 1987 นั้น เป็นการบิดเบือนความจริง ความจริงมีอยู่ว่า ในวันที่ 3 พฤศจิกายน กองทัพบกที่ 3 ของไทยใช้ปืนใหญ่ยิงถล่มจุดสูง 1428 (เนิน 1428) ที่ตั้งอยู่ลึกเข้ามาในเขตแดนลาว 7-8 กิโลเมตร ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเมืองบ่อแตง แขวงไซยะบุรี และยิงถล่มจุดเดิมอีกครั้งในวันที่ 5 พฤศจิกายน ค.ศ. 1987 ²

ส่วนหนังสือพิมพ์ประชาชนมีข่าวของเหตุการณ์ วันที่ 31 พฤษภาคม ค.ศ. 1987 แต่การกล่าวถึงเหตุการณ์นี้ในช่วงแรกจะเป็นการหักท้วงว่าสื่อมวลชนไทยลงข่าวเหตุการณ์นี้ นั้นเป็นการบิดเบือนความจริง ฉบับแรกที่กล่าวถึงเหตุการณ์บ่อแตงคือ ฉบับวันที่ 8 มิถุนายน ค.ศ. 1987 โดยเนื้อหาข่าวที่สำคัญมีอยู่ว่า

“ข่าวของไทยที่อิงตามแหล่งข่าว ลาวจับคนไทย 7 คนไปใน วันที่ 1/6 (1 เดือน 6) ที่บ้านผักก้าม และบ้านเหล่ากอหนา ตาแสงพะหม เมืองแห้ว แขวงเลย ห่างจากชายแดน 10 กิโลเมตร ในจำนวนที่ถูกลัก 1 คน โดน (หนี) กลับคืน อีกผู้หนึ่งถูกยิงตาย นอกนั้นถูกจับขังไว้

แหล่งข่าวของกองทัพบก 3 ของไทย ก้าวหาว่า เมื่อวันที่ 31 พฤษภา มีทหารลาว จำนวนหนึ่ง ได้ไปปิดล้อมและยิงปืนใส่บ้านร่มเกล้า ในแขวงน่าน ของไท เอ็ดให้พวกที่เขาเอ็นว่า ทะหนานพานของไทย บาดเจ็บ 3 คน และประชาชนตาย 1 คน

สำนักข่าวसानปะเตดลาว ยังยืนยันว่า ข่าวดังกล่าวเป็นการเสกสนปั้นเลื่องอย่างบ่อมีมุนความจริง” ³

¹ โศกกะชวงกานต่างปะเทด เผยหลักฐานชายแดนลาว เขตเมืองบ่อแตง บ่อนทะหนานไทบุกยึดในปัจจุบัน. (1998, 15 มกราคม). *เวียงจันทน์ใหม่*. หน้า 4

² ทะหนานไท ล้วงล้ำดินแดนของ ส.ป.ป. ลาว. (1987, 14 พฤศจิกายน). *เวียงจันทน์ใหม่*. หน้า 1.

³ พวกปะติกันขาวจัดไทสืบต่อเสกสนปั้นเรื่องใส่ร้ายป้ายสีลาว, (1987, 8 มิถุนายน). *ประชาชน*. หน้า 1.

เช่นเดียวกับฉบับที่ 13 มิถุนายน ค.ศ. 1987 ที่กล่าวว่าเหตุการณ์ วันที่ 31 พฤษภาคม ค.ศ. 1987 เป็นการสร้างเรื่องของฝ่ายไทย แต่ฉบับนี้ไม่ได้กล่าวถึงเหตุการณ์ที่ราษฎรไทยถูกจับตัว ในวันที่ 1 มิถุนายน ค.ศ. 1987 โดยเนื้อหาข่าวที่สำคัญมีอยู่ว่า

“เมื่อวันที่ 31 พิดสะพานี้ พวกปะติกันขาวจัดไท ได้ปั่นเลื่องขึ้น และตู่หาสาทลนะลัดปะชาทิ ปะไตปะชาชนลาวว่ามีทะหนาลาวจำนวนหนึ่งได้ไปปิดล้อมบ้านร่มเกล้า ในแขวงหนานของไท และได้ยิงปืนใส่บ้านดังกล่าว เฮ็ดให้ทะหนานพานของไท บาดเจ็บสามคน และปะชาชนบ้านดังกล่าวตายผู้หนึ่ง”¹

ต่อมาจึงมีข่าวการตัดสินลงโทษคนไทย 5 คน ซึ่งก็คือคนไทยที่ถูกจับจากกรณีเหตุการณ์ วันที่ 1 มิถุนายน ค.ศ. 1987 โดยปะชาชน ฉบับวันที่ 17 สิงหาคม ค.ศ. 1987 กล่าวถึงกรณีนี้ ความสำคัญว่า

“ตอนบ่ายวันที่ 14 สิงหา สาณปะชาชนแขวงไชยะบุรี ได้ตัดสินโทษผู้ต้องหา 5 คน เซ็งแม่นลาคะดอนไทที่ได้เข้ามาลักตัดไม้ทำลายป่าอยู่บอลิเวน ขุนเหืองจุดสูง 892 และ 983 เซ็งเป็นเขตหวงห้ามและขึ้นกับอะทิปะไตของลาวผู้ต้องหาเหล่านั้นเป็นลาคะดอนไท อยู่บ้านนาพักก้าม และบ้านเหล้ากกก ตำบลแสงพา อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย เซ็งถูกเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นของลาว จับตัวได้ในวันที่ 1/6/87 ตามทำมะดาแล้วตักอละหีละเม็ดกดหมายละหว่างชาด และถูกจับตัวได้ไล่ตัวทันคือแหวนี่ เป็นโทษหนักอันดับหนึ่งใ้ ใ้ ก่อรู้ แต่ว่าย่อนเจตตะนาดี ของลัดทะบาน และปะชาชนลาว อำนาจกานปกครอง แขวงไชยะบุรี จึงตัดสินตกลงส่งพวกเกี่ยวกับคดี คืบบ้านเกิด เมืองนอนของเขาเจ้า”²

ข่าวการตัดสินโทษคนไทย 5 คน นี้แสดงให้เห็นว่าในวันที่ 1 มิถุนายน ค.ศ. 1987 ฝ่ายลาวมีการจับตัวคนไทยมาจริง จากที่ในช่วงแรกฝ่ายลาวยังปฏิเสธกรณีนี้อยู่ ส่วนกรณีเหตุการณ์ 31 พฤษภาคม ค.ศ. 1987 นั้น ปะชาชน ฉบับวันที่ 31 ธันวาคม ค.ศ. 1987 กล่าวถึงกรณีนี้ว่าเกิดขึ้นจริง โดยบอกว่าการที่พลโทศิริ ทิวะพันธุ์ ร่วมมือกับเสียววิชัยเข้ามาลักลอบตัดไม้ในดินแดนลาว กองทหารลาวที่ฝ่ายชายแดนในบริเวณนั้น จำเป็นต้องลงโทษต่อผู้ล่วงล้ำดินแดน³

แสดงว่าเหตุการณ์ ในวันที่ 31 พฤษภาคม และ 1 มิถุนายน ค.ศ. 1987 เกิดขึ้นจริงตามข้อมูลเอกสารไทย แต่เหตุผลของฝ่ายลาว คือเป็นเหตุการณ์ที่รุกล้ำดินแดนเข้ามาในเขตลาวของฝ่ายไทย ดังนั้นการปฏิบัติการของกองกำลังลาวเป็นไปโดยชอบธรรม

¹ เผยแพร่เล่นตุ้หาของพวกปะติกันขาวจัดในวงกานกำอำนาจไท. (1987, 13 มิถุนายน). *ปะชาชน*. หน้า 2.

² ควนสะกัตกันพวกที่มีเจตตะนาร้ายมังสายพั้วพันลาว-ไท. (1987, 17 สิงหาคม). *ปะชาชน*. หน้า 3.

³ เบี้ยวสะพาบความเป็นิจ เพื่อจุดปะสงหยัง. (1987, 31 ธันวาคม). *ปะชาชน*. หน้า 4.

3.4 เหตุการณ์ความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้า

จากวันที่มีการปะทะกันครั้งแรก คือ วันที่ 31 พฤษภาคม ค.ศ. 1987 ทางฝ่ายไทยเริ่มส่งกำลังเข้าไปในพื้นที่ชายแดนบ้านร่มเกล้า เพื่อพิสูจน์ทราบพื้นที่ นำไปสู่การเพิ่มกำลังเข้าพื้นที่มากขึ้น ทั้งของฝ่ายไทยกับลาว การปะทะกันมีมาโดยตลอด จนเริ่มรุนแรงขึ้นเมื่อฝ่ายไทยเริ่มใช้ยุทธการ สอยดาว 01 ช่วงต้นเดือน พฤศจิกายน ค.ศ. 1987 และยุทธการสอยดาว 02 ในวันที่ 15 ธันวาคม ค.ศ. 1987 ฝ่ายลาวถือเอา วันที่ 15 ธันวาคม ค.ศ. 1987 ที่ทหารไทย เริ่มใช้ยุทธการสอยดาว 02 เป็นเหมือนวันเริ่มต้นของการทำสงครามกันในครั้งนี้ * โดยวิเคราะห์จากข่าวที่นำเสนอใน หนังสือพิมพ์ทั้งสองฉบับ และเนื้อหาของข่าวที่พูดถึงการใช้ยุทธการสอยดาวของทหารไทย ทางฝ่าย ลาวจะยกถึงเหตุการณ์ วันที่ 15 ธันวาคม ค.ศ. 1987 มาใช้ประกอบ เมื่อมีการกล่าวถึงจุดเริ่มการใช้ กำลังทหารของไทยรุกกรณลาว ในส่วนของเหตุการณ์ความขัดแย้งจากข้อมูลหนังสือพิมพ์ลาว จะ แยกเป็นช่วงเวลาแต่ละเดือนเช่นเดียวกับที่ 2 แต่จะเริ่มในเดือนพฤศจิกายน ที่หนังสือพิมพ์ลาวเริ่ม พูดถึงสถานการณ์เมืองบ่อแตน

3.4.1 เดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1987

กองทัพภาคที่ 3 ของไทย เริ่มยุทธการสอยดาว ตอนต้นเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1987 ฝ่าย ลาวกล่าวว่า ในวันที่ 3 พฤศจิกายน ค.ศ. 1987 กองทัพภาคที่ 3 ของไทยใช้ปืนใหญ่ 105, 160, 153 มิลลิเมตร จำนวน 100 กว่าลูกยิงใส่จุดสูง 1428 ที่ตั้งอยู่ลึกเข้ามาในดินลาว 7-8 กิโลเมตร¹ หลังจากนั้นรายงานข่าวจากบ่อแตนในช่วงเดือนพฤศจิกายน ยังเป็นไปในทำนองเดิมคือ ฝ่ายไทยยิง ปืนใหญ่ใส่ดินแดนลาว²

3.4.2. เดือนธันวาคม ค.ศ. 1987

กองทัพภาคที่ 3 เริ่มยุทธการสอยดาว 02 ในวันที่ 15 ธันวาคม ค.ศ. 1987 โดยมีการเพิ่ม กำลังทหารพร้อมการสนับสนุนการโจมตีทางอากาศ ทำให้กระทรวงการต่างประเทศลาวเรียกอุปทูต ไทยประจำเวียงจันทน์เข้าพบในวันที่ 16 ธ.ค. 1987 เพื่อขอให้แจ้งไปยังรัฐบาลไทยเกี่ยวกับการ ละเมิดอธิปไตยของลาว (รับบันทึกช่วยจำ)³ ที่เนื้อหากล่าวถึงปฏิบัติการทางทหารของไทยทั้งทาง

* หนังสือ ปะหวัดสาตพักปะชาชนปะติวัตลาว(โดยสังเขป). ก็กล่าวถึงเหตุการณ์นี้โดยบอกว่า วันที่ 15 ธันวาคม 1987 พวกปะติกาณชาวจิตไทได้ก่อสงครามครั้งใหม่กับลาว : จาก. คณะขึ้นนำคั่นคว่าทิดสะดี และ พืดติ ก่าสุนกาทัก. (1997). ปะหวัดสาตพักปะชาชนปะติวัตลาว(โดยสังเขป). หน้า 234.

¹ ทะหนไทล่งล้าดินแดนของ ส.ป.ป. ลาว. (1987, 17 พฤศจิกายน). เวียงจันใหม่. หน้า 1.

² ทะหนไทยิงปืนใหญ่ใส่ดินลาว. (1987, 23 พฤศจิกายน). เวียงจันใหม่. หน้า 1 ; ทะหนไทสับต้อยปืน ใหญ่ใส่ดินแดนลาว. (1987, 26 พฤศจิกายน). เวียงจันใหม่. หน้า 1.

³ เซินอุปทูตไทเข้าพบบันหาไททำทายเกาะผิด. (1987, 18 ธันวาคม). เวียงจันใหม่. หน้า 1. ; กะชวงกาน ต่างปะเทตเซินอุปทูตไทเข้าพบ. (1987, 18 ธันวาคม). ปะชาชน. หน้า 1.

อากาศ และทางพื้นดินว่าเป็นการ ล้ำดินแดนลาว ต่อมาในวันที่ 17 ธันวาคม ค.ศ. 1987 นายกิกอง วงไซ ผู้แทนถาวรของลาวประจำสหประชาชาติได้ยื่นจดหมายของรัฐบาลถึงเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ เนื้อหาเกี่ยวกับการละเมิดอธิปไตยของลาว โดยทหารกองทัพภาคที่ 3 ของไทย¹

ในวันที่ 22 ธันวาคม ค.ศ. 1987 หนังสือพิมพ์ประชาชนฉบับประจำวันนี้ ได้เสนอข่าวว่า วิทยุกระจายเสียงของเวียดนามที่ออกอากาศในวันที่ 17 ธันวาคม ค.ศ. 1987 แสดงความไม่เห็นด้วยกับปฏิบัติการทางทหารของไทยต่อลาวที่เริ่มในวันที่ 15 ธันวาคม ค.ศ. 1987 และบอกว่าเวียดนามสนับสนุนต่อหลักหมั้นอันถูกต้องของลาวอย่างเด็ดเดี่ยว พร้อมขอให้ไทยยุติปฏิบัติการทางทหารและเจรจากับลาว²

วันที่ 27 ธันวาคม ค.ศ. 1987 กระทรวงการต่างประเทศลาวออกแถลงการณ์ถึงเรื่องที่ทหารไทยใช้กำลังโจมตีลาวโดยในแถลงการณ์กล่าวว่า ฝ่ายไทยสร้างเหตุการณ์ร้ายแรงตามแนวชายแดน ตั้งแต่กรณี 3 หมู่บ้าน ต่อด้วยกองทัพภาคที่ 3 ส่งกำลังคุ้มครองบริษัททำไม้ที่ตัดไม้ในเขตลาว จากนั้นช่วงวันที่ 14 – 18 / 8 / 1987 กองทัพภาคที่ 3 ส่งกำลังเข้ายึดดินแดนลาวบริเวณที่ทำไม้ ต่อมาวันที่ 4 – 6 / 11 / 87 ได้บุกโจมตีที่ตั้งกองทหารท้องถิ่นลาว และนับตั้งแต่วันที่ 15 / 12 / 87 มา นั้น กองทัพภาคที่ 3 ได้โจมตีบริเวณดังกล่าวขนานใหญ่³

วันที่ 28 ธันวาคม ค.ศ. 1987 กระทรวงการต่างประเทศลาวได้มอบบันทึกช่วยจำ ต่อกระทรวงการต่างประเทศไทย⁴ เนื้อหาเป็นเช่นเดียวกับที่ได้ออกแถลงการณ์ไป ทั้งนี้รายงานข่าวของลาว บอกว่าทหารไทยมีการใช้อาวุธเคมียิงใส่ที่ตั้งทหารลาวด้วย⁵ และจนถึงวันที่ 28 ธันวาคม ค.ศ. 1987 กำลังทหารไทยที่ใช้ในบ่อแดนมี 17 กองร้อยทหารพราน 6 กองพันทหารราบ (หมายถึงทหารม้า เพราะในหนังสือพิมพ์ลาวบางฉบับ ใช้คำเรียกทหารม้าว่า กองพันทะหานลาบ จากกองพันทะหานม้าที่ 1) พร้อมด้วยกำลังปืนใหญ่ 105, 106, และ 155 มม. ประสานกับเรือบินทิ้งระเบิด⁶

¹ ผู้ต่างหน้าถาวรของสหประชาชาติปะโตปะชาชนลาว ส่งจดหมายถึงเลขาธิการไทยองกานสหะปะชาชาติ. (1987, 21 ธันวาคม). *เวียงจันทน์ใหม่*. หน้า 1. ; ผู้ต่างหน้าถาวรของ ส.ป.ป. ลาวส่งจดหมายถึงเลขาธิการไทยองกานสหะปะชาชาติ. (1987, 21 ธันวาคม). *ปะชาชน*. หน้า 1.

² หางเสียงก่าวปะนามการกะทำอันเป็นป่อละปักของไทต่อ ส.ป.ป.ลาว. (1988 , 22 ธันวาคม). *ปะชาชน*. หน้า 4.

³ ทะแหलगานของกะชวงกานต่างปะเทศเกี่ยวกับกานที่ทะหานไทบุกโจมตีเข้าดินลาว. (1988 , 28 ธันวาคม). *ปะชาชน*. หน้า 1 , 4.

⁴ กะชวงกานต่างปะเทศ ส.ป.ป. ลาว มอบบันทึกช่วยจำให้กะชวงกานต่างปะเทศไท. (1987, 30 ธันวาคม). *ปะชาชน*. หน้า 1.

⁵ ทะหานปะตีกานไทยนำใช้อาวุธเคมียิงทะหล่มแดนลาว และเชื่อมยึดเอาดินลาวในแขวงไซยะบูลี. (1987, 29 ธันวาคม). *ปะชาชน*. หน้า 1. ; ทะหานไทใช้อาวุธเคมียิงทะหล่มใส่ดินลาว. (1987, 30 ธันวาคม). *เวียงจันทน์ใหม่*. หน้า 1.

⁶ พวกทะหานไทสืบต่ปีนบันได บุกถูกรุกรานดินแดนลาว. (1987, 29 ธันวาคม). *ปะชาชน*. หน้า 4.

3.4.3. เดือนมกราคม ค.ศ. 1988

วันที่ 7 มกราคม ค.ศ. 1988 กระทรวงการต่างประเทศลาวมอบบันทึกช่วยจำผ่านสถานทูตไทย ประจำกรุงเวียงจันทน์ เนื้อหาสำคัญกล่าวคือ ลาวพร้อมเจรจากับไทย ไม่ว่าที่กรุงเทพฯ หรือเวียงจันทน์ แต่ต้องไม่นำเรื่องให้ลาวถอนทหารมาเป็นเงื่อนไข¹ ต่อมารายงานข่าวแจ้งว่าในวันที่ 11 มกราคม ค.ศ. 1988 ฝ่ายไทยเริ่มโจมตีฝ่ายลาวอย่างรุนแรงด้วยปืนใหญ่หลายขนาดอีกครั้ง จากนั้นได้ส่งทหารราบบุกโจมตีจุดสูง 1182 แต่ยึดไม่สำเร็จ²

วันที่ 14 มกราคม ค.ศ. 1988 นายพานทอง พมมะหาไซ โฆษกกระทรวงการต่างประเทศลาว ให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนทั้งลาวและต่างชาติ พร้อมแสดงหลักฐานเกี่ยวกับเขตแดนลาวบริเวณเมืองบ่อแต่น³ ฝ่ายลาวแสดงแผนที่พร้อมทั้งยืนยันว่าพื้นที่บริเวณที่สู้รบกันเป็นเขตแดนลาวอย่างแน่นอน

วันที่ 25 มกราคม ค.ศ. 1988 กระทรวงการต่างประเทศลาวออกแถลงการณ์เกี่ยวกับสถานการณ์เมืองบ่อแต่น ในแถลงการณ์บอกว่าตั้งแต่วันที่ 15 ธันวาคม ค.ศ. 1987 ฝ่ายไทยได้เพิ่มกำลังบุกโจมตีอย่างหนัก มีการใช้ลูกปืนใหญ่บรรจุก๊าซพิษและอาวุธเคมี และกล่าวถึงการลงตรวจพื้นที่บ้านร่มเกล้าของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีไทยพร้อมคณะ ในวันที่ 22 มกราคม ค.ศ. 1988 ที่พลเอกเปรม ให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนว่า ดินแดนบริเวณดังกล่าวเป็นของไทย มีแม่น้ำเหืองเป็นเส้นเขตแดนและกองทัพไทยจะผลักดันลาวออกไปให้เร็วที่สุด ซึ่งคำกล่าวของนายกรัฐมนตรีไทยนี้แสดงให้เห็นว่าผู้กำอำนาจในไทยตั้งใจที่จะใช้มาตรการทางทหารเพื่อยึดเอาดินของลาว⁴

3.4.4 เดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988

วันที่ 1 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 กระทรวงการต่างประเทศของลาวออกแถลงการณ์เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เมืองบ่อแต่น โดยมีสาระสำคัญว่า ตั้งแต่วันที่ 27 มกราคม ค.ศ. 1988 เป็นต้นมา ทหารไทยได้บุกโจมตีขนาบใหญ่และร้ายแรงที่สุดด้วยการสนับสนุนจากปืนใหญ่และเครื่องบินรบ

¹ ไทยบอกลังใจ แก่ไซปันหาด้วยด้วยกานเจละจา ให้ฝ่ายลาวถอนออกจากดินลาว เป็นสิ่งที่เป็นไปได้. (1988, 11 มกราคม). *เวียงจันทน์ใหม่*. หน้า 1, 4.

² ข่าวเพิ่มเติมเกี่ยวกับสถานะกานเขตเมืองบ่อแต่น. (1988, 15 มกราคม). *ปะชาชน*. หน้า 1.

³ โศกกะชวงกานต่างปะเทดเผยหลักฐานชายแดนลาว เขตเมืองบ่อแต่น บ่อนทะหานไทบุกยึดในปัจจุบัน. (1998, 15 มกราคม). *เวียงจันทน์ใหม่*. หน้า 4. ; เผยหลักฐานยืนยันเขตแดนของลาวอยู่เมืองบ่อแต่น ที่ทะหานไทบุกยึดเอา. (1988, 15 มกราคม). *ปะชาชน* หน้า 4.

⁴ ทะเหลงกานของลัตทะบาน ส.ป.ป.ลาวเกี่ยวกับการเพิ่มทวีกานบุกโจมตีเบียดยึดดินแดนของลาวจากฝ่ายไทย. (1988, 27 มกราคม). *เวียงจันทน์ใหม่*. หน้า 4. ; ทะเหลงกานของลัตทะบาน ส.ป.ป.ลาว เกี่ยวกับการเพิ่มทวีกานบุกโจมตีเบียดยึดดินแดนของลาวจากฝ่ายไทย. (1988, 26 มกราคม). *ปะชาชน*. หน้า 1, 4.

เอฟ 5 โดยในวันที่ 30 มกราคม ค.ศ. 1988 เครื่องบินเอฟ 5 ได้บินลึกเข้าไปในเขตลาวกว่า 30 กิโลเมตร ทางกระทรวงการต่างประเทศลาวกล่าวประณามต่อการบุกโจมตีครั้งนี้ และขอให้รัฐบาลไทยต้องเจรจาโดยเร็ว เพื่อยุติการปะทะกันด้วยอาวุธ¹

สถานการณ์สู้รบในช่วงต้นเดือนกุมภาพันธ์ยังคงรุนแรง วันที่ 6 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 ทหารลาวยิงย่นสืบข่าว(เครื่องบินสืบข่าว) ของไทยตก 1 ลำ ลึกเข้ามาในเขตลาว 10 กิโลเมตร วันต่อมา 7 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 ยิงเครื่องบินสอดแนมของไทยชำรุดอีก 1 ลำ² ข่าวจากเมืองบ่อแต่นในช่วงนี้คือการยิงปืนใหญ่พร้อมด้วยเครื่องบินทิ้งระเบิดใส่ฝ่ายลาว เวียงจันทน์ฉบับวันที่ 11 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 อ้างแหล่งข่าวในกองทัพกล่าวว่าตั้งแต่วันที่ 28 มกราคม ถึง 7 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 เครื่องบินแบบต่างๆของฝ่ายไทยบินลวงลำนานฟ้าของลาวในเขตเมืองบ่อแต่นจำนวน 255 เที่ยวบิน³

วันที่ 11 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 เครื่องบินเอฟ 5 ของไทยบินโจมตีทิ้งระเบิดใส่บ้านนาออก เมืองบ่อแต่น ที่อยู่ห่างจากชายแดนเข้ามาในเขตลาวประมาณ 30 กิโลเมตร ทำให้ประชาชนบาดเจ็บและเสียชีวิตจำนวนหนึ่ง⁴ และในวันเดียวกันนี้นายไกสอน พมวิหาน ประธานสภารัฐมนตรี(นายกรัฐมนตรี)ของลาว ได้โทรเลขถึงพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีของไทย เพื่อหารือเรื่องเหตุการณ์ที่บ่อแต่น โดยการมอบให้ทหารทั้งสองฝ่ายพบปะแก้ไขปัญหานี้โดยเร็ว เพื่อยุติการสูญเสียที่ไม่จำเป็นของประชาชนลาวและประชาชนไทย โดยรัฐบาลลาวพร้อมจะส่งคณะผู้แทนทางทหารเดินทางไปบางกอก พร้อมยินดีต้อนรับคณะผู้แทนทางทหารของไทยมาเวียงจันทน์⁵

วันที่ 13 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 รายงานข่าวจากบ่อแต่นแจ้งว่าทหารลาวยิงเครื่องบินโอวี 10 ของไทยตกในเขตลาว ส่วนในพื้นที่การสู้รบฝ่ายไทยยังยิงปืนใหญ่ถล่มใส่ที่ตั้งของทหารลาวอย่างต่อเนื่อง และทหารไทยได้เตรียมกำลังและอาวุธชนิดต่างๆเสริมเข้าพื้นที่เพื่อเตรียมบุกโจมตีฝ่ายลาวต่อไป⁶

¹ ทะเลาะกันของโคสกะชวงกานต่างปะเทศเกี่ยวกับกานบุกโจมตีทางทะหานของฝ่ายไท. (1988, 2 กุมภาพันธ์). *เวียงจันทน์ใหม่*. หน้า 1, 4.

² ทะหานและปะชาชนเฮาอยู่เมืองบ่แต่นยิงย่นสืบข่าวตกและย่นสอดแนมของไทชำลุด. (1988, 8 กุมภาพันธ์). *เวียงจันทน์ใหม่*. หน้า 1.

³ สถานะกานเมืองบ่แต่นในวันที่ 10 กุมภาพันธ์. (1988, 11 กุมภาพันธ์). *เวียงจันทน์ใหม่*. หน้า 1.

⁴ พวกปะติกานไทไชนถัมละเบิดและยิงปืนใหญ่อย่างร้ายแรงใส่บ้านปะชาชนเมืองบ่อแต่น. (1988, 12 กุมภาพันธ์). *เวียงจันทน์ใหม่*. หน้า 1.

⁵ โทะเลเลกต่วน. (1988, 12 กุมภาพันธ์). *เวียงจันทน์ใหม่*. หน้า 1, 4. ; ท่านพูน สีปะเสิด จัดกองปะชุมข่าวอะทียายโทะเลเลกต่วนของท่านไกสอน พมวิหานที่ส่งถึงท่านเปม ติณสูลานน. (1988, 13 กุมภาพันธ์). *เวียงจันทน์ใหม่*. หน้า 1, 4.

⁶ ทะหานและปะชาชนเมืองบ่แต่นยิงย่นสอดแนมของไทตกอีก 1 ลำ. (1988, 15 กุมภาพันธ์). *เวียงจันทน์ใหม่*. หน้า 1.

วันที่ 16 – 17 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 คณะผู้แทนทางทหารของไทยและลาวพบปะหารือกันที่กรุงเทพมหานคร โดยพลเอกสีสะหวาด แก้วบุญพันธ์ หัวหน้าเสนาธิการสูงสุดกองทัพประชาชนลาวเป็นหัวหน้าคณะฝ่ายลาว ฝ่ายไทยนำโดยพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ผบ.ทบ. และรักษาการ ผบ.สส. หลังการพบปะหารือ ได้มีคำแถลงร่วมออกมาในวันที่ 17 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 ซึ่งเวียงจันทน์ใหม่ ฉบับวันที่ 18 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 นำเสนอไว้มีสาระสำคัญ ดังนี้

1. ทั้งสองฝ่ายจะเลิมหักยิงทันที ตั้งแต่วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 1988
2. ทั้งสองฝ่ายจะแยกกำลังทหารออกจากกันจากเขตปะทะกันในปัจจุบัน ฝ่ายละ 3 กิโลเมตร ภายใน 48 ชั่วโมง นับจากเวลาเริ่มหยุดยิง
3. ให้มีกานจัดตั้งคณะเจ้าหน้าที่ประสานงานทางทหารเพื่อพิสูจน์, ตรวจสอบ และ ประสานงานทางทหารปะติดบัต ตามข้อตกลงในข้อ 1 และข้อ 2 ข้างต้นอย่างเคร่งครัดในทันทีที่หยุดยิง
4. ทั้งสองฝ่ายเห็นมีความจำเป็นที่จะส่งกานให้ทหารของแต่ละฝ่ายที่ปะติดบัตหน้าที่จะตามชายแดนลาว – ไทยหลีกเลี่ยงการปะทะกันด้วยกำลัง แต่จะประสานงานกันด้วยความเข้าใจ¹

โดยก่อนที่จะถึงกำหนดหยุดยิง ทหารทั้งสองฝ่ายยังมีการปะทะกันอยู่ ฝ่ายลาวกล่าวว่า ตั้งแต่วันที่ 16 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 ฝ่ายไทยใช้ปืนใหญ่ยิงใส่ที่ตั้งทางทหารของฝ่ายลาวอย่างหนักต่อเนื่องจนถึงวันที่ 17 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 เกือบ 1,000 นัด² ต่อมาในวันที่ 18 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 นอกจากใช้ปืนใหญ่ยิงใส่ที่ตั้งทหารลาวแล้ว ในเวลา 10 โมงเช้า ฝ่ายไทยได้ใช้ทหารราบบุกโจมตีด้วย ทำให้ทหารไทยตายและบาดเจ็บจำนวนหนึ่ง³

วันที่ 19 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 คณะกรรมการทหารผสมสองฝ่าย ไทย-ลาว ได้มีการพบปะหารือกันที่บ้านเหมืองแพ เมืองบ่อแต่น แขวงไชยบุรี ในลาว เรื่องการแยกกำลังทั้งสองฝ่ายออกจากบริเวณปะทะกัน หลังจากมีการหยุดยิงในเวลา 08.00 น. โดยทั้งสองฝ่ายได้ร่วมกันตรวจตราการหยุดยิง และตรวจตราการถอนกำลังของทั้งสองฝ่ายออกจากแนวปะทะ โดยตั้งแต่วันที่ 22 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 กองกำลังทั้งสองฝ่าย จะถอนกำลังไปยังจุดที่ตั้งใหม่ ให้เรียบร้อย และในวันที่

¹ คำแถลงข่าวร่วมของคณะผู้แทนทางทหารลาว – ไทย วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 1988. (1988, 18 กุมภาพันธ์). เวียงจันทน์ใหม่. หน้า 1.

² ทหารปะติดบัตกานชาวไทยยิงปืนใหญ่บันจุกาดเคมีใส่ที่ตั้งของทหารเขาอยู่เมืองบ่อแต่น. (1988, 18 กุมภาพันธ์). เวียงจันทน์ใหม่. หน้า 1.

³ กองทหารของฝ่ายไทยยังสืบตึงปืนใหญ่และใช้กองทหารราบโจมตีที่ตั้งกองทหารฝ่ายลาว. (1988, 19 กุมภาพันธ์). เวียงจันทน์ใหม่. หน้า 1.

23 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 ทั้งสองฝ่ายได้หารือกันถึงเรื่องการกู้กับระเบิด การกู้ศพผู้เสียชีวิต และการทำให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นเขตปลอดทหาร¹

วันที่ 23 – 24 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 คณะผู้แทนทหารไทยนำโดยพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ผบ.ทบ.และ รักษาการ ผบ.สส.เดินทางไปพบปะหารือระหว่างคณะผู้แทนทหารไทย – ลาว ที่กำแพง นครเวียงจันทน์โดยมี พลเอกสีสะหวาด แก้วบุญพันธ์ หัวหน้าเสนธิการสูงสุด กองทัพประชาชนลาว ให้การต้อนรับ หลังจากหารือเสร็จสิ้น พลเอกสีสะหวาด แก้วบุญพันธ์ เผยถึงผลการหารือว่าทั้งสอง ฝ่ายเห็นชอบที่จะให้คณะกรรมการควบคุมการหยุดยิงไว้จนกว่าการเจรจาแก้ไขปัญหาชายแดน ระดับรัฐบาลจะมีขึ้น และทั้งสองฝ่ายเห็นชอบที่จะเสนอให้รัฐบาลแต่ละฝ่ายแต่งตั้งผู้แทนร่วมกันเพื่อ ตกลงเรื่องเส้นชายแดนในเขตบ่อแต่นให้เรียบร้อย รวมไปถึงเห็นชอบให้การดำเนินการกู้กับระเบิด และศพผู้เสียชีวิตทั้งสองฝ่ายดำเนินต่อไป² พร้อมกันนี้ฝ่ายลาวได้ส่งมอบนักบินเครื่องบินไอ 10 ที่ถูก ยิงตกในเขตลาว เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 และถูกทางการลาวจับตัวไว้ ให้เดินทางกลับ พร้อมคณะพลเอกชวลิต ยงใจยุทธด้วย³

3.5 ผลของเหตุการณ์ความขัดแย้ง

ผลของเหตุการณ์ความขัดแย้งในเรื่องของค่าเสียหายจากความสูญเสียนั้น ไม่ปรากฏว่า หนังสือพิมพ์ทั้งสองฉบับมีการกล่าวถึงไม่ว่าจะเป็นของฝ่ายลาวหรือฝ่ายไทย แม้กระทั่งตัวเลข ผู้เสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บก็ไม่พบว่ามีมีการกล่าวถึงเลย

สำหรับการเจรจาทางการเมืองในระดับรัฐบาลนั้น ครั้งแรกมีขึ้นในระหว่างวันที่ 3 – 4 มีนาคม ค.ศ. 1988 ที่กรุงเทพมหานคร ฝ่ายลาวมีพลจัตวาทองไหล กम्मะสิต รองหัวหน้ากรมใหญ่ การเมือง กองทัพประชาชนลาวเป็นหัวหน้าคณะ ส่วนฝ่ายไทยมีหม่อมราชวงศ์เกษมสโมสร เกษมศรี ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ เป็นหัวหน้าคณะฝ่ายไทย หลังจากการเจรจาร่วมกันเสร็จ สิ้น ทั้งสองฝ่ายได้ออกแถลงผลการหารือ ซึ่งเวียงจันทน์ใหม่นำเสนอข่าวนี้ในฉบับวันที่ 7 มีนาคม ค.ศ. 1988 โดยสรุปการแถลงได้ดังนี้

¹ ลาวและไทยตกลงแยกกำลังทหารออกจากบริเวณปะทะกัน. (1988, 22 กุมภาพันธ์). *เวียงจันทน์ใหม่*. หน้า 1, 4. ; คณะกัมมะกานทะห่านปะสมลาวไทบนลู่การแยกกำลังสองฝ่ายออกจากบอลิเวนสู้รบ. (1988, 23 กุมภาพันธ์). *เวียงจันทน์ใหม่*. หน้า 1, 4.

² คณะผู้แทนทะห่านลาว – ไทย เผยผ่นสำเล็ดการพบปะหาลือต่อสื่อมวลชน. (1988, 25 กุมภาพันธ์). *เวียงจันทน์ใหม่*. หน้า 1, 4.

³ มอบส่งนักบินที่ถึกจับเป็นชะเลยคืนให้ไทย. (1988, 25 กุมภาพันธ์). *เวียงจันทน์ใหม่*. หน้า 1, 4

1. คณะผู้แทนลัทธิขงจื๊อของทั้งสองประเทศได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา พบปะได้บรรยากาศที่ผ่อนคลายและด้วยความมุ่งมั่นมาดปาดจะหาที่จะแก้ไขข้อแย้งที่มีอยู่เกี่ยวกับเส้นเขตแดนลาว – ไทย ในบอริเวณดังกล่าวอย่างถาวร
2. คณะผู้แทนลัทธิขงจื๊อทั้งสองฝ่าย ได้พิจารณาข้อขัดแย้งและแสดงหลักฐานต่าง ๆ ลวมทั้งแผนที่ที่เกี่ยวข้องกับบอริเวณพื้นที่ติดต่อกันระหว่างแขวงไชยะบูลีกับจังหวัดพิดสะนุโลก อย่างกว้างขวาง ซึ่งที่ประชุมได้พิจารณาข้อเสนอมติให้มีการจัดตั้งคณะกัมมการร่วม เพื่อพิจารณาแก้ไขปัญหาละเส้นเขตแดนที่มีอยู่ระหว่างกันโดยส่วลวดตรวจสอบและ บักหลักเขตแดนโดยยึดหลักความถูกต้องเป็นทำเนียบพื้นถานของสนธิสัญญาฝะลั้ง – สะหยาบ ปี 1907 กับแผนที่ที่เกี่ยวข้อง
3. คณะผู้แทนลัทธิขงจื๊อทั้งสองฝ่ายได้พิจารณา พ้อมที่จะเสนอให้ลัทธิขงจื๊อของทั้งสอง ฝ่ายพื้นฟูและปรับปรุงการเอ็ดเวียกของคณะกัมมการว่าด้วยการล่วมมือระหว่างลาว – ไทย ละดับชาดและละดับท้องถิ่น ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกะหล่งการร่วมระหว่างหัวหน้าลัทธิขงจื๊อ ของประเทศทั้งสองเมื่อปี 1979 เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์และส่งเสริมความร่วมมือลาว – ไทยให้เป็นไปตามเป้าหมายต่อไป
4. โดยที่การเจรจาทะการเมืองมีความก้าวหน้าไปในขั้นหนึ่ง ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงให้การ หยุดยั้งตามที่คณะผู้แทนทางทะเลลาว – ไทยได้ตกลงกันเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 1988 ที่ บางกอกมีผนต่อไป¹

การเจรจาในรอบแรกผ่านไปได้อย่างดีต่อมามีการเจรจาทางการเมืองในระดับรัฐบาลเป็นครั้งที่ 2 ที่กำแพงนครเวียงจันทน์ ระหว่างวันที่ 17 – 18 มีนาคม ค.ศ. 1988 โดยคณะผู้แทนทั้งสองฝ่าย เป็นชุดเดิมกับการเจรจาในครั้งแรก

การเจรจาครั้งนี้ถือว่ายังไม่บรรลุผล ดังรายงานจากเวียงจันทน์ฉบับวันที่ 19 มีนาคม ค.ศ. 1988 ที่รายงานผลการพบปะหารือครั้งที่ว่า การเจรจาได้สิ้นสุดลง “โดยที่ยังบ่ทันทันลุ่มนตามจุด ประสงค์และหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายมาจากผู้นำประเทศทั้งสอง”² หลังการเจรจา เวียงจันทน์ เล่มเดิมเผยว่า นายพานทอง พมมะหาไซ ในนามโฆษกของคณะผู้แทนฝ่ายลาว และนายสาโรจน์ ชวนะวิรัช ในนามโฆษกของคณะผู้แทนฝ่ายไทย ร่วมกันแถลงต่อสื่อมวลชนทั้งของลาว ไทย และ ต่างชาติ ในส่วนที่ฝ่ายลาวแถลงนั้น สรุปความสำคัญได้ดังนี้

¹ คณะผู้แทนลัทธิขงจื๊อแห่งส.ป.ลาวกับจากไปเจรจาทะการเมืองที่บางกอก. (1988, 7 มีนาคม). *เวียงจันทน์ใหม่*. หน้า 1, 4

² คณะผู้แทนลัทธิขงจื๊อลาว – ไทย สิ้นสุดการเจรจายู่เวียงจันทน์. (1988, 19 มีนาคม). *เวียงจันทน์ใหม่*. หน้า 1, 4

1. ฝ่ายลาวได้ชี้แจงหลักหมั้นของตนต่อข้อสะเหนอของฝ่ายไทยให้ตั้งคณะกำมะกาน สะเพะกิดเพื่อสำหรับตลอดตาและปักหลักหมายเขตแดนนั้นอย่างจะแจ้งฝ่ายลาว บ่อขัดข้อง ต่อการจัดตั้งคณะกำมะกานดังกล่าว แต่ก่อนอื่นคณะผู้แทนลัตทะบาน ทั้งสองประเทศต้องตกลงนำกันบันดาหลักฐานและบันทึกที่เป็นพื้นถานสะก่อน
2. ต่อบันทึกการหรือพื้นปะติบัตงานของคณะกำมะกานติดต่อชายแดนที่ได้ตกลงตาม เนื้อในละแวกกันร่วมลาว – ไทย ปี 1979 นั้น ทางลาวถือว่าคณะกำมะกานนี้สามารถปะติบัตงานให้มีปะสิติพินได้ก็ต่อเมื่อกลละนีพิพาทกันได้รับการแก้ไขอย่าง เต็ดขาดถาวรอน บนพื้นถานของกานเคาลบนั้นถือเอะกะลาอะติปะโตของกัน
3. เกี่ยวกับด้านกตหมายฝ่ายลาวถือว่ากานกำหนดขีดเส้นชายแดนละหว่างลาว – ไทย ในบลิเวนนีต้องเป็นไปตามสนทิสันยา ฬะหลั่ง – สะหยาม วันที่ 23 มีนา 1907 และอะนุสันยาว่าด้วยกานบันเขตแดนที่ติดคักกับสนทิสันยาดังกล่าวในมาตาสองละบู่ไว้ ชัดเจนว่าแม่น้ำเหืองเป็นเส้นชายแดนละหว่างลาว – ไทยในบลิเวนนี
4. สำลัด้านแผนที่ตามมาตาสองบ่อได้ละบู่ว่ามีแผนที่หรือร่างแผนที่ติดคักกับสนทิสันยา ฝ่ายลาวยืนยันว่าบ่อมีแผนที่บลิเวนนีที่ติดคักกับสนทิสันยาดังกล่าว ฝ่ายไทย ก็รับรู้เช่นกัน เมื่อพิจาละนาเส้นชายแดนลาว – ไทยในบลิเวนนี บันดาแผนที่ ดังกล่าวแม่นแผนที่ที่แต้มถักต้องตามสนทิสันยาฬะหลั่ง – สะหยามวันที่ 23 มีนา 1907 และอะนุสันยาที่ติดคักกับสนทิสันยาดังกล่าว¹

หลังจากโฆษกคณะผู้แทนฝ่ายลาวแถลงแล้วโฆษกคณะผู้แทนฝ่ายไทยได้กล่าวต่อ สื่อมวลชนเกี่ยวกับทรรชนะของฝ่ายไทยต่อปัญหาเจรจาลอดระยะ 2 วันที่ผ่านมามีว่าฝ่ายไทยจะนำ ข้อมูลไปศึกษาอย่างละเอียดต่อไปและจะให้มีการดำเนินการเจรจาต่อไปในทางที่เหมาะสมและเวลา อันควร จะเป็นที่กรุงเทพหรือเวียงจันทน์ก็ได้²

ในวันที่ 25 มีนาคม ค.ศ. 1988 หนังสือพิมพ์เวียงจันทน์ใหม่นำเสนอบทความพิเศษชื่อว่า ปัญหาที่จะต้องแก้ไขคือข้อพิพาทชายแดนบ่อแต่นไม่ใช่อยู่ที่การตั้งกรรมการตรวจตรา³ เนื้อความ โดยสรุป คือจากการเจรจา 2 รอบที่ยังหาข้อสรุปกันไม่ได้อยู่ที่ “การสร้างตั้งคณะกำมะกานตลอดตา ชายแดนร่วม” ที่ทางฝ่ายไทยเสนอมา ฝ่ายลาวไม่ได้คัดค้านและเห็นด้วยทุกอย่าง แต่เมื่อตั้ง คณะกรรมการนี้ขึ้นมาแล้ว แต่ปัญหาขัดแย้งเรื่องเขตแดนยังไม่ได้รับการแก้ไขให้เด็ดขาด คณะกรรมการชุดนี้จะไปทำหน้าที่งานอะไร⁴

¹ แหล่งเดิม.

² แหล่งเดิม.

³ ปัญหาที่จะต้องแก้ไขแม่นข้อพิพาทชายแดน บ่แม่นอยู่ที่กานตั้งกำมะกานตลอดตา. (1988, 25 มีนาคม). เวียงจันทน์ใหม่. หน้า 1, 4.

⁴ แหล่งเดิม.

การเจรจาทางการเมืองในปัญหาชายแดนบ่อแตงที่มีขึ้นไปแล้ว 2 รอบและยังไม่ได้ข้อยุติ ในบางเรื่องเกิดจากเหตุผล 2 ประการ ดังที่ในบทความหน้า 3 ของหนังสือพิมพ์ประชาชน ฉบับวันที่ 4 เมษายน 1988 กล่าวไว้ คือประการแรกฝ่ายไทยไม่ยอมรับข้อเสนอของฝ่ายลาวที่เสนอให้ยกเอา มาตรา 2 ของอนุสัญญา ค.ศ. 1907 มาเป็นพื้นฐานกฎหมายเพื่อชี้ความผิด ความถูกต้องในการกำหนด เส้นเขตแดนไทย – ลาว ในบริเวณเมืองบ่อแตง ประการที่สองข้อเสนอของฝ่ายไทยที่ทำให้มีการจัดตั้ง คณะกรรมการเฉพาะกิจขึ้นรวมถึงการฟื้นฟูและปรับปรุงคณะกรรมการติดต่อชายแดนไทย – ลาว นั้น ฝ่ายลาวไม่ขัดข้อง แต่ว่าคณะกรรมการเหล่านี้ ควรมีขึ้นภายหลังคณะผู้แทนของรัฐบาลทั้ง 2 ฝ่ายหาข้อตกลงกันในบรรดาปัญหาที่เป็นหลักการ เพื่อให้คณะกรรมการเหล่านี้ถือเป็นแนวทางแห่ง การปฏิบัติงาน¹

จากการศึกษาเหตุการณ์ความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้าจากหนังสือพิมพ์ลาว จะเห็นได้ว่าข้อมูลที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ลาวสะท้อนมุมมองของฝ่ายลาวว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้า เกิดจากการรุกรานดินแดนลาวของกองกำลังไทย ฝ่ายลาวจึงต้องผลักดันกองกำลังไทยออกจากพื้นที่ความขัดแย้ง และตลอดช่วงเวลาที่หนังสือพิมพ์ลาวนำเสนอข่าวเกี่ยวกับ เหตุการณ์ที่บ้านร่มเกล้า หนังสือพิมพ์ลาวนำเสนอโดยเน้นไปที่การให้ข่าวว่าทหารไทยบุกโจมตี ทหารลาวในดินแดนลาวเป็นส่วนใหญ่ ประกอบไปกับการนำเสนอข้อมูลที่ฝ่ายลาวใช้อ้างในการบอก กล่าวว่าดินแดนบริเวณที่เกิดความขัดแย้งเป็นของลาว

¹ มีไซ. (1988, 4 เมษายน). ปัญหาใจางสลับการชี้ผิดชี้ถูกในการกำหนดเส้นเขตแดนลาว – ไทย , ประชาชน. หน้า 3.

บทที่ 4

เปรียบเทียบสาเหตุและเหตุการณ์ความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้า ในมุมมองของฝ่ายไทย และมุมมองของฝ่ายลาว

การศึกษาเหตุการณ์ความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้าจากเอกสารของฝ่ายไทย และจากหนังสือพิมพ์ลาว สามารถเปรียบเทียบข้อมูลที่สะท้อนมุมมองของทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายลาวได้ตามประเด็นต่อไปนี้

4.1 เปรียบเทียบสาเหตุที่นำไปสู่ความขัดแย้ง

สาเหตุที่นำไปสู่ความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้า จะเปรียบเทียบใน 2 ประเด็นคือ เปรียบเทียบสาเหตุดั้งเดิม และเปรียบเทียบชนวนความขัดแย้ง

4.1.1 สาเหตุดั้งเดิม

สาเหตุดั้งเดิมที่นำไปสู่ความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้านั้น มีสาเหตุสำคัญ 2 ประการคือ การตีความสนธิสัญญาที่กำหนดเส้นเขตแดนระหว่างไทยกับลาวในบริเวณบ้านร่มเกล้า และแผนที่ที่ใช้ประกอบสนธิสัญญา

4.1.1.1 การตีความสนธิสัญญาที่กำหนดเส้นเขตแดนระหว่างไทยกับลาวในบริเวณบ้านร่มเกล้า

ไทยและลาวยอมรับสนธิสัญญาฉบับเดียวกัน คือสนธิสัญญา สยาม-ฝรั่งเศส ฉบับลงวันที่ 23 มีนาคม ค.ศ. 1907 และสัญญาว่าด้วยปักปันเขตแดนติดท้ายหนังสือสัญญาวันที่ 23 มีนาคม ค.ศ. 1907 ที่ในข้อ 2 ได้กำหนดเส้นเขตแดน ไทย-ลาว ในบริเวณบ้านร่มเกล้าไว้ แต่การตีความในข้อ 2 ของลาวและไทยไม่ตรงกันในประเด็น “ แม่น้ำเหืองสายที่มีต้นกำเนิดอยู่ที่ภูเขาเมี่ยง “ ว่าจะ เป็นแม่น้ำเหืองสายใด จากที่แม่น้ำเหืองไหลแยกกันเป็น 2 สายในบริเวณบ้านร่มเกล้าคือ แม่น้ำเหืองงาและแม่น้ำเหือง (เหืองป่าหมัน ตามที่ฝ่ายไทยเรียก)

ฝ่ายลาวบอกว่า แม่น้ำเหืองสายที่เป็นเส้นเขตแดนตามที่ระบุไว้ในข้อ 2 ของสัญญาแนบท้ายคือ แม่น้ำเหืองซึ่งแม่น้ำเหืองสายนี้มีต้นกำเนิดอยู่ที่ภูสอยดาว ฝ่ายลาวเองก็ยอมรับในเรื่องต้นกำเนิดของแม่น้ำเหืองว่าอยู่ที่ภูสอยดาว แต่ฝ่ายลาวตีความว่า ภูสอยดาวกับภูเขาเมี่ยงเป็นกลุ่มเทือกเขาเดียวกัน โดยข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ประชาชน ฉบับวันที่ 20 เมษายน ค.ศ. 1988 กล่าวว่า ลาวอ้างอิงหลักฐานจากพจนานุกรมภูมิศาสตร์สากล ประกอบกับแผนที่ของฝรั่งเศสกับสหรัฐอเมริกา ฝ่ายลาวยังให้เหตุผลอีกว่า ในข้อ 2 ของสัญญาแนบท้าย ไม่มีการระบุว่าให้ใช้แม่น้ำเหืองงาเลย และ แม่น้ำเหืองสายที่ลาวอ้างถึงเป็นสายที่ใหญ่กว่าแม่น้ำเหืองงา ที่ฝ่ายลาวบอกว่าเป็นเพียงแม่น้ำสาขาของแม่น้ำเหือง ส่วนฝ่ายไทยถือเอาแม่น้ำเหืองงาเป็นเส้นเขตแดนโดยอ้างเหตุผลเรื่องต้นกำเนิดของ

แม่น้ำเหืองงา ที่อยู่ภูเขามิเยง โดยชื่อภูเขาต้นน้ำคือภูเขาเมียงได้เขียนไว้ชัดเจนในข้อ 2 ของหนังสือแนบท้ายสัญญาฉบับ ค.ศ 1907 แม้ในข้อ 2 นี้จะไม่มีการกล่าวถึงชื่อแม่น้ำเหืองงาก็ตาม

การตีความตามข้อ 2 ของสัญญาแนบท้ายของฝ่ายไทยและฝ่ายลาว จะเห็นได้ว่าประเด็นที่ทั้งสองฝ่ายยอมรับตรงกันคือ แม่น้ำเหืองตรงบริเวณบ้านร่มเกล้าไหลแยกเป็น 2 สาย คือแม่น้ำเหืองป้าหมัน กับ แม่น้ำเหืองงา ซึ่งต้นกำเนิดของแม่น้ำเหืองอยู่ที่ภูสอยดาว ส่วนต้นกำเนิดของแม่น้ำเหืองงา อยู่ที่ภูเขามิเยง ดังนั้นประเด็นความขัดแย้งจึงอยู่ที่การตีความเรื่องต้นกำเนิดของแม่น้ำเหืองตามที่ระบุไว้ในสนธิสัญญาไม่ตรงกัน

ปัญหาเรื่องแม่น้ำเหืองสายที่จะเป็นเส้นเขตแดนไทย-ลาว ในบริเวณบ้านร่มเกล้านี้ เกิดจากธรรมชาติของแม่น้ำเหืองไหลแยกกันเป็น 2 สายซึ่งกลายเป็นพื้นที่ความขัดแย้งในเวลาต่อมา แต่ในสนธิสัญญากลับไม่ระบุชัดเจนว่าจะให้ใช้แม่น้ำเหืองสายใดเป็นเส้นเขตแดน ผู้วิจัยเห็นว่าเมื่อในบริเวณดังกล่าวมีชื่อสถานที่ ทั้งภูสอยดาวและภูเขามิเยงปรากฏอยู่และทั้งสองภูนี้ล้วนเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำเหืองคนละสายกัน คณะผู้จัดทำสนธิสัญญาน่าที่จะระบุให้ชัดเจนได้ว่าแม่น้ำเหืองสายที่เป็นเส้นเขตแดน มีต้นกำเนิดจากภูเขาลูกไหนแต่กลับไม่ทำ ซึ่งทำให้ข้อสัญญานี้มีปัญหาในการตีความตามมา

4.1.1.2 แผนที่ที่ใช้ประกอบสนธิสัญญา

แผนที่ที่ทั้งไทยและลาวนำมาใช้อ้างถึงเส้นเขตแดนในบริเวณพื้นที่ความขัดแย้ง ตามข้อกำหนดเส้นเขตแดนที่สนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ฉบับลงวันที่ 23 มีนาคม ค.ศ 1907 ได้ระบุไว้ ที่ได้กล่าวไว้ในข้อ 2.1.1.2 และ 3.2.1.2 นั้น ฝ่ายลาวอ้างถึงแผนที่ 2 ชุดคือ

1.แผนที่ชุด L 708 มาตรฐาน 1 : 50,000 ที่จัดทำโดยกรมแผนที่ทหารไทยร่วมกับทหารช่างสหรัฐอเมริกา ในค.ศ. 1960

2.แผนที่ที่พิมพ์โดยกรมแผนที่สหภาพโซเวียต ปี 1972

ส่วนฝ่ายไทย อ้างถึงแผนที่ 3 ชุดคือ

1.แผนที่ประกอบสนธิสัญญา สยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ. 1907 มาตรฐาน 1 : 200,000 ระวังแม่น้ำเหือง

2.แผนที่ชุด L 7017 มาตรฐาน 1 : 50,000 ที่จัดทำโดยกรมแผนที่ทหารไทยร่วมกับทหารช่างสหรัฐอเมริกา ใน ค.ศ. 1978

3.แผนที่ทางราชการลาวมาตรฐาน 1 : 50,000 ที่โซเวียตจัดทำขึ้นใน ค.ศ. 1987

รายละเอียดของแผนที่ ที่ทั้งไทยกับลาวนำมาใช้อ้างนั้น เส้นเขตแดนในแผนที่เป็นไปตามที่ต่างฝ่ายต่างยึดถือ เมื่อเปรียบเทียบในรายละเอียดของแผนที่ที่ทั้งสองฝ่ายนำมาใช้อ้างนั้น เป็นดังนี้คือ

1.ฝ่ายลาวยึดถือตัวแผนที่ชุด L 708 เป็นหลัก เนื่องจากฝ่ายลาวบอกว่าเป็นแผนที่ที่ฝ่ายไทยจัดทำขึ้นเอง ไทยจึงต้องยอมรับข้อมูลในแผนที่ และการที่ทหารชาวสหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือในการจัดทำด้วยเครื่องมือที่ทันสมัย(ในสมัยนั้น) ความชัดเจนในรายละเอียดของแผนที่จึงเชื่อถือได้

2.แผนที่ที่ฝ่ายไทยใช้อ้างในชุด L 7017 ฉบับปี ค.ศ. 1978 และแผนที่ของทางราชการลาวที่โซเวียตจัดทำขึ้นใน ค.ศ. 1987 ทั้งสองฉบับนี้จัดทำด้วยเครื่องมือทันสมัย ข้อมูลเชื่อถือได้เช่นกัน ส่วนแผนที่ประกอบสนธิสัญญา สยาม-ฝรั่งเศส ฉบับลงวันที่ 23 มีนาคม ค.ศ 1907 มาตรฐาน 1 : 200,000 ระหว่างแม่น้ำเหืองนั้น พิมพ์โดยคณะ กรรมการปักปันเขตแดน ฝรั่งเศส-ไทย ซึ่งวิธีการจัดทำและเครื่องมือในสมัยที่จัดทำ (ช่วง ค.ศ. 1904-1907) ยังไม่มีความทันสมัย ความผิดพลาดในแผนที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้มากกว่าแผนที่ฉบับอื่น

เมื่อเปรียบเทียบในรายละเอียดความถูกต้องน่าเชื่อถือของวิธีการจัดทำแผนที่ ที่ทั้งสองฝ่ายนำมาใช้แล้ว ต่างมีความน่าเชื่อถือด้วยกันทั้งสองฝ่าย จึงจำเป็นต้องพิจารณาประเด็นอื่นประกอบด้วย

ประเด็นที่ควรพิจารณาคือ แผนที่ที่ฝ่ายไทยนำมาอ้าง คือแผนที่ มาตรฐาน 1 : 200,000 ระหว่างแม่น้ำเหือง ที่คณะกรรมการปักปันเขตแดน ฝรั่งเศส-ไทย จัดทำขึ้นนั้น เป็นแผนที่ชุดเดียวกับที่ฝ่ายลาวนำมาใช้อ้างเมื่อตอนเกิดกรณี 3 หมู่บ้านใน ค.ศ.1984 โดยแผนที่ชุดที่ฝ่ายลาวใช้อ้างในตอนนั้น เป็นระวางปากลาย (แผนที่ชุดนี้มี 11 ระวาง แบ่งปันตอนบนทางด้านหลวงพระบาง 5 ระวาง ตอนล่างด้านกัมพูชา 6 ระวาง¹) ดังนั้นถ้ายึดถือเอาแผนที่ชุดนี้เป็นหลัก จากการที่ทั้งสองฝ่ายยอมรับในความถูกต้องของแผนที่ชุดนี้และต่างฝ่ายก็ต่างนำมาแผนที่ชุดนี้มาใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงอย่างเป็นทางการ (ทั้งแสดงต่อสื่อมวลชน และกระทรวงการต่างประเทศของไทยและลาวก็ได้แถลงข่าวแล้วนำมาแสดงเป็นหลักฐานอ้างอิง) พื้นที่บริเวณบ้านร่มเกล้าจะอยู่ในเขตไทย ส่วนพื้นที่ 3 หมู่บ้านจะอยู่ในเขตลาว ส่วนอีกประเด็นที่น่าสังเกตคือ ทั้งแผนที่ชุด L 708 และ L 7017 นั้นเป็นแผนที่ทางทหารด้วยกันทั้งสองชุด ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว แผนที่ที่ทหารจัดทำขึ้นจะใช้เฉพาะภารกิจทางทหารหรือใช้เป็นการภายในประเทศเท่านั้น (แผนที่ที่ใช้เป็นการเฉพาะภายในประเทศมักจะมีการเขียนกำกับไว้ในตัวแผนที่) ไม่สามารถนำไปใช้อ้างอิงในทางกฎหมายได้

4.1.2 ขบวนการความขัดแย้ง

ข้อมูลฝ่ายไทยไม่ได้กล่าวถึงกรณี 3 หมู่บ้านว่าเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดกรณีความขัดแย้งระหว่างไทยกับลาวที่บ้านร่มเกล้า ต่างจากข้อมูลฝ่ายลาวที่ถือว่ากรณี 3 หมู่บ้านเป็นสาเหตุหนึ่งที่น่าไปสู่การเกิดเหตุการณ์บ้านร่มเกล้า การเปรียบเทียบจึงจะมี 3 ประเด็น คือ 1.การทำไมในบริเวณ

¹ กฤษฐานต์ สุทัศน์ ณ อยุธยา. (2535). ปัญหาเส้นเขตแดนไทย-ลาว อันเนื่องมาจากสนธิสัญญาเขตแดน. หน้า 102 .

บ้านร่มเกล้า 2.การพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงตามแนวชายแดนของไทย และ 3.จุดเริ่มต้นของการปะทะกันด้วยกำลังทหาร

4.1.2.1 การทำไม้ในบริเวณบ้านร่มเกล้า

เนื่องมาจากพื้นที่ที่ได้สัมปทานทำไม้นั้น (บริเวณเนิน 1273) อยู่ในเขตพื้นที่ความขัดแย้ง เรื่องการทำไม้จึงเกิดเป็นประเด็นให้ใช้กล่าวอ้างเมื่อเกิดความขัดแย้งกันได้ ในส่วนที่ฝ่ายลาวกล่าวว่าทหารกองทัพบกที่ 3 คุ่มกันพ่อค้าเอกชนไปตัดไม้นั้น หมายถึงกองร้อยทหารพรานที่ 3405 ที่ตั้งฐานปฏิบัติการขึ้นที่บ้านร่มเกล้า ซึ่งกรณีนี้ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นเรื่องปกติของการตั้งฐานทหารพรานหรือตำรวจตระเวนชายแดนติดแนวชายแดนเพื่อดูแลความมั่นคงและชีวิตรวมถึทรัพย์สินของราษฎรในพื้นที่นั้นๆ ซึ่งน่าจะเป็นหลักปฏิบัติด้านความมั่นคงของทุกๆประเทศเหมือนกัน เพียงแต่ว่าต้องไม่ให้มีปัญหาเกี่ยวกับการล่าเขตแดนกันเกิดขึ้น

ข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ลาวทำให้วิเคราะห์ได้ว่า เรื่องการทำไม้ในบริเวณบ้านร่มเกล้านี้เป็นประเด็นที่ฝ่ายลาวให้ความสำคัญที่สุด ดูได้จากจากการที่หนังสือพิมพ์ลาวกล่าวถึงเหตุการณ์นี้บ่อยครั้ง ส่วนเรื่องการจัดตั้งหมู่บ้านร่มเกล้า นั้น ฝ่ายไทยตั้งขึ้นตั้งแต่ ค.ศ. 1983 ถ้าฝ่ายลาวเห็นว่าหมู่บ้านนี้เป็นภัยคุกคามอย่างเร่งด่วน น่าที่จะมีปฏิกิริยาตอบโต้ตั้งแต่ช่วงหลังจากจัดตั้งหมู่บ้านใหม่ๆ และจากเหตุผลเช่นที่กล่าวมานี้อาจเป็นไปได้ว่า ในส่วนของราชการส่วนท้องถิ่นบริเวณบ้านร่มเกล้า ทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายลาว อาจมีการขัดผลประโยชน์จากการทำไม้ในบริเวณนี้ จึงได้มีการส่งกำลังติดอาวุธเข้าโจมตี เพราะบริษัทตระการการทำไม้นั้น เข้าไปทำไม้ในพื้นที่บ้านร่มเกล้า ก่อนหน้าที่จะเกิดเหตุการณ์นี้นานพอสมควร* ถ้าเป็นการกล่าวหาว่าบริษัทเข้าไปทำไม้ในเขตลาว ก็ควรที่ฝ่ายลาวจะดำเนินการตั้งแต่เริ่มทำไม้ในระยะแรกๆ ซึ่งเหตุการณ์นี้ฝ่ายลาวอาจคิดว่าการปะทะกันด้วยกองกำลังท้องถิ่น (ไม่ว่าจะมาจากสาเหตุเรื่องผลประโยชน์ทำไม้หรือไม่ก็ตาม) น่าที่จะเจรจาทกลงกันได้ไม่ยาก แต่เมื่อเหตุการณ์เกิดบานปลายเลยต้องใช้กำลังจากส่วนกลางเข้ามาในพื้นที่ จนความขัดแย้งขยายตัวออกไป

การที่ลาวให้ความสำคัญกับการทำไม้ในบริเวณบ้านร่มเกล้า เนื่องจากทางลาวมองว่าแขวงไซยะบุรีเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญ ซึ่งการที่มีชายแดนติดกับประเทศไทยถึง 6 จังหวัด คือ เชียงราย น่าน พะเยา อุตรดิตถ์ พิษณุโลก และ เลย โดยชายแดนทางด้านนี้ไม่มีแม่น้ำโขงเป็นแนวพรมแดนธรรมชาติเหมือนกับแนวพรมแดนส่วนอื่นๆ ทำให้แขวงไซยะบุรีเป็นพื้นที่ที่รัฐบาลลาวให้ความสำคัญมากในแง่ความมั่นคงของชาติ¹ อีกทั้งบริเวณนี้อุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้โดยเฉพาะ

* เอกสารฝ่ายไทยไม่ระบุปีที่ชัดเจนว่า บริษัทตระการการทำไม้ เริ่มเข้าไปทำไม้ ใน เดือนอะไร ปีไหน แต่จากการประมวลเอกสาร เชื่อได้น่าจะเป็น ค.ศ. 1985 ที่ทางกองทัพบกที่ 3 เริ่มจัดทำ โครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคง และไม่น่าจะเกินเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1986 ที่ทางกรมทหารพรานที่ 34 เข้ามารับผิดชอบพื้นที่บ้านร่มเกล้า ต่อจากทหารจากกองพลทหารม้าที่ 1

¹ ภูมิวิไล ศิริพลเดช. (2550). *เพศภาวะและการพัฒนาในสังคมชนบทลาว*. หน้า 136.

ไม้สักซึ่งเป็นไม้ที่มีราคาแพงและมีเป็นจำนวนมาก อีกทั้งไม้สักที่แขวงไชยะบุรีได้ชื่อว่าเป็นไม้สักที่ดีที่สุดในโลก¹ ซึ่งเป็นไปได้ว่าป่าไม้สักนี้ครอบคลุมพื้นที่มาถึงในบริเวณชายแดนบ้านร่มเกล้าด้วยการที่มีไม้มูลค่าสูงเป็นจำนวนมากเช่นนี้ย่อมส่งผลให้เกิดผลประโยชน์มหาศาลจากการทำไม้ตามมา และสิ่งนี้น่าจะเป็นหลักฐานที่สนับสนุนความเห็นของผู้วิจัยที่ว่า สาเหตุความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้าในเบื้องต้นมาจากการขัดผลประโยชน์ในการทำไม้ในบริเวณนี้

4.1.2.2 การพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงตามแนวชายแดนของไทย

ประเด็นที่ควรพิจารณา คือ การจัดตั้งหมู่บ้านร่มเกล้า และการสร้างถนนเลียบแนวชายแดนของฝ่ายไทย ในส่วนของการจัดตั้งหมู่บ้านร่มเกล้านั้น สิ่งที่ยึดโยงฝ่ายกล่าวตรงกันคือหมู่บ้านนี้ได้นำชาวม้งเข้ามาตั้งถิ่นฐาน กรณีการจัดตั้งหมู่บ้านร่มเกล้าในความเห็นของฝ่ายลาวกล่าวว่า เป็นหมู่บ้านเถื่อน แต่ประเด็นอยู่ที่ชาวม้งเผ่านี้เป็นชาวม้งที่เป็นกลุ่มต่อต้านรัฐบาลลาว ส่วนฝ่ายไทยใช้คำว่าหมู่บ้านของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ซึ่งคืออดีตผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ชาวม้ง ส่วนจะรวมกลุ่มต่อต้านรัฐบาลลาวไว้ด้วยหรือไม่ นั้นไม่มีข้อมูลบันทึกไว้ แต่ถ้าดูจากสถานการณ์ทางการเมืองในช่วงเวลานั้นวิเคราะห์ได้ว่า อาจมีชาวม้งที่เป็นกลุ่มต่อต้านรัฐบาลลาวตั้งอยู่ที่บ้านร่มเกล้า เพราะชาวม้งกลุ่มนี้อาจเป็นเป็นกันชนให้ไทยระหว่างดินแดนไทยกับลาว

ส่วนการตัดถนนเลียบแนวชายแดนนั้น ถือว่าเป็นเรื่องปกติของการสร้างความมั่นคงให้กับรัฐ ที่มักใช้การสร้างถนนผ่านพื้นที่ยุทธศาสตร์ต่าง ๆ โดยเฉพาะพื้นที่แนวชายแดนแต่การที่ฝ่ายไทยตัดถนนเลียบชายแดน ทำให้ฝ่ายลาวมองว่าเป็นภัยคุกคามต่อลาว

4.1.2.3 จุดเริ่มต้นของการปะทะกันด้วยกำลังทางทหาร

ข้อมูลของฝ่ายไทยและลาวทำให้ยืนยันได้ว่า เหตุการณ์ทหารลาวเข้าโจมตีแคมป์งานของบริษัททำไม้ในวันที่ 31 พฤษภาคม ค.ศ.1987 เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง แต่ฝ่ายลาวให้เหตุผลถึงกรณีนี้ว่าบริษัททำไม้ของไทยเข้าไปทำไม้ในเขตแดนของลาว ทหารท้องถิ่นจึงต้องป้องกันอธิปไตยของชาติ ส่วนเหตุการณ์ที่ทหารลาวจับตัวราษฎรไทยจากอำเภอแห้ว จังหวัดเลยไป 7 คน ในวันที่ 1 มิถุนายน ค.ศ.1987 ราษฎรไทยสามารถหลบหนีมาได้ 1 คนและถูกยิงเสียชีวิตขณะหนีอีก 1 คน เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง แม้ช่วงแรกหนังสือพิมพ์ลาวจะปฏิเสธกรณีนี้แล้วกล่าวว่าฝ่ายไทยสร้างเรื่องขึ้นมา แต่ต่อมาข้อมูลฝ่ายลาวก็ระบุว่าเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นจริง โดยฝ่ายลาวให้เหตุผลว่าราษฎรไทยเข้าไปตัดไม้ในเขตลาว ส่วนข้อมูลฝ่ายไทยกล่าวว่าราษฎรไทยเหล่านี้ทำไร่อยู่ในเขตไทย ส่วนข้อมูลเรื่องการปล่อยตัวราษฎรไทยที่ถูกจับกุมไปนั้น ข้อมูลฝ่ายไทยระบุว่าราษฎรไทยที่ถูกจับตัวไปทั้ง 5 คนนั้น หลังจากถูกศาลท้องถิ่นเมืองบ่อแต่นัดตัดสินลงโทษ ยังคงถูกนำตัวไปกักบริเวณไว้ แต่ได้ฉวยโอกาสที่เจ้าหน้าที่ลาวอนุญาตให้ไปหาของป่ามาประกอบอาหารหลบหนีกลับมาได้ ส่วนข้อมูลฝ่ายลาวไม่พบว่ามีกรกล่าวถึงกรณีที่ราษฎรไทยทั้ง 5 คน หนีกลับมา ข้อมูล

¹ แหล่งเดิม. หน้า 183.

ฝ่ายลาวกล่าวถึงกรณีนี้เพียงว่า ศาลท้องถิ่นเมืองบ่อแต่นัดตัดสินลงโทษราษฎรไทยทั้ง 5 คน ด้วยการเนรเทศกลับบ้านเกิดเมืองนอน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบข้อมูลของทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายลาวแล้ว วิเคราะห์ได้ว่าฝ่ายลาวคงพอใจปล่อยให้ราษฎรไทยทั้ง 5 คนกลับมาได้

ในเรื่องการโจมตีแคมเปญบริษัททำไม้นั้น ถ้ามีปัญหาเรื่องการระบุเส้นเขตแดนระหว่างประเทศ การมีกำลังติดอาวุธของอีกฝ่ายอยู่ใกล้แนวชายแดนโอกาสที่จะเกิดการปะทะกันจะมีมาก รวมไปถึงการล้ำเขตแดนกัน และการปะทะกับกองกำลังกำลังรักษาชายแดนของอีกฝ่ายแบบประปรายก็เป็นเหตุการณ์ปกติที่สามารถเกิดขึ้นได้ ในช่วงเวลาที่สถานการณ์ความขัดแย้งของอุดมการณ์การเมืองระหว่างประเทศฝ่ายคอมมิวนิสต์และฝ่ายประชาธิปไตยยังคงมีอยู่ในหลายจุดทั่วโลก

ส่วนเรื่องการจับกุมตัวราษฎรนั้น แม้จะเป็นการจับกุมที่อำเภอนาแห้วซึ่งอยู่นอกเขตความขัดแย้ง แต่ก็ยังเป็นเขตติดต่อกับบ้านร่มเกล้าและมีพื้นที่ติดชายแดนลาวด้วย โอกาสที่ราษฎรจะล้ำเขตแดนของอีกฝ่ายจึงเกิดขึ้นได้ง่าย โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนสมัยก่อนที่อำนาจรัฐยังเข้าไปไม่ถึงประชาชนทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายลาวในบริเวณนั้น ต่างก็ไปมาหาสู่กันอยู่เสมอ เนื่องจากมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติ เป็นมิตรสหาย หรือแลกเปลี่ยนสินค้ากัน โดยไม่ต้องมีบัตรผ่านแดนประชาชนเหล่านี้สามารถเดินทางข้ามแม่น้ำเหือง ที่เป็นแม่น้ำสายเล็กๆ ไปมาอย่างเป็นปกติ เป็นไปได้ว่าชาวบ้านในบริเวณนั้นเข้าไปในเขตแดนลาวจริง แต่ชาวบ้านไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องเขตแดน รวมทั้งไม่ให้ความสำคัญในเรื่องความขัดแย้งทางอุดมการณ์การเมืองระหว่างประเทศเหมือนกับชนชั้นปกครอง พวกเขายังคงใช้ชีวิตตามปกติเหมือนเช่นในอดีตที่ผ่านมา กรณีนี้จึงเป็นไปได้ว่าราษฎรไทยที่ถูกจับนี้ เป็นเหยื่อการเมืองท้องถิ่น จากเหตุการณ์ วันที่ 31 พฤษภาคม ค.ศ.1987 ดังจะเห็นได้จากเมื่อฝ่ายลาวติดต่อให้ฝ่ายไทยไปรับตัวนั้นได้ตั้งเงื่อนไขให้ตัวแทนฝ่ายไทย เสนอยอมรับว่าราษฎรเหล่านี้ไปตัดไม้ในดินแดนลาว

4.2 เปรียบเทียบเหตุการณ์ความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้า

ข้อมูลการหนังสือพิมพ์ลาวนั้นไม่พบข่าวสถานการณ์จากบ่อแต่น(ฝ่ายลาวเรียก) ในช่วงเดือน สิงหาคม – ตุลาคม ค.ศ.1987 เหมือนดังเช่นข้อมูลจากฝ่ายไทย ข้อมูลฝ่ายลาวจะเริ่มปรากฏก็เริ่มในเดือน พฤศจิกายน ค.ศ.1987

4.2.1 เดือนพฤศจิกายน ค.ศ.1987

เป็นเดือนที่กองทัพภาคที่ 3 ของไทยเริ่มได้ใช้ยุทธการสอยดาว 01* เพื่อผลักดันทหารลาวออกจากพื้นที่ความขัดแย้ง เหตุการณ์ช่วงเดือนนี้ เป็นการโจมตีจากฝ่ายไทยดังที่ฝ่ายลาวกล่าวถึง โดยช่วงเดือนนี้ข่าวจากหนังสือพิมพ์ลาวกล่าวถึงเหตุการณ์น้อยมาก

4.2.2 เดือนธันวาคม ค.ศ.1987

กองทัพภาคที่ 3 ของไทย ใช้ยุทธการสอยดาว 02 ในวันที่ 15 ธันวาคม ค.ศ.1987 ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ฝ่ายลาวถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของสงครามร่มเกล้า ฝ่ายไทยเสริมกำลังเข้าพื้นที่บ้านร่มเกล้าทั้งกำลังทหาร ปืนใหญ่ขนาดต่างๆ และเครื่องบินเอฟ 5 อี สนับสนุนการโจมตีทางอากาศ ซึ่งเป็นไปตามรายงานข่าวสถานการณ์ที่บอแตนในหนังสือพิมพ์ลาว ที่มักจะกล่าวถึงการยิงปืนใหญ่พร้อมด้วยการใช้เครื่องบินไอพ่น โจมตีทิ้งระเบิดในดินแดนลาว

หลังจากที่กองทัพภาคที่ 3 เริ่มใช้ยุทธการสอยดาว ฝ่ายลาวกล่าวว่าไทยใช้ปืนใหญ่ที่กระสุนบรรจุสารเคมียิงเข้าใส่แผ่นดินลาว ซึ่งในประเด็นนี้ผู้วิจัยคิดว่าไม่น่าเป็นไปได้เนื่องจากกระสุนติดหัวรบเคมีนอกจากจะราคาสูงกว่ากระสุนปกติที่ทำให้ต้องเพิ่มงบประมาณขึ้นมาแล้ว การใช้อาวุธเคมียังเป็นการละเมิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งอาจจะทำให้นานาชาติหันมากดดันไทยได้ อีกทั้งถ้าไทยละเมิดกฎดังกล่าว ถ้าปัญหามันร่มเกล้ากลายเป็นปัญหาระดับโลกที่ทำให้สหประชาชาติเข้ามาตัดสิน

จากที่หนังสือพิมพ์ประชาชนฉบับวันที่ 22 ธันวาคม ค.ศ. 1987 ได้เสนอข่าวว่าวิทยุกระจายเสียงของเวียดนามออกอากาศวันที่ 17 ธันวาคม ค.ศ. 1987 แสดงความไม่เห็นด้วยกับปฏิบัติการทางทหารของไทย และบอกว่าเวียดนามสนับสนุนต่อหลักการอันถูกต้องของลาวอย่างเด็ดเดี่ยว พร้อมทั้งขอให้ไทยยุติปฏิบัติการทางทหารและเจรจากับลาว ซึ่งการลงข่าวนี้น่าจะสอดคล้องกับการแสดงความเห็นของหน่วยงานด้านความมั่นคงของไทยในช่วงเวลาดังกล่าวนี้นี้ว่าเวียดนามเป็นผู้สนับสนุนลาว ดังที่เอกสารฝ่ายไทยนำเสนอ

4.2.3 เดือนมกราคม ค.ศ.1988

การสู้รบในเดือนนี้ยังคงรุนแรงต่อเนื่องมาจากเดือนธันวาคม ข่าวสถานการณ์จากบอแตนของหนังสือพิมพ์ลาวยังเป็นไปในทำนองเดิมคือ กล่าววาทหารไทยยังคงยิงปืนใหญ่ถล่มดินแดนลาวพร้อมด้วยเครื่องบินโจมตีทิ้งระเบิดในดินแดนลาว แต่รายงานฝ่ายไทยไม่ค่อยมีการกล่าวถึงว่าฝ่ายลาวยิงปืนใหญ่เข้าใส่ที่ตั้งทหารไทย รายงานฝ่ายไทยในช่วงเดือนนี้ส่วนใหญ่เป็นการรายงานการบุก

* ข้อมูลฝ่ายไทยระบุไม่เจาะจงวันและเวลาราววันไหน มีใน ศรี อินทพันธ์; ประโยชน์ มั่นคงดี; และชวติ พิสุทธิพันธ์. (2531). เอกสารทางประวัติศาสตร์ สันติภาพไทย-ลาว. หน้า 30. ระบุว่า วันที่ 3 พฤศจิกายน ค.ศ. 1987 ฝ่ายไทยจัดกำลังเข้าตีเนิน 1428 ถึง 2 ครั้ง แต่ไม่สามารถยึดได้ ดังนั้นผู้วิจัยคิดว่าวันที่ 3 พฤศจิกายนน่าจะเป็นวันเริ่มต้นใช้กำลังทหารในยุทธการสอยดาว 01

เข้ายึดเนินต่างๆ คืบของทหารไทย จากข้อมูลของทั้งสองฝ่ายวิเคราะห์ได้ว่าในช่วงเวลานี้ทหารไทยเป็นฝ่ายบุก ส่วนฝ่ายลาวนั้นตั้งรับในฐานปฏิบัติการของตน แต่การดำเนินการทางการเมืองนั้นการยืมนันท์ก็ช่วยจำให้อีกฝ่ายหรือการออกแถลงการณ์ จะเป็นการรายงานในทางที่เป็นประโยชน์แก่ฝ่ายตน

4.2.4 เดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.1988

ในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1988 ที่โฆษกกระทรวงการต่างประเทศของลาวกล่าวถึงกรณีที่ว่า ตั้งแต่วันที่ 27 มกราคม ค.ศ.1988 ทหารไทยบุกโจมตีขนาดใหญ่และร้ายแรงที่สุด ตรงนี้สอดคล้องกับการที่กองทัพภาคที่ 3 สั่งให้กองพลทหารราบที่ 4 จัดกำลังเข้าเสริมพื้นที่ทางด้านจังหวัดอุดรธานีบริเวณรอยต่อกับบ้านร่มเกล้า ในวันที่ 25 มกราคม ค.ศ.1988 แม้ไม่มีรายงานฝ่ายไทยว่าช่วงเวลาที่ผ่านมาฝ่ายลาวกล่าวถึงนี้ ไทยได้เพิ่มความรุนแรงในการปฏิบัติการทางทหาร แต่การเสริมกำลังจากหน่วยที่ไม่ได้รับผิดชอบโดยตรง (กองทัพภาคที่ 3 มีกำลังหลัก 2 กองพล คือ กองพลทหารม้าที่ 1 และ กองพลทหารราบที่ 4 โดย กองพลทหารราบที่ 4 จะรับผิดชอบชายแดนตั้งแต่รอยต่อของจังหวัดกาญจนบุรีกับจังหวัดตาก ตรงอำเภออุ้มผาง ไล่ไปจนถึงอำเภอปาย ซึ่งเป็นรอยต่อระหว่างจังหวัดแม่ฮ่องสอนกับจังหวัดเชียงใหม่ ต่อจากนั้นกองพลทหารม้าที่ 1 จะรับผิดชอบพื้นที่ต่อมาจนถึงแนวชายแดนด้านจังหวัดเลย จากจุดนี้ชายแดน ลาว-ไทย เป็นเขตรับผิดชอบของกองทัพภาคที่ 2 ร่วมกับกองทัพเรือ ในส่วนของชายแดนตามลำแม่น้ำโขง) เข้าพื้นที่ข้างเคียง แสดงว่ามีการเตรียมขยายระดับปฏิบัติการ ต่อมาทหารไทยได้ขยายระดับการปฏิบัติการในพื้นที่บ้านร่มเกล้า หลังจากพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ผบ.ทบ และรักษาการ ผบ.สส. สั่งการให้ผลักดันกองกำลังลาวออกไปให้ได้ในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1988 แต่การรายงานของหนังสือพิมพ์ลาวยังเป็นปกติคือการสู้รบยังรุนแรง ทหารไทยยังยิงปืนใหญ่ถล่มเข้ามาในดินแดนลาว

เมื่อนายไกสอน พมวิหาน นายกรัฐมนตรีของลาว ส่งสาส์นถึงพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1988 เพื่อขอหารือแก้ไขปัญหามอบหมายให้ทหารของทั้งสองฝ่ายดำเนินการเจรจากันในเบื้องต้น หนังสือพิมพ์ลาวรายงานว่านายไกสอน เป็นผู้ส่งสาส์นมาไทยเพื่อขอให้มีการยุติการใช้กำลังทหารต่อกัน ด้วยเหตุผลว่าประธานสภารัฐมนตรีของลาวไม่ต้องการเห็นการสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนทั้งลาวและไทยอีก นำไปสู่การเจรจาทางทหาร และการหยุดยิง ตามรายงานของทั้งสองฝ่ายไทยและฝ่ายลาว สรุปได้ว่าในช่วงก่อนจะมีการหยุดยิงในวันที่ 19 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1988 ทั้งสองฝ่ายต่างมีรายงานการปะทะกันออกมา โดยแต่ละฝ่ายกล่าวว่าอีกฝ่ายเป็นผู้เข้าโจมตีก่อน จึงต้องตอบโต้กลับ

4.3 เปรียบเทียบผลของเหตุการณ์ความขัดแย้ง

ผลของการสู้รบกันในด้านตัวเลขผู้เสียชีวิตนั้น หนังสือพิมพ์ลาวไม่มีรายงานไว้ แม้แต่ตัวเลขการสูญเสียของฝ่ายลาวเอง ส่วนรายงานของฝ่ายไทยนั้นนอกจากผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บของไทยและลาวแล้ว ยังมีรายงานว่าทหารเวียดนาม โซเวียต และคิวบาเสียชีวิตด้วย ซึ่งทั้ง 3 ประเทศนี้เป็นประเทศที่ปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์เช่นเดียวกับลาว รายงานของฝ่ายไทยนี้สอดคล้องกับในช่วงที่ยังคงมีการสู้รบกัน ที่เจ้าหน้าที่ระดับสูงในหลายหน่วยงานของไทยกล่าวว่า มีทหารประเทศที่ 3 ช่วยลาวในการทำสงครามครั้งนี้ โดยเฉพาะเวียดนามนั้นถูกกล่าวถึงมากที่สุด ตรงนี้คงเป็นเพราะเวียดนามได้ทำสนธิสัญญามิตรภาพ 25 ปีกับลาว ที่ทำให้เวียดนามสามารถคงกำลังทหารไว้ในลาวได้ ดังที่กล่าวไว้ในบทที่ 2 และไทยกับเวียดนามก็มีปัญหากันในเรื่องแนวชายแดนทางด่านกัมพูชา ที่เวียดนามเข้าไปพัวพันกับปัญหาการเมืองภายในของกัมพูชา และมีกำลังทหารเวียดนามจำนวนหนึ่งอยู่ในกัมพูชา เมื่อเกิดเหตุการณ์ปะทะกันระหว่างกลุ่มต่อต้านเวียดนามกับกลุ่มสนับสนุนในบริเวณชายแดนไทย – กัมพูชา และมีการล้าเขตแดนรวมไปถึงอาวุธที่พลัดหลงเข้ามา ทำให้ไทยมองว่าเป็นฝีมือของกองกำลังเวียดนาม ที่ต้องการรุกรานไทย รวมไปถึงการเกิดเหตุการณ์ชองบกบริเวณอำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี ช่วงเดือนมกราคม – พฤษภาคม ค.ศ.1987 ที่ทหารกองทัพบกที่ 2 ใช้กำลังผลักดันกองกำลังเวียดนามที่ล้าพรแดนเข้ามาด้วย

ฝ่ายลาวมีรายงานตอบโต้ไทยในกรณีนี้ว่าฝ่ายไทยกล่าวบิดเบือนความจริงเรื่องเวียดนาม และกล่าวว่าฝ่ายไทยมีความคิดที่จะรุกรานลาว สังเกตได้จากเมื่อมีการกล่าวถึงทหารไทย หนังสือพิมพ์ลาวจะใช้คำว่า “ทหารปะติกันขาวจัดไท” โดยตลอดหรือถ้ากล่าวถึงหน่วยงานความมั่นคงอื่นๆ ก็จะใช้คำว่า “พวกปะติกันขาวจัดไท” * ซึ่งตรงนี้ยังสะท้อนได้อีกว่า ฝ่ายลาวยังคงระแวงไทยว่ายังร่วมมือกับสหรัฐอเมริกา รุกรานลาวอีกครั้งหนึ่ง (คำว่า ขาว ฝ่ายลาวใช้แทนความหมายของฝ่ายทุนนิยม เมื่อเป็นคำ ขาวจัด น่าจะหมายถึง การที่ลาวมองว่าไทยยังคงเป็นเครื่องมือของสหรัฐอเมริกา ที่จะมารุกรานลาวเหมือนที่เคยเกิดขึ้นในอดีต) ในเรื่องประเด็นความช่วยเหลือของเวียดนามนี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เพื่อนรุ่นพี่ชาวลาวผู้หนึ่งที่ไม่ขอเปิดเผยนาม¹ เขาให้ข้อคิดที่น่าสนใจว่า ลาวกับเวียดนามร่วมแรงร่วมใจกันในการทำสงครามกับสหรัฐอเมริกามาเกือบ 20 ปี จนได้รับเอกราช การที่จะมีทหารเวียดนามมาช่วยลาวไม่ใช่เรื่องแปลก เนื่องจากลาวกับเวียดนามเหมือนเป็นพี่น้องกันที่เคยร่วมเป็นร่วมตายกันมา ถ้าเวียดนามถูกประเทศอื่นรุกรานลาวก็

* คำว่า “ปะติกัน” ในความหมายของลาว หมายถึงพวกปฏิกริยา คือพวกที่มีแนวคิดขัดแย้งไม่ปฏิบัติตามการชี้แนะของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว หรือฝ่าฝืนกฎระเบียบในการควบคุมประชาชนของพรรค บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดที่ถูกกล่าวหาให้เป็นพวกปะติกัน จะถูกทางพรรคจับตาดูอย่างใกล้ชิด และพร้อมที่จะถูกจับหรือส่งไปอบรม เพื่อเปลี่ยนแนวคิด ณ ศูนย์สัมมนาของทางรัฐบาลในทันที : จากชินวัณน์ แม้นเดช. (2544). ความสัมพันธ์ลาว-ไทย ศึกษาพัฒนาการนโยบายของลาว จากปี ค.ศ. 1975 ถึง 2001. หน้า 90.

¹ พี่ทง (นามสมมุติ) อายุ 39 ปี พนักงานบริษัทเอกชน. (2009, 17 กุมภาพันธ์). สัมภาษณ์โดย วิศวมาศ ปาลสาร ที่กำแพงนครเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ต้องไปช่วย เมื่อผู้วิจัยถามถึงทหารต่างชาติอื่นๆ เขาบอกว่าไม่เคยเห็นทั้งในสนามรบหรือที่ปรึกษาทางทหารในเวียงจันทน์ เพื่อนคนนี้ยังบอกอีกว่า จริงๆ แล้วลาวไม่ยากทำสงครามกับไทย เพราะถือว่าคนทั้งสองประเทศใกล้เคียงกัน คอยกันรู้เรื่อง แต่ที่ฝ่ายลาวต้องรบเพราะกลัวว่า ลาวจะต้องตกเป็นเมืองขึ้นของชาติอื่นอีก (กลัวว่าไทยจะรุกรานมายึดเอาลาว) เพราะในช่วงสงครามปลดปล่อย ชาวลาวยากลำบากมากและไม่อยากกลับไปมีสภาพที่เป็นแบบนั้นอีก แต่เขาแสดงความคิดเห็นว่า ถ้ารบยึดเออลาวจะไม่มีทางแพ้ เพราะเมื่อครั้งที่ทหารลาวรบกับสหรัฐอเมริกาเจมา ได้สงครามที่หนักกว่านี้ (บิดาของผู้ให้สัมภาษณ์เป็นทหารมาก่อนในช่วงสงครามปลดปล่อย) ทำให้ทหารลาวมีประสบการณ์ในการทำสงครามที่ดีกว่าทหารไทย

ผู้วิจัยเชื่อว่า มีทหารเวียดนามช่วยลาวในการทำสงครามจริง โดยอาจช่วยรบในแนวรบหรือช่วยในการวางแผน หรือการสนับสนุนอาวุธยุทโธปกรณ์ก็เป็นไปได้ แต่การที่ฝ่ายลาวออกมาปฏิเสธข้อกล่าวหาของไทยในกรณีนี้ รวมไปถึงทางเวียดนามก็ออกมาปฏิเสธด้วย คงเป็นเรื่องเหตุผลทางการเมืองระหว่างประเทศ

ส่วนการเจรจาทางการเมืองในระดับรัฐบาลที่จัดขึ้น 2 รอบ คือรอบแรกระหว่างวันที่ 3-4 มีนาคม ค.ศ.1988 ที่กรุงเทพฯ รอบที่สองระหว่างวันที่ 17-18 มีนาคม ค.ศ.1988 ผลการเจรจายังไม่ได้ข้อยุติเนื่องมาจากทั้งฝ่ายลาว และ ฝ่ายไทย มีจุดยืนคนละอย่าง กล่าวคือฝ่ายไทยเสนอให้มีการตั้งคณะกรรมการปักปันเขตแดน ส่วนฝ่ายลาวเสนอให้ตกลงเรื่องเขตแดนในพื้นที่ความขัดแย้งกันให้ได้ก่อนจึงค่อยตั้งคณะกรรมการนี้ขึ้น

เหตุการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นบริเวณบ้านร่มเกล้า เมื่อเปรียบเทียบในการรายงานข้อมูลของแต่ละฝ่ายแล้วจะเห็นได้ว่า จุดเริ่มต้นของความขัดแย้งคือ เรื่องเส้นเขตแดนในพื้นที่ไม่มีความแน่นอน ทำให้ต่างฝ่ายต่างอ้างประโยชน์แก่ฝ่ายตนได้ โดยมีเรื่องการทำไม้ในพื้นที่บ้านร่มเกล้าของบริษัทเอกชนไทยเป็นชนวนหลัก ส่วนเรื่องจุดเริ่มต้นของการใช้กำลังทหาร ถ้านับจากกระสุนปืนนัดแรก เป็นฝ่ายลาวที่ลั่นออกมาก่อนจากเหตุการณ์ในวันที่ 31 พฤษภาคม ค.ศ.1987 แต่ถ้าเป็นขั้นปฏิบัติการต่อสู้ที่ต่างทางทหารแล้ว ข้อมูลจากทั้งสองฝ่ายไม่ตรงกันคือ ฝ่ายลาวกล่าวว่าทหารไทยโจมตีที่ตั้งทหารลาว ในยุทธการสอยดาว 01 ช่วงวันที่ 4-6 พฤศจิกายน ค.ศ.1988 ส่วนฝ่ายไทยมีรายงานการเข้าโจมตีต่อสู้ที่ต่างทางทหารเกิดขึ้นในวันที่ 8 สิงหาคม ค.ศ.1987 ที่กองกำลังลาวโจมตีฐานกองร้อยทหารพรานที่ 3405 ปะทะกันนานเกือบ 4 ชั่วโมง แต่ไม่มีข้อมูลทางฝ่ายลาวกล่าวถึงเหตุการณ์นี้ ส่วนการยุติการสู้รบลงนั้นเกิดขึ้นเนื่องจาก นายกรัฐมนตรีลาวส่งสาส์นถึงนายกรัฐมนตรีไทย ข้อมูลทั้งของไทยและลาวยืนยันตรงกันว่า นายกรัฐมนตรีลาวเป็นผู้ส่งสาส์นมาถึงฝ่ายไทยก่อน โดยทางลาวให้เหตุผลที่นายกรัฐมนตรีของลาวส่งสาส์นมาเพื่อให้ยุติการสู้รบ ก็เพื่อให้เกิดสันติภาพขึ้นในบริเวณดังกล่าว

ในกรณีการส่งสาส์นขอยุติการสู้รบกันนี้แม้ทางนายกรัฐมนตรีลาวจะเป็นผู้ส่งมาก่อน แต่จากเอกสารของฝ่ายไทย ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า ทางฝ่ายไทยมีส่วนในการดำเนินการยุติการสู้รบด้วยเช่นกัน โดยมีพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ อดีตนายกรัฐมนตรีไทย ผู้ซึ่งมีสายสัมพันธ์อันดีกับรัฐบาลและนายกรัฐมนตรีของลาว เป็นผู้ประสาน ทั้งนี้จะเห็นได้จากพลเอกเกรียงศักดิ์ ได้เดินทางไปเจรจากับฝ่ายลาวที่กำแพงนครเวียงจันทน์¹ เนื่องจากในสมัยพลเอกเกรียงศักดิ์เป็นนายกรัฐมนตรีนั้น มีสัมพันธ์ที่ดีกับทางรัฐบาลลาว* กรณีนี้สอดคล้องกับข้อมูลของหนังสือพิมพ์ลาว ที่เมื่อกล่าวถึงการโจมตีของทหารไทยใส่ดินแดนลาวมักจะบอกเสมอว่าการกระทำของไทยนั้นเป็นการละเมิดต่อแถลงการณ์ร่วมกันใน ค.ศ. 1979 แสดงให้เห็นว่าฝ่ายลาวให้ความสำคัญกับแถลงการณ์ฉบับนี้ และน่าจะรวมไปถึงผู้นำของไทยที่มีส่วนทำให้แถลงการณ์ร่วมฉบับนี้เกิดขึ้นได้ด้วย พลเอกเกรียงศักดิ์ จึงเป็นบุคคลที่เหมาะสมในการเจรจากับฝ่ายลาวในปัญหานี้ ในที่สุดการดำเนินการเพื่อยุติความขัดแย้งของไทยกับลาวจึงเกิดขึ้น ไม่ว่าจะด้วยการร้องขอมาจากฝ่ายใดในรัฐบาลไทยหรือลาวในสมัยนั้นก็ตาม แต่การดำเนินการของพลเอกเกรียงศักดิ์ในครั้งนี้ถือว่ามีส่วนสำคัญที่มีส่วนทำให้เหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างสองประเทศยุติลงได้

4.4 เปรียบเทียบการดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้า

การดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้า ทั้งไทยและลาวต่างใช้วิธีการทางทูต ในเบื้องต้นแต่ปรากฏว่าไม่สามารถแก้ไขปัญห ทั้งไทยและลาวจึงดำเนินการด้วยการใช้กำลังทางทหารตามที่ได้อ้างมาแล้ว จนเมื่อความขัดแย้งขยายตัวรุนแรงและไม่มีทีท่าว่าจะยุติลง การดำเนินการด้วยวิธีการทางทูตจึงถูกนำกลับมาใช้อีกครั้งและกลายเป็นวิธีการที่สำคัญที่ทำให้การใช้กำลังต่อกันยุติลงได้

¹ ดูรายละเอียดได้จากการบันทึกของหนึ่งในทีมงานที่ร่วมเดินทางใน วงศ์ พลนิกร. (2531?). ผู้ข้ามโขงยามรุ่งอรุณ : บันทึกเบื้องหลังการยุติสงครามไทย-ลาว. ม.ป.พ.

* รัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ (ค.ศ.1977-1980) นับเป็นรัฐบาลไทยที่มีความสัมพันธ์กับลาวดีที่สุด นับตั้งแต่ลาวเปลี่ยนแปลงการปกครองใน ค.ศ. 1975 ถ้าเทียบกับรัฐบาลไทยชุดอื่นๆในสมัยนั้น โดยในสมัยรัฐบาล พลเอกเกรียงศักดิ์ได้มีการออกแถลงการณ์ร่วมไทย – ลาว ฉบับลงวันที่ 6 มกราคม ค.ศ. 1979 ซึ่งถือเป็นข้อตกลงฉบับแรกที่ลงนามโดยผู้นำสูงสุดของทั้งไทยและลาว คือพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ นายกรัฐมนตรีไทย และนายไกสอน พมวิหาน นายกรัฐมนตรีลาว โดยมีสาระสำคัญเป็นแนวทางในการขยายความสัมพันธ์ของไทยและลาวทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม [ดูรายละเอียดแถลงการณ์นี้ได้ ใน วงศ์ พลนิกร. (2531?).

ผู้ข้ามโขงยามรุ่งอรุณ : บันทึกเบื้องหลังการยุติสงครามไทย-ลาว. หน้า 68 – 75. ; สุรัชย์ ศิริไกร. (2527). รายงานการวิจัย สาเหตุของการกระทบกระทั่งตามพรมแดนไทย – ลาว : ค.ศ. 1975 – 1981. หน้า 162 - 168. ; ศรี อินทปนัด ; ประโยชน์ มั่นคงดี ; และ ชวติ พิสุทธิพันธ์. (2531). เอกสารทางประวัติศาสตร์ สันติภาพไทย-ลาว. หน้า 181-185.; และ โสมเพ็ญ ขุฑธานนท์. (2526). ลาวกับความมั่นคงของประเทศไทย : ศึกษานโยบายของไทยต่อลาวระหว่าง พ.ศ. 2518-2523. หน้า 140 – 146.].

4.4.1 การดำเนินการแก้ไขปัญหของฝ่ายไทย

ในสมัยรัฐบาลเปรม 2 (30 เมษายน 1983 - 1 พฤษภาคม 1986) ได้มีการกำหนดขั้นตอนฟื้นฟูความสัมพันธ์ ระหว่างไทย – ลาว เอาไว้ ดังนี้

1. การเสริมสร้างความสัมพันธ์ในระดับท้องถิ่น ซึ่งได้ดำเนินไปด้วยดีในรูปของการแลกเปลี่ยนการเยือน การแข่งกีฬา การแข่งเรือ ระหว่างแขวงและจังหวัดตามบริเวณพรมแดน
2. การดำเนินการสร้างความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ชายแดน
3. การเสริมสร้างความสัมพันธ์ในระดับรัฐบาล ซึ่งได้มีการติดต่อเจรจากันอยู่เสมอ
4. การเปิดจุดผ่านแดน ไทยจะเปิดจุดผ่านแดนเพิ่มขึ้นในกรณีที่ลาวสนองตอบด้วยดีต่อขั้นตอนการฟื้นฟูความสัมพันธ์ดังกล่าว และเมื่อฝ่ายลาวร้องขอ¹

การกำหนดนโยบายดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าฝ่ายไทยต้องการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบ้านอันดีกับทางฝ่ายลาว สำหรับการดำเนินการแก้ไขปัญหามันร่เกล้าของฝ่ายไทยนั้น ฝ่ายไทยใช้การดำเนินการด้วยขั้นตอนทางการทูต โดยการยื่นบันทึกช่วยจำต่อรัฐบาลลาวในเรื่องที่กองกำลังลาวล้ำดินแดนไทย และการแถลงข่าวและออกแถลงการณ์โดยกระทรวงการต่างประเทศไทย เพื่อตอบโต้ข้อกล่าวหาเมื่อฝ่ายลาวมีการแถลงข่าวหรือมีการออกแถลงการณ์เกี่ยวกับสถานการณ์ที่บ้านร่มเกล้า โดยมาตรการทางการทูตของไทยนี้จะทำไปพร้อมกับปฏิบัติการทางทหาร ที่ค่อยๆยกระดับการปฏิบัติการขึ้นเรื่อยๆ นับตั้งแต่กองทัพภาคที่ 3 เริ่มใช้ยุทธการสอยดาว 02 ในวันที่ 15 ธันวาคม ค.ศ.1987 โดยหลังจากนั้นเมื่อการใช้วิธีการทางการทูตเพื่อที่จะให้ลาวถอนกำลังทหารออกจากพื้นที่ความขัดแย้งดูจะไม่ได้ผล ฝ่ายไทยจึงเปลี่ยนไปใช้การเพิ่มปฏิบัติการทางทหารเพื่อผลักดันกองกำลังลาวแทน จึงจะเห็นได้ว่าปฏิบัติการทางทหารของไทยเพิ่มระดับขึ้นเรื่อยๆ จนรุนแรงมากที่สุด ในต้นเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.1988

นอกจากการใช้วิธีการทางการทูตและการทหารแล้ว ฝ่ายไทยยังมีมาตรการกดดันฝ่ายลาว คือการกำหนดสินค้ายุทธปัจจัยและการเปิด-ปิด จุดผ่านแดน ทั้งนี้เนื่องจากในช่วงเวลานั้นลาวยังคงต้องพึ่งพาไทยทางเศรษฐกิจอยู่มาก สาเหตุส่วนหนึ่งนอกจากที่ลาวเป็นประเทศที่ไม่มีทางออกทางทะเล จึงต้องอาศัยการขนส่งสินค้าผ่านแดนทางบกจากประเทศเพื่อนบ้านแทนแล้ว การที่ลาวพึ่งพิงพึ่งพิงจากสงครามกลางเมืองอันยาวนานกว่า 20 ปี ที่ยุติลงใน ค.ศ.1975 ทำให้เศรษฐกิจภายในของลาวยังไม่เข้มแข็งนัก

สำหรับการกำหนดสินค้ายุทธปัจจัย ก็คือมาตรการในการกำหนดและควบคุมประเภทของสินค้าที่จะส่งผ่านจากไทยไปลาว² สินค้าที่จัดเป็นสินค้ายุทธปัจจัย อาทิเช่น ยาชนิดต่างๆ อุปกรณ์ทางการแพทย์ เครื่องอุปโภคบริโภคบางชนิดที่ทางรัฐบาลไทยเห็นว่าอาจนำไปใช้ในการก่อความไม่สงบได้และออกเป็นประกาศไว้ เป็นต้น โดยสินค้าเหล่านี้จะถูกตรวจสอบเป็นพิเศษถ้าจะมีการส่งข้ามแดนไปยังลาว โดยมีสินค้าที่ห้ามส่งข้ามชายแดนโดยเด็ดขาดในขณะนั้นคือ รถจักรยาน 2 ล้อ

¹ สมศักดิ์ ศรีวรรณะ. (2534). เล่มเดิม. หน้า 27-28.

² วิรัช ร่วมพงษ์พัฒน์. (2531). ปัญหาข้อขัดแย้งไทย-ลาว ในช่วงปี 2518 -ปัจจุบัน. หน้า 149.

ยางมะตอย และลวดหนาม¹ สินค้าเหล่านี้ถูกสั่งห้ามนำเข้าไปยังอำเภอชายแดนของจังหวัดเลยที่มีพรมแดนติดกับลาว เนื่องจากเป็นจุดผ่านแดนที่อยู่ใกล้กับบ้านร่มเกล้ามากที่สุด

สำหรับ จุดผ่านแดน ไทย-ลาว ในช่วงเวลานั้น ทางกรมไทยเปิดจุดผ่านแดน ไทย-ลาว อยู่ 3 ประเภท คือ

1. จุดผ่านแดนถาวร ซึ่งมีอยู่ 2 ที่คือ ที่ท่าเสด็จ จังหวัดหนองคาย และท่าข้าว จังหวัดมุกดาหาร

2. จุดผ่านแดนชั่วคราว ซึ่งสภาความมั่นคงแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการต่างประเทศ และ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) เป็นผู้พิจารณาร่วมกันว่าสมควรจะเปิดในจุดไหน (บริเวณอำเภอที่มีชายแดนติดกับลาว โดยไม่ได้เป็นการเปิดให้ข้ามแดนได้ตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับประกาศจากทางรัฐบาล) โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจะเป็นผู้ลงนามประกาศ จุดผ่านแดนประเภทนี้ใน ค.ศ. 1987 มีประมาณ 10 จุด

3. จุดผ่อนปรนการค้าชายแดน ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดตามแนวชายแดนจะเป็นผู้พิจารณาว่าจะเปิดจุดผ่านแดนหรือไม่ โดยให้คำนึงถึงผลประโยชน์ต่อคนไทยและคนลาว สินค้าที่จะส่งไปได้จะเป็นสินค้าอุปโภคบริโภคที่ไม่จัดเป็นยุทธปัจจัย ส่วนสินค้ายุทธปัจจัยผู้ว่าราชการจังหวัดจะเป็นผู้พิจารณา²

มาตรการที่ทางไทยใช้กดดันลาวนั้น เป็นการสั่งปิดจุดผ่านแดนประเภทที่ 3 คือ จุดผ่อนปรนการค้าชายแดน ทั้งหมด ส่วนจุดผ่านแดนถาวรและจุดผ่านแดนชั่วคราว ทางไทยยังคงเปิดตามปกติ เนื่องจากไทยเห็นว่ามีสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพของประชาชนลาวที่จะต้องส่งข้ามแดนจากฝั่งไทยอยู่มาก และไม่ต้องการให้ประชาชนทั่วไปเดือดร้อน ทั้งการปิดจุดผ่านแดนทั้งหมดจะเป็นการขยายความขัดแย้งให้บานปลายออกไปอีก โดยทางไทยจะเพิ่มความเข้มงวดในการส่งสินค้าผ่านแดนมากขึ้นแทน

4.4.2 การดำเนินการแก้ไขปัญหาของฝ่ายลาว

นโยบายต่างประเทศของลาวประการหนึ่งที่กำหนดเป็นนโยบายปฏิบัติต่อไทยซึ่งมีเนื้อหา คือ “ปรารถนาที่จะรักษาและพัฒนาความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อนบ้านกับไทย รวมทั้งขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การค้า วัฒนธรรม และการศึกษา ตามแถลงการณ์ร่วม ลาว-ไทย เมื่อ ค.ศ. 1979”³ จากการที่ลาวกำหนดนโยบายต่อไทยเช่นนี้ย่อมแสดงให้เห็นว่า แม้ลาวกับไทยจะมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่ต่างกัน และลาวยังถือว่าสหรัฐอเมริกาเป็นภัยคุกคามหลักต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่ในฐานะประเทศเพื่อนบ้านที่มีภูมิหลังทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเกี่ยวข้องกันเป็น

¹ แหล่งเดิม. หน้า 149.

² แหล่งเดิม. หน้า 150.

³ สมศักดิ์ ศรีวรรณ. (2534). นโยบายการเปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า บทวิเคราะห์ด้านสังคมจิตวิทยา ศึกษาเฉพาะกรณีสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. หน้า 16.

เวลานาน รวมทั้งมีพรมแดนติดกันเป็นระยะทางยาว ทั้งสองฝ่ายยังคงต้องพึ่งพาอาศัยกันในด้านต่าง ๆ การตั้งตัวเป็นศัตรูต่อกันย่อมไม่ส่งผลดีต่อทั้งฝ่ายลาวและฝ่ายไทย

การดำเนินการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งของฝ่ายลาวนั้น พบว่านอกจากฝ่ายลาวจะได้ดำเนินการตามขั้นตอนวิธีการทางการทูต ด้วยการยื่นบันทึกช่วยจำต่อรัฐบาลไทยแล้ว ทางลาวยังได้ดำเนินการทางการทูตในระดับนานาชาติ ด้วยการการยื่นจดหมายของรัฐบาลที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการละเมิดอธิปไตยของลาวโดยทหารกองทัพบกที่ 3 ของไทย ถึงเลขาธิการองค์การสหประชาชาติด้วย โดยลาวเริ่มยื่นบันทึกช่วยจำให้ไทยเป็นครั้งแรกเมื่อกองทัพบกที่ 3 ของไทยเริ่มยุทธการสอยดาว 02 ในวันที่ 15 ธันวาคม ค.ศ.1987 หลังจากนั้นในวันที่ 17 ธันวาคม ค.ศ. 1987 ลาวก็ยื่นหนังสือถึงเลขาธิการองค์การสหประชาชาติในทันที จะเห็นได้ว่าเมื่อทางไทยเริ่มยกระดับการปฏิบัติการทางทหารให้รุนแรงขึ้น ฝ่ายลาวก็นำเรื่องนี้แจ้งให้องค์การสหประชาชาติทราบอย่างเป็นทางการในทันที ซึ่งการที่ทางลาวรีบดำเนินการยื่นหนังสือถึงองค์การสหประชาชาตินี้ ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นวิธีการที่จะดึงคนกลางที่มีอำนาจเข้ามาร่วมรับรู้ปัญหา และยังเหมือนเป็นการชิงบอกถึงปัญหาความขัดแย้งต่อกันให้นานาชาติได้รับรู้ เพื่อที่อย่างน้อยการปฏิบัติการทางทหารต่อไปของไทยจะมีนานาชาติจับตามดู ตรงนี้เป็นการช่วงชิงความได้เปรียบต่อกันแม้จะมีเพียงเล็กน้อยก็ตามที่

หลังจากกองทัพบกที่ 3 ของไทยเริ่มใช้ยุทธการสอยดาว 02 ความรุนแรงของการใช้กำลังทางทหารต่อกันก็เพิ่มขึ้นตามลำดับ ทำให้ทางลาวโดยกระทรวงการต่างประเทศลาวเริ่มใช้วิธีการออกแถลงการณ์โจมตีการกระทำของกองกำลังทหารไทย โดยมีการออกแถลงการณ์ในวันที่ 27 ธันวาคม ค.ศ. 1987 ก่อนจะยื่นเป็นบันทึกช่วยจำต่อรัฐบาลไทยย้ำในเนื้อหาเดียวกับที่ได้ออกแถลงการณ์ไปอีกครั้งหนึ่ง หลังจากนั้นในช่วงเดือนมกราคม จนถึง เดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.1988 ที่การสู้รบกันยังดำเนินไปอย่างรุนแรงต่อเนื่อง กระทรวงการต่างประเทศลาวได้ยื่นบันทึกช่วยจำต่อรัฐบาลไทยในวันที่ 7 มกราคม ค.ศ. 1988 ซึ่งเนื้อหานอกจากจะเป็นการประท้วงปฏิบัติการทางทหารของไทยแล้ว ทางลาวยังกล่าวถึงเรื่องที่ลาวพร้อมจะเจรจากับไทยไม่ว่าจะเป็นที่กรุงเทพฯ หรือ เวียงจันทน์ด้วย แต่ในการเจรจาจะต้องไม่นำเรื่องการถอนทหารมาเป็นเงื่อนไข ซึ่งการที่ทางลาวมีการกล่าวถึงการพร้อมจะยอมเจรจาโดยไม่เกี่ยงสถานที่นี้ นับเป็นการดำเนินการทางการทูตที่ชาญฉลาด ที่การยอมเจรจาโดยที่ลาวยังไม่ได้เป็นฝ่ายพ่ายแพ้ในการสู้รบ ทำให้ดูเหมือนว่าทางฝ่ายลาวต้องการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี

หลังจากนั้นสถานการณ์ทางทหารยังคงรุนแรง โดยทุกครั้งที่ฝ่ายไทยเพิ่มการปฏิบัติการทางทหาร ฝ่ายลาวจะออกแถลงการณ์เกี่ยวกับสถานการณ์การสู้รบกัน โดยมีเนื้อหาเป็นการโจมตีการปฏิบัติการของกองกำลังทหารไทยในทันทีด้วยเช่นกัน และมีการเปิดประเด็นโจมตีฝ่ายไทยใหม่ด้วยการนำเรื่องฝ่ายไทยใช้อาวุธติดหัวรบเคมีในการปฏิบัติการเข้ามากล่าวด้วย ในแถลงการณ์ วันที่ 25 มกราคม ค.ศ. 1988 ซึ่งการนำประเด็นอันเป็นเรื่องที่ขัดต่อหลักกฎหมายระหว่างประเทศและค่อนข้างละเอียดอ่อนต่อหลักมนุษยธรรม ซึ่งได้รับความสนใจจากนานาชาติได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าคู่ขัดแย้งจะมีการใช้อาวุธเคมีจริงหรือไม่ก็ตาม แต่เมื่อถูกกล่าวหาว่าต้องถูกจับตามองจากนานาชาติ ซึ่งตรงนี้อาจส่งผลต่อปฏิบัติการทางทหารที่กำลังได้เปรียบอาจต้องชะลอการปฏิบัติการลงไปได้

เมื่อล่วงเข้าสู่ต้นเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.1988 ที่การสู้รบกันทวีรุนแรงขึ้นอีกและไม่มีทีท่าว่าจะยุติลง นายกรัฐมนตรีลาว นายไกสอน พมวิหาร ก็ได้ส่งโทรเลขถึงนายกรัฐมนตรีไทย พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เสนอให้มีการหาทางออกในปัญหาความขัดแย้งโดยมอบให้ผู้นำทางทหารของทั้งลาวและไทยพบปะเจรจากันเพื่อแก้ไขปัญหา ที่ทำให้เกิดการหยุดยิงขึ้นในวันที่ 19 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988

4.4.3 เปรียบเทียบการดำเนินการแก้ไขปัญหของฝ่ายไทยกับลาว

จากการดำเนินการแก้ไขปัญหความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้าของฝ่ายไทยกับฝ่ายลาว ดังที่ได้กล่าวไปข้างต้น จะเห็นได้ว่าทั้งลาวและไทยมีวิธีการปฏิบัติที่ไม่ต่างกันมากนักคือ ในด้านการดำเนินการแก้ปัญหาด้วยวิธีทางการทูตนั้น มีการยื่นบันทึกช่วยจำให้อีกฝ่ายเพื่อประท้วงการกระทำของอีกฝ่าย หรือเมื่อฝ่ายใดออกแถลงการณ์ถึงเหตุการณ์ความขัดแย้งอีกฝ่ายก็จะออกแถลงการณ์ตอบโต้ในทันที สิ่งที่จะแตกต่างกันในการดำเนินการก็คือเนื้อหาในแถลงการณ์ที่ออกมาว่าฝ่ายใดจะสามารถใช้เนื้อหาในการแถลงการณ์ให้เกิดประโยชน์ต่อฝ่ายตนเองได้มากกว่ากัน นอกจากนี้ในการดำเนินการทางการทูตนี้ทั้งลาวและไทยต่างช่วงชิงความได้เปรียบกันอยู่ตลอด เช่น เมื่อทางลาวออกแถลงการณ์ในวันที่ 25 มกราคม ค.ศ. 1988 ที่มีการกล่าวหาว่าไทยใช้อาวุธเคมีนั้น ทางไทยนอกจากจะแถลงการณ์แก้ข้อกล่าวหาแล้ว ยังแก้เกมด้วยการนำคณะทูตประจำประเทศไทย 34 ประเทศ เดินทางไปดูสถานการณ์ที่บ้านร่มเกล้า ในวันที่ 28 มกราคม ค.ศ. 1988 นับว่าเพื่อให้คนกลางได้ไปดูสถานที่จริงว่าเกิดอะไรขึ้นบ้างและไปดูให้เห็นว่าฝ่ายไทยมีการใช้อาวุธเคมีจริงหรือไม่

ส่วนในการแก้ปัญหาด้วยกำลังทางทหารนั้น ฝ่ายไทยต้องเป็นฝ่ายรุกส่วนฝ่ายลาวนั้นเป็นฝ่ายตั้งรับทั้งนี้ก็เพราะว่า ดินแดนในบริเวณที่เกิดความขัดแย้งกันในช่วงเวลานั้น อยู่ในความครอบครองของฝ่ายไทยมาก่อน เมื่อฝ่ายลาวอ้างว่าดินแดนบริเวณนั้นเป็นของลาวและทางลาวได้ส่งกำลังทหารเข้ามาควบคุมพื้นที่ ฝ่ายไทยจึงต้องเป็นฝ่ายผลักดันออก ลาวจึงเป็นฝ่ายตั้งรับโดยไม่ได้แสดงทีท่าว่าจะรุกเข้ามาเพิ่มอีก อาจเป็นเพราะจุดที่ฝ่ายลาวตั้งฐานปฏิบัติการอยู่เป็นจุดยุทธศาสตร์ที่ดีที่สุดในบริเวณนั้นก็ได้ ซึ่งในส่วนการใช้วิธีแก้ปัญหาด้วยกำลังทางทหารนั้นทางฝ่ายไทยจะใช้ควบคู่ไปกับการดำเนินการทางการทูต คือ พยายามจะเจรจาให้ฝ่ายลาวถอนกำลังออกไปเมื่อพิสูจน์ทราบได้ว่าทางลาวเข้ามาตั้งฐานปฏิบัติการมั่นคงแล้ว (ซึ่งฝ่ายไทยก็น่าจะทราบกับทางลาวจะไม่ถอนกำลังออกไปแน่นอน) โดยในขั้นต้นเป็นการส่งกำลังทหารเข้าไปในพื้นที่ความขัดแย้งเพื่อกดดันฝ่ายลาวและค่อยๆเพิ่มระดับการปฏิบัติการขึ้น และเมื่อฝ่ายไทยเห็นว่าฝ่ายลาวไม่มีท่าทีที่จะถอนกำลังออกไป จึงเดินทางใช้วิธีการแก้ปัญหาด้วยกำลังทางทหารเต็มตัว ด้วยการเพิ่มระดับการปฏิบัติการขึ้นตั้งแต่ปลายเดือนมกราคม ต่อเนื่องไปจนถึงต้นเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.1988

เมื่อการใช้กำลังทางทหารเข้าแก้ปัญหาความขัดแย้งเริ่มรุนแรงขึ้นในต้นเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.1988 และมีแนวโน้มว่าจะรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ อันจะขยายตัวกลายเป็นสงครามเต็มรูปแบบได้ การดำเนินการทางการเมืองที่กลับมามีบทบาทอีกครั้งหนึ่ง โดยการดำเนินการของ พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ อดีตนายกรัฐมนตรีไทย ที่ได้เดินทางไปเจรจาเป็นการส่วนตัวกับผู้นำระดับสูงของฝ่ายลาว ก่อนจะนำมาซึ่งการส่งโทรเลขของนายไกสอน พมวิหาร นายกรัฐมนตรีลาว ถึงพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีไทย เสนอให้มีการหาทางออกในปัญหาความขัดแย้ง อันนำไปสู่การเจรจากันของผู้นำทางทหารของฝ่ายไทยและลาว ครั้งแรก ในวันที่ 16-17 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1988 ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ปัญหาความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้าในครั้งนี้คลี่คลายลงไปได้

บทที่ 5

บทสรุป

ความขัดแย้งระหว่างลาว-ไทยที่บ้านร่มเกล้า นับเป็นความขัดแย้งกันอย่างรุนแรงที่สุดระหว่างไทยกับลาว นับตั้งแต่ลาวเปลี่ยนแปลงการปกครองใน ค.ศ.1975 และถือว่าเป็นการใช้กำลังทางทหารครั้งใหญ่ที่สุดของกองทัพไทยนับตั้งแต่สิ้นสุดสงครามเวียดนามใน ค.ศ.1975 ความขัดแย้งครั้งนี้ในทศวรรษหนังสือพิมพ์ลาวนั้น ฝ่ายลาวถือว่าเป็นเหตุการณ์ที่รุนแรงที่สุดในรอบ 12 ปี นับตั้งแต่ลาวเปลี่ยนแปลงการปกครอง ตลอดระยะเวลาของการสู้รบกันตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน ค.ศ.1987 ถึงวันที่ 19 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 หนังสือพิมพ์ลาวกล่าวว่าทหารไทยบุกโจมตีและยิงปืนใหญ่พร้อมด้วยเครื่องบินทิ้งระเบิดเข้าใส่ดินแดนลาว ทำให้ทหารลาวต้องตอบโต้เพื่อปกป้องอธิปไตย จุดเริ่มต้นของเหตุการณ์นี้หนังสือพิมพ์ลาวกล่าวว่า เกิดขึ้นเมื่อทหารไทยเปิดยุทธการสอยดาว 01 ในช่วงวันที่ 4-6 พฤศจิกายน ค.ศ.1987 จากนั้นในวันที่ 15 ธันวาคม ค.ศ. 1987 กองทัพไทยเริ่มใช้ยุทธการสอยดาว 02 ความรุนแรงจึงได้ขยายตัวเพิ่มขึ้น ตลอดช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์หนังสือพิมพ์ลาวเสนอข่าวหรือบทความแสดงความเห็นว่า ไทยบุกยึดดินแดนลาวโดยบิดเบือนแผนที่และสนธิสัญญาที่กำหนดเขตแดน โดยยกตัวอย่างเหตุการณ์ความขัดแย้งกรณี 3 หมู่บ้าน ขึ้นมาประกอบว่าไทยเคยยึดดินแดนลาวแล้วครั้งหนึ่ง และกำลังจะยึดเอาดินแดนลาวอีกครั้ง

สาเหตุที่ทำให้เกิดความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้าจากทศวรรษของหนังสือพิมพ์ลาว สรุปได้ดังนี้

1. หนังสือพิมพ์ลาวกล่าวว่า เกิดจากผลพวงของความขัดแย้งกรณี 3 หมู่บ้าน ใน ค.ศ.1984 ที่ฝ่ายลาวเรียกร้องให้ไทยเจรจาปัญหานี้อีกที่ 3 แต่ฝ่ายไทยปฏิเสธจนทำให้เกิดเหตุการณ์ล้ำเขตแดนกันขึ้นอีกครั้ง
2. หนังสือพิมพ์ลาวกล่าวว่า เกิดจากการที่ฝ่ายไทยบิดเบือนแผนที่ที่กล่าวถึงเส้นเขตแดนในบริเวณบ้านร่มเกล้า เพื่อต้องการยึดเอาดินแดนลาวเหมือนเช่นที่เคยเกิดมาแล้ว ในความขัดแย้งกรณี 3 หมู่บ้าน ใน ค.ศ.1984
3. หนังสือพิมพ์ลาวกล่าวว่า เกิดจากการที่ฝ่ายไทยจัดตั้งหมู่บ้านร่มเกล้าขึ้นแล้วนำชาวม้งเข้ามาตั้งถิ่นฐาน ลาวระบุว่าชาวม้งเหล่านี้เป็นกลุ่มต่อต้านรัฐบาลลาวที่อยู่ติดกับชายแดนลาวโดยมีทหารพรานไทยให้ความคุ้มครอง
4. หนังสือพิมพ์ลาวกล่าวว่า เกิดจากการที่ทหารกองทัพภาคที่ 3 ของไทยส่งกำลังเข้าคุ้มครองบริษัทเอกชนที่เข้าไปตัดไม้ในเขตแดนลาว ทหารลาวจึงต้องเข้าผลักดันออกจากดินแดนลาว

ผลการศึกษาวิเคราะห์ได้ว่า สาเหตุเริ่มต้นของความขัดแย้งคือเรื่องการทำไม้ซึ่งเป็นสาเหตุประการสำคัญที่สุดที่ทำให้ความขัดแย้งขยายตัวจนถึงขั้นใช้กำลังทหารสู้รบกัน ทั้งนี้เนื่องจากถาดูสาเหตุอื่น คือ การตั้งหมู่บ้านร่มเกล้าฝั่งซ้ายไทยได้จัดตั้งขึ้นตั้งแต่ ค.ศ.1983 ถ้าทางลาวจะใช้ประเด็นนี้ในการใช้กำลังทางทหารก็น่าจะทำตั้งแต่ช่วงจัดตั้งหมู่บ้านใหม่ๆแล้ว ส่วนการอ้างถึงแผนที่นั้น แผนที่ที่ต่างฝ่ายต่างนำมาอ้างล้วนจัดทำตั้งแต่ก่อนที่เกิดเหตุการณ์บ้านร่มเกล้าทั้งสิ้น จึงเป็นไปได้ที่จะมีฝ่ายใดดัดแปลงแผนที่เพื่อให้พื้นที่ความขัดแย้งอยู่ในฝ่ายตน ซึ่งถ้าทำได้เท่ากับว่าฝ่ายที่ทำรู้ล่วงหน้าว่าจะเกิดเหตุการณ์นี้ขึ้น ส่วนกรณี 3 หมู่บ้านนั้นเป็นผลต่อเนื่องมากกว่าที่จะเป็นสาเหตุหลัก เนื่องจากในช่วงเวลาที่เริ่มเกิดการปะทะกันในพื้นที่ความขัดแย้ง นั้นฝ่ายลาวยังคงมีการเรียกร้องให้เกิดการเจรจากรณี 3 หมู่บ้าน เป็นรอบที่ 3 อยู่ ดังนั้นการที่หนังสือพิมพ์ลาวกล่าวเน้นถึงประเด็นเรื่องการทำไม้เป็นพิเศษ สอดคล้องกับข้อมูลที่ว่าในบริเวณแขวงไซยะบุรีในฝั่งลาวนั้นเป็นแหล่งไม้สักที่ดีที่สุดแห่งหนึ่งในโลก และป่าไม้สักนี้ครอบคลุมมาถึงฝั่งไทยในบริเวณบ้านร่มเกล้าด้วย ทำให้ปัญหาการทำไม้ในบริเวณชายแดน(ที่มีผลประโยชน์จำนวนมหาศาล)เกิดขึ้นได้ง่ายและน่าจะเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ความขัดแย้งขยายตัวจากความขัดแย้งในระดับท้องถิ่นกลายเป็นปัญหาที่ทางรัฐบาลต้องลงมาดูแล โดยทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายลาวต่างได้หยิบยกปัญหาเรื่องการตีความในสนธิสัญญาที่กำหนดเส้นเขตแดนไทย-ลาว บริเวณบ้านร่มเกล้า ขึ้นมาเป็นประเด็นหลักของความขัดแย้งในครั้งนี้ ทั้งนี้เป็นเพราะทั้งไทยและลาวต่างอ้างว่า กำลังทหารของแต่ละฝ่ายล่วงล้ำเขตแดนกันเข้ามา การที่จะใช้กำลังทหารเข้าผลักดันอีกฝ่ายออกไป จึงต้องยกประเด็นปัญหาที่ถือเป็นเรื่องสำคัญระดับชาติมาใช้สนับสนุน โดยปัญหาเรื่องการตีความสนธิสัญญากำหนดเส้นเขตแดนนี้ผู้วิจัยมองว่าเป็นเพียงสาเหตุรองของความขัดแย้งในครั้งนี้เท่านั้น

ด้านผลการศึกษาในเอกสารภาษาไทย ได้กล่าวถึงสาเหตุของความขัดแย้งนี้ว่า เกิดจากกองกำลังฝ่ายลาวล้ำเขตแดนไทยเข้ามาตั้งฐานปฏิบัติการบริเวณบ้านร่มเกล้า ฝ่ายไทยจึงต้องใช้กำลังผลักดันกองกำลังลาวออกไป โดยอ้างถึงแผนที่ฉบับสำคัญ คือ แผนที่ประกอบสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ.1907 มาตราส่วน 1:200,000 ระบุว่าแม่น้ำเหือง พิมป์โดยคณะกรรมการปักปันเขตแดนฝรั่งเศส-ไทย ซึ่งเป็นแผนที่ชุดเดียวกับที่ฝ่ายลาวนำมาใช้อ้างเมื่อตอนเกิดกรณี 3 หมู่บ้าน ใน ค.ศ.1984 ซึ่งแผนที่ฉบับนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าพื้นที่บริเวณบ้านร่มเกล้านั้นอยู่ในเขตแดนไทย

ข้อมูลเหตุการณ์ความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้าทั้งจาก หนังสือพิมพ์ลาว และเอกสารภาษาไทย ต่างฝ่ายต่างกล่าวว่าอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้เริ่มต้นทำให้เกิดเป็นความขัดแย้งกัน โดยยกเรื่องการล้ำเขตแดนของกองกำลังแต่ละฝ่ายมาสนับสนุนการใช้กำลังทหารของฝ่ายตนเมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้น ฝ่ายลาวกล่าวว่าทหารไทยใช้ปืนใหญ่และเครื่องบินกับกำลังทหารโจมตีลาว ส่วนฝ่ายไทยกล่าวว่า ทหารไทยเข้าปฏิบัติการผลักดันกองกำลังลาวที่ล้ำเขตแดนเข้ามา ข้อมูลที่ทั้งลาวและไทยนำเสนอในสื่อออกมาในทำนองว่าฝ่ายตนมีความชอบธรรม และเป็นฝ่ายถูกในเหตุการณ์นี้ ซึ่งในประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่ฝ่ายทหารรับรู้ว่ามีกองกำลังต่างชาติล้ำเขตแดนเข้ามา เป็นเรื่องที่จะต้องเข้าทำการผลักดันกลับออกไป ทหารของทุกประเทศได้รับการปลูกฝังมาว่า ดินแดนของประเทศตนเองนั้นแม้แต่ตารางนิ้วเดียวก็เสียไปไม่ได้ การปฏิบัติหน้าที่ของทั้งทหารไทยและลาวในเหตุการณ์ความ

ขัดแย้งครั้งนี้ ถือว่าเป็นการรักษาหน้าที่ของแต่ละฝ่ายอย่างดีที่สุด ดังนั้นจึงไม่สมควรตัดสินว่าใครถูกใครผิดในการใช้กำลังสู้รบกันในครั้งนี้ แต่ควรใช้เหตุการณ์ครั้งนี้เป็นบทเรียนว่าควรใช้วิธีการทางการทูตเข้ามาแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งต่อกัน เพื่อหลีกเลี่ยงความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน โดยผู้ที่เป็นผู้ดำเนินการทางการทูตนั้น ต้องยึดถือหลักความยุติธรรมและมีความจริงใจต่อกัน ในการดำเนินงานเพื่อให้ปัญหาลุล่วงไปได้ด้วยดี เพราะเมื่อใดก็ตามที่การทูตไม่ทำงานหรือทำงานไม่ได้ผล ย่อมหลีกเลี่ยงการใช้กำลังทหารต่อกันได้ยาก

เหตุการณ์ความขัดแย้งครั้งนี้ยุติลงได้ในระยะเวลาไม่นาน ย่อมเป็นผลดีกับทั้งสองฝ่ายที่จะได้ย้อนกลับไปมองว่าผลพวงจากสงครามครั้งนี้ได้ให้บทเรียนอะไรบ้าง และผลดีที่เกิดขึ้นอีกอย่างจากความขัดแย้งครั้งนี้ก็คือ ทำให้ทั้งไทยและลาวได้ทราบว่ามีเส้นเขตแดนระหว่างกันนั้นมีปัญหาตรงบริเวณใดบ้าง นำไปสู่การแก้ไขปัญหากันด้วยวิธีทางการทูตเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในฐานะที่เป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดกันและประชาชนทั้งสองประเทศมีความใกล้ชิดทางเชื้อชาติ และวัฒนธรรมมากที่สุด

ผลการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่น่าสนใจประเด็นหนึ่งคือ ความขัดแย้งระหว่างประเทศในยุคปัจจุบันนั้นเกิดจากสาเหตุหลักๆอยู่ 2 ประการคือ เรื่องศาสนา กับ เรื่องการแย่งชิงทรัพยากรระหว่างกัน ความขัดแย้งระหว่างลาวกับไทยที่บ้านร่มเกล้านี้ อาจวิเคราะห์ได้ว่าเป็นความขัดแย้งที่เกิดจากการแย่งชิงทรัพยากรระหว่างกัน โดยดูจากสาเหตุหลักที่เกิดจากการทำไม้ในบริเวณบ้านร่มเกล้า ที่เริ่มจากบริษัทเอกชนไทยได้รับสัมปทานทำไม้ในบริเวณนี้ ซึ่งการที่บริเวณดังกล่าวไม่มีแนวพรมแดนธรรมชาติที่ชัดเจนเหมือนเช่นแนวพรมแดนด้านแม่น้ำโขง และในช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์บ้านร่มเกล้านั้น ยังไม่มีการปักปันหลักเขตแดนให้แน่ชัด ฝ่ายลาวซึ่งถือว่าไม่ในบริเวณนั้นเป็นไม้มูลค่าสูงจัดเป็นทรัพยากรที่สำคัญของลาว ซึ่งลาวเรียกว่า คำเขี้ยว (ทองคำสีเขี้ยว) เมื่อมีการตัดไม้บริเวณใกล้เคียงกันเกิดขึ้น และตกลงกันในระดับท้องถิ่นไม่ได้ความขัดแย้งจึงขยายตัวดังที่กล่าวมา กรณีนี้จึงเป็นกรณีตัวอย่างที่จะเป็นบทเรียนสำหรับประเทศที่มีพรมแดนติดกัน ในการใช้ทรัพยากรบริเวณแนวพรมแดนร่วมกัน โดยควรมีการจัดการที่เหมาะสมและแบ่งปันกันอย่างยุติธรรม และไม่ทำให้กลายเป็นปัญหาที่จะนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างประเทศ ซึ่งมีแต่ความสูญเสียด้วยกันทั้งสองฝ่าย

จากการศึกษาความขัดแย้งที่บ้านร่มเกล้า ในทศวรรษของหนังสือพิมพ์ลาวพร้อมกับศึกษาข้อมูลจากเอกสารไทย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า สนธิสัญญาที่ใช้กำหนดเขตแดนระหว่าง ไทยกับลาว นั้นถูกจัดทำขึ้นโดยฝรั่งเศส ที่เขียนสนธิสัญญาและกำหนดแนวเขตแดนโดยไม่ได้ยึดหลักสากล ทำให้เส้นเขตแดนในบางแห่งไม่มีความชัดเจน นอกจากนี้ทั้งลาวและไทยต่างก็เคยตกเป็นเหยื่อของการล่าเมืองขึ้นฝรั่งเศสด้วยกันทั้งสองประเทศ ฉะนั้นปัญหาเส้นเขตแดนระหว่างลาวกับไทยที่เกิดขึ้นเป็นเพราะการกระทำของฝรั่งเศสในอดีต ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยึดมั่นในตัวข้อกำหนดเขตแดนที่ฝรั่งเศสเขียนขึ้นด้วยอำนาจทางทหารที่เหนือกว่ามาบีบบังคับ จึงเท่ากับว่าประเทศนั้นยังคงเป็นเหยื่อจากลัทธิล่าอาณานิคมอยู่ เพราะยังหนีไม่พ้นมรดกที่ประเทศจักรวรรดินิยมฝรั่งเศสทิ้งไว้ ดังนั้นในการจัดการกับปัญหาเส้นเขตแดนที่ไม่แน่นอนของทั้งลาวและไทย ทั้งสองฝ่ายต้องมีความ

จริงใจต่อกัน ซึ่งในปัจจุบันการทำแผนที่นั้นมีเทคโนโลยีและเครื่องมือที่ทันสมัยมาก ถ้าฝ่ายไทยและลาวร่วมมือกันปักปันเขตแดนใหม่ โดยยึดหลักการที่เป็นสากลที่ทั่วโลกใช้กัน แม้อาจทำให้ต้องเสียดินแดนเดิมในบางบริเวณไปบ้าง ทั้งสองฝ่ายควรต้องยอมรับเพื่อยุติปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อผู้ที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียให้หมดไปและไม่กลายเป็นเหตุทำให้เกิดความขัดแย้งต่อกันตามมาในอนาคตอีก

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

เอกสารภาษาไทย

หนังสือภาษาไทย

- กองทัพภาคที่ 3. (2533?). *ประวัติกองทัพภาคที่ 3*. พิษณุโลก: กองทัพภาคที่ 3.
- กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย. (2512). *สนธิสัญญาและความตกลงทวิภาคีระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศ(ชุดประมวลสนธิสัญญาเล่ม 2)*. กรุงเทพฯ: กรมฯ.
- กลุ่มศึกษาปัญหาไทย-ลาว (จุฬา). (ม.ป.ป.). *กรณีพิพาทไทย-ลาว (นปช.123)*. ม.ป.พ.
- แกรนท์ อีแวนส์. (2549). *ประวัติศาสตร์สังเขปประเทศลาว : ประเทศกลางแผ่นดินใหญ่เอเชียอาคเนย์*. แปลโดย ดุษฎี เฮย์มอนต์. เชียงใหม่: ซิลค์เวอร์ม.
- ไกลสอน พมวิหาน. (2531). *บทนิพนธ์เรื่อง บางบทเรียนต้นตอ และบางปัญหาเกี่ยวกับทิศทางใหม่ของการปฏิวัติลาว*. นนทบุรี: สันติธรรม.
- ขจัดภัย บุรุษพัฒน์. (2531). *ไทยกับเพื่อนบ้านในอินโดจีน*. กรุงเทพฯ : แพรวพิทยา.
- ขัตติยะ สวัสดิผล. (2548). *คม...เสธ.แดง ภาค 1*. พิมพ์ครั้งที่ 12 . กรุงเทพฯ : ยะ ยี่เอ็ง.
- เขียน วีระวิทย์; ทานตะวัน มโนรมย์; และ อติสร เสมอแย้ม. (2544). *ความสัมพันธ์ไทย-ลาวในสายตาของคนลาว*. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะโฆษณอบรมแนวลาวยุทธชาติ. (2519). *30ปีแห่งการปฏิวัติลาว*. กรุงเทพฯ : ประจักษ์การพิมพ์.
- จุณเจิม ยุวีร์; เสาวณีย์ รอดเรืองศรี; และ เพ็ญจันทร์ กู้ประเสริฐ. (2542). *เหตุการณ์โลกปัจจุบัน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- ชาลี คเชนทร์. (2550). *สงครามลาว ยุทธภูมิล่องแจ้ง*. นนทบุรี: หนังสือพิมพ์ข่าวแผ่นดินสยาม.
- ทรงคุณ จันทจร, ผู้แปล. (2551). *ประวัติศาสตร์ลาว(ดีกดำบรรพ์-ปัจจุบัน)*. มหาสารคาม: สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทวีเกียรติ เจนประจักษ์. (2540). *ข้อพิพาทเขตแดนไทย-ลาว*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และ มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- บุญกลม ดงบังสถาน ; และคณะ. (ม.ป.ป.). *ชีวิตและผลงาน พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ขงเบ้งแห่งกองทัพ*. ม.ป.ท.
- ประจวบ อัมพะเสวต. (2546). *พลิกแผ่นดิน ตอน ขบวนการสังคมนิยมในไทย*. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- ประภาส รามรส. (2550). *27 วัน ควันปืนกับซากศพ สมรภูมิมืดมิด*. กรุงเทพฯ: อนิเมทกรุ๊ป.

- พันทิวา. (2550). ร้อยเอกวัฒนชัย คุ่มครอง เหยียดลูกหลานแห่งสมรภูมิตำบ่อเหล็ก. ใน *นักรบเลือดไท : สมรภูมิตำบ่อเหล็กพสุธาเหยียดลูกหลาน*. หน้า 87 -145. กรุงเทพฯ: อนิเมทกรุ๊ป.
- แผนที่ทางหลวงในประเทศไทย มาตราส่วน 1: 1,000,000 ฉบับปี 2544. (2543). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สมาคมทางหลวงแห่งประเทศไทย.
- ภูมิวิไล ศิริพลเดช. (2550). *เพศภาวะและการพัฒนาในสังคมชนบทลาว*. เชียงใหม่: ศูนย์สตรีศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ภูวดล ทรงประเสริฐ. (2535). *อินโดจีนในคริสต์ศตวรรษที่ 20*. กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย
- มณฑล คงแถวทอง. (2539). *สรุปรายงานการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและลาว ค.ศ. 1975 – 1992*. กาญจนบุรี: สำนักวิจัย สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี.
- มนู วิลยะเพ็ชร์. (2534). *อาเซียนกับความร่วมมือทางการเมืองเพื่อความมั่นคงของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : วิเคราะห์ตามแนวทางภูมิศาสตร์การเมือง*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วงศ์ พลนิกร. (2531?). *ผู้ข้ามโขงยามรุ่งอรุณ : บันทึกเบื้องหลังการยุติสงครามไทย-ลาว*. ม.ป.พ. ศรี อินทปิ่นดี; ชวติ พิสุทธิพันธ์; และ ประโยชน์ มั่นคงดี. (2531). *เอกสารทางประวัติศาสตร์สันติภาพไทย-ลาว*. กรุงเทพฯ: ป.สัมพันธ์พาณิชย์.
- สมบุรณ์ สุขสรณ. (2527). *ผู้ลี้ภัยอินโดจีน: ความคาดหวังในชีวิต*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมพงศ์ ชูมาก. (2532). *รายงานผลการวิจัย นโยบายของไทยต่อปัญหาพรมแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพจน์ ด้านตระกูล. (2531). *ลาว-ไทย ใครมาเป็นเจ้าเข้าครอง*. นนทบุรี: หนังสือสายน้ำ.
- สุวิทย์ ธีรศาสตร์. (2547). *ประวัติศาสตร์ลาว 1779- 1975*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- (2551). *รายงานการวิจัยเรื่อง : อธิปไตยเหนือแม่น้ำโขงจาก พ.ศ. 2436 ถึงปัจจุบัน การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาประวัติศาสตร์และโบราณคดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุรชาติ บำรุงสุข. (2537). *ค.ศ. 2000 ยุทธศาสตร์โลกหลังสงครามเย็น*. กรุงเทพฯ : มติชน.
- สุรัชย์ ศิริไกร . (2527) . *รายงานการวิจัย สาเหตุของการกระทบกระทั่งตามพรมแดนไทย-ลาว : 1975-1981* . กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- (2528). *ความสัมพันธ์ไทย-ลาว: 1975-ปัจจุบัน.ใน ความสัมพันธ์และนโยบาย ต่างประเทศของไทยในรอบ15ปี*. หน้า118-139. กรุงเทพฯ : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- (2533). *จาก 3 หมู่บ้านถึงยุทธการร่มเกล้า ใน เอกสารประกอบคำบรรยายเรื่อง ความสัมพันธ์ไทย-อินโดจีนในรอบ10ปี*. หน้า 87-108. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุรัชย์ ศิริไกร. (2542). *การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองลาว*. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คปไฟ เสริมศักดิ์ วิชาการ. (2540). *ความขัดแย้ง : การบริหารเพื่อสร้างสรรค์*. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ แกรมมี.

อรอนงค์ น้อยวงศ์. (2526). *กัมพูชา : นโยบายต่างประเทศไทยสมัย พลเอกเปรม ติณสูลานนท์*.

กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และ มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และ มนุษยศาสตร์.

วิทยานิพนธ์

กฤษฎางค์ สุทัศน์ ณ อยุธยา. (2535). *ปัญหาเส้นเขตแดนไทย-ลาว อันเนื่องมาจากสนธิสัญญา*

เขตแดน. วิทยานิพนธ์ น.ม. (กฎหมายระหว่างประเทศ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

คมสัน เสงตมัลย์. (2531). *การแก้ไขข้อพิพาทโดยสันติวิธี : ศึกษากรณีพิพาทชายแดน ไทย-ลาว*

ในกรณีพิพาทหมู่บ้านใหม่ หมู่บ้านกลางและหมู่บ้านสว่าง. สารนิพนธ์ ร.ม. (การระหว่าง ประเทศและการทูต). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

จันทอร พงศ์พันธุ์ภูมิกดี. (2543). *การแก้ปัญหาพรมแดนทางบกระหว่างไทยและลาว*.

วิทยานิพนธ์ ร.ม. (ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ชินวัฒน์ แม้นเดช. (2544). *ความสัมพันธ์ลาว-ไทย ศึกษาพัฒนาการนโยบายของลาวจากปี ค.ศ.*

1975 ถึง 2001. วิทยานิพนธ์ ร.ม. (ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ). กรุงเทพฯ:

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ชัยวัฒน์ ทองปาน. (2537). *ปัญหาการใช้อาณาสมัครทหารพรมแดนทางบกที่ 3 กรณี*

บ้านร่มเกล้า. วิทยานิพนธ์ วิทยาลัยการทัพบก กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการทัพบก สถาบัน วิชาการทหารบกชั้นสูง. ถ่ายเอกสาร.

ดิเรก เอกจันทร์. (2531). *การขัดแย้งตามแนวชายแดนไทย-ลาว*. วิทยานิพนธ์ วิทยาลัยการ

ทัพบก กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการทัพบก สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง. ถ่ายเอกสาร.

เถกิง ดาษดา. (2531). *ยุทธศาสตร์พัฒนาบริเวณลำน้ำเหือง*. วิทยานิพนธ์ วิทยาลัยการทัพบก

กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการทัพบก สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง. ถ่ายเอกสาร.

ทองปาน สมพะวง. (2542). *การศึกษาพัฒนาการของระบบสื่อสารมวลชน ในสาธารณรัฐ*

ประชาธิปไตยประชาชนลาว ค.ศ. 1950-1997. วิทยานิพนธ์ นศ.ม. (การสื่อสารมวลชน)

กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

พันธะวง บุตตะสะวง. (2547). *การเจรจาเพื่อสำรวจและทำหลักเขตแดนลาว-ไทย, 1987-1996*.

วิทยานิพนธ์ ร.ม. (ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- วิรัช ร่วมพงษ์พัฒน์. (2531). *ปัญหาข้อขัดแย้งไทย-ลาว ในช่วงปีค.ศ.2518-ปัจจุบัน*.
 วิทยานิพนธ์ ร.ม. (ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วุฒิพงศ์ หอมวิเศษวงศา. (2533). *อธิปไตยเหนือดินแดนบ้านร่มเกล้า*. วิทยานิพนธ์ วิทยาลัยการ
 ทักษิณ กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการทักษิณ สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง. ถ่ายเอกสาร.
- สมศักดิ์ ศรีวรรณ. (2534). *นโยบายการเปลี่ยนนามรบเป็นนามการค้า บทวิเคราะห์ด้าน
 สังคมจิตวิทยา ศึกษาเฉพาะกรณีสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*. เอกสารวิจัยส่วน
 บุคคล วิชาสังคมจิตวิทยา. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการ
 ป้องกันประเทศ. ถ่ายเอกสาร.
- สัญญา ชีวะประเสริฐ. (2540). *บทบาททางการเมืองของเจ้าสุภานุวงศ์(ค.ศ.1945-1975)*.
 วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ประวัติศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สิทธิสังคม ศรีษะเกษ. (2548). *นโยบายต่างประเทศของลาวหลังสงครามเย็น : ศึกษาปัจจัยที่ส่งผล
 ต่อการปรับนโยบายต่างประเทศ*. วิทยานิพนธ์. ร.ม. (ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ).
 กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุกัญญา พุกกะเวส. (2542). *ปัญหาทางการเมืองระหว่างไทย-ลาว อันเกิดจากแม่น้ำโขงในฐานะที่
 เป็นเส้นกั้นพรมแดน(ค.ศ. 1975 -1984)*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ประวัติศาสตร์เอเชีย) .
 กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุทนต์ มั่งไธสง. (2539). *ขบวนการก๊วนชาวลาว : ศึกษากรณีลาวอิสระ ในระหว่าง ค.ศ.
 1945 – 1949*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ประวัติศาสตร์เอเชีย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- โสมเพ็ญ ขุทรานนท์. (2526). *ลาวกับความมั่นคงของประเทศไทย ศึกษานโยบายของไทยต่อลาว
 ระหว่าง พ.ศ. 2518-2523*. วิทยานิพนธ์. ร.ม. (ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ).
 กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

หนังสือพิมพ์

- แผนงานชักใยศึกบ้านร่มเกล้า. (2530, 24 ธันวาคม). *สยามรัฐ*. หน้า 16.
- ก. ต่างประเทศยืนยันบ้านร่มเกล้าเป็นของไทย. (2531, 23 มกราคม). *สยามรัฐ*. หน้า 16.
- 34 ทูตต่างประเทศ หนีตายกระเจิง ลาวยิ่งถล่มบ้านร่มเกล้า. (2531, 29 มกราคม). *มติชน*. หน้า 2
- ปักจิวสั่งยึดพื้นที่คืนให้ได้ (2531, 3 กุมภาพันธ์). *สยามรัฐ*. หน้า 14.
- ไทยลุยยึดเนินสุดท้าย ประจัญบานเลือดเดือด. (2531, 6 กุมภาพันธ์). *มติชน*. หน้า 20.
- ส่งเอฟ 5 โหมถล่มลาว แซมเจียบกริบตายยับ. (2531, 6 กุมภาพันธ์). *สยามรัฐ*. หน้า 16.
- เปรมรับข้อเสนอลาว เปิดโต๊ะเจรจายุติศึก. (2531, 13 กุมภาพันธ์). *มติชน*. หน้า 1, 20

โกสอณสงสาสนขอเจรจา เปรมนัดที่กรุงเทพฯ 16 ก.พ. (2531, 13 กุมภาพันธ์). สยามรัฐ.

หน้า 1,16.

เกรียงศักดิ์ อุบไต้ยุติศึกอ้างขอปิดทองหลังพระ. (2531, 19 กุมภาพันธ์). มติชน. หน้า 20.

ถล่มกันหนักก่อนวันหยุดยิง เปรม-ชาลิต-สิทธิ เข้าเฝ้า. (2531, 19 กุมภาพันธ์). สยามรัฐ.

หน้า 16.

ไทยยื่นข้อเสนอลาว ตั้ง กก. ร่วมชายแดน. (2531, 4 มีนาคม). มติชน. หน้า 20.

เสนอตั้ง กก. ถาวรไทย-ลาวแก้ปัญหาขัดแย้งชายแดน. (2531, 4 มีนาคม). สยามรัฐ. หน้า 16.

ลาวโอเค กรรมการปักเขต เผยการสูญเสีย 2 ฝ่าย. (2531, 8 มีนาคม). มติชน. หน้า 11.

เผยพื้นที่ปัญหาไทย-ลาว 42 จุด ตลอดแนวชายแดน. (2531, 8 มีนาคม). สยามรัฐ. หน้า 16.

ไทยสูญเสีย 3,000 ล้าน ค่าสงครามร่มเกล้า. (2531, 9 มีนาคม). มติชน. หน้า 1

เจรจาไทย-ลาว เหลวอีกลาวไม่รับตั้ง กก. ปักเขต. (2531, 19 มีนาคม). สยามรัฐ. หน้า 16.

บทความ

กรณีปัญหามันร่มเกล้า. (2531, 5-11 กุมภาพันธ์). สยามจดหมายเหตุ. 13(6): 141-145.

----- (2531, 12-18 กุมภาพันธ์). สยามจดหมายเหตุ. 13(7): 170-174.

----- (2531, 19-25 กุมภาพันธ์). สยามจดหมายเหตุ. 13(8): 197-200.

----- (2531, 26 กุมภาพันธ์-3 มีนาคม). สยามจดหมายเหตุ. 13(9): 225-230.

----- (2531, 4-10 มีนาคม). สยามจดหมายเหตุ. 13(10): 258-260.

----- (2531, 11-17 มีนาคม). สยามจดหมายเหตุ. 13(11): 281-284.

----- (2531, 18-24 มีนาคม). สยามจดหมายเหตุ. 13(12): 309-314.

----- (2531, 25-31 มีนาคม). สยามจดหมายเหตุ. 13(13): 343-345.

----- (2531, 1-7 เมษายน). สยามจดหมายเหตุ. 13(14): 365-368.

----- (2531, 8-14 เมษายน). สยามจดหมายเหตุ. 13(15): 397-400.

----- (2531, 15-21 เมษายน). สยามจดหมายเหตุ. 13(16): 421-424.

----- (2531, 22-28 เมษายน). สยามจดหมายเหตุ. 13(17): 454-456.

----- (2531, 29 เมษายน-5 พฤษภาคม). สยามจดหมายเหตุ. 13(18): 477-479.

----- (2531, 6-12 พฤษภาคม). สยามจดหมายเหตุ. 13(19): 505-508.

----- (2531, 13-19 พฤษภาคม). สยามจดหมายเหตุ. 13(20): 533-536.

----- (2531, 27 พฤษภาคม-2 มิถุนายน). สยามจดหมายเหตุ. 13(22): 591-598.

----- (2531, 3-9 มิถุนายน). สยามจดหมายเหตุ. 13(23): 623-625.

----- (2531, 10-16 มิถุนายน). สยามจดหมายเหตุ. 13(24): 652-653.

เอกสารภาษาลาว

หนังสือภาษาลาว

กมสนทิสันยาและกตหมาย กะทรวงกานตางปะเทด. (1996). *ปะมวนสนทิสันยากำหนด*
เส้นชายแดน อินดูจีน – สะหยาม (ลาว – ไทย) 1886 – 1946. เวียงจัน: กะทรวงฯ.
 คณะชื้อน้าการสะหลุบสงคามปะชาชน. (2004). *สะหลุบสงคามปะชาชน พายใต้การนำของพรรค*
ปะชาชนปะติวัตลาว. เวียงจัน: คณะโคสะนาอบรมสุนทางพัก กมกานเมืองสุนทางพัก.
 คณะชื้อน้าคั่นคว้าทิดสะดี และ พืดติกำสุนทางพัก. (1997). *ปะหวัดสาดพักปะชาชนปะติวัตลาว*
(โดยสังเขป). เวียงจัน: พักปะชาชนปะติวัตลาว.

หนังสือพิมพ์ภาษาลาว

หนังสือพิมพ์ปะชาชน รายวัน เดือน มิถุนายน ค.ศ. 1987 - เดือน พฤษภาคม ค.ศ. 1988.
 หนังสือพิมพ์เวียงจันใหม่ รายวัน เดือน พฤศจิกายน ค.ศ. 1987 - เดือน มิถุนายน ค.ศ. 1988.

ข้อมูลสัมภาษณ์

อาจารย์ พักต์พริ้ง คงชนะ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนบ้านบ่อเบี้ย(1982 – ปัจจุบัน) กิ่งอำเภอบ้านโคก
 (อำเภอบ้านโคก ในปัจจุบัน) จังหวัดอุดรธานี. (2551, 13 ตุลาคม). สัมภาษณ์โดย วิศวมาศ
 ปาลสาร กรุงเทพฯ
 พี่ทง (นามสมมุติ) อายุ 39 ปี พนักงานบริษัทเอกชน. (2552, 17 กุมภาพันธ์). สัมภาษณ์โดย
 วิศวมาศ ปาลสาร ที่กำแพงนครเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ข้อมูลออนไลน์

รูปภาพแผนที่ประเทศไทย. (2552, เมษายน). สืบค้นเมื่อ 29 เมษายน 2552, จาก
www.gotoknow.org/file/sasinanda/view/128773
 รูปภาพแผนที่ประเทศลาว. (2552, เมษายน). สืบค้นเมื่อ 29 เมษายน 2552, จาก
http://www.boi.go.th/thai/clmv/2009_lao/2009_lao_1_1-1_clip_image002.jpg
 แผนยุทธการและการข่าว กองบัญชาการหน่วยเรือรักษาความสงบเรียบร้อยตามลำแม่น้ำโขง.
 (2549, 25 ธันวาคม). ประวัติหน่วยเรือรักษาความสงบเรียบร้อยตามลำแม่น้ำโขง.
 สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2549, จาก <http://www.geocities.com/mrou2004/history.htm>

ภาคผนวก

ภาคผนวก

ตาราง 1 เปรียบเทียบลำดับเหตุการณ์บ้านร่มเกล้าที่สำคัญ จากเอกสารฝ่ายไทยและหนังสือพิมพ์ลาว

เอกสารฝ่ายไทย		หนังสือพิมพ์ลาว	
วัน เดือน ปี	รายงานเหตุการณ์	วัน เดือน ปี	รายงานข่าว
31 พ.ค. 1987	ทหารลาวกลุ่มหนึ่ง บุกโจมตีแคมป์ งานของบริษัทผู้ทรงตะการทำให้ไม้ และ บริษัทอุตสาหกรรมมอเตอร์เวิร์ค ซึ่ง กำลังทำไม้ในพื้นที่สัมปทาน ใน บริเวณบ้านร่มเกล้า ทำให้คนงาน เสียชีวิต 1 คน รถแทรกเตอร์ เสียหาย 3 คัน รถจี๊ปเสียหาย 1 คัน กองร้อยทหารพรานที่ 3405 ได้จัด กำลังเข้าช่วยเหลือ ทำให้เกิดการ ปะทะกันกับทหารลาวส่งผลให้ทหาร ไทยบาดเจ็บ 3 คน ส่วนทหารลาวไม่ มีรายงานการสูญเสีย		หนังสือพิมพ์ประชาชนฉบับวันที่ 8 มิ.ย. 1987 รายงานข่าวว่า การราย งานเหตุการณ์ที่ว่า ในวันที่ 31 พ.ค. 1987 ทหารลาวไปปิดล้อมและยิง ปืนใส่บ้านร่มเกล้า จนทำให้ทหาร พรานไทยบาดเจ็บและมีราษฎรไทย เสียชีวิต 1 คน และข่าวที่ว่า ลาวจับ คนไทยไป 7 คน ในวันที่ 1 มิ.ย. 1987 ที่บ้านฝักก้าม เมืองนาแห้ว แขวงเลย ห่างจากชายแดน 10 กิโลเมตร ในจำนวนที่ถูกจับ หัน กลับคืน 1 คนถูกยิงตาย 1 คน นอกนั้นถูกจับขังไว้ สำนักข่าวสาร ประเทศลาวยืนยันว่า ข่าวของฝ่าย ไทย ดังกล่าวเป็นการบิดเบือนความ จริง
1 มิ.ย. 1987	ทหารท้องถิ่นเมืองบ่อแต่นของลาว กลุ่มหนึ่ง ได้จับกุมตัวราษฎรไทย จากบ้านนาฝักก้าม และบ้านเหล่ากอ หก อำเภอเมืองนาแห้ว จังหวัดเลย ซึ่ง		

ตาราง 1 (ต่อ)

เอกสารฝ่ายไทย		หนังสือพิมพ์ลาว	
วัน เดือน ปี	รายงานเหตุการณ์	วัน เดือน ปี	รายงานข่าว
	เป็นพื้นที่ติดต่อกับบ้านร่มเกล้า จำนวน 7 คน ไปยังฝั่งลาว ในขณะที่ ชาวบ้านเหล่านั้นกำลังทำไร่อยู่ บริเวณชายแดน โดยทั้ง 7 คนถูกตั้ง ข้อหาบุกรุกล้ำเขตแดนลาว		
3 มิ.ย. 1987	นายสมยศ ดันติยาภรณ์ นายอำเภอ นาแห้ว จังหวัดเลย ทำหนังสือถึง พันตรีดวงจิต เพ็ชร์ลี้ ประธาน คณะกรรมการเมืองบ่อเตน ขอให้ ปล่อยตัวราษฎรไทยทั้ง 5 คน ที่ทาง ลาวจับตัวไป ฝ่ายลาวได้ยื่นเงื่อนไข 2 ข้อ คือยอมรับว่าราษฎรไทยทั้ง 5 คน เข้าไปตัดไม้ในดินแดนลาว และ ฝ่ายไทยจะเลิกสนับสนุนกองกำลัง ต่อต้านลาว ฝ่ายไทยไม่ยอมรับใน เงื่อนไขดังกล่าว จึงยังตกลงกันไม่ได้ ราษฎรไทยทั้ง 5 ยังคงถูกคุมตัวไว้ที่ ลาวต่อไป		
8 ส.ค. 1987	กองร้อยทหารพรานที่ 3405 ได้ ปะทะกับกองกำลังฝ่ายลาวประมาณ 200-300 คน บริเวณฐานปฏิบัติการ บ้านร่มเกล้า ตั้งแต่เวลา 02.30 น. จนถึงเช้า ก่อนที่ฝ่ายลาวจะถอน กำลังกลับไป ผลจากการปะทะกัน		

ตาราง 1 (ต่อ)

เอกสารฝ่ายไทย		หนังสือพิมพ์ลาว	
วัน เดือน ปี	รายงานเหตุการณ์	วัน เดือน ปี	รายงานข่าว
12 ส.ค. 1987	ทำให้ฝ่ายลาวเสียชีวิต 11 คน บาดเจ็บจำนวนหนึ่ง ส่วนทหารพราณไทยบาดเจ็บเล็กน้อย มีการนัดส่งมอบตัวคนไทยทั้ง 5 คน คืนให้กับฝ่ายไทย โดยมีนายอำเภอ นาแห้ว เป็นหัวหน้าคณะฝ่ายไทย เดินทางไปเมืองบ่อแต่น แต่ก็ยังไม่สามารถตกลงกันในเงื่อนไข การปล่อยตัว เนื่องจากฝ่ายลาวต้องการให้ทางคณะฝ่ายไทยเซ็นยอมรับว่า ทั้ง 5 คน ได้เข้าไปลักลอบตัดไม้ในดินแดนลาว ซึ่งศาลเมืองบ่อแต่นของลาวได้ตัดสินลงโทษด้วยการเนรเทศ แต่นายอำเภอ นาแห้วไม่ยอมรับเงื่อนไขนี้ จึงทำให้รับราชการทั้ง 5 คนกลับมาไม่ได้ ต้องฝากตัวไว้ที่เมืองบ่อแต่น	14 ส.ค. 1987	ศาลประชาชนแขวงไซยะบุรี ได้มีการตัดสินโทษผู้ต้องหา 5 คน ว่า ทั้ง 5 คน ซึ่งคือราษฎรไทยที่ได้เข้ามาลักลอบตัดไม้อยู่บริเวณเนิน 892 และเนิน 983 ซึ่งเป็นเขตหวงห้าม และขึ้นกับอธิปไตยของลาว ผู้ต้องโทษเหล่านั้นเป็นราษฎรไทยอยู่

ตาราง 1 (ต่อ)

เอกสารฝ่ายไทย		หนังสือพิมพ์ลาว	
วัน เดือน ปี	รายงานเหตุการณ์	วัน เดือน ปี	รายงานข่าว
1 ก.ย. 1987	ทหารพรานจู่โจม ค่ายปักษ์ธงชัย จำนวน 5 กองร้อย เข้ารับมอบพื้นที่ บ้านร่มเกล้าต่อจาก ทหารกองพัน ทหารม้าที่ 7 และได้ดำเนินการ ลาดตระเวนพิสูจน์ทราบพื้นที่โดย รอบบริเวณดังกล่าว เกิดการปะทะ กำลังส่วนย่อยกับกองกำลังลาวหลาย ครั้ง รวมถึงฝ่ายลาวได้ทำการโจมตี ฐานที่ตั้งของกองร้อยทหารพราน จู่โจมด้วย ช่วงปลายเดือนการปะทะ กันเริ่มถี่ และรุนแรงขึ้น ฝ่ายลาวเริ่ม มีการใช้อาวุธหนักนอกเหนือจาก อาวุธประจำกาย		บ้านนาผักก้าม และบ้านเหล้ากอหก ตำบลแสงพา อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย ซึ่งถูกเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ของลาวจับตัวได้ในวันที่ 1/6/1987 ตามธรรมดาแล้วกรณีละเมิด กฎหมายระหว่างชาติเช่นนี้เป็นโทษ หนักอันดับหนึ่ง แต่ด้วยเจตนาดี ของรัฐบาลและประชาชนลาว ศาล จึงตัดสินให้ส่งพวกเกี่ยวกับคดี คืบ บ้านเกิดเมืองนอนของพวกเขา

ตาราง 1 (ต่อ)

เอกสารฝ่ายไทย		หนังสือพิมพ์ลาว	
วัน เดือน ปี	รายงานเหตุการณ์	วัน เดือน ปี	รายงานข่าว
3 พ.ย. 1987	จากการลาดตระเวนและตรวจพบ การตั้งกำลังของทหารลาวในเขตไทย ทำให้กองทัพอากาศที่ 3 เริ่มปฏิบัติการ ผลักดันทหารลาวกลับเข้าไปในเขต แดนลาว ภายใต้รหัสปฏิบัติการว่า ยุทธการสอยดาว 01 โดยได้เสริม กำลัง 1 กองร้อยทหารปืนใหญ่ (ขนาด 155 มิลลิ เมตร) เข้าสนับสนุน การปฏิบัติการในพื้นที่ จากการ ปฏิบัติการ ทหารไทยเสียชีวิตทาง สภาพภูมิศาสตร์ที่ทหารลาวตั้งฐาน อยู่บนเนินสูง ทำให้ยากต่อการเข้าตี ยุทธการสอยดาวในขั้นต้นจึงไม่ ประสบความสำเร็จ แต่ยังคงวาง กำลังทหารเผชิญหน้ากันต่อไป		หนังสือพิมพ์เวียงจันทน์ใหม่ ฉบับวันที่ 17 พ.ย. 1987 รายงานว่า ในวันที่ 3 พ.ย. 1987 กองทัพอากาศที่ 3 ของ ไทยใช้ปืนใหญ่ 105, 160, 153 มิลลิเมตร จำนวน 100 กว่าลูกยิงใส่ จุดสูง(เนิน) 1428 ที่ตั้งอยู่ลึกเข้ามา ในดินลาว 7-8 กิโลเมตร
3 ธ.ค. 1987	ทหารลาว 300 คน เข้าโจมตีฐาน ทหารพรานที่บ้านร่มเกล้า ทหาร พรานบาดเจ็บ 2 คน ฝ่ายลาวบาดเจ็บ จำนวนหนึ่งและล่าถอยไป จาก การตรวจสอบพบว่า บนเนิน 1428, 1182, 1370 และ 905 ฝ่ายลาวได้ เข้ามาตั้งฐานปฏิบัติการแข็งแรง และ มีการผลิตเปลี่ยนกำลังอยู่ตลอด		

ตาราง 1 (ต่อ)

เอกสารฝ่ายไทย		หนังสือพิมพ์ลาว	
วัน เดือน ปี	รายงานเหตุการณ์	วัน เดือน ปี	รายงานข่าว
15 ธ.ค. 1987	กองทัพบกอนุมัติให้กองทัพภาคที่ 3 เริ่มใช้แผนยุทธการสอยดาว 02 เพื่อผลักดันทหารลาวออกจากเขตแดนไทย โดยกองทัพภาคที่ 3 เสริมกำลังเข้าบ้านร่มเกล้าอีก 1 กองพัน (กองพันทหารม้าที่ 18) พร้อมการสนับสนุนจากปืนใหญ่ และการโจมตีทางอากาศ 2 เที่ยวบิน การปฏิบัติการยังไม่สามารถผลักดันทหารลาวจากเนินต่างๆ ได้		หนังสือพิมพ์เวียงจันทน์ใหม่ และ หนังสือพิมพ์ประชาชน ฉบับวันที่ 18 ธ.ค. 1987 รายงานว่ากระทรวงการต่างประเทศลาว เรียกอุปทูตไทยประจำเวียงจันทน์เข้าพบในวันที่ 16 ธ.ค. 1987 เพื่อขอให้แจ้งไปยังรัฐบาลไทยเกี่ยวกับการละเมิดอธิปไตยของลาว (รับบันทึกช่วยจำ) ที่เนื้อหากล่าวถึงปฏิบัติการทางทหารของไทย เมื่อวันที่ 15 ธ.ค. 1987 ทั้งทางอากาศ และทางพื้นดินว่า เป็นการล้ำดินแดนลาว
		17 ธ.ค. 1987	นายกิกอง วงไซ ผู้แทนถาวรของลาวประจำสหประชาชาติได้ยื่นจดหมายของรัฐบาลลาวถึงเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ เนื้อหาเกี่ยวกับการละเมิดอธิปไตยของลาว โดยทหารกองทัพภาคที่ 3 ของไทย
21 ธ.ค. 1987	กระทรวงการต่างประเทศไทย แถลงข่าวตอบโต้ข้อกล่าวหาของลาว โดยแจ้งว่าจากหลักฐานสนธิสัญญาและแผนที่ แสดงให้เห็นว่าเป็นการปฏิบัติการทางทหารในเขตแดนไทย		

ตาราง 1 (ต่อ)

เอกสารฝ่ายไทย		หนังสือพิมพ์ลาว	
วัน เดือน ปี	รายงานเหตุการณ์	วัน เดือน ปี	รายงานข่าว
26 ธ.ค. 1987	กองทัพบก อนุมัติเพิ่มเติมกำลัง อากาศยานปีกหมุนโจมตี จากศูนย์ การบินทหารบก พร้อมเสริมทั้งกำลัง ทหารและปืนใหญ่ เข้าพื้นที่บ้านร่ม เกล้า เพิ่มเติม เพื่อเตรียมเข้าผลักดัน ทหารลาวอีกรอบ	27 ธ.ค. 1987	กระทรวงการต่างประเทศลาวออก แถลงการณ์ถึงเรื่องที่ทหารไทยใช้ กำลังโจมตีลาว โดยในแถลงการณ์ กล่าวว่า ฝ่ายไทยสร้างเหตุการณ์ ร้ายแรงตามแนวชายแดนตั้งแต่กรณี 3 หมู่บ้าน ในปี 1984 ต่อด้วย กองทัพภาคที่ 3 ส่งกำลังคุ้มครอง บริษัทเอกชนไทยให้เข้าตัดไม้ในเขต แดนลาว จากนั้นช่วงวันที่ 14 – 18 / 8 / 1987 กองทัพภาคที่ 3 ส่ง กำลังเข้ายึดดินแดนลาวบริเวณที่ บริษัทเอกชนไทยได้เข้าทำไม้ ต่อมา วันที่ 4 – 6 / 11 / 87 ได้บุกโจมตี ที่ตั้งกองทหารท้องถิ่นลาว และ นับตั้งแต่วันที่ 15 / 12 / 87 มานั้น กองทัพภาคที่ 3 ได้โจมตีบริเวณ ดังกล่าวขนานใหญ่

ตาราง 1 (ต่อ)

เอกสารฝ่ายไทย		หนังสือพิมพ์ลาว	
วัน เดือน ปี	รายงานเหตุการณ์	วัน เดือน ปี	รายงานข่าว
4 ม.ค. 1988	สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุง เวียงจันทน์ มอบบันทึกช่วยจำต่อ ฝ่ายลาว โดยเนื้อหากล่าวถึงการ ปะทะกันที่บ้านร่มเกล้า เกิดจากการ ที่ทหารลาวได้ล้ำดินแดนไทยเข้ามา ก่อน และเรียกร้องให้ทหารลาวถอน กำลังออกไป	28 ธ.ค. 1987	กระทรวงการต่างประเทศลาวได้ มอบบันทึกช่วยจำ ต่อกระทรวงการ ต่างประเทศไทย เนื้อหาเหมือนกับที่ ได้ออกแถลงการณ์ไป ทั้งนี้รายงาน ข่าวของลาว บอกว่าทหารไทยมีการ ใช้อาวุธเคมียิงใส่ที่ตั้งทหารลาวด้วย
		31 ธ.ค. 1987	หนังสือพิมพ์ประชาชนฉบับประจำ วันนี้รายงานข่าวถึงกรณีเหตุการณ์ 31 พ.ค. 1987 ที่ทหารลาวบุกโจมตี บริษัททำไม้ไทยที่บ้านร่มเกล้าว่า กรณีนี้เกิดขึ้นจริง โดยบอกว่าการที่ พลโทศิริ ทิวะพันธุ์ แม่ทัพภาคที่ 3 ของไทย ร่วมมือกับเสี้ยววิชัยเข้ามา ลักลอบตัดไม้ในดินแดนลาว กอง ทหารลาวที่แผ่ขยายแดนในบริเวณ นั้น จำเป็นต้องได้ลงโทษต่อผู้ล่วงล้ำ ดินแดน

ตาราง 1 (ต่อ)

เอกสารฝ่ายไทย		หนังสือพิมพ์ลาว	
วัน เดือน ปี	รายงานเหตุการณ์	วัน เดือน ปี	รายงานข่าว
		7 ม.ค. 1988	กระทรวงการต่างประเทศลาวมอบ บันทึกช่วยจำผ่านสถานทูตไทย ประจำกรุงเวียงจันทน์ เนื้อหาสำคัญ คือ ลาวพร้อมเจรจากับไทย ไม่ว่าที่ กรุงเทพฯ หรือเวียงจันทน์ แต่ต้อง ไม่นำเรื่องให้ลาวถอนทหารมาเป็น เงื่อนไข
8 ม.ค. 1988	นายสาโรจน์ ชวนะวิรัช อธิบดีกรม สารนิเทศ และโฆษกกระทรวงการ ต่างประเทศ แถลงถึงกรณีทีลาว กล่าวหาว่ากองทัพภาคที่ 3 ได้ยิงปืน ใหญ่บรรจุหัวระเบิดเคมี ใส่บริเวณ เนิน 1428 นั้น ว่าไม่เป็นความจริงซึ่ง การใช้อาวุธเคมีเป็นการขัดต่อ กฎหมายระหว่างประเทศ ไทยไม่มี อาวุธเคมีไว้ในครอบครอง		
12 ม.ค. 1988	พลโทศิริ ทิวะพันธ์ แม่ทัพภาคที่ 3 เปิดเผยถึงสถานการณ์ว่าทหารไทย ยึดพื้นที่ได้ร้อยละ 70 ยังเหลือเนิน 1428 เนิน 1182 และเนินใกล้เคียง อีก 3-4 เนิน เท่านั้น ซึ่งทางไทยได้ ปิดล้อมไว้ และได้ใช้เครื่องบิน เอฟ 5 อี โจมตีทางอากาศด้วย แต่ที่ยังไม่ สามารถยึดพื้นที่ได้ทั้งหมด เนื่องจาก		

ตาราง 1 (ต่อ)

เอกสารฝ่ายไทย		หนังสือพิมพ์ลาว	
วัน เดือน ปี	รายงานเหตุการณ์	วัน เดือน ปี	รายงานข่าว
	ลาววางกับระเบิดไว้จำนวนมาก และ ภูมิประเทศเป็นเทือกเขาสูงชัน ยาก แก่การโจมตี นอกจากนี้ลาวยังได้รับ การสนับสนุนจากทหารเวียดนาม และคิวบาด้วย	14 ม.ค. 1988	นายพานทอง พมมะหาไซ โฆษก กระทรวงการต่างประเทศลาว ให้ สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนทั้งลาวและ ต่างชาติ พร้อมแสดงหลักฐานเกี่ยว กับเขตแดนลาวบริเวณเมืองบ่อแตน ฝ่ายลาวแสดงแผนที่พร้อมทั้งยืนยัน ว่าพื้นที่บริเวณที่สู้รบกันเป็นเขต แดนลาวอย่างแน่นอน
22 ม.ค. 1988	นายสาโรจน์ ชวนะวิรัช อธิบดีกรม สารนิเทศและโฆษกกระทรวงการ ต่างประเทศแถลงข่าวโดยย่ำว่าบ้าน ร่มเกล้าอยู่ในเขตแดนไทย ตอบโต้ที่ กระทรวงการต่างประเทศลาว แถลง เมื่อวันที่ 14 มกราคม ค.ศ. 1988 ต่อ สื่อมวลชนและผู้แทนทางการทูตนั้น ว่าบิดเบือนข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับเส้น เขตแดนไทย-ลาว		

ตาราง 1 (ต่อ)

เอกสารฝ่ายไทย		หนังสือพิมพ์ลาว	
วัน เดือน ปี	รายงานเหตุการณ์	วัน เดือน ปี	รายงานข่าว
23 ม.ค. 1988	พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ผบ.ทบ. และ รักษาการ ผบ.สส. อนุมัติให้กองทัพ ทำการรื้อถอนนอกประเทศได้หลัง จากลงพื้นที่ตรวจสอบสถานการณ์ที่บ้าน ร่มเกล้าพร้อมกับคณะของพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 ม.ค. ค.ศ. 1988 กองทัพบกจึงเสริมกำลังทหารปืน ใหญ่เข้าพื้นที่อีกจำนวนมาก		
25 ม.ค. 1988	กองทัพภาคที่ 3 สั่งการให้กองพล ทหารราบที่ 4 จัดกำลัง 1 กองพัน ทหารราบ (ปกติกองพลทหารราบที่ 4 รับผิดชอบแนวชายแดนทางด้าน จังหวัดตากและแม่ฮ่องสอนเป็นหลัก) เข้าเสริมพื้นที่แนวชายแดนทางด้าน จังหวัดอุตรดิตถ์ที่ติดกับบ้านร่มเกล้า		กระทรวงการต่างประเทศลาวออก แถลงการณ์เกี่ยวกับสถานการณ์ เมืองบ่อแต่น ในแถลงการณ์บอกว่า ตั้งแต่วันที่ 15 ธ.ค. 1987 ฝ่ายไทย ได้เพิ่มกำลังบุกโจมตีอย่างหนัก มี การใช้ลูกปืนใหญ่บรรจุก๊าซพิษและ อาวุธเคมี และกล่าวถึงการลงตรวจ พื้นที่บ้านร่มเกล้าของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีไทย พร้อมคณะ ในวันที่ 22 ม.ค.1988 แล้วพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ให้ สัมภาษณ์สื่อมวลชนว่า ดินแดน บริเวณดังกล่าว เป็นของไทยโดยมี แม่น้ำเหืองมาเป็นเส้นเขตแดนและ กองทัพไทยจะผลักดันลาวออกไป

ตาราง 1 (ต่อ)

เอกสารฝ่ายไทย		หนังสือพิมพ์ลาว	
วัน เดือน ปี	รายงานเหตุการณ์	วัน เดือน ปี	รายงานข่าว
28 ม.ค. 1988	กระทรวงการต่างประเทศไทย นำคณะทูตประจำประเทศไทย 34 ประเทศ เดินทางไปดูสถานการณ์ที่บ้านร่มเกล้า		ให้เร็วที่สุด ซึ่งคำกล่าวของนายกรัฐมนตรีไทยนี้ แสดงให้เห็นว่าผู้มีอำนาจในไทยตั้งใจที่จะใช้มาตรการทางทหารเพื่อยึดเอาดินแดนของลาว
29 ม.ค. 1988	นายคำพันธ์ สิมมาลาวง เอกอัครราชทูตลาวประจำประเทศไทย เข้าพบหม่อมราชวงศ์เทพ เทวกุล อธิบดีกรมการเมือง กระทรวงการต่างประเทศ เพื่อยื่นสำเนาแถลงการณ์ของกระทรวงต่างประเทศลาว เมื่อวันที่ 25 ม.ค. 1988 ซึ่งมีสาระสำคัญว่าลาวพร้อมจะมาเจรจากับไทย กรณีพิพาทบ้านร่มเกล้าโดยไม่มีเงื่อนไข		
30 ม.ค. 1988	ฝ่ายลาวยิงปืนใหญ่เข้าสู่ฐานที่มั่นของทหารไทยอย่างหนัก ทหารไทยจึงเริ่มใช้ปืนใหญ่แตกอากาศเหนือที่หมาย ซึ่งเป็นอาวุธที่มีอำนาจ		

ตาราง 1 (ต่อ)

เอกสารฝ่ายไทย		หนังสือพิมพ์ลาว	
วัน เดือน ปี	รายงานเหตุการณ์	วัน เดือน ปี	รายงานข่าว
	ร้ายแรงเป็นครั้งแรก การปะทะกันรอบนี้ ต่อเนื่องมาจนถึงคืนวันที่ 31 ม.ค. 1988 นอกจากการระดมยิงปืนใหญ่อย่างหนักแล้ว ฝ่ายลาวยังทุ่มกำลังทหารราบเข้าโจมตีฐานปฏิบัติการของกองร้อยที่ 2 กองพันทหารม้าที่ 18 บริเวณใกล้เคียง 1428 ส่งผลให้ ฐานถูกทำลาย ร้อยเอกสุรพล ชำนาญจ้อย ผู้บังคับกองร้อยเสียชีวิตในที่รบพร้อมกับกำลังพลจำนวนมาก		
1 ก.พ. 1988	กองทัพบกตัดสินใจเพิ่มความรุนแรงของปฏิบัติการ โดยทุ่มกำลังเข้าโจมตีที่หมายที่ฝ่ายลาวยึดครองไว้ อย่างหนัก พร้อมด้วยการสนับสนุนกำลังทางอากาศ จากกองทัพอากาศที่ส่งเครื่องบินขับไล่ เอฟ 5 อี เข้าร่วมปฏิบัติการ โดยทำการบินโจมตีและทิ้งระเบิดใส่ฐานที่มั่นฝ่ายลาวอย่างต่อเนื่อง		กระทรวงการต่างประเทศของลาว ออกแถลงการณ์เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เมืองบ่อแตน ความสำคัญว่า ตั้งแต่วันที่ 27 ม.ค. 1988 เป็นต้นมา ทหารไทยได้บุกโจมตีฐานใหญ่ และร้ายแรงที่สุด ด้วยการสนับสนุนจากปืนใหญ่และเครื่องบินรบเอฟ 5 โดยในวันที่ 30 ม.ค.1988 เครื่องบินเอฟ 5 ของไทย ได้บินลึกเข้ามาในเขตลาวกว่า 30 กิโลเมตร ทางกระทรวงการต่างประเทศลาวกล่าวประณามต่อการบุกโจมตีครั้งนี้ และขอให้รัฐบาลไทยต้องเจรจาโดยไว เพื่อยุติการปะทะกันด้วยอาวุธ

ตาราง 1 (ต่อ)

เอกสารฝ่ายไทย		หนังสือพิมพ์ลาว	
วัน เดือน ปี	รายงานเหตุการณ์	วัน เดือน ปี	รายงานข่าว
2 ก.พ. 1988	พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ผบ.ทบ. และ รักษาการ ผบ.สส. ให้สัมภาษณ์หลัง ลงตรวจสถานการณ์ที่บ้านร่มเกล้าว่า ฝ่ายลาวได้รับการสนับสนุนจาก ประเทศที่สาม ส่งกำลังเข้าผสมกับ ทหารลาวในการรบ เพื่อป้องกันการ ตรวจสอบ		
3 ก.พ. 1988	กองทัพบกได้ออกประกาศ สถานการณ์ที่บ้านร่มเกล้า เนื้อหา เป็นการสรุปผลการปฏิบัติการตั้งแต่ วันที่ 1 ก.พ. 1988 โดยระบุว่า สามารถยึดที่หมายบริเวณเนิน 1370 ได้ในวันที่ 2 ก.พ. 1988 ยึดที่หมาย เนิน 1146 ได้ในช่วงสายวันที่ 3 ก.พ. 1988 สำหรับเนิน 1428 ซึ่งเป็นที่ หมายสำคัญ ฝ่ายไทยยึดได้เป็นบาง ส่วนและยังระดมกำลังเข้าโจมตีอย่าง หนักเพื่อยึดให้ได้ทั้งหมด โดยพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ เปิดเผยในวันเดียว กันว่า ทหารไทยเข้าไปควบคุมพื้นที่ ได้เกือบทั้งหมด เหลือที่หมายสุด ท้ายคือเนิน 1428 ซึ่งเป็นพื้นที่ ยากลำบาก มีความชันมากทหาร ต้องปีนขึ้นไปเพื่อทำการสู้รบกับ ทหารลาว		

ตาราง 1 (ต่อ)

เอกสารฝ่ายไทย		หนังสือพิมพ์ลาว	
วัน เดือน ปี	รายงานเหตุการณ์	วัน เดือน ปี	รายงานข่าว
4 ก.พ. 1988	เครื่องบิน เอฟ 5 อี ถูกฝ่ายลาวยิง ด้วยจรวด ทำให้เครื่องมาตกในเขต ไทย นักบินปลอดภัย		
5 ก.พ. 1988	กระทรวงการต่างประเทศไทย แถลง ผลการเชิญเอกอัครราชทูตของ ประเทศสังคมนิยม 7 ประเทศ คือ โซเวียต เวียดนาม ฮังการี บัลแกเรีย โรมาเนีย เช็กโกสโลวาเกีย และ โปแลนด์ เข้ารับทราบข้อเท็จจริงของ เหตุการณ์บ้านร่มเกล้า และดูหลัก ฐานเกี่ยวกับแผนที่และสนธิสัญญาที่ เกี่ยวข้องกับเรื่องเขตแดนระหว่าง ไทยกับลาว โดยระบุไปว่าฝ่ายไทย จะไม่เจรจาด้วยจนกว่าลาวจะถอน ทหารออกไป แต่ถ้าวรณัติต่าง ประเทศของลาวจะเดินทางมาไทยก็ ยินดีจะพูดคุยด้วย เพื่อหาทางนำไป สู่การเจรจาอย่างจริงจังต่อไป	6 ก.พ. 1988	ทหารลาวยิงย่นสืบข่าว(เครื่องบินสืบ ข่าว)ของไทยตก 1 ลำ ลีกลงมาใน เขตแดนลาว 10 กิโลเมตร

ตาราง 1 (ต่อ)

เอกสารฝ่ายไทย		หนังสือพิมพ์ลาว	
วัน เดือน ปี	รายงานเหตุการณ์	วัน เดือน ปี	รายงานข่าว
7 ก.พ. 1988	กองทัพภาคที่ 3 เพิ่มกำลังทหารเข้าพื้นที่อีก 1 กองพันทหารม้า เพื่อเข้าตีเนิน 1428 ให้ได้		ทหารลาวยิงเครื่องบินสอดแนมของไทยชำรุด 1 ลำ หนังสือพิมพ์เวียงจันทน์ฉบับวันที่ 11 ก.พ. 1988 อ้างแหล่งข่าวในกองทัพลาว กล่าวว่าตั้งแต่วันที่ 28 ม.ค ถึง 7 ก.พ. 1988 เครื่องบินแบบต่างๆของฝ่ายไทยบินลวงลำน่านฟ้าของลาวในเขตเมืองบ่อแต่นจำนวน 255 เที่ยวบิน
8 ก.พ. 1988	ลาวระดมยิงปืนใหญ่เข้ามาที่บ้านนาเจริญ บ้านนาผักก้าม อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย (ห่างจากบ้านร่มเกล้า 40 กิโลเมตร) กระสุนลูกหนึ่งตกห่างจากโรงพยาบาลนาแห้ว 500 เมตร นับเป็นครั้งแรกที่มีกระสุนปืนใหญ่ยิงตกนอกเขตการสู้รบ		
11 ก.พ. 1988	นายไกลสอน พมวิหาน นายกรัฐมนตรีลาวส่งสาส์นถึง พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีไทย ขอเจรจาหรือในปัญหาชายแดนและหยุดยิง โดยลาวจะส่งคณะผู้แทนทางทหารมาเจรจาที่กรุงเทพฯ		เครื่องบินเอฟ 5 ของไทยบินโจมตีทิ้งระเบิดใส่บ้านนาออก เมืองบ่อแต่น ที่อยู่ห่างจากชายแดนเข้ามาในเขตลาวประมาณ 30 กิโลเมตร ทำให้ประชาชนบาดเจ็บและเสียชีวิตจำนวนหนึ่ง วันเดียวกันนี้ นายไกลสอน พมวิหาน นายกรัฐมนตรีลาวได้โทรเลขถึงพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีของไทย เพื่อหารือ

ตาราง 1 (ต่อ)

เอกสารฝ่ายไทย		หนังสือพิมพ์ลาว	
วัน เดือน ปี	รายงานเหตุการณ์	วัน เดือน ปี	รายงานข่าว
			เรื่องเหตุการณ์ที่บ่อแตน โดยการ มอบให้ทหารทั้งสองฝ่ายพบปะ แก้ไขปัญหานี้โดยเร็ว เพื่อยุติการ สูญเสียที่ไม่จำเป็นของประชาชน ลาวและประชาชนไทย โดยรัฐบาล ลาวพร้อมจะส่งคณะผู้แทนทาง ทหารเดินทางไปกรุงเทพฯ พร้อม ยินดีต้อนรับคณะผู้แทนทางทหาร ของไทยมาเวียงจันทน์
12 ก.พ. 1988	พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายก รัฐมนตรี มีสาส์นตอบนายกรัฐมนตรี ลาวกลับว่า ยินดีต้อนรับคณะผู้แทน ทางทหารของลาวให้เดินทางมาหารือ ปัญหาบ้านร่มเกล้าที่กรุงเทพฯ ใน วันที่ 16 ก.พ.1988		
13 ก.พ. 1988	เครื่องบินไอวี 10 ของไทย ถูกยิงตก ในเขตแดนลาว นักบิน 2 คน ถูกฝ่าย ลาวจับตัวไป		
15 ก.พ. 1988	กองทัพอากาศที่ 3 สั่งการให้กองพล ทหารราบที่ 4 เตรียมกำลัง 2 กรม ทหารราบ ขึ้นไปผลัดเปลี่ยนกำลังกับ ทหารที่บ้านร่มเกล้า เพื่อเตรียมยึดที่ หมายต่างๆ ให้ได้		หนังสือพิมพ์เวียงจันทน์ใหม่ฉบับ ประจำวันนี้ รายงานข่าวจากบ่อแตน ว่า วันที่ 13 ก.พ.1988 ทหารลาวยิง เครื่องบิน ไอวี 10 ของไทยตกใน เขตลาว ส่วนในพื้นที่การสู้รบ

ตาราง 1 (ต่อ)

เอกสารฝ่ายไทย		หนังสือพิมพ์ลาว	
วัน เดือน ปี	รายงานเหตุการณ์	วัน เดือน ปี	รายงานข่าว
16-17 ก.พ. 1988	มีการพบปะหารือระหว่างคณะผู้แทน ทหารไทย-ลาว ที่ห้องรับรองกองบัญชาการ กองทัพอากาศ คณะผู้แทน ทหารลาวนำโดย พลเอกสีสะหวาด แก้วบุณพันธ์ หัวหน้าเสนาริการทหาร สูงสุด กองทัพประชาชนลาว ส่วน ฝ่ายไทยมีพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ผบ.ทบ. และรักษาการ ผบ.สส. เป็น หัวหน้าคณะ ภายหลังการเจรจาได้มีการ ลงนามร่วมกันเรื่องข้อตกลงหยุด ยิง ที่กำหนดไว้เวลา 08.00 น. ของ วันที่ 19 ก.พ.1988		ฝ่ายไทยยังยิงปืนใหญ่ใส่ที่ตั้งของ ทหารลาวอย่างต่อเนื่อง และทหาร ไทยได้เตรียมกำลังและอาวุธชนิด ต่างๆเสริมเข้าพื้นที่เพื่อเตรียมบุก โจมตีฝ่ายลาวต่อไป คณะผู้แทนทางทหารของลาวและ ไทยพบปะหารือกันที่กรุงเทพ ฯ โดยพลเอกสีสะหวาด แก้วบุณพันธ์ หัวหน้าเสนาริการสูงสุด กองทัพ ประชาชนลาวเป็นหัวหน้าคณะ ฝ่ายลาว ฝ่ายไทยนำโดยพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ผบ.ทบ. และรักษา การ ผบ.สส. หลังการพบปะหารือ ได้มีคำแถลงร่วมออกมาในวันที่ 17 ก.พ. 1988 มีสาระสำคัญเรื่อง ข้อตกลงหยุดยิงที่กำหนดไว้เวลา 08.00 น. ของวันที่ 19 ก.พ.1988
17-18 ก.พ. 1988	17 ก.พ. 1988 ฝ่ายลาวได้ยิงปืนใหญ่ และจรวดเข้ามายังบริเวณเนิน 1370 และในตอนเช้าวันที่ 18 ก.พ. 1988 ฝ่ายลาวยิงปืนใหญ่ และจรวด เข้ามาบริเวณเนิน 1299 ฝ่ายไทยจึง ยิงตอบโต้ทำให้เกิดการปะทะกันราว 1 ชั่วโมง		ตั้งแต่เย็นวันที่ 16 ก.พ.1988 ฝ่าย ไทยใช้ปืนใหญ่ยิงใส่ที่ตั้งทางทหาร ของฝ่ายลาวอย่างหนักต่อเนื่องจน ถึงวันที่ 17 ก.พ. 1988 เกือบ 1,000 นัด ต่อมาในวันที่ 18 ก.พ. 1988 นอกจากใช้ปืนใหญ่ยิงใส่ที่ตั้งของ ทหารลาวแล้ว ในเวลา 10 โมงเช้า

ตาราง 1 (ต่อ)

เอกสารฝ่ายไทย		หนังสือพิมพ์ลาว	
วัน เดือน ปี	รายงานเหตุการณ์	วัน เดือน ปี	รายงานข่าว
19 ก.พ. 1988	คณะกรรมการประสานงานร่วมทาง ทหารของไทยและลาว มีการประชุม ร่วมกัน เพื่อตกลงเรื่องการดูแล และควบคุมการถอนทหารออกจาก แนวปะทะ หลังมีการหยุดยิงในเวลา 08.00 น. โดยเจ้าหน้าที่ทั้งสองฝ่าย ได้ร่วมกันตรวจตราการหยุดยิง การ เคลื่อนย้ายกำลังทหารรวมไปถึงการ เก็บกู้ระเบิด การค้นหาศพผู้เสียชีวิต และแลกเปลี่ยนตัวบุคคลที่แต่ละฝ่าย จับกุมตัวไว้		ฝ่ายไทยได้ใช้ทหารราบบุกโจมตี ด้วย ทำให้ทหารไทยตายและ บาดเจ็บจำนวนหนึ่ง คณะกรรมการทหารผสมสองฝ่าย ลาว-ไทย ได้มีการพบปะหารือกันที่ บ้านเหมืองแพ เมืองบ่อแต่น แขวงไซยะบุรี ในลาวเรื่องการแยก กำลังทั้งสองฝ่ายออกจากบริเวณ ปะทะกัน หลังจากมีการหยุดยิงใน เวลา 08.00 น. โดยทั้งสองฝ่ายได้ ร่วมกันตรวจตราการหยุดยิง และ ตรวจตราการถอนกำลังของทั้งสอง ฝ่ายออกจากแนวปะทะ โดยตั้งแต วันที่ 22 ก.พ. 1988 กองกำลังทั้ง สองฝ่าย จะถอนกำลังไปยังจุดที่ตั้ง ใหม่ให้เรียบร้อย
23-24 ก.พ. 1988	พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ผบ.ทบ. และรักษาการ ผบ.สส. พร้อมนาย ทหารระดับสูง ได้เดินทางไปเจรจา ปัญหาบ้านร่มเกล้ารอบที่ 2 ที่ เวียงจันทน์ โดยมีพลเอกสีสะหวาด แก้วบุณพันธ์ หัวหน้าคณะเสนาธิการ ทหารสูงสุด กองทัพประชาชนลาว		คณะผู้แทนทหารไทยนำโดยพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ผบ.ทบ.และรักษา การ ผบ.สส. เดินทางไปพบปะหารือ ระหว่างคณะผู้แทนทหารลาว – ไทย ที่กำแพงนครเวียงจันทน์โดยมี พลเอกสีสะหวาด แก้วบุณพันธ์ หัวหน้าเสนาธิการสูงสุด

ตาราง 1 (ต่อ)

เอกสารฝ่ายไทย		หนังสือพิมพ์ลาว	
วัน เดือน ปี	รายงานเหตุการณ์	วัน เดือน ปี	รายงานข่าว
	เป็นหัวหน้าคณะผู้เจรจาฝ่ายลาว โดยพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ เปิดเผยว่าเป็นการขยายผลจากข้อตกลงที่ทั้งสองฝ่ายลงนามร่วมกัน เมื่อวันที่ 16-17 ก.พ.1988 โดยผลการเจรจาครั้งนี้เป็นไปได้ด้วยดี ฝ่ายลาวได้ส่งมอบนักบินเครื่องบิน โอวี-10 ที่ถูกจับกุมตัวไว้เมื่อวันที่ 13 ก.พ. 1988 คืนให้กับฝ่ายไทย และเดินทางกลับพร้อมกับคณะของพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ		กองทัพประชาชนลาวให้การต้อนรับหลังจากहारोเสร็จสิ้น พลเอก สีสะหวาด แก้วบุนพัน เผยถึงผลการหารือว่าทั้งสองฝ่ายเห็นชอบที่จะให้คณะกรรมการตรวจสอบการหยุดยิงไว้จนกว่าการเจรจาแก้ไขปัญหาชายแดนระดับรัฐบาลจะมีขึ้น และทั้งสองฝ่ายเห็นชอบที่จะเสนอให้รัฐบาลแต่ละฝ่ายแต่งตั้งผู้แทนร่วมกัน เพื่อตกลงเรื่องเส้นชายแดนในเขตบ่อแต่นให้เรียบร้อย รวมไปถึงเห็นชอบให้การดำเนินการเกี่ยวกับระเบิดและศพผู้เสียชีวิตทั้งสองฝ่ายดำเนินต่อไป พร้อมกันนี้ฝ่ายลาวได้ส่งมอบนักบินเครื่องบิน โอวี 10 ที่ถูกยิงตกในเขตลาว เมื่อวันที่ 13 ก.พ. 1988 และถูกทางการลาวจับตัวไว้ให้เดินทางกลับพร้อมคณะพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ด้วย

ตาราง 1 (ต่อ)

เอกสารฝ่ายไทย		หนังสือพิมพ์ลาว	
วัน เดือน ปี	รายงานเหตุการณ์	วัน เดือน ปี	รายงานข่าว
3-4 มี.ค. 1988	มีการเจรจาทางการเมืองระดับ รัฐบาลในปัญหาเรื่องบ้านร่มเกล้า ครั้งแรก ที่กรุงเทพฯ ฝ่ายไทยมี หม่อมราชวงศ์เกษมสโมสร เกษมศรี ปลัดกระทรวงการต่างประเทศเป็น หัวหน้าคณะ ฝ่ายลาวมีพลจัตวา ทองไหล กम्मะสิต รองหัวหน้ากรม ใหญ่การเมือง กองทัพประชาชนลาว เป็นหัวหน้าคณะ		มีการเจรจาทางการเมืองในระดับ รัฐบาลเป็นครั้งแรก ที่กรุงเทพฯ ฝ่ายลาวมีพลจัตวาทองไหล กम्मะสิต รองหัวหน้ากรมใหญ่ การเมือง กองทัพประชาชนลาว เป็นหัวหน้าคณะ ส่วนฝ่ายไทยมี หม่อมราชวงศ์เกษมสโมสร เกษมศรี ปลัดกระทรวงการต่าง ประเทศ เป็นหัวหน้าคณะฝ่ายไทย
17-18 มี.ค. 1988	มีการเจรจาในระดับรัฐบาลเรื่อง ปัญหามันร่มเกล้า เป็นครั้งที่สอง ที่ กรุงเวียงจันทน์ โดยคณะผู้แทนของ ทั้งสองฝ่ายเป็นชุดเดียวกับการเจรจา ครั้งแรก		มีการเจรจาทางการเมืองในระดับ รัฐบาลเรื่องปัญหามันร่มเกล้า เป็น ครั้งที่สอง ที่กำแพงนครเวียงจันทน์ โดยคณะผู้แทนทั้งสองฝ่ายเป็นชุด เดิมกับการเจรจาในครั้งแรก

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายวิศวมาศ ปาลสาร
วันเดือนปีเกิด	25 ธันวาคม 2522
สถานที่เกิด	สุรินทร์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 44 หมู่ 5 ตำบลบ้านพลวง อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ 32140
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	-
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	-
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2541	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนสิรินธร จังหวัดสุรินทร์
พ.ศ. 2545	ค.บ. (สังคมศึกษา) จากสถาบันราชภัฏสวนดุสิต
พ.ศ. 2552	ศศ.ม. (ประวัติศาสตร์เอเชีย) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ